

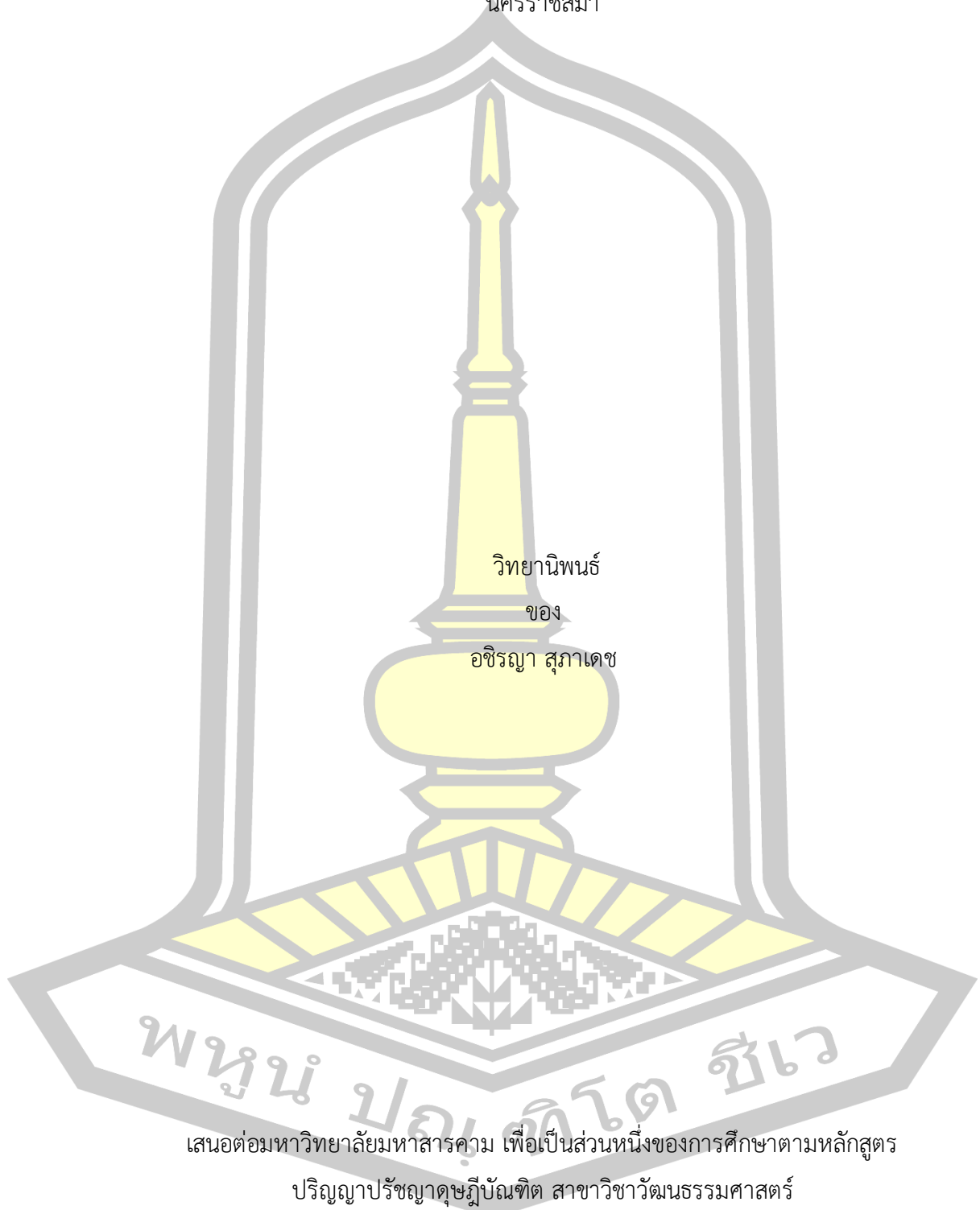
การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัด
นครราชสีมา

วิทยานิพนธ์
ของ
อชิรญา สุภาเดช

เสนอต่อมหาวิทยาลัทยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์
เมษายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัทยมหาสารคาม

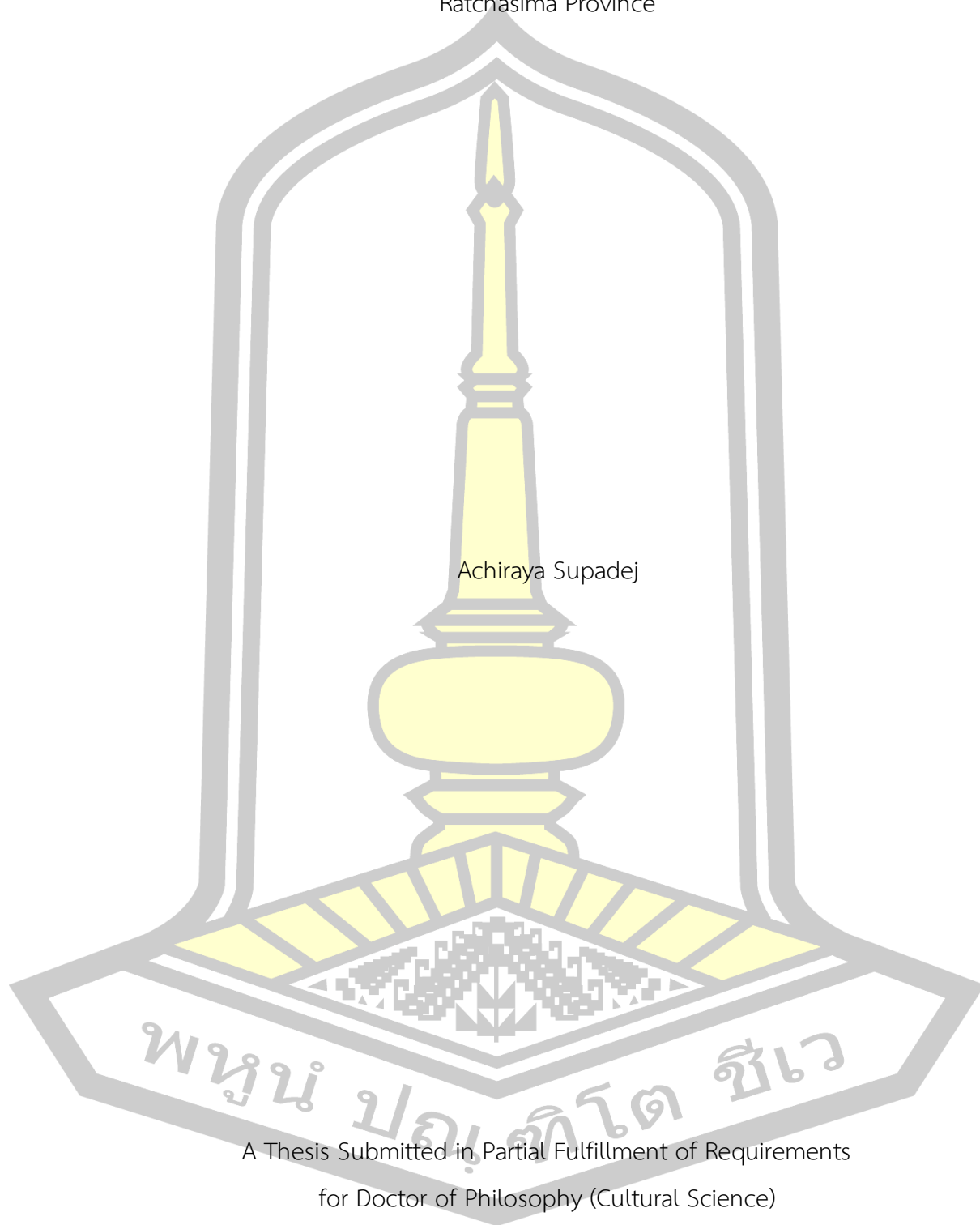
การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัด
นครราชสีมา

เมษายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Development of Radio Program for Buddhism Dissemination of Nakhon
Ratchasima Province

Achiraya Supadej

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Doctor of Philosophy (Cultural Science)

April 2021

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาวชिरญา สุภาเดช
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
วัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. สิทธิศักดิ์ จำปาแดง)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผศ. ดร. พันธ์ โพธิ์บัติ)

กรรมการ

(ผศ. ดร. ศาสตรา เหล่าอรรคยะ)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(อ. ดร. อัญชลี บุปผามาลา)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(ศ. ดร. ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์)

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรม

ศาสตร์

(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา		
ผู้วิจัย	อชิรญา สุภาเดช		
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พันส์ โพธิ์บัติ		
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต	สาขาวิชา	วัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1. ความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา 2. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา และ 3. พัฒนา รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีพื้นที่ในการวิจัย คือ จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง โดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 106 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า จังหวัดนครราชสีมาจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงหลักภาครัฐขึ้นเพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และนโยบายจากภาครัฐสู่ประชาชน ต่อมาประชาชนสามารถเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 40 คลื่นความถี่วิทยุและการกำกับดูแลกิจการวิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคม จึงได้มีสถานีวิทยุชุมชนเกิดขึ้นจำนวนมากกว่า 400 สถานี ซึ่งเน้นการนำเสนอข่าว ความรู้ บันเทิง เนื้อหาเกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรม เด็กและเยาวชน การศึกษา และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมขององค์กร ผ่านรายการ พุดคุย รายการบรรยาย รายการข่าว รายการวาไรตี้ และรายการนิตยสารทางอากาศ ทั้งนี้การจัดระเบียบสื่อวิทยุกระจายเสียงและความรุนแรงทางการเมือง ส่งผลให้สถานีวิทยุชุมชนนครราชสีมาต้องปฏิบัติตามข้อปฏิบัติของ กสทช. อย่างเคร่งครัด

สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่รับสัญญาณการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (ส่วนกลาง) ซึ่งเป็นการเทศน์ การบรรยายธรรม การแสดงธรรมที่เกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าและสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับวัน

สำคัญทางศาสนา ซึ่งสถานีวิทยุพระพุทธศาสนา มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา ได้ผลิตรายการเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาเอง โดยมีพระสงฆ์ หรือฆราวาสเป็นผู้ดำเนินรายการ มีช่างเทคนิคทำหน้าที่ผลิตรายการออกอากาศสดและรายการบันทึกเทป ทั้งนี้พบว่าปัญหาการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง ได้แก่ ด้านกลุ่มผู้ฟัง ด้านเนื้อหารายการ ด้านผู้ดำเนินรายการ ด้านวิธีการนำเสนอ ด้านภาษา ด้านเสียง ด้านความยาว และด้านช่องทางการเผยแพร่

รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย มีอายุระหว่าง 55-65 ปี องค์ประกอบที่ 2 เนื้อหารายการเกี่ยวกับการเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การเป็นสาวกที่ดีของพระศาสดา ธรรมชาติของชีวิต หลักการดำเนินชีวิตและชีวิตที่เปี่ยมสุข องค์ประกอบที่ 3 วิธีการนำเสนอ ได้แก่ รายการนิตยสาร รายการพูดคุย และรายการตอบคำถาม องค์ประกอบที่ 4 ผู้ดำเนินรายการ เป็นพระสงฆ์ หรือ ฆราวาส หรือ พระสงฆ์และฆราวาสที่มีความรู้ทางพระพุทธศาสนา มีลีลาในการนำเสนอน่าสนใจ พูดคุยกับผู้ฟังด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และพูดภาษาไทย ภาษาบาลี สันสกฤต และภาษาพระพุทธศาสนาถูกต้อง องค์ประกอบที่ 5 ภาษา ผู้ดำเนินรายการควรใช้ภาษากลางเป็นภาษาหลักในรายการ และมีการสอดแทรกภาษาโคราช เพลงโคราช และ เพลงแหล่ภาษาโคราช องค์ประกอบที่ 6 เสียง ประกอบด้วย เสียงพูดหรือเสียงบรรยาย เสียงดนตรี และเสียงประกอบ องค์ประกอบที่ 7 รายการควรมีความยาว 20-30 นาที และองค์ประกอบที่ 8 ช่องทางการเผยแพร่ ได้แก่ เฟสบุ๊คไลฟ์ ทวิตคาสท์ ช่องยูทูป ไลน์

คำสำคัญ : รูปแบบ, การจัดรายการวิทยุกระจายเสียง, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, การส่งเสริม

พหุบัน ปณฺ ทิโต ชีเว

TITLE	The Development of Radio Program for Buddhism Dissemination of Nakhon Ratchasima Province		
AUTHOR	Achiraya Supadej		
ADVISORS	Assistant Professor Phanat Photibat , Ph.D.		
DEGREE	Doctor of Philosophy	MAJOR	Cultural Science
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2021

ABSTRACT

This research is a qualitative research to study 1) History of radio program of Nakhon Ratchasima province 2) Current conditions and problems of radio program for buddhism dissemination of Nakhon Ratchasima province and 3) Develop model of radio program for buddhism dissemination of Nakhon Ratchasima province. The research areas is Nakhon Ratchasima Province. Researchers select specific the key informants to divided into 3 groups consisted of key information, casual information and general information providers number 106 people. The tools used for data collection such as: surveys, observations, interview guide, and focus group discussion. The researcher collects data from documents and field data. And present the research results by descriptive analysis.

The research results were found that the government radio station in Nakhon Ratchasima province was set up to share government data, information and policies to people. According to the Constitution of the Kingdom of Thailand, Buddhist Era 2540 (1997), section 40. Transmission frequencies for radio or television broadcasting and radio telecommunication are national communication resources for public interest, citizens were able to own a radio station. For this reason, there were over 400 community radio in Nakhon Ratchasima province, were presented news, knowledge, entertainment, art and culture, children and youth, education and activities through talk program , news program, variety program and magazine program

according to the NBTC's criteria. Because of media reform in Thailand and political violence, the illegal community radio station was strictly abide by NBTC regulations.

The most of radio station in Nakhon Ratchasima province receive broadcast signal from the radio Thailand. There are sermons and lectures on the Buddha's doctrine and inserting knowledge of important religious days. The mcunkr Buddhist radio broadcasting station has been produce their own programs both live and recorded program . The problems of broadcasting programs include audience, program content, moderator, present, language, sound, time length and channel

The format of radio program for Buddhism dissemination in Nakhon Ratchasima province includes 7 compositions : 1. audience age between 55-65 years, 2. content about the childbearing of parents, being a good disciple of teachers, being a good friend of friends, good citizenship, being a good disciple of the prophet, nature of life, principles for living and a happy life, 3. program presentation such as magazine program, talk program and answer the question program, 4. moderator is a monks or laymen or monks and laymen who has knowledge of Buddhism, has an interesting presentation, can talk to the audience in easy-to-understand language and speaks Thai, Pali, Sanskrit and Buddhism correctly, 5. language the moderators should speak in central Thai dialect, 6. sound such as voice, music and sound effects, 7. program length 20-30 minutes and 8. channel such as facebook Live, podcast, youtube and line.

Keyword : model, radio program, buddhism dissemination, promoting

พหุ ประเด็น โท ชีวะ

กิตติกรรมประกาศ

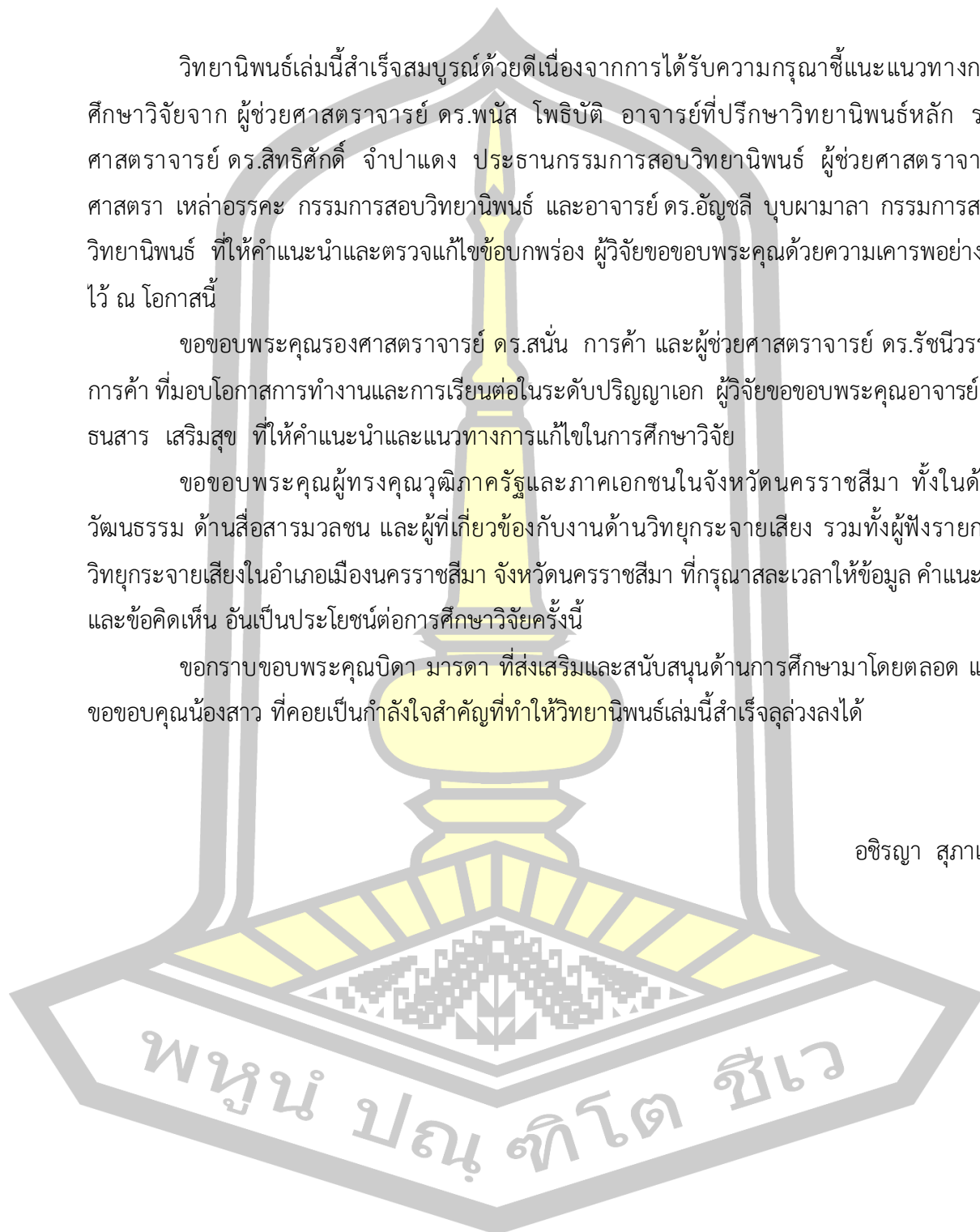
วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดีเนื่องจากการได้รับความกรุณาชี้แนะแนวทางการศึกษาวิจัยจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนัส โพธิ์บัติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิศักดิ์ จำปาแดง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศาสตรา เหล่าอรรคยะ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.อัญชลี บุบผามาลา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สนั่น การค้า และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีวรรณ การค้า ที่มอบโอกาสการทำงานและการเรียนต่อในระดับปริญญาเอก ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ธนสาร เสริมสุข ที่ให้คำแนะนำและแนวทางการแก้ไขในการศึกษาวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา ทั้งในด้านวัฒนธรรม ด้านสื่อสารมวลชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวิทยุกระจายเสียง รวมทั้งผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ที่กรุณาสละเวลาให้ข้อมูล คำแนะนำ และข้อคิดเห็น อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษาโดยตลอด และขอขอบคุณน้องสาว ที่คอยเป็นกำลังใจสำคัญที่ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงลงได้

อชิรญา สุภาเดช

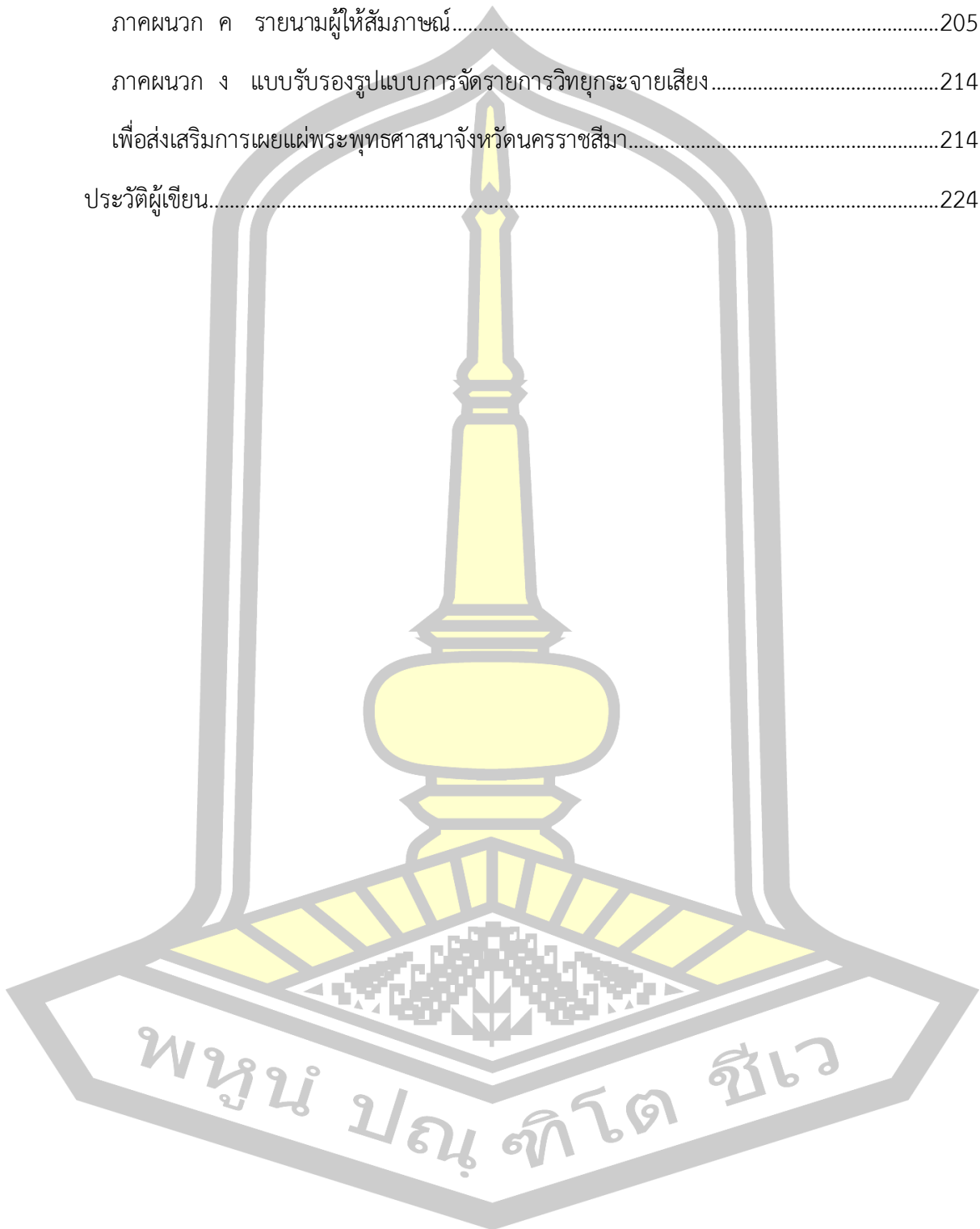

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
คำถามของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. องค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม.....	8
2. องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่วิจัย.....	30
3. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง.....	48
4. บริบทพื้นที่วิจัย.....	52
5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	59
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	64
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	74
1. ขอบเขตของการวิจัย.....	74

1.1	ขอบเขตเนื้อหา	74
1.2	วิธีการวิจัย.....	75
1.3	ระยะเวลาการวิจัย.....	75
1.4	พื้นที่การวิจัย.....	75
1.5	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล.....	76
2.	วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
2.1	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	76
2.2	การเก็บรวบรวมข้อมูล	78
2.3	การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
2.4	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
ตอนที่ 1	ความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา.....	80
ตอนที่ 2	สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา.....	92
ตอนที่ 3	การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา.....	121
บทที่ 5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	154
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	154
	สรุปผล.....	154
	อภิปรายผล.....	164
	ข้อเสนอแนะ.....	169
	บรรณานุกรม.....	171
	ภาคผนวก.....	176
	ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	177

ภาคผนวก ข	หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	201
ภาคผนวก ค	รายนามผู้ให้สัมภาษณ์.....	205
ภาคผนวก ง	แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง.....	214
	เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา.....	214
ประวัติผู้เขียน.....		224

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ภาพประกอบ 2 จังหวัดนครราชสีมา	52
ภาพประกอบ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม	81
ภาพประกอบ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ณ สถานีวิจัยกระจายเสียงพระพุทธศาสนา	83
ภาพประกอบ 5 การสัมภาษณ์นักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน คุณสัญญา ภักดิ์โพธิ์.....	84
ภาพประกอบ 6 การสัมภาษณ์นักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน คุณพิทยา แสงรุ่ง.....	85
ภาพประกอบ 7 การสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายข่าวและรายการ คุณรพีพรรณ วิเศษ	88
ภาพประกอบ 8 การสัมภาษณ์นักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน ดร.สุเทพ เม้าสง่า.....	91
ภาพประกอบ 9 การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ คุณแสงชัย พลสวัสดิ์	94
ภาพประกอบ 10 การสัมภาษณ์ตัวแทนองค์กรสื่อสารมวลชน คุณฐิติรัตน์ พงษ์พุทธรักษ์.....	96
ภาพประกอบ 11 การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายรายการ คุณอุมาภรณ์ อัมภาสุวรรณ.....	97
ภาพประกอบ 12 การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ คุณสุภาพร เสภาสีราภรณ์.....	98
ภาพประกอบ 13 การสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการ คุณอชิรพัฒน์ ไกรกิตติสกุลชัย.....	99
ภาพประกอบ 14 การสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการ คุณอมรเทพ วงศ์ประภาร์ตัน.....	100
ภาพประกอบ 15 การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ คุณเกียรติฉัตร พรายจันทร์.....	101
ภาพประกอบ 16 การสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการ คุณเวคิน ปรัชญาวงศ์.....	106
ภาพประกอบ 17 การสัมภาษณ์นักวิชาการด้านวัฒนธรรม คุณไชยพันธ์ แสงทอง.....	108
ภาพประกอบ 18 การสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการ คุณสุขุม พระเดชพงษ์.....	110
ภาพประกอบ 19 การสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูล.....	112
ภาพประกอบ 20 การสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการ คุณชาติรี ไทยทัต	114
ภาพประกอบ 21 การสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการ คุณพงษ์ศักดิ์ ชูรัตน์.....	115

ภาพประกอบ 22	การสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการ คุณคชพล คชพลาญกุลต์.....	120
ภาพประกอบ 23	ร่างรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา.....	126
ภาพประกอบ 24	การสัมภาษณ์ คุณไชยพันธ์ แสงทอง วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา.....	128
ภาพประกอบ 25	การสัมภาษณ์ พระทิม สิริปัญญา รองผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติสามัคยานครราชสีมา.....	129
ภาพประกอบ 26	การสัมภาษณ์ คุณสัญญา ภักดิ์โพธิ์ ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมา.....	131
ภาพประกอบ 27	การสัมภาษณ์ คุณวินัย ปุณยรัชตปริดา ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา.....	133
ภาพประกอบ 28	การสัมภาษณ์ คุณแสงชัย พละวัตร นายสถานีวิทยุกระจายเสียง อสมทนครราชสีมา.....	135
ภาพประกอบ 29	การสัมภาษณ์ อาจารย์ ดร.ธนสาร เสริมสุข ประธานหลักสูตรเทคโนโลยีการสื่อสารมวลชน คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.....	136
ภาพประกอบ 30	การสัมภาษณ์ ดร.สุเทพ เม้าสง่า นายกสมาคมวิชาชีพวิทยุ-โทรทัศน์ภาคประชาชน.....	138
ภาพประกอบ 31	การสัมภาษณ์ อาจารย์ ดร.วิเชียร ก่อกิจกุล ประธานหลักสูตรการจัดการการสื่อสารแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.....	140
ภาพประกอบ 32	รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา.....	142
ภาพประกอบ 33	ปัญหาการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง.....	143
ภาพประกอบ 34	องค์ประกอบที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย.....	144
ภาพประกอบ 35	องค์ประกอบที่ 2 เนื้อหารายการ.....	145
ภาพประกอบ 36	องค์ประกอบที่ 3 วิธีการนำเสนอ.....	147
ภาพประกอบ 37	องค์ประกอบที่ 4 ผู้ดำเนินรายการ.....	149
ภาพประกอบ 38	องค์ประกอบที่ 5 ภาษา.....	150
ภาพประกอบ 39	องค์ประกอบที่ 6 เสียง.....	151

ภาพประกอบ 40	องค์ประกอบที่ 7 ความยาว.....	152
ภาพประกอบ 41	องค์ประกอบที่ 8 ช่องทางการเผยแพร่.....	152
ภาพประกอบ 42	หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นิติศึกษาเก็บข้อมูลภาคสนาม.....	202
ภาพประกอบ 43	หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย203	
ภาพประกอบ 44	หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นิติศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บข้อมูลภาคสนาม	204
ภาพประกอบ 45	แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ คุณไชยนันท์ แสงทอง ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา.....	215
ภาพประกอบ 46	แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ คุณสัญญา ภักดิ์โพธิ์ ตำแหน่ง ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมา.....	216
ภาพประกอบ 47	แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ คุณวินัย ปุณย์รัชตปรีดา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา.....	217
ภาพประกอบ 48	แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ ดร.ธนสาร เสริมสุข ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรเทคโนโลยีการสื่อสารมวลชน.....	218
ภาพประกอบ 49	แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ ดร.วิเชียร ก่อกิจกุล ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรการจัดการการสื่อสารแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	219
ภาพประกอบ 50	แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ ดร.ประพันธ์ นีกระโทก ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนา มจร. จังหวัดนครราชสีมา.....	220
ภาพประกอบ 51	แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ พระทิม สิริปณฺเณ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติสามัคคีนครราชสีมา.....	221
ภาพประกอบ 52	แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ คุณแสงชัย พละวัตร ตำแหน่ง นายสถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท จังหวัดนครราชสีมา.....	222
ภาพประกอบ 53	แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ ดร.สุเทพ เม้าสง่า ตำแหน่ง นายกสมาคมวิชาชีพวิทยุ-โทรทัศน์ภาคประชาชน.....	223

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยอยู่ได้อย่างมั่นคงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ความเป็นชาติรวมเอาภาษา วัฒนธรรม ประเพณี แผ่นดินที่อยู่อาศัย ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ภูมิปัญญาชาวบ้าน การประกอบอาชีพ จิตสำนึกรูปแบบการประพฤติ การปกครอง การศึกษา ความเชื่อ ค่านิยม ความรักความสามัคคีระหว่างคนในชาติ รวมถึงการช่วยเหลือและการยอมรับซึ่งกันและกัน ศาสนาเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมเชื่อถือและยึดมั่นไว้เป็นหลักเกณฑ์ทำให้คนในแต่ละสังคม มีแนวทางและวิถีปฏิบัติที่มีรูปแบบเดียวกัน ศาสนามีความซับซ้อนและมีอิทธิพลกับผู้คนในสังคม อีกทั้งเป็นต้นกำเนิดของพิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนทัศนคติจนถึงความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม การแสดงออกในแบบเดียวกันนี้จัดเป็นสัญลักษณ์ทางสังคมได้และในแต่ละสังคมก็มีการแสดงออกที่ไม่เหมือนกันเพราะความเชื่อทางศาสนาที่ต่างกันนี้เองเป็นแรงผลักดันที่ทำให้การแสดงออกที่ต่างกันออกไป

พระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติ เพราะคนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ส่งผลให้พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อสังคมไทย สังเกตได้จากคนไทยนำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน จนทำให้เกิดเป็นภาพลักษณ์ที่ประจักษ์ต่อสายตาชาวโลกที่ว่าคนไทยเป็นมิตรและ มีจิตใจที่ดีงาม มีความรักสามัคคี มีเมตตากรุณาต่อกัน พระพุทธศาสนาเป็นเสมือนศูนย์รวมจิตใจของ ชาวไทยให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นอกจากนั้นพระพุทธศาสนากับวิถีชีวิตของคนไทยยังมีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งในทางประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมในทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติไทยตั้งแต่สมัยที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์ อันชัดเจนชาวไทย ก็ได้ นับถือพระพุทธศาสนาต่อเนื่องตลอดมา จนกล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์ของ ประเทศไทยเป็นประวัติศาสตร์ของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา ในด้านวัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพัน ประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดเวลา ยาวนาน จนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากัน และสนองความต้องการของกันและกัน ถึงขั้นที่ทำให้เกิด มีระบบความเชื่อและความ ประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาที่เป็นแบบของคนไทยโดยเฉพาะ เรียกได้ว่า พระพุทธศาสนาแบบไทยหรือพระพุทธศาสนาของชาวไทย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560,” 2560) หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 67 ว่าด้วยรัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครอง พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชน

ชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และต้องมีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่าในรูปแบบใด และพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก

จากการที่สังคมในยุคปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมแห่งยุคข้อมูลข่าวสารและการติดต่อที่รวดเร็ว พระสงฆ์ในฐานะที่เป็นบุคลากรทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งในสามของประเทศไทย บทบาทหน้าที่ประการหนึ่งของพระสงฆ์ คือ การเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาให้แก่พุทธศาสนิกชนให้เข้าใจหลักธรรม คำสอนและนำไปปฏิบัติการตาม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากอดีตถึงปัจจุบันก็ได้รับการพัฒนาให้ทันกับยุคสมัย จากยุคแรกที่ใช้วิธี मुखปาฐะ ต่อมาใช้วิธีจาริกลงบนผนังถ้ำ จารึกลงใบลาน พิมพ์เป็นหนังสือ เผยแผ่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ และพอมาถึงปัจจุบันก็มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตผ่านทางเว็บไซต์ โดยวัดองค์กรและสถาบันสงฆ์ได้เปิดเว็บไซต์ในนามของวัดหรือองค์กร นอกจากนั้นยังมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านทางเครือข่ายทางสังคมอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก (พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน, 2555) จากเดิมจะมีเพียงพระสงฆ์เท่านั้นที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ปัจจุบันฆราวาสก็สามารถเป็นผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เมื่อมีเทคโนโลยีและระบบการสื่อสารมวลชนเข้ามาช่วยเป็นสื่อกลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การสื่อสารมวลชน คือ การติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้น โดยมีกระบวนการ ขั้นตอนและรูปแบบเป็นทางการเสมอ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข่าวข้อมูลความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนในสังคมได้รับรู้ โดยมีสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการสื่อสารไปสู่สาธารณชน โดยมุ่งถ่ายทอดไปยังผู้คนจำนวนมากมายและหลากหลายและกระจายกันอยู่ทั่วไป ผู้รับสารเป็นบุคคลหลากหลายประเภท ข่าวสารข้อมูลจากการสื่อสารมวลชนสามารถเข้าถึงผู้รับสารทุกเพศทุกวัยในเวลาเดียวกัน รวมถึงยังสามารถเลือกใช้สื่อเพื่อนำเสนอเนื้อหาเฉพาะกลุ่มได้ โดยมีกระบวนการในการติดต่อสื่อสาร มีขั้นตอน มีองค์ประกอบในการสื่อสาร มีเครื่องมือ และมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่ชัดเจน และเป็นแบบแผนสากลเข้าถึงผู้รับสารเป็นจำนวนมากได้ในเวลารวดเร็ว เนื่องจากเครื่องมือสำคัญของการสื่อสารมวลชน คือ สื่อมวลชน เป็นเครื่องมือเทคนิคที่มีความสามารถในการกระจายข่าวสารข้อมูลต่างๆ ได้ในเวลาอันรวดเร็ว และเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากๆ ได้พร้อมกัน เช่น สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียง เป็นต้น

วิทยุกระจายเสียงของไทยเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2470 โดยเริ่มจากการเป็นวิทยุของรัฐที่ส่งกระจายเสียงในพื้นที่แคบๆ ก่อน เนื่องจากเทคโนโลยีของเครื่องส่งยังไม่ก้าวหน้าแต่ในระยะต่อมา

ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีให้ก้าวหน้าขึ้นจึงมีการดำเนินการในลักษณะของวิทยุส่วนกลาง คือ พยายามจะส่งกระจายเสียงให้ครอบคลุมพื้นที่ให้กว้างไกลที่สุด แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องรัศมีการส่ง พร้อมทั้งเริ่มมีการนำรายการจากท้องถิ่นเข้ามาผสมบ้าง โดยเริ่มแรกวิทยุท้องถิ่นคือวิทยุประจำท้องถิ่นของคณะกรรมการทหารสื่อสาร กองทัพบก และสถานีวิทยุ ปชส. (เปลี่ยนเป็น สวท. ในเวลาต่อมา) ของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีกำลังส่งครอบคลุมเฉพาะภูมิภาค หรือเฉพาะพื้นที่ไม่กี่จังหวัด แต่ทุกสถานีก็ยังมีหน่วยงานราชการเป็นเจ้าของและดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ถึงแม้จะพยายามให้บริการข่าวสารหรือจัดรายการเพื่อประชาชนท้องถิ่นก็ตาม แต่ก็ยังไม่ถือว่าเป็นวิทยุชุมชนตามหลักสากล เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกเนื้อหาและความเป็นเจ้าของยังไม่เกิดจากความริเริ่ม และการบริหารจัดการของประชาชนในชุมชนโดยตรง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 เกิดกระแสเรียกร้องให้สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ไม่ให้อยู่ภายใต้การกำกับอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล เนื่องจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นภายในประเทศทำให้ประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ มองว่าสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ถูกปิดกั้น ไม่มีความเป็นอิสระ การรายงานข่าวต่างๆ ที่เกิดขึ้นมีเพียงด้านเดียว คือ ข่าวสารจากฝ่ายรัฐบาล มีการแทรกแซงทางการเมือง สื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อวิทยุโทรทัศน์ไม่ได้ทำหน้าที่ในการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะสื่อถูกผูกขาดโดยภาครัฐ ดังนั้น ประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ จึงได้รวมตัวกันเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ และกำหนดให้องค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ดังกล่าว

ปัจจุบันสื่อมวลชนที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากคือสื่อวิทยุกระจายเสียงด้วยคุณสมบัติที่สามารถเข้าถึงผู้ฟังได้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2547) ได้อธิบายถึงความสำคัญของสื่อวิทยุกระจายเสียง ดังนี้ วิทยุกระจายเสียงสามารถส่งคลื่นกระจายเสียงไปได้ไกลทุกหนแห่ง ผู้ฟังสามารถเปิดเครื่องรับฟังได้ทุกสถานี ทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้ข่าวสารไปสู่ผู้ฟังได้พร้อมกันจำนวนมาก วิทยุกระจายเสียงสามารถส่งข่าวสารได้รวดเร็วกว่าสื่อประเภทอื่น เนื่องจากการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงสามารถทำได้โดยง่าย ใช้คนเพียงคนเดียวก็สามารถพูดหรือเปิดเทปออกอากาศได้ทันที และด้านปริมาณมีสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ ออกอากาศอยู่เป็นจำนวนมาก เฉพาะสถานีวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย รวมทุกภูมิภาคแล้วมีอยู่จำนวนมาก จึงเป็นการเปิดโอกาสให้เลือกรับฟังได้อย่างกว้างขวาง ส่วนด้านคุณภาพแล้วนั้น มีการส่งกระจายเสียงวิทยุในระบบสเตอริโอ คุณภาพเสียงชัดเจนเป็นพิเศษ รวมทั้งวิทยุกระจายเสียงมีกำลังชักชวนจูงใจสูง แม้ว่าวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่มีเพียงเสียงอย่างเดียว แต่ด้วยอำนาจของเสียง คำพูด เทคนิคของวิทยุกระจายเสียง และความสามารถของผู้จัดรายการ ซึ่งส่วนใหญ่มีทักษะในการพูดเป็นอย่างดี

สามารถพูดให้ผู้ฟังเข้าใจได้ชัดเจน พูดให้ผู้ฟังรู้สึกเหมือนได้เห็นภาพ และคำพูดมีอิทธิพลในการชักจูงใจสูง ดังนั้น สื่อวิทยุกระจายเสียงจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

คนไทยได้นำคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้อย่างกลมกลืนในวิถีการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการประพฤติปฏิบัติตนให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อีกทั้งยังสะท้อนภาพลักษณ์ของคนไทยที่มีความเป็นมิตร มีจิตใจที่ดีงาม มีความรักสามัคคี และมีเมตตากรุณาต่อคนไทยด้วยกัน รวมทั้งผู้อื่นอีกด้วย พระพุทธศาสนาได้รับการถ่ายทอดส่งต่อกันมาช้านานจากรุ่นสู่รุ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยสื่อวิทยุกระจายเสียงได้มีมาเป็นเวลานานก่อนความเจริญทางด้านสื่อสารและเทคโนโลยีจะแทรกซึมเข้ามา แม้กระแสของความเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะเกิดขึ้นแบบก้าวกระโดด อุปกรณ์สื่อสารเป็นสิ่งที่สามารถพบได้ง่ายสำหรับคนในทุกเพศทุกวัย ข่าวสาร และการสื่อสารต่างๆ เกิดขึ้นอย่างฉับไวภายในระยะเวลาสั้นๆ ส่งผลให้ในทุกวันนี้ปริมาณคนที่จะฟังวิทยุเริ่มลดลง คนฟังไม่มีเวลาในการรับฟังรายการวิทยุที่น่าสนใจนานเกินไป ซึ่งบางครั้งไม่สามารถฟังจนจบรายการได้ รายการวิทยุมีวิธีการนำเสนอที่เน้นการเทศน์ด้วยภาษาบาลี ผู้ฟังส่วนใหญ่ไม่เข้าใจภาษาบาลีสันสกฤตอย่างลึกซึ้ง กอปรกับหลักธรรมพระพุทธศาสนาเข้าใจยาก ทำให้ผู้ฟังเข้าใจหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ไม่ถูกต้องและไม่สามารถนำไปใช้ได้ นอกจากนี้ผู้ดำเนินรายการยังคงนำเสนอรายการไม่น่าสนใจ พูดไปเรื่อยๆ และมีน้ำเสียงระดับเดียว อีกทั้งยังเปิดเพลงบรรเลงประกอบรายการเพลงเดียวซ้ำไปซ้ำมา ผู้ฟังจึงไม่ต้องการติดตามฟังรายการรูปแบบดังที่กล่าวมา อย่างไรก็ตามการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านรายการวิทยุกระจายเสียงยังคงต้องดำรงอยู่ไม่จบสิ้น แต่อาจจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอให้มีความทันสมัยทั้งทางด้านเนื้อหาสาระที่น่าสนใจจะต้องมีความถูกต้องตามหลักธรรมในพระไตรปิฎก และเน้นรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจและทันสมัย เพื่อสร้างแรงดึงดูดให้กับกลุ่มเป้าหมายในทุกเพศทุกวัย แม้การความเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะเปลี่ยนไปมากน้อยเพียงใดก็ตาม แต่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อต่างๆ ก็ยังยังคงมีอยู่ตลอดไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมามีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และในปี พ.ศ. 2561 มีวัดรวมทั้งสิ้น 2,107 วัด ซึ่งถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีจำนวนวัดมากที่สุดในประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อจะนำเสนอรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

คำถามของการวิจัย

1. ความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร
2. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร
3. รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะอย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยคาดว่าจะทราบถึงความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรวิชาชีพต่างๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้
2. ผลการวิจัยคาดว่าจะทราบถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการดำเนินงานได้
3. ผลการวิจัยคาดว่าจะได้รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนารูปแบบ หมายถึง แนวทางหรือกระบวนการหรือวิธีการที่มีองค์ประกอบอันนำไปสู่การนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเหมาะสม

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียง หมายถึง การดำเนินการสร้างสรรค์รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมีองค์ประกอบ คือ กลุ่มเป้าหมาย เนื้อหารายการ วิธีการนำเสนอ ผู้ดำเนินรายการ ภาษา เสียง ความยาว และช่องทางการเผยแพร่ รายการวิทยุกระจายเสียง หมายถึง รายการที่กำหนดขึ้นเพื่อนำเสนอเนื้อหารายการเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง ประกอบด้วย การเป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่ การเป็นศิษย์ที่ดีของครู อาจารย์ การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การเป็นสาวกที่ดีของพระพุทธเจ้า ธรรมชาติของชีวิต หลักการดำเนินชีวิต และชีวิตที่เปี่ยมสุข เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

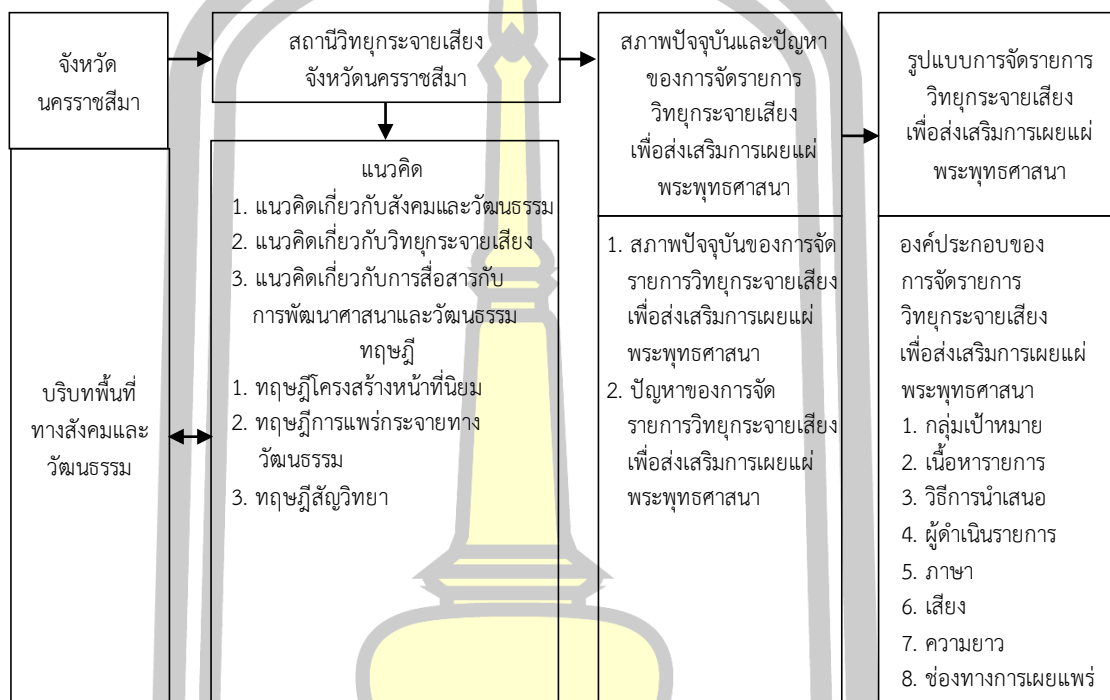
สื่อวิทยุกระจายเสียง หมายถึง สื่อที่มีการแพร่กระจายสัญญาณเสียงไปยังผู้ฟังให้สามารถเข้าถึงโดยการได้ยินเสียง

จังหวัดนครราชสีมา หมายถึง พื้นที่ในการวิจัย เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

พูน ปณ ทิโต ชีเว

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม
 - 1.1 สังคมและวัฒนธรรม
 - 1.2 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
 - 1.3 พุทธศาสนา
2. องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่วิจัย
 - 2.1 วิทยุกระจายเสียง
 - 2.2 การสื่อสารกับการพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรม
3. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง
4. บริบทพื้นที่วิจัย
5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม
 - 5.2 ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม
 - 5.3 ทฤษฎีสัญวิทยา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม

1.1 สังคมและวัฒนธรรม

สังคม

สนธยา พลศรี (2533) ได้ให้ความหมายของสังคมว่าหมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งอย่างถาวร มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันและมีวิถีชีวิตร่วมกัน

ปราณี สุรสิทธิ์ (2557) ได้ให้ความหมายของสังคมว่าหมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยยอมรับแบบแผนหรือวิธีการ และกฎเกณฑ์ของกลุ่มร่วมกันในการดำเนินชีวิต สังคมมนุษย์ไม่ว่าจะแตกต่างกันในขนาดหรือระดับความเจริญทางวัตถุเพียงใดก็ตามต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 4 อย่าง คือ ประชากร วัฒนธรรม การจัดระเบียบทางสังคม เทคโนโลยีและ

วัตถุประสงค์ต่างๆ สังคมไทยแม้จะมีวัฒนธรรมร่วมกัน แต่ยังมีวัฒนธรรมย่อยของแต่ละภูมิภาค การจัดระเบียบทางสังคม เพื่อให้สมาชิกในสังคมดำเนินไปอย่างราบรื่น จึงไม่ใช่เรื่องง่าย ยิ่งประชากรมีจำนวนมากขึ้น และมีความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีการสื่อสารก็จะยิ่งเพิ่มปัญหาทางสังคมมากขึ้น

สุชีรา ธนาวุฒิ (2560) ได้ให้ความหมายของสังคมว่าหมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาอยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นพวก มีการแสดงอาณาเขต หรือบริเวณที่อยู่อาศัยที่ชัดเจนและมีระยะเวลายาวนาน มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องระหว่างกัน มีแบบแผน หรือแนวทางในการดำเนินชีวิต และกฎเกณฑ์ของกลุ่มรวมกัน ซึ่งสมาชิกจะกระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่จะนำมาใช้ในการบำบัดความต้องการขั้นพื้นฐานของสมาชิกด้วยกัน

สรุปได้ว่า สังคม หมายถึง การอาศัยอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน มีการจัดระเบียบแบบแผนทางสังคม เพื่อนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งแต่ละสังคมจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป

วัฒนธรรม

สุพัตรา สุภาพ (2543) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนในความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบ ตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ

พลวัฒน์ ชุมสุข (2551) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า สิ่งต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา รวมทั้งความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมต่างๆ วัฒนธรรมของสังคมหนึ่งจะมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. เป็นวิถีทางในการดำรงชีวิตของมนุษย์
2. เป็นสิ่งที่ต้องถ่ายทอด ศึกษาในระหว่างมนุษย์ด้วยกัน
3. เป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมนั้นๆ ร่วมยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
4. เป็นสิ่งที่ตั้งอยู่บนรากฐานของแบบธรรมเนียมประเพณีที่แน่นอน และเป็นที่ยอมรับนับถือกันเป็นแนวทางในการกระทำต่างๆ ของมนุษย์ในสังคมนั้นๆ
5. พฤติกรรมอันมีผลเนื่องมาจากวัฒนธรรมมีแง่มุมต่างๆ ที่ไม่ควรจะมองข้าม

กล่าวคือ

5.1 คนเราไม่ต้องการเพียงแต่จะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขสบายเท่านั้น หากยังต้องการที่จะแสดงออกในทางความคิด อารมณ์ และความเข้าใจต่างๆ ทางจิตใจ

5.2 สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์

5.3 มีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เป็นระเบียบ มีความเห็นที่สอดคล้องต้องกัน ไม่มีความขัดแย้งกัน ตลอดจนต้องมีความร่วมมือซึ่งกันและกัน

6. วัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นมโนคติ จะเป็นสิ่งกำหนดลักษณะความประพฤติ การปฏิบัติ และพฤติกรรมของกลุ่มสังคม

7. วัฒนธรรมเป็นเสมือนมาตรการในการประเมินคุณค่าแห่งพฤติกรรมหรือวัตถุประสงค์ (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2557) อธิบายถึงหน้าที่ของวัฒนธรรม ดังนี้

1. วัฒนธรรมทำหน้าที่ในการควบคุมสังคม การควบคุมที่เป็นทางการ ได้แก่ กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่วางไว้ และการควบคุมที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิศีลธรรม

2. วัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นเครื่องหมายหรือตราสัญลักษณ์ของกลุ่มหรือของสังคม สังคมมีความแตกต่างกัน เพราะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถสังเกตได้จากภาษา การแต่งกาย อาหารการกิน ความเชื่อ เป็นต้น

3. วัฒนธรรมทำหน้าที่ในการหล่อหลอมบุคลิกภาพของคนในสังคมให้มีคุณลักษณะไปในทิศทางที่สังคมพึงปรารถนา

4. วัฒนธรรมทำหน้าที่ให้เกิดความกลมเกลียว เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดความเป็นปึกแผ่น ทำให้สังคมคงอยู่ได้ต่อไป คนที่มีลักษณะวัฒนธรรมเดียวกันย่อมทำให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เกิดความรู้สึกรักและห่วงหาพัน มีจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของ พร้อมที่จะปกป้องรักษาเพื่อให้วัฒนธรรมของตนคงอยู่ต่อไป

5. วัฒนธรรมทำหน้าที่แบ่งแยกความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์ อาจกล่าวได้ว่า มนุษย์กับสัตว์ต่างกันตรงที่ว่า มนุษย์มีวัฒนธรรม มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทเดียวเท่านั้นที่รู้จักสร้างสิ่งต่างๆ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต ตลอดจนรู้จักสร้างระบบสัญลักษณ์ เพื่อใช้ในการสื่อความหมายได้

6. วัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการสร้างระเบียบแก่สังคมมนุษย์

7. วัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการปรับตัวของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมเป็นแบบแผนพฤติกรรมทางความคิดและการกระทำที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนในสังคม เพื่อยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งวัฒนธรรมจะทำหน้าที่ในการควบคุมสังคม สร้างระบบสัญลักษณ์ หล่อหลอมบุคลิกภาพ สร้างความกลมเกลียวในสังคม ตลอดจนการสร้างระเบียบและการปรับตัวของคนในสังคม

องค์ประกอบของวัฒนธรรม

Alex Thio (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2557 ; อ้างอิงมาจาก Alex Thio, 2000)

กล่าวถึงองค์ประกอบของวัฒนธรรมว่าประกอบด้วย

1. ความรู้และความเชื่อ (Knowledge and Beliefs) ความรู้เกิดขึ้นจากการสะสมความคิดและความเป็นจริงของสังคมโลก ความรู้สามารถแปรเปลี่ยนเป็นเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุมสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และอาจจะเกี่ยวโยงไปถึงเรื่องของปัญหาทางสังคมต่างๆ ได้ด้วย สังคมสมัยใหม่มักจะสร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่สวยงาม ความรู้นั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในเชิงวิทยาศาสตร์ และความเชื่อเป็นความคิดที่สัมพันธ์กับอัตวิสัยของคนแต่ละคน ที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อสิ่งต่างๆ หรือเรื่องต่างๆ จะจริงหรือไม่จริงไม่มีใครบอกได้ เช่น ความเชื่อที่ว่าพระเจ้าจะคอยควบคุมดูแลชีวิตพวกเรา ความเชื่อที่มีการเชื่อมากที่สุดมักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

2. บรรทัดฐานและค่านิยม (Norms and Values) บรรทัดฐาน คือ กฎทางสังคมที่จะบอกว่าบุคคลควรประพฤติปฏิบัติตัวอย่างไรที่สังคมเห็นว่าเป็นเรื่องที่ถูกตองดีงาม แต่ละสังคมอาจจะมีบรรทัดฐานที่แตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของแต่ละสังคม และค่านิยมเป็นสิ่งที่คนในสังคมส่วนหนึ่งคิดว่าดี คิดว่าควรกระทำจึงกระทำ ค่านิยมที่ดีหรือค่านิยมที่ได้รับการยอมรับว่าถูกตองดีงามหรือเห็นว่าเหมาะสม ก็อาจจะกลายเป็นบรรทัดฐานของสังคมในเวลาต่อมาก็ได้ ค่านิยมนั้นเป็นสิ่งที่มื่ออิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม บรรทัดฐานและค่านิยมนั้นเป็นสิ่งที่ไม่คงที่สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและสถานการณ์

3. ภาษา (Language) ภาษาถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรม เพราะภาษาเป็นระบบสัญลักษณ์ (Symbol) อย่างหนึ่ง ภาษาใช้ในการสื่อสาร การติดต่อสัมพันธ์กันตลอดจนการใช้ภาษาในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง

สุพัตรา สุภาพ (2543) อธิบายองค์ประกอบของวัฒนธรรม ดังนี้

1. องค์วัตถุ คือ วัฒนธรรมวัตถุที่สามารถสัมผัสจับต้องได้และมีรูปร่าง เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ โรงเรียน โรงงาน ภาพเขียน เครื่องจักร สนามกีฬา เป็นต้น และส่วนที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ภาษา สัญลักษณ์ในการติดต่อสื่อความหมาย หลักวิชาคำนวณ (ตัวเลข) มาตรา ชั่ง ตวง วัด เป็นต้น

2. องค์การ หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือมีโครงสร้างอย่างเป็นทางการ มีการวางกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับและวัตถุประสงค์ไว้อย่างแน่นอน เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่สุดในสังคมที่ซับซ้อน เช่น ครอบครัว (กลุ่มเล็กที่สุด) สหพันธ์กรรมกร ลูกเสือ สภากาชาด วัด สหประชาชาติ (องค์การใหญ่ที่สุด) เป็นต้น

3. องค์พิธีการ เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น พิธีกรรมต่างๆ ตั้งแต่เรื่องการเกิด หมั้น แต่งงาน บวชนาค ดาย ปลูกบ้าน ขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ซึ่งศาสนาก็มีอิทธิพลอยู่บ้างไม่มากก็น้อย รวมถึงพิธีการแต่งกายและรับประทานอาหาร โดยพิธีการเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสภาพของสังคม

4. องค์คติ หมายถึง ความเข้าใจ ความเชื่อ ความคิดเห็น ตลอดจนอุดมการณ์ต่างๆ เช่น ความเชื่อกรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา ความเชื่อเรื่องตายแล้วเกิดใหม่ ความเชื่อเรื่องพระเจ้าองค์เดียวหรือหลายองค์ ตลอดจนอุดมการณ์ ทศนคติ การยอมรับว่าสิ่งใดถูกหรือผิด สมควรหรือไม่ ซึ่งแล้วแต่กลุ่มจะใช้เป็นมาตรฐานในการตัดสินหรือเป็นเครื่องวัดในสภาพแวดล้อมของตน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของวัฒนธรรม ประกอบด้วย ความรู้ ความเชื่อ บรรทัดฐาน ค่านิยม สัญลักษณ์ องค์การ ขนบธรรมเนียมประเพณี

ประเภทของวัฒนธรรม

William F. Ogburn (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2557 ; Richard T. Schaefer, 2004 ; อ้างอิงมาจาก William F. Ogburn, 1922) ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ (Material Culture) หมายถึง สิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยีต่างๆ ที่มนุษย์ผลิตหรือสร้างขึ้น เพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น อาหาร บ้านเรือน โรงงาน วัตถุสิ่งของต่างๆ

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material Culture) หมายถึง ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ปรัชญา การเมืองการปกครอง การสื่อสาร เป็นต้น วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุนี้จะเปลี่ยนแปลงยากกว่าวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ

นอกจากนี้ ประกาศของกระทรวงวัฒนธรรม พ.ศ. 2485 (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2557 ; อ้างอิงมาจาก ณรงค์ เสียงประชา, 2532) ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. คติธรรม คือ วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจและหลักการทางศาสนา

2. เนติธรรม คือ วัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมทั้งระเบียบประเพณีที่ยอมรับถือว่ามีความสำคัญเช่นเดียวกับกฎหมาย

3. วัตถุธรรม คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น เครื่องแต่งกาย ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ

4. สหธรรม คือ วัฒนธรรมทางสังคม นอกจากหมายถึง คุณธรรมต่างๆ ที่ทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ถ้อยทีถ้อยอาศัยกันแล้ว ยังรวมทั้งระเบียบมรรยาทที่จะติดต่อเกี่ยวข้องกับสังคมทุกชนิด เช่น การแสดงความเคารพ การแต่งกายในโอกาสต่างๆ

Clark Wissler (นียบรรณ (พลวัฒน์) วรรณศิริ, 2550 ; อ้างอิงมาจาก Clark Wissler, 1921) อธิบายว่า วัฒนธรรมทุกระบบทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและจิตใจนั้นมีใช้อยู่ในทุกสังคมของโลก เรียกว่า ระบบวัฒนธรรมสากล มีดังนี้

1. ภาษา ทุกสังคมต้องมีภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น นิทาน นิยาย และภาษาท่าทาง เป็นต้น

2. วัฒนธรรมประเพณีหรือประเพณีที่เกี่ยวกับการกินอาหาร ที่อยู่อาศัย สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางขนส่ง เสื้อผ้า ภาชนะของใช้ เครื่องไม้เครื่องมือ อาวุธยุทโธปกรณ์ อาชีพ การอุตสาหกรรม เป็นต้น

3. ศิลปะ ได้แก่ ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะ เช่น การแกะสลัก ปั้นรูป วาดรูป วาดเขียน ดนตรี ขับร้อง ฟ้อนรำ การละเล่นพื้นบ้าน การละคร เป็นต้น

4. ระบบและรูปแบบของศาสนา ได้แก่ พิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความขลังและศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ การรักษาโรคร้ายไข้เจ็บ พิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเกิดและตาย เป็นต้น

5. ระบบครอบครัว การแต่งงาน และเครือญาติ และระบบทางสังคมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น การแต่งงาน ครอบครัว การนับญาติ การสืบทอดตระกูล เครือญาติ

6. ระบบเศรษฐกิจและทรัพย์สิน แบ่งออกเป็นทรัพย์สินส่วนรวมและทรัพย์สินส่วนตัว ทั้งที่เป็นสิ่งหาทรัพย์สินและอสังหาริมทรัพย์ กฎเกณฑ์ และกฎหมาย ตลอดจนมาตรฐานการแลกเปลี่ยนและการค้าขาย ระบบเงินตรา การผลิต การจำแนกแจกจ่ายและการบริโภคสินค้า เป็นต้น

7. ระบบการปกครองและรัฐบาล ได้แก่ ระบบการเมือง ระบบนิติบัญญัติ ระบบตุลาการ ระบบควบคุมสังคม เป็นต้น

8. การศึกษาสงเคราะห์ ทั้งสงเคราะห์ระหว่างคนต่างสังคม และสงเคราะห์ที่เกิดในหมู่เครือญาติหรือสงเคราะห์ระหว่างคนในสังคมเดียวกัน

9. การกีฬาและการละเล่น การออกกำลังกาย และนันทนาการ

10. ระบบความรู้ การศึกษา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนิทานปรัมปรา ซึ่งให้ความรู้แก่คนในสังคมทางอ้อม

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมเกิดจากความต้องการจำเป็นทางด้านวัตถุ ความต้องการจำเป็นทางสังคม และความต้องการจำเป็นทางด้านจิตใจ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ เช่น วัตถุสิ่งของต่างๆ เครื่องมือ สิ่งที่เป็นรูปธรรม และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น ประเพณี ความเชื่อ เป็นต้น

ลักษณะของวัฒนธรรม

สนธิ สมัครการ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552 ; อ้างอิงมาจาก สนธิ สมัครการ, 2534) อธิบายลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมไทยทั้งที่เป็นลักษณะเด่นและลักษณะด้อย ดังนี้

1. วัฒนธรรมไทยมีความสามารถในการปรับตัวสูง (High Adaptive) โดยที่สามารถจะเปิดรับวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามา แล้วค่อยแปรเปลี่ยนให้กลายเป็นแบบไทย เช่น การรับประทานอาหารที่เป็นขนมจากชาติตะวันตกแล้วมาแปลงให้เป็นขนมไทยด้วยการเปลี่ยนเครื่องปรุงจากนมมาเป็นกะทิ เช่น แผลงคัสตาร์ดให้มาเป็นขนมหม้อแกง เป็นต้น

2. วัฒนธรรมไทยมีความยืดหยุ่นสูง (Highly Flexible) หมายถึง ความรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว รู้จักเลือกรับในสิ่งที่เหมาะสม ขณะเดียวกันก็ยังยึดมั่นในลักษณะเดิมที่สำคัญของตนไว้ได้ ที่เรียกว่า อ่อนนอกแข็งใน

3. วัฒนธรรมไทยมีลักษณะยึดถือในตัวบุคคล กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับตัวบุคคลมากกว่าระบบหรือหลักการเหตุผล ซึ่งเห็นว่าเป็นจุดอ่อน

4. วัฒนธรรมไทยมีลักษณะเน้นการให้เสรีภาพจนค่อนข้างปราศจากขอบเขต ดังคำกล่าวที่ว่า พุดได้ตามใจคือไทยแท้ ซึ่งน่าจะเป็นจุดอ่อนเช่นเดียวกันสำหรับการสร้างสังคมที่ต้องการกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน

สุภัตรา สุภาพ (2543) อธิบายลักษณะของวัฒนธรรมไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นสิ่งที่ได้มาโดยการเรียนรู้ เนื่องจากมนุษย์เราแตกต่างจากสัตว์ในแง่ที่เราอาศัยสัญชาตญาณกระทำการต่างๆ และการเรียนรู้ก็ต้องเรียนรู้จากมนุษย์ด้วยกัน เช่น หุงข้าว ทอดไข่ แกง แต่งกาย การนั่ง การเดิน ร้องเพลง การใช้พลังงานจากดวงอาทิตย์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ต้องรับการเรียนรู้มาก่อน เป็นสิ่งที่ไม่ได้มาโดยกรรมพันธุ์ แต่เราเรียนสิ่งที่ใช้อยู่ในสังคมที่เราเป็นสมาชิกอยู่ เช่น เราเรียนรู้วิธีดำนา หว่านข้าว อ่านหนังสือ สร้างเรือ ก็เพราะว่าสังคมดังกล่าวมีอยู่แล้ว ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นการถ่ายทอดโดยการเรียนรู้ไม่ใช่ถ่ายทอดทางชีวภาพหรือทางกรรมพันธุ์ดังกล่าว และการเรียนรู้อย่อมทำให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบสัมพันธ์กัน

2. เป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมจะต้องมีการเรียนรู้ แม้ว่าจะเป็นการเรียนแบบไม่รู้ตัวก็ตาม วัฒนธรรมจะต้องมีการสอน แม้จะไม่ตั้งใจก็ตาม ถ้าวัฒนธรรมต้องสิ้นสุดหรือสูญหายไป ก็แสดงว่าคนรุ่นก่อนไม่ได้ถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นต่อมา ดังนั้น คนรุ่นต่อมาก็อาจจะต้องคิดค้นวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ เราจะเห็นได้ว่าบุคคลเกิดในสังคมใด ก็เรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ เพราะวัฒนธรรมเป็นของที่มีอยู่แล้วในสังคมเพียงแต่ถ่ายทอดกันไปเท่านั้น และบุคคลรุ่นต่อๆ มาเพียงแต่ปรับปรุงคิดค้นสิ่งใหม่ๆ เป็นการสร้างความเจริญให้แก่วัฒนธรรมและสังคมมนุษย์ให้อยู่ในระดับสูงขึ้น การที่วัฒนธรรมสามารถถ่ายทอดกันได้ ก็เพราะมนุษย์มีภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ภาษาจึงเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่ใช้กันในทุกวัฒนธรรม ภาษาก็มีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน หรือสัญลักษณ์อื่นๆ ที่ใช้แทนความหมาย ภาษาจึงช่วยให้มนุษย์แสดงความรู้สึกและทำความเข้าใจกับผู้อื่นได้ ภาษาจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรม ถ้าปราศจากภาษา วัฒนธรรมจะไม่มีการสะสมเพิ่มพูน

3. เป็นวิถีชีวิตหรือแบบของการดำรงชีวิต ความคิดในเรื่องวัฒนธรรมทำให้สามารถจำแนกวัฒนธรรมของสังคมหนึ่งจากอีกสังคมหนึ่ง เป็นวัฒนธรรมเฉพาะอย่าง เพราะบุคคลเกิดในสังคมใดก็เรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้น เช่น วัฒนธรรมของชาวไทยอิสลามก็ต่างกับวัฒนธรรมของชาวไทยที่นับถือพุทธศาสนา โดยนับนี้วัฒนธรรมไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกชาติหรือทุกยุคทุกสมัย จะมีวิถีชีวิตที่เป็นลักษณะของตนเอง จึงไม่ถือว่าวัฒนธรรมของใครสูงต่ำ ถ้าหลัง ปาเถื่อน เป็น

ต้น กว่าของอีกวัฒนธรรมหนึ่ง เป็นการสอนให้มนุษย์เข้าใจสภาพการณ์ต่างๆ ที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่แตกต่างกัน

4. เป็นสิ่งไม่คงที่ เพราะมนุษย์มีการคิดค้นสิ่งใหม่ๆ หรือปรับปรุงของเดิมให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่น เดิมชาวไทยมีความคิดว่าผู้หญิงควรอยู่บ้านเลี้ยงลูกดูแลบ้านเรือน ปัจจุบันเราจะเห็นหญิงทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับชายมากขึ้น หรือเรื่องความคิดทางการเมือง เสรีภาพ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงนี้อาจจะมีคนที่มีความคิดแบบเก่าๆ คัดค้านบ้างซึ่งเป็นธรรมชาติของสังคมที่กำลังพัฒนาหรือพัฒนาที่ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเหมือนกันหมดทุกคน ซึ่งถ้าเราเข้าใจถึงข้อขัดกันนี้ได้ก็จะเป็นแนวทางในการช่วยสร้างวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ได้มาก

สรุปได้ว่า ลักษณะของวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้อันเป็นวิถีชีวิตแบบแผนพฤติกรรมที่เกิดเรียนรู้ของสมาชิกในสังคมจากการถ่ายทอด การปรับตัว การบูรณาการ ซึ่งวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่คงที่และสามารถปรับเปลี่ยนได้

1.2 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สนธยา พลศรี (2533) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไว้ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม คือ กลุ่มคน สถาบันสังคม สถานภาพและบทบาทของคนในสังคม

สุริชัย หวันแก้ว (2540) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไว้ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและระหว่างส่วนประกอบของสังคมนั้น เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างชาวชนบท ชาวเมือง เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวย่อมเกิดขึ้นในระดับกลุ่มบุคคลและในระดับสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว เครือญาติ หรือสถาบันการเมือง เศรษฐกิจ เป็นต้น

จินตวิรี เกษมสุข (2554) อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างของสังคมและบทบาทหน้าที่ที่เกิดขึ้นภายในระบบสังคม ตลอดจนเป็นการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบต่างๆ ของสังคม ได้แก่ ประชากร วัฒนธรรม การจัดระเบียบทางสังคม เทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในโครงสร้างและหน้าที่ของระบบสังคม ซึ่งระบบสังคม คือ การรวมกันของหน่วยต่างๆ ในสังคมซึ่งมีหน้าที่แตกต่างกัน แต่มีหน้าที่ร่วมกันในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ ตลอดจนความสัมพันธ์ของคนในสังคม

ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สนธยา พลศรี (2533) อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่ามีลักษณะดังนี้

1. เป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ หรือระหว่างมนุษย์ และกลุ่มคน คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงในการกระทำต่อกันของมนุษย์
2. เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง การหน้าที่ หรือกระบวนการต่างๆ ของความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและการหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง
3. เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งอาจเป็นเรื่องใหญ่หรือเล็ก ก็ได้
4. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจเป็นไปอย่างช้าๆ หรือเป็นไปอย่างรวดเร็วก็ได้ เพราะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เป็นแรงเสริมหรือด้านการเปลี่ยนแปลง เช่น ค่านิยมเดิม ความผูกพันกับวิถีชีวิตแบบเดิม การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น
5. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเปรียบเสมือนภาพถ่ายปรากฏการณ์ทางสังคมในระยะหนึ่ง ซึ่งปรากฏการณ์นี้จะไม่ปรากฏในลักษณะรูปแบบเดิมอีก
6. พฤติกรรมของบุคคลจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้นได้ โดยเฉพาะผู้ที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่ยอมรับของสังคม
7. พฤติกรรมฝืนสังคมหรือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพราะสังคมจะต้องมีการปรับตัวอย่างใดอย่างหนึ่ง
8. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะสังคมทุกสังคมต้องประสบบ่อยเสมอ
9. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม อาจเกิดขึ้นจากการกระทำต่อกันทางสังคม และเกิดปฏิกริยาโต้ตอบกันทางสังคมขึ้น
10. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมย่อมมีทิศทางและเป้าหมาย เช่น การเปลี่ยนจากของเก่าไปเป็นของใหม่ เป็นต้น
11. ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสามารถที่จะทราบได้ ถ้าหากทราบถึงเป้าหมายและอุดมการณ์ของคนในสังคม

จินตวีร์ เกษมศุข (2554) อธิบายว่า ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. โลกยุคที่ 1 สังคมเกษตรกรรม มนุษย์ได้ค้นพบการทำเกษตรกรรม รู้จักการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ เพื่อเป็นฐานรากทางเศรษฐกิจของตน สังคมเกษตรกรรมทำให้เกิดการอยู่รวมกัน มีการครอบครองที่ดิน และสะสมสัตว์เลี้ยงตามมา สังคมเกิดความไม่เท่าเทียมกัน มีการแบ่งชั้นของคนในสังคมตามความร่ำรวย สังคมต้องสร้างระบบควบคุมสังคมเพื่อจัดการความเป็นระเบียบ

เรียบร้อย มีองค์กรที่ทำหน้าที่ปกครองสังคม และเนื่องจากสังคมพื้นฐานเป็นเกษตรกรรมนี้เอง มนุษย์ จึงได้พัฒนาให้เป็นสังคมอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน

2. โลกยุคที่ 2 สังคมอุตสาหกรรม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการประดิษฐ์สิ่งใหม่ เพื่อใช้ในการดำรงชีพเกิดขึ้นมากมายหลายอย่าง การดำรงชีพของมนุษย์จึงเปลี่ยนจากการใช้แรงงานสัตว์และคนไปใช้แรงงานเครื่องจักร มีการผลิตเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิตไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะผลผลิตทางการเกษตรเท่านั้น แต่รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ที่สามารถนำมาแปรรูปเป็นสินค้าตามที่ต้องการ เกิดชุมชนเมืองที่มีคนอยู่กันอย่างหนาแน่น

3. โลกยุคที่ 3 สังคมข่าวสาร เนื่องจากโลกาภิวัตน์ที่โลกเชื่อมต่อกัน จึงทำให้สังคมโลกเข้าสู่ยุคสังคมข่าวสารที่ข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ที่มีข้อมูลข่าวสารมากย่อมได้เปรียบและต้องรู้จักเลือกนำมาประมวลให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาว่าทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากน้อยเพียงใด ถ้าส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล ส่วนใหญ่ยังไม่ได้นำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ก็ไม่จัดว่าอยู่ในยุคสามารถสนเทศหรือสังคมข่าวสาร

4. โลกยุคที่ 4 สังคมความรู้ เป็นการผลิตฐานความรู้ใหม่ และกระบวนโลกาภิวัตน์ต่างขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ มีเทคโนโลยีข่าวสารและการสื่อสารเป็นพื้นฐานซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคม

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่มีการกระทำต่อกันในด้านโครงสร้าง หน้าที่ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมมีทิศทาง เป้าหมาย หรืออุดมการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

Leopold Von Wiese (สนธิยา พลศรี, 2533 ; อ้างอิงมาจาก Leopold Von Wiese, n.d.) ได้ให้ความหมายการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งของหรือเรื่องราว เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นผลผลิตของกิจกรรมระหว่างมนุษย์

สุริชัย หวันแก้ว (2540) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไว้ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ ที่มนุษย์ประดิษฐ์และสร้างขึ้น และที่สำคัญก็คือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านค่านิยม บรรทัดฐาน และระบบสัญลักษณ์ต่างๆ ในสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2543) อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมหากคงที่วัฒนธรรมจะไม่ก้าวหน้า ถ้าจะให้เจริญก้าวหน้าจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง เสริมสร้างวัฒนธรรมอาจจะเปลี่ยนแปลงช้าหรือเร็วก็ได้ขึ้นอยู่กับกาลเวลาและหรือสมาชิกของสังคมนั้นๆว่าจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหรือไม่ โดยเฉพาะในสังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง

วัฒนธรรมในด้านต่างๆ ทั้งด้านศิลปะ ศาสนา เทคโนโลยี เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงจึงย่อมเกิดขึ้นเสมออาจจะช้าหรือเร็วก็ได้แล้วแต่สภาพของสังคม แม้จะเป็นวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มหรือวัฒนธรรมรอง แต่วัฒนธรรมหลักหรือวัฒนธรรมใหญ่ถือเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะกระทำและเห็นเป็นเรื่องผิดปกติวิสัยของคนทั่วไป อนึ่ง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมบางครั้งเปลี่ยนอย่างฉับพลันในระดับชาติที่ประชากรส่วนใหญ่ต้องปฏิบัติโดยไม่มีโอกาสเลือก เช่น ความเป็นอยู่ในลาว เวียดนาม เขมร ซึ่งก่อนเป็นสาธารณรัฐกับเป็นสาธารณรัฐแล้ว มีรูปของการปกครองและวิถีชีวิตแตกต่างกัน ผู้ใดยินยอมเห็นชอบก็อยู่และปฏิบัติตามวิถีชีวิต (วัฒนธรรม) ใหม่ ผู้ใดที่ไม่เคยชินก็ต้องหลบหนีไปยังประเทศอื่น เป็นต้น

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ วัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับเวลา สมาชิก และสภาพของสังคม

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

จินตวีร์ เกษมศุข (2554) อธิบายถึงสาเหตุหลักของการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. ความต้องการปรุงแต่งวัฒนธรรมและสังคมให้เจริญงอกงามขึ้น มีการปรับวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เช่น การแต่งกาย การรับประทานอาหาร เป็นต้น
2. การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจากสังคมอื่น ซึ่งเกิดจากความเจริญในด้านการสื่อสารที่อำนวยความสะดวกให้การติดต่อถึงกันอย่างสะดวกรวดเร็ว การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจากสังคมอื่นจึงเป็นไปอย่างกว้างขวาง
3. ความต้องการของมนุษย์ ทำให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งมนุษย์มีแนวโน้มที่ต้องแสวงหาสิ่งตอบแทนหรือสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
4. การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น ประชากรมีจำนวนมากขึ้น ทำให้มีการแข่งขันกันสูง เกิดความขัดแย้งมากขึ้น อันเป็นปัญหาที่มนุษย์ต้องหาวิธีการสร้างระเบียบเพื่อแก้ไขความยุ่งยากดังกล่าว ดังนั้น วัฒนธรรมของมนุษย์ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย
5. การพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติและพฤติกรรมของคนในสังคมอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

Ram Nath Shama (สนธยา พลศรี, 2533 ; อ้างอิงมาจาก Ram Nath Shama, n.d.) อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีสาเหตุมาจากปัจจัย 7 ประการ ดังนี้

1. ปัจจัยทางวัฒนธรรม เช่น คำสอนทางศาสนามีความสัมพันธ์กับอัตราความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

2. ปัจจัยทางเทคโนโลยี เทคโนโลยีทำให้สิ่งแวดล้อมทางวัตถุเปลี่ยนแปลงไป และเป็นเหตุให้วัฒนธรรม ประเพณี สถาบันต่างๆ ของสังคมเปลี่ยนแปลง

3. ปัจจัยทางชีววิทยา เช่น ชาติพันธุ์และพันธุกรรมมีผลต่อคุณภาพของ ประชากร และกฎทางชีววิทยาที่ว่าด้วยการเลือกสรรและการต่อสู้เพื่อการอยู่รอด ทำให้มนุษย์ดิ้นรน เพื่อให้ชีวิตอยู่รอด และเป็นการอยู่รอดที่ดีกว่า หรือเหนือกว่าเดิม มนุษย์จึงแสวงหาสิ่งใหม่ ประดิษฐ์ ใหม่ ทำให้สังคมและวัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลง

4. ปัจจัยทางประชากร การเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพและขนาดของประชากร มี ผลกระทบต่อการจัดระเบียบสังคม

5. ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์มีอิทธิพลต่อ มนุษย์เป็นอย่างมาก เช่น ภูมิอากาศมีอิทธิพลต่อวิวัฒนาการของอารยธรรมและวัฒนธรรมของโลก รวมทั้งแผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด น้ำท่วม ฝนแล้ง เป็นต้น ก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ วัฒนธรรมได้

6. ปัจจัยทางจิตวิทยา นักจิตวิทยาเชื่อว่าสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม เนื่องมาจากจิตใจของมนุษย์ในสังคม เพราะมนุษย์โดยธรรมชาติชอบที่จะเปลี่ยนแปลง ชอบค้นคว้าสิ่งใหม่ ชอบหาประสบการณ์ใหม่ มนุษย์ในทุกสังคมจะมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีของคนอยู่เสมอ

7. ปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการศึกษา ปัจจัยทางสงคราม หรือแม้แต่แนวความคิดของนักคิดก็สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เช่นกัน

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดจากการสังสม การ แลกเปลี่ยน การถ่ายทอด การรับวัฒนธรรมอื่น การปรับวัฒนธรรมให้เหมาะสม ความสนใจและความ ต้องการของคนในสังคม การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางประชากร สิ่งแวดล้อม นโยบายต่างๆ ตลอดจนอื่นๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

1.3 พุทธศาสนา

ศาสนานับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่ช่วยให้มนุษย์สามารถ ปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์ต่างๆ ได้ ศาสนาใหญ่ๆ ของโลกย่อมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งมีอิทธิพล ต่อสังคมมนุษย์ โดยเฉพาะศาสนาจะเป็นบ่อเกิดแห่งศีลธรรมในทางที่ถูกที่ควร ทำให้คนเรามีหลักและ มาตรฐานแห่งความประพฤติในทางที่ควรไม่ควร (พลวัฒน์ ชุมสุข, 2551)

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2557) อธิบายว่า ศาสนาเกิดจากความต้องการด้านจิตใจของ มนุษย์ เพื่อสร้างความรู้สึกร่มเย็นและปลอดภัยทางด้านจิตใจ กล่าวคือ มนุษย์สมัยก่อนมีความรู้ ความสามารถจำกัด ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของปรากฏการณ์ธรรมชาติ จึงคิดว่าเหตุการณ์ ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนนั้น เช่น ฝนตก ฟ้าผ่า น้ำท่วม แผ่นดินไหว โรคระบาด เป็นต้น เกิดจาก

อำนาจกลับและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์จึงพากันกราบไหว้บูชา เช่น บวงสรวงเพื่อหวังจะให้ดวงวิญญาณอำนาจกลับ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นพึงพอใจ จะได้ช่วยคุ้มครองปกป้องรักษาพวกตน ซึ่งความคิดเช่นนี้ได้ทำให้เกิดระบบความเชื่อต่างๆ และเกิดเป็นสถาบันศาสนาขึ้นในที่สุด ดังนั้น สถาบันศาสนาจึงเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ช่วยสนองความต้องการด้านจิตใจ เสริมสร้างกำลังใจให้สมาชิกในสังคมได้ต่อสู้กับปัญหา โดยปฏิบัติตามคติความเชื่อและมีกลุ่มทางสังคม ได้แก่ วัด สำนักสงฆ์ ทำหน้าที่ในด้านนี้ทุกสังคมจะมีศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจและใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหรือในการดำเนินชีวิต

นอกจากนี้ ยังอธิบายว่า ศาสนาเป็นคำสั่งสอนของศาสดาผู้ประกาศและตั้งศาสนาขึ้นเพื่อแนะแนวทางให้แก่ผู้ที่ปรารถนาความสุข พึงปฏิบัติตามหลักที่สั่งสอนไว้ ซึ่งเป็นความเชื่อที่แน่นแฟ้น ในแต่ละศาสนาจะมีคำสั่งสอนที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันได้ แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ การมีเป้าหมายอย่างเดียวกัน คือ การมุ่งให้ทุกคนเป็นคนดีของของสังคม ส่วนพิธีกรรมและวิธีการประพฤติปฏิบัติในแต่ละศาสนาอาจจะมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปก็ได้ หรืออาจกล่าวว่าเป็นลัทธิความเชื่อของมนุษย์ มนุษย์มีความเชื่อที่แตกต่างกันออกไป (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2557)

สุพัตรา สุภาพ (2543) อธิบายว่า ศาสนา หมายถึง คำสั่งสอน ซึ่งแต่ละศาสนาอาจจะมีคำสั่งสอนเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกันทั้งในด้านรูปลักษณะและหน้าที่ทางสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน คือ สอนคนให้เป็นคนดี ให้คนเข้ากับสังคมหรือยอมให้สังคมให้คนมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้มีความสามัคคี ให้มีบรรทัดฐานในการปฏิบัติ ตลอดจนเป็นที่รวมแห่งความเชื่อและความเคารพนับถืออันสูงสุดของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งศาสนาจะต้องประกอบด้วย

1. มีผู้ประกาศหรือศาสดา คือ ผู้สอนหรือผู้ก่อตั้งศาสนาที่มีปรากฏหลักฐานอยู่ในประวัติศาสตร์
2. มีคำสั่งสอนในศาสนา รวมทั้งกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติดังกล่าวคือข้อความที่ท่องจำสืบทอดกันมา แล้วจารึกไว้ในคัมภีร์
3. มีผู้สืบทอดหรือเป็นผู้แทนเป็นทางการของศาสนานั้นๆ หรือผู้รับคำสั่งสอนนั้นมาปฏิบัติซึ่งได้แก่ พระหรือนักบวช ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่แต่ละศาสนาได้กำหนดไว้
4. มีศาสนสถาน คือ เป็นสถานที่เคารพหรือเป็นที่ตั้ง หรือเป็นปูชนียสถาน เช่น วัด โบสถ์ วิหาร เป็นต้น
5. มีสัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย หรือสิ่งแทน พิธีกรรม รวมทั้งปูชนียวัตถุ (ที่เคารพบูชา) เช่น พระพุทธรูป ไม้กางเขน เป็นต้น
6. เป็นเรื่องที่เชื่อถือได้ และมีการปฏิบัติตามความเชื่อนั้น

โดยอธิบายถึงสาเหตุของการมีศาสนา (สุพัตรา สุภาพ, 2543) ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านจิตใจ เป็นความต้องการที่จะให้มีสิ่งยึดเหนี่ยว เพื่อเป็นเป้าหมายในการกระทำต่างๆ เช่น บางคนพกพระเพื่อให้มีกำลังใจในการเดินทาง ค้าขาย ศึกษา เป็นต้น
2. เกิดจากความกลัว เห็นชัดในสังคมดั้งเดิมหรือสังคมที่ยังไม่เจริญที่มนุษย์กลัวปรากฏการณ์ธรรมชาติหรืออำนาจลึกลับ ที่ตนยังหาคำตอบในสมัยนั้นไม่ได้ เมื่อเกิดความกลัวก็ต้องหาทางคลายหนีหรือขจัดความกลัว ก็ต้องกราบไหว้บูชา บนบานศาลกล่าวด้วยวิธีการต่างๆ ศาสนาดังกล่าว ได้แก่ การนับถือผี นับถือเทพเจ้าหลายองค์หรือองค์เดียว
3. ความต้องการรู้แจ้งเห็นจริง เป็นการใช้เหตุผลเพื่อเข้าใจชีวิต เป็นศาสนาที่ไม่ถือเทพเจ้าเป็นผู้สร้างโลกหรือเป็นศูนย์กลางแห่งศาสนา เช่น ศาสนาพุทธที่ให้ใช้ปัญญาชั้นสูงสุดที่ทำให้รู้แจ้งเห็นจริง และหลุดพ้นจากทุกข์ หลายนานจึงกล่าวว่า ศาสนาพุทธคล้ายกับปรัชญา
4. เพื่อผลประโยชน์ของชุมชน โดยทุกคนปฏิบัติจากบรรทัดฐานเดียวกันเพื่อจะได้อยู่อย่างมีความสุข

หน้าที่ของพุทธศาสนา

Durkheim (นियพรรณ (พลวัฒน์) วรรณศิริ, 2550 ; อ้างอิงมาจาก Durkheim, 1912) อธิบายถึงหน้าที่ของศาสนา 3 ประการ ดังนี้

1. มีหน้าที่สงเคราะห์สังคม กล่าวคือ ช่วยปิดเป่า บรรเทาความทุกข์ร้อน ความขัดแย้ง ความคับข้องใจของคนในสังคม ทำให้คนมีจิตใจดีและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ใครมีปัญหา เช่น ยากจน เจ็บป่วย พึ่งใครไม่ได้ก็จะหันเข้าหาศาสนา และสวดอ้อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้ช่วยเหลือให้พ้นทุกข์
2. ทำหน้าที่เป็นกฎหมายของสังคม ช่วยจัดระเบียบสังคมให้ดูดีและเรียบร้อย เป็นระบบระเบียบ ในสมัยก่อนสังคมยังไม่มีกฎหมายใช้ แต่สังคมที่ไม่ระส่ำระสาย เพราะคนเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะลงโทษคนผิด โดยผู้นำศาสนาเป็นทูตศาสนาห้ามไม่ให้มนุษย์ประพฤติล่วงเกิน
3. สร้างความเป็นปึกแผ่นและความสามัคคีกลมเกลียวในมวลหมู่มนุษย์ กล่าวคือ เมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่สงบใดๆ ขึ้นในสังคม คนจะมารวมใจกันทำพิธีทางศาสนา การกระทำการใดๆ ถ้าทำเพื่อศาสนาแล้ว คนจะหันหน้าเข้ามาร่วมมือกันเสมอ

งามพิศ สัตยสงวน (2543) อธิบายว่า หน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของศาสนา คือ การให้ความหมายสิ่งต่างๆ เช่น สิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและทางสังคมที่ไม่อาจเข้าใจได้อย่างเต็มที่ในทุกสังคม ศาสนาจะเข้าจัดการกับเรื่องชีวิต ความตาย การเกิดขึ้นของจักรวาล การเกิดขึ้นของสังคมของกลุ่มคนกลุ่มต่างๆ และของปัจเจกชนรวมทั้งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติด้วย เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ให้ความหมายเหตุการณ์และประสบการณ์ต่างๆ นอกจากนี้ ศาสนาสามารถลดความวุ่นวายใจ ความไม่สบายใจต่างๆ ลงมาหรืออาจหายไปของมนุษย์ ตลอดจนศาสนายังมีหน้าที่

ในการรักษาความสงบ รักษาระเบียบทางสังคมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้ เพราะศาสนาสอนให้คนทำแต่ความดีและละเว้นความชั่ว และสามารถควบคุมทางสังคมได้ ดังนั้น ศาสนาจึงเป็นพลังบังคับสำคัญที่ทำให้คนทำตามกฎเกณฑ์ระเบียบของสังคมด้วย

ในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดเวลายาวนาน จนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากัน และสนองความต้องการของกันและกัน ตลอดจนผสมคลุกเคล้ากับความเชื่อและข้อปฏิบัติสายอื่นๆ ที่มีมาในหมู่ชนชาวไทยถึงขั้นที่ทำให้เกิดมีระบบความเชื่อและความประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาที่เป็นแบบของคนไทยโดยเฉพาะ อันมีรูปลักษณะและเนื้อหาของตนเองที่เน้นเด่นบางแง่บางด้านเป็นพิเศษ แยกออกได้จากพระพุทธศาสนาอย่างทั่วๆ ไป ซึ่งเรียกได้ว่า เป็นพระพุทธศาสนาแบบไทย หรือพระพุทธศาสนาของชาวไทย วัฒนธรรมไทยทุกด้านมีรากฐานสำคัญอยู่ในพระพุทธศาสนา ถ้อยคำในภาษาไทยมีต้นกำเนิด มาจากภาษาบาลี และมีความหมายที่สืบเนื่อง ปรับ แปร หรือเพี้ยนมาจากคติในพระพุทธศาสนา แบบแผนและครรลองตามหลักการของพระพุทธศาสนา ได้รับการยึดถือเป็นแนวทางและเป็นมาตรฐานสำหรับความประพฤติ การบำเพ็ญกิจหน้าที่ และการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยทุกระดับ (พระพรหมคุณกรรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2556)

พระพุทธศาสนาเป็นหลักวัฒนธรรมไทยสำคัญที่สุด เพราะช่วยเปลี่ยนแปลงนิสัยของมนุษย์ให้มีจิตใจดีงามขึ้น การที่ประชาชนมีนิสัยใจคอที่ดีมีไปด้วยความประณีต เมตตาปราณี รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น กตัญญูรู้คุณ รู้จักบาปกรรม มีสติสัมปชัญญะ เป็นผู้พร้อมไปด้วยมโนธรรมและมนุษยธรรมก็อาศัยหลักพระพุทธศาสนาช่วยขัดเกลาให้มีจิตใจที่ดีและสามารถอยู่ร่วมกันได้

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือ และเป็นหลักวัฒนธรรมประจำชาติ

พระพุทธศาสนาจึงเป็นรากฐานสำคัญต่อวัฒนธรรมไทยและสังคมไทย (พลวัฒน์ ชุมสุข, 2551)

สรุปได้ว่า หน้าที่ของพุทธศาสนา ได้แก่ หน้าที่ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุข หน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคม หน้าที่ในการจัดระเบียบทางสังคม และหน้าที่ในการรักษาความสงบ สร้างความสัมพันธ์ และความสามัคคีของคนในสังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย

สถิตย์ ศิลปชัย (พลวัฒน์ ชุมสุข, 2551 ; อ้างอิงมาจาก สถิตย์ ศิลปชัย, ม.ป.ป.) อธิบายว่าพระพุทธศาสนา แปลว่า คำสั่งสอนของท่านผู้รู้ หรือของผู้ใหญ่ หรือของผู้ตื่นจากกิเลส หรือของ

ผู้ปลุกให้คนอื่นตื่นจากกิเลส หรือของผู้เบิกบาน วัดเป็นสถานที่ที่อบรมจิตใจ พระสงฆ์เป็นผู้สอนศีลธรรมแก่ประชาชน และพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นรากฐานของวัฒนธรรมสอนให้เป็นคนดีมีเหตุผล ไม่มั่งงาย เช่น

1. สอนให้มีเสรีภาพทางความคิด 2. สอนให้รู้จักความดี ความชั่ว เชื่อเรื่องกรรม 3. สอนให้มีความเสมอภาค ไม่ถือชั้นวรรณะ 4. สอนให้มีการดรครภาพ มีเมตตา เคารพซึ่งกันและกัน 5. สอนให้แม่เมตตาโดยหาประมาณมิได้ 6. สอนให้รักสันติ 7. สอนให้พึ่งตนเอง 8. สอนให้ยอมรับความสามารถของคนอื่น

9. สอนให้ดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง ไม่หย่อนหรือตึงเกินไป และ 10. มีคำสอนทุกระดับ เป็นต้น

นางเยาว์ ขาญณรงค์ (2542) อธิบายว่า ศาสนาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของวัฒนธรรม ศาสนาเป็นพื้นฐานที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมของชนชาติที่นับถือ มีความเชื่อในศาสนานั้น ศาสนาช่วยหล่อหลอมให้วัฒนธรรมนั้นต้งาม และมีความเจริญงอกงาม ศาสนาเป็นหลักและแนวทางแห่งวิถีชีวิตของชาติที่มีความเจริญทางวัฒนธรรมชาวไทยก็เช่นเดียวกัน ศาสนาที่ชาวไทยนับถือมีอยู่หลายศาสนา เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาขงจื้อ เป็นต้น แต่ชาวไทยส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ (ประมาณร้อยละ 90 ของประชากรทั้งหมด) ดังนั้น ศาสนาพุทธจึงเป็นศาสนาประจำชาติของชาวไทยมาช้านาน ศาสนาพุทธจึงมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมของชาวไทยเป็นอันมาก

ทั้งวัฒนธรรมทางคตินิยม เนติธรรม วัตถุประสงค์ และสพธรรม ครอบคลุมเข้าถึงคติ ความเชื่อถือ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วรรณคดี จรรยาบรรณ ความประพฤติ กฎหมาย และการตัดสินใจ ค่านิยม เป็นต้น ซึ่งพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยในด้านต่างๆ ดังนี้

1. คตินิยม พุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการหล่อหลอมให้คนไทยมีจิตใจ และคุณธรรม ตามแนวคำสั่งสอนของพุทธศาสนา ชาวไทยจึงมีลักษณะนิสัยอ่อนโยน สุภาพ มีไมตรี เป็นมิตรแก่คนทั่วไป ไม่รุกรานรังแกใครก่อน จะทำสิ่งใดในการดำรงชีวิตก็มักจะยึดหลักทางสายกลาง ไม่ตึงเกินไป หรือหย่อนเกินไป ชาวไทยมีความรักเคารพและกตัญญูต่อบิดามารดา ผู้มีพระคุณ ครูบาอาจารย์ ชาวไทยจะเลื่อมใสศรัทธา และตอบแทนคุณผู้มีพระคุณ เมื่อมีโอกาส มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใจบุญ ชอบทำงานให้ความช่วยเหลือผู้ทุกข์ยาก และมาขอความช่วยเหลือ มักไม่ค่อยปฏิเสธ จนทำให้คนไทยมีลักษณะเฉพาะ คือ ซื่อตรงใจ นอกจากนี้ ยังมีจิตใจกรุณา มักให้อภัยเสมอ โกรธไม่นาน ตามคตินิยมของพุทธศาสนาที่ว่า อภัยทาน เป็นทานที่สูง และทำได้ยาก คนไทยให้อภัยจนขอบพูดติดปากเสมอว่า ไม่เป็นไร

2. เนติธรรม กฎระเบียบและข้อบังคับ ข้อห้ามทางสังคม รวมทั้งที่เป็นกฎหมาย บ้านเมืองทั้งหลาย ล้วนมีพื้นมาจากหลักธรรมในพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่

3. วัตถุประสงค์ พุทธศาสนามีอิทธิพลทางวัตถุประสงค์อย่างมาก เช่น ที่อยู่อาศัยของชาวไทยจะมีห้อง หรือที่บูชาพระพุทธรูปโดยไว้ในที่สูง หันหน้าไปทางทิศเหนือ หรือทิศตะวันออก โดยจะไม่นอนหันปลายเท้าไปทางที่บูชาพระ มีการทำบุญบ้าน เป็นต้น อาหารนิยมทำอาหารดี ๆ ใส่บาตร ส่วนอาหารที่ตนเองรับประทานนั้น แม้จะด้อยกว่าก็ไม่เป็นไร แต่ทำบุญต้องให้ของดี ๆ ไว้ก่อน ยารักษาโรค

ชาวไทยจำนวนมากมีความเชื่อมั่นศรัทธาพระพุทธรูปอย่างมาก มักนำน้ำมันดินโบสถ์ไปกินหรือผสมกับยา และดอกไม้บูชาพระ ไปต้มน้ำกินคู่กับยา เช่น นิมนต์ให้หญิงท้องแก่กินดอกบัวที่บูชาพระโดยต้มน้ำกินจะทำให้คลอดง่าย เป็นต้น ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ของชาวไทย ล้วนสร้างขึ้นจากแรงบันดาลใจที่ประดิษฐ์สิ่งที่มีค่าทางมอทธิศให้แก่พุทธศาสนา เป็นพุทธรูป ชาวไทยจะสร้างด้วยใจ ศรัทธาโดยไม่ได้คำนึงถึงอามิสสินจ้างเท่าใด สิ่งใดที่ทำเพื่อพุทธศาสนา ก็จะทำให้ดีที่สุด

4. สหธรรม ขนบธรรมเนียม จรรยา มารยาทในสังคมชาวไทย ล้วนเป็นอิทธิพลของพุทธศาสนาแทบทั้งสิ้น ชาวไทยจะให้เกียรติผู้ที่อาวุโสกว่าและสุภาพอ่อนน้อมเสมอ ชาวไทยจะให้ความช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า เช่น เด็ก ผู้หญิง และคนชรา

หลักคำสอนทางพุทธศาสนา

บุตรเขมกะ (ม.ป.ป.) อธิบายว่า คนกับสัตว์มีสัญชาตญาณเสมอเหมือนกันอยู่ 4 อย่าง คือ การกิน การนอน การกลัวภัย และการสืบพันธุ์ คนจะดีกว่าสัตว์ก็ต่อเมื่อมีธรรมะ พัฒนาจิตใจจากความเป็นคนสู่ความเป็นมนุษย์ มนุษย์จึงแปลว่า ผู้มีใจสูง ธรรมะทำให้คนต่างจากสัตว์ คือเป็นมนุษย์ เมื่อคนมีธรรมะ คือ 5 ดี ได้แก่ 1. การเป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่ 2. การเป็นศิษย์ที่ดีของครู อาจารย์ 3. การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน 4. การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ 5. การเป็นสาวกที่ดีของพระพุทธเจ้า มนุษย์ที่เต็มเปี่ยมแห่งความเป็นมนุษย์ หมายความว่า เป็นมนุษย์ที่ไม่มีปัญหา มีความเยือกเย็น ทั้งในแง่ของวัตถุ ร่างกาย จิตใจ และมีการสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ ดังหน้าที่ 5 ประการของมนุษย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา ความกตัญญูเป็นคุณธรรมของคนดี บุตร คือ ผู้ที่สืบทอดสายโลหิตจากพ่อแม่ ผู้รับมรดกจากพ่อแม่ทั้งทางกายและจิตวิญญาณ ผู้ที่บิดาให้พ่อแม่เวลาตายและทำบุญอุทิศให้ ผู้ที่เป็นที่พึ่งพาของพ่อแม่ ผู้ที่ทำให้พ่อแม่ชื่นใจ สบายใจ ผู้ที่นำพ่อแม่ให้ถึงนิพพาน คือความสงบสูงสุด บุตรที่ดี คือ ผู้ที่สามารถทำให้พ่อแม่ได้รับความอึดใจ ชื่นใจ สบายใจ ตลอดกาล ซึ่งลูกทุกคนมีหน้าที่ปฏิบัติต่อพ่อแม่ 7 ประการ คือ 1) ท่านเลี้ยงเรามาแล้วต้องเลี้ยงท่านตอบ 2) ช่วยกิจการงานของท่าน 3) ดำรงวงศ์ตระกูลของท่าน 4) ประพฤติตนให้เป็นผู้ควรรับทรัพย์มรดกของพ่อแม่ 5) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน 6) มีความกตัญญูกตเวทิต่อพ่อแม่ และ 7) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ในทางที่ถูกต้องโดยเคร่งครัด

2. เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ คำสอนของครูนำพาสู่จุดหมายในชีวิต ศิษย์ คือ ผู้ศึกษา ผู้เชื่อฟัง ผู้ที่ยอมรับให้ครูอาจารย์สอน ผู้ที่ครูอาจารย์อบรมสั่งสอนเพื่อสู่จุดหมายปลายทางของชีวิต หน้าที่ของศิษย์ที่ดี เมื่อศิษย์ได้รับความอนุเคราะห์แนะนำสั่งสอนจากอาจารย์ได้ก็ควรปฏิบัติ บำรุงอาจารย์นั้น ตอบแทนคุณท่านด้วยการทำตามหน้าที่ดังต่อไปนี้ 1) ลูกศิษย์รับแสดงความเคารพตามสมควร 2) เข้าไปยืนคอยรับใช้ เพื่อแสดงน้ำใจรักและเคารพนับถือ 3) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของอาจารย์ 4) อุปัฏฐากบำรุงอาจารย์ คือ การรับใช้และการให้ปัจจัยสี่ 5) ตั้งใจเรียน

ศิลปวิทยาโดยเคารพ 6) ปฏิบัติตามระเบียบและขนบธรรมเนียมของสำนักเรียน 7) ต้องช่วยการงานของโรงเรียน 8) ต้องช่วยระวังรักษาสมบัติของสำนักเรียน 9) ต้องมีความรักใคร่เพื่อนนักเรียน 10) พยายามระวังช่วยรักษาสมบัติของเพื่อน และ 11) ต้องมีอิทธิบาทสี่เป็นธรรมประจำใจ

3. เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน กัลยาณมิตรนำพาชีวิตไปสู่ทางเจริญ เพื่อน คือ ผู้ที่รักใคร่ชอบพอกัน แล้วกระทำความดีต่อกันเพื่อให้อยู่ร่วมกันได้ ทั้งทางลับและเปิดเผย โดยไม่เลือกเพศวัย ความรู้ ชาติ ศาสนา และไม่คิดร้ายต่อกัน มิตร คือ เพื่อนผู้รักใคร่คุ้นเคยกัน ผู้มีไมตรีมีเยื่อใยต่อกัน สหาย คือ ผู้มาด้วยกันไปด้วยกัน กระทำงานร่วมกัน กัลยาณมิตร คือ เพื่อนที่ดี มิตรที่ดีงาม เพื่อนที่ดีคือ ผู้ที่สามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสุขสวัสดิ์ ซึ่งหน้าที่ต่อเพื่อน ได้แก่ 1) การให้ปัน 2) การกล่าวถ้อยคำอันเป็นที่รัก 3) ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน 4) ความเป็นผู้มีตนเสมอ และ 5) ไม่แก้งกล่าวให้พลาดจากความจริง

4. เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ชาติสงบเพราะพลเมืองมีคุณธรรมประจำใจ พลเมือง คือ ประชาชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ พลเมืองดี คือ ผู้ที่ดำรงชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ไว้ได้ พลเมืองเกิดจากการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชนเพื่อรักษาความสามัคคี ดำรงไว้ซึ่งมนุษยชาติ ดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และสามารถดำรงชาติศาสนาไว้ได้ และอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข ซึ่งหน้าที่พลเมืองดีมีดังนี้ 1) ตั้งอยู่ในกฎหมายและระเบียบของบ้านเมือง 2) ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม 3) รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี 4) รักษาสมบัติของชาติ 5) พยายามหมั่นทำมาหากินด้วยความสุจริต 6) ยินดีเสียภาษีอากรให้แก่รัฐบาลตามระเบียบ 7) ช่วยเหลือดูแลความสงบสุข และ 8) ยอมสละทรัพย์สินสมบัติเลือดเนื้อและชีวิตได้ในเมื่อถึงคราวที่ชาติต้องการ

5. เป็นสาวกที่ดีของพระศาสดา เพื่อเข้าถึงความเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน สาวก คือ ผู้เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา สาวกที่ดี คือ ผู้ที่สามารถปฏิบัติตามพระศาสดาได้ หน้าที่ของพุทธสาวกที่ดี คือ เกื้อกูลพระ กระทำบุญ คำนับพระศาสนา เป็นอุบาสก อุบาสิกาชั้นนำ และหมั่นสำรวจความก้าวหน้า ทั้งนี้ ย่อมส่งผลดีต่อการทำหน้าที่ของสาวก คือ การมีชีวิตที่สงบเย็นอยู่ด้วยความถูกต้อง เป็นคนมีความมั่นคงเพราะมีที่พึ่งทางใจอันถูกต้อง สามารถแก้ปัญหาของชีวิตที่เกิดขึ้นด้วยปัญญาอันถูกต้อง ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความสุขสงบเย็นไปด้วย เป็นผู้สามารถได้รับประโยชน์สูงสุดที่มนุษย์ควรได้รับ เป็นตัวอย่างอันดีแก่ผู้พบเห็นให้เกิดความปรารถนาจะทำตาม เป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนา และเป็นการส่งเสริมความเจริญและความมั่นคงของชาติ

อย่างไรก็ดี คำสอนของพระพุทธองค์แม้จะมีมากถึง 84,000 พระธรรมขันธ์ แต่หากประมวลสาระสำคัญแล้วก็มีเพียงเรื่องสำคัญที่สุดเพียงเรื่องเดียว คือ เรื่องของชีวิต โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาชีวิตที่เรียกว่า ทุกข์และการแก้ทุกข์หรือการแก้ทุกข์ ซึ่งการจะเข้าใจปัญหาชีวิตและแก้ทุกข์ได้จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการที่ถูกต้องเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่ง

ที่จะทำให้เกิดความเข้าใจชีวิตและนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ทั้งนี้ การดำรงชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ธรรมชาติของชีวิต หลักการดำเนินชีวิต และชีวิตที่เปี่ยมสุข เพื่อให้สามารถครองตน ครองคน ครองงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ประยงค์ จันทรแดง, 2557)

1. ธรรมชาติของชีวิตหรือความจริงเกี่ยวกับชีวิต เป็นเรื่องสำคัญที่มนุษย์ให้ความสนใจ เกิดความสงสัยใคร่รู้ความลึกลับซับซ้อนของชีวิต จึงหาคำตอบอาจมิได้หลายแนวแล้วแต่ความเชื่อและเหตุผลที่แตกต่างกัน ดังนั้น ธรรมชาติของชีวิตตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ใน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1.1 กำเนิดชีวิต เป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตเป็นเรื่องที่ศาสนาสำคัญของโลกทุกวันนี้ พระพุทธศาสนาในเรื่องชีวิตต่างจากกลุ่มศาสนาที่นับถือพระเจ้า โดยมองว่าโลกและชีวิตไม่มีพระเจ้าสร้าง ไม่มีปฐมเหตุคือพระเจ้า แต่เกิดขึ้นตั้งอยู่ชั่วระยะและดับไปตามเหตุปัจจัยมาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน คืออยู่ในลักษณะเป็นวัฏจักร มีการเวียนเกิด เวียนตาย จนไม่รู้จะหาเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดตรงไหน การที่ชีวิตเกิดหรือดับจึงไม่เกี่ยวกับพระเจ้า แต่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือเหตุปัจจัยซึ่งได้แก่ ตัณหา ความทะยานอยาก เพราะยังมีตัณหาจึงทำให้มีการเกิดและดับ

1.2 องค์ประกอบของชีวิต มนุษย์เกิดและเจริญเติบโตขึ้นโดยมีส่วนประกอบต่างๆ มารวมกันเข้า ซึ่งส่วนประกอบแต่ละอย่างประกอบขึ้นจากส่วนประกอบอื่นๆ ย่อยลงไปไม่มีตัวตนของมันเอง มีแต่ดำเนินไปตามกระแส เกิดดับต่อกันไปเป็นทอดๆ โดยส่วนประกอบที่มารวมกันเป็นชีวิตนี้สามารถจำแนกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ กายกับจิต หรือรูปธรรมกับนามธรรม ซึ่งถ้าจำแนกกายกับจิตก็จะได้ส่วนประกอบย่อย 5 ส่วน เรียกว่า ขันธ์ 5 หรือเบญจขันธ์ ดังนี้ 1) รูป คือ ส่วนที่เป็นร่างกาย 2) เวทนา คือ ความรู้สึก 3) สัญญา คือ ความหมายรู้ การจดจำ 4) สังขาร คือ แรงจูงใจหรือการคิดปรุงแต่ง และ 5) วิญญาณ ได้แก่ การรับรู้อารมณ์ทางประสาทสัมผัส ทางพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับส่วนจิตมากกว่า เนื่องจากร่างกายเป็นเสมือนอุปกรณ์สำเร็จรูปที่ธรรมชาติสร้างมาเพื่อรับใช้กิจกรรมทางจิต จิตจึงเป็นศูนย์กลางแห่งกิจกรรมของชีวิต และมีความลึกลับซับซ้อนกว่ากายมาก หากไม่มีจิต สิ่งที่เราเรียกว่าคุณค่าหรือความหมายแห่งชีวิตก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เพราะจิตเป็นผู้รับรู้สิ่งเหล่านั้น ทั้งนี้ หากนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้ ช่วยลดความยึดมั่นถือมั่นในตัวตนลงได้ สรรพสิ่งล้วนอิงอาศัยกันและกัน และฝึกมองสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น

1.3 ความเป็นไปของชีวิต พระพุทธศาสนาเชื่อว่า ความเป็นไปของชีวิตมนุษย์ที่มีทั้งสุขและทุกข์ไม่ใช่เรื่องบังเอิญหรือมีผู้ดลบันดาลให้เป็นไป หากแต่เป็น เพราะมีเหตุปัจจัยให้มันเกิดและดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน เหตุปัจจัยที่เวลานี้เรียกตามหลักวิชาการว่า ปฏิจจสมุปบาท ซึ่งเป็นการแสดงความจริงหรือกฎธรรมชาติ พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฏิจจสมุปบาทไว้ 2 หลัก คือหลักทั่วไปเป็นหลักกลางๆ สำหรับอธิบายปรากฏการณ์เกิดและดับของสรรพสิ่งทั้งที่มีชีวิตและไม่มี

ชีวิต และหลักเฉพาะเป็นหลักที่กล่าวถึงวงจรแห่งการเกิดทุกข์และความดับทุกข์ โดยมุ่งเน้นมาที่ชีวิตของมนุษย์เป็นหลัก ซึ่งมีวงจรวัฏฏะ (วงเวียนชีวิต) คือ กิเลส กรรม และ วิบาก ทั้งนี้ กรรมตามหลักพระพุทธศาสนาเน้นพฤติกรรมทางกาย วาจา และใจ ที่ประกอบด้วย เจตนาหรือความจงใจก็มีจุดเริ่มต้นที่ใจก่อน ดังนั้น ใจจึงสำคัญมากและเป็นตัวกำหนดทิศทางของกรรมว่าจะออกมาดีหรือชั่ว การทำความดีขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยทางสังคัม คือ ทำดีถูกที่ ทำดีถูกตัว ทำดีถูกเวลา และทำดีถึงดี อย่างไรก็ตาม เป้าหมายหลักของการสอนเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนาไม่ได้หวังเพียงแค่ให้คนทำความดีแล้วชื่นชมหรือติดอยู่กับความดีจนหลงว่าตนเองดีกว่าผู้อื่น แต่เพื่อให้ความดีเป็นพื้นฐานในเกิดปัญญาอันจะสามารถทำลายกิเลสตัณหาให้หมดสิ้นจนบรรลุถึงนิพพาน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิตได้

1.4 เป้าหมายชีวิต เป้าหมายเป็นสิ่งกำหนดทิศทางหรือแนวทางในการดำเนินชีวิต ทำให้การดำเนินชีวิตของแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงเป้าหมายชีวิตไว้ 3 ชั้น ได้แก่ 1) เป้าหมายขั้นต้น เป็นเป้าหมายที่คนทั่วไปเข้าใจเพราะเกี่ยวข้องกับชีวิต ได้แก่ มีสุขภาพดีร่างกายแข็งแรง มีอาชีพสุจริตมีงานที่มั่นคงทำสามารถพึ่งตนเองได้ มีสถานภาพทางสังคมดีเป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม และมีครอบครัวมั่นคงผาสุก 2) เป้าหมายขั้นลึกลับ เป็นเป้าหมายที่เกี่ยวกับด้านจิตใจ ได้แก่ มีศรัทธามีหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีความภาคภูมิใจอันเกิดจากการใช้ชีวิต มีความอิมใจที่ได้เสียสละบำเพ็ญประโยชน์ มีความกล้าหาญทางจริยธรรม และมีความมั่นใจว่าจะไปสู่สุคติหลังจากตาย และ 3) เป้าหมายขั้นสูงสุด เป็นเป้าหมายยิ่งใหญ่ที่สุดสำหรับการเกิดมาเป็นมนุษย์ เรียกว่า นิพพาน ซึ่งผู้ที่บรรลุถึงเป้าหมายระดับนี้จะมีลักษณะพิเศษคือจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวไปตามกระแสของโลก ปราศจากความยึดมั่นถือมั่น จึงไม่มีความผิดหวังหรือเศร้าใจ ปลอดภัย สงบ ผ่องใส สดชื่นเบิกบานใจเสมอ และใช้ชีวิตและทำการต่างๆ ด้วยปัญญารู้เท่าทันความจริง

2. หลักการดำเนินชีวิต การที่คนเราจะดำเนินชีวิตไปในทิศทางใดนั้น ย่อมต้องอยู่กับเป้าหมายของชีวิตที่ตั้งไว้ โดยทั่วไปเป้าหมายชีวิตของคนส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ความสุขความเจริญที่เห็นๆ กันอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ หรือทรัพย์สิน ฐานะทางสังคม สุขภาพ มีคู่ครองที่รู้ใจ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม พระพุทธศาสนามีได้มองข้ามเป้าหมายขั้นต้น มนุษย์จะพึงได้รับ เพราะศักยภาพและความพร้อมของแต่ละคนไม่เท่ากัน จึงได้แสดงหลักการดำเนินชีวิตลดหลั่นกันไป เพื่อให้เหมาะสมกับศักยภาพและความพร้อมที่จะเข้าถึงเป้าหมายชีวิตแต่ละระดับ หลักการดำเนินชีวิตเพื่อให้บรรลุเป้าหมายชีวิตระดับต่างๆ นั้น คือ ความไม่ประมาท เพื่อจะย่อหย่อนหลักความไม่ประมาท พระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงไว้เพื่อให้สัมพันธ์กับระดับความเป็นอยู่ ลักษณะการครองสภาพแวดล้อม และศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยจำแนกเป็นหมวดหมู่ตามเป้าหมายชีวิตแต่ละระดับ ดังนี้

2.1 เป้าหมายขั้นต้น (ทิฐฐัมมิกัตถะ) เป็นเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับฆราวาส คือ คนทั่วไปที่ต้องทำมาหากินและมีคู่ครอง ซึ่งต้องลงมือทำหรือแสวงหาด้วยตนเองในทางที่ถูก ครรลองครองธรรม สามารถจำแนกได้นี้

1) กำลังภายใน 4 (พละ 4) ในการดำเนินชีวิตจำเป็นต้องมีพลังภายในที่เกิดจากความดีต่างๆ ที่เราเคยสั่งสมอบรมมา ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจในการต่อสู้อุปสรรคต่างๆ ได้แก่ กำลังปัญญา กำลังความเพียร กำลังสุจริต และกำลังการช่วยเหลือ

2) ติดล้อย 4 ข้างสู่จุดมุ่งหมาย (จักร 4) เป็นหลักธรรมที่เปรียบประดุจล้อรถที่จะช่วยขับเคลื่อนชีวิตไปสู่ความสำเร็จมี 4 ประการ คือ เลือกอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม คบคนดี ตั้งตนไว้ถูกวิถี และมีทุนสำรองดี

3) เคล็ดลับความสำเร็จ 4 (อิทธิบาท 4) เป็นหลักกลางๆ ที่สามารถนำไปใช้ได้ในการดำเนินกิจการต่างๆ ชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นเรียนหนังสือ ทำงาน ประกอบอาชีพต่าง หรือแม้แต่ในการปฏิบัติธรรม ประกอบด้วย มีใจรัก (ฉันทะ) พากเพียรทำ (วิริยะ) เอาจิตฝึกฝืน (จิตตะ) และตรวจสอบด้วยปัญญา (วิมังสา)

4) หัวใจเศรษฐี (ทิฐฐัมมิกัตถสังวัตตนิกัธธรรม 4) คนที่รู้จักทำมาหากินจนสามารถตั้งตัวสร้างฐานะทางการเงินจนเป็นที่ยอมรับได้ เพราะมีหัวใจเศรษฐี 4 ประการ คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ถึงพร้อมด้วยการรักษา คบหาคนดีเป็นมิตร และเลี้ยงชีวิตแต่พอดี หรือสรุปสั้นๆ ว่า ขยันอดทน รักษาดี มีกัลยาณมิตร ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

5) ความสุขของคนที่ยังเสพกาม (กามโกคีสุข) หมายถึง ความสุขที่ถูกต้องชอบธรรมของผู้ครองเรือนที่ควรพยายามทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง มี 4 อย่าง คือ สุขเกิดจากการมีทรัพย์ สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ และสุขเกิดจากความประพฤติไม่มีโทษ ทั้งทางกาย วาจา และใจ

หลักการดำเนินชีวิตเพื่อบรรลุเป้าหมายชีวิตในขั้นแรกนี้ ทุกคำสอนล้วนมีเจตนารมณ์เดียวกัน คือ ความไม่ประมาท อันได้แก่ ความรู้จักระมัดระวังตัว ไม่ยอมถดถอยไปในทางเสื่อม แต่ไม่ยอมพลาดโอกาสที่จะทำความดีงาม และความเจริญก้าวหน้า มีความกระตือรือร้น รู้จักขวนขวาย เตรียมพร้อม ทำสิ่งที่ควรทำ แก้ไขปรับปรุงสิ่งที่ยังบกพร่อง เร่งประกอบการดีงาม ถ้ารู้ว่าตนเองยังไม่เก่งก็รู้จักคบหาผู้รู้หรือกัลยาณมิตร และ รู้จักเลือกถิ่นที่อยู่ให้เหมาะสม ดังนั้น ความไม่ประมาทจึงเป็นมีคุณธรรมพื้นฐานที่จะให้บรรลุถึงเป้าหมายชีวิตไม่เฉพาะระดับนี้เท่านั้น แต่ยังเป็นต่อการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายชีวิตที่สูงขึ้นไปกว่านี้อีกด้วย

2.2 เป้าหมายขั้นลึก (สัมปรายิกัตถะ) เป็นเป้าหมายที่เกี่ยวกับคุณค่าของชีวิตในขั้นลึก ซึ่งเป็นความเจริญงอกงามภายในจิตใจที่ก้าวหน้าทางคุณธรรมสามารถผ่อนคลายการยึดติดผูกพันในวัตถุสิ่งของ หรือผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งถือเป็นเป้าหมายขั้นสูงสุดที่ทำให้รู้เท่าทันความเป็น

จริงของสรรพสิ่ง มีจิตใจเป็นอิสระโปร่งใส ไม่ถูกบีบคั้นหรือขุ่นมัวด้วยกิเลสตัณหาใดๆ ประจักษ์แจ้ง
บรมสุขที่แสนประณีตมีชีวิตอยู่อย่างผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานโดยแท้ หลักการดำเนินชีวิตเพื่อบรรลุ
เป้าหมายระดับนี้เน้นเรื่องความสงบสุขทางจิตเป็นหลัก สามารถจำแนกได้นี้

1) สัมปรายิกัตถสังวัตตนิกรธรรม เป็นหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์
หรือเป้าหมายเบื้องต้นที่จะช่วยอำนวยประโยชน์สุขขั้นสูงขึ้นไป 4 ประการ ได้แก่ ถึงพร้อมด้วย
ศรัทธา

ถึงพร้อมด้วยศีล ถึงพร้อมด้วยการเสวยสละ และถึงพร้อมด้วยปัญญา ซึ่งเริ่มต้นด้วยการมีศรัทธา คือ
ความเชื่อในสิ่งที่ถูกต้องมีเหตุมีผล ไม่ม่งมาย ซึ่งจะทำให้มีหลักใจที่แนบแน่นมั่นคง ไม่ไปตามกระแสที่
โฆษณาชวนเชื่อต่างๆ เมื่อเกิดความเชื่อมั่นแล้ว ทำให้ความประพฤติทางกายและวาจาเรียบร้อยดีงาม
พร้อมที่จะเสวยสละแบ่งปันหรือแม้ไม่มีทรัพย์สินพอที่จะแบ่งปันได้ก็อาสาช่วยเหลือด้วยกำลังกาย และ
ในการทำทุกอย่างก็มีปัญญาคอยกำกับไม่ให้ศรัทธา ศีล และการเสวยสละออกนอกกลุ่มนอกทางให้ดำเนิน
ไปอย่างถูกต้อง

2) บุญกิริยาวัตถุ ได้แก่ หลักการทำความดีซึ่งมี 3 วิธี ได้แก่ ทาน ศีล
และภาวนา ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่มุ่งฝึกหัดขัดเกลาคิดใจให้ปราณีตงดงามขึ้น โดยมีจุดเริ่มต้นจากเรื่อง
มองเห็นได้และปฏิบัติได้ง่าย คือ ทานและศีล โดยในขั้นทานก็มีตั้งแต่การให้วัตถุสิ่งของ ซึ่งเป็นเรื่อง
ปฏิบัติได้ไม่ซับซ้อน ค่อยๆ สูงขึ้นไปเป็นการให้ที่สัมผัสจับต้องได้ยาก เช่น ให้คำแนะนำ สั่งสอน หรือ
ให้ธรรมะและให้อภัย ซึ่งผู้จะทำเช่นนี้ได้ต้องมีระดับพื้นฐานจิตใจผ่านการอบรม แม้การรักษาศีลก็มี
ตั้งแต่ระดับพื้น คือ

ศีล 5 แล้วค่อยๆ เป็นศีล 8 และศีล 10 ตามลำดับ ส่วนภาวนานั้นเป็นเรื่องที่ต้องฝึกฝนความเคยชินต่างๆ
ด้วยการรู้จักกอดทนข่มใจจนจิตแน่วแน่เป็นสมาธิ ตัดความกังวลออกไปจากใจได้

2.3 เป้าหมายขั้นสูงสุด (ปรมาตมะ) เป็นเป้าหมายขั้นสูงสุดคือนิพพาน เป็น
ภาวะที่จิตปราศจากกิเลสตัณหาอย่างเด็ดขาด ซึ่งผู้ที่สามารถบรรลุเป้าหมายขั้นนี้ได้ต้องมีสภาพจิตใจ
ที่ผ่านการฝึกหัดขัดเกลามาแล้วอย่างดีและสมบูรณ์แบบ ทั้งนี้ หลักธรรมสำคัญที่จะทำให้บรรลุถึง
เป้าหมายสูงสุดนี้ได้แก่

1) อริยมรรคมีองค์ 8 หรือมรรค หมายถึง เส้นทางหรือวิธีการอัน
ประเสริฐซึ่งมีองค์ประกอบ 8 ประการ ได้แก่ สัมมาทิฐิ ที่คนะถูกต้อง สัมมาสังกัปปะ ดำริหรือคิด
ถูกต้อง สัมมาวาจา พูดถูกต้อง สัมมากัมมันตะ ประพฤติถูกต้อง สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพถูกต้อง
สัมมาวายามะ พยายามถูกต้อง สัมมาสติ ตั้งสติถูกต้อง และสัมมาสมาธิ ตั้งใจมั่นถูกต้อง

2) ไตรสิกขา หมายถึง กระบวนการศึกษาอบรมหรือข้อปฏิบัติสำหรับฝึก
ขัดเกลากาย วาจา ใจ และปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุถึงเป้าหมายชีวิตขั้นสูงสุด โดยไตรสิกขา
ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา

3. ชีวิตที่เปี่ยมสุข พระพุทธศาสนาประกาศความจริงที่เรียกว่าอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ เหตุเกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และหนทางให้ถึงความดับทุกข์ หรือทุกข์กับความดับทุกข์ ซึ่งอธิบายเป็นนัยว่า ชีวิตนี้คือความทุกข์ และมนุษย์สามารถหาทางพ้นทุกข์ได้ด้วยตนเอง เมื่อพ้นทุกข์แล้วก็จะได้พบความสุขอันเป็นยอดปรารถนาของมนุษย์ทุกคน คนที่มีเป้าหมายชีวิตแบบโลก (ทิฏฐธัมมิกัตถะ) ย่อมต้องการความสุขแบบโลก เช่น การมีงานที่มีทรัพย์สินเงินทองใช้จ่ายการมีคนที่รู้ใจมีครอบครัวที่อบอุ่นมีคนยกย่องนับถือ เป็นต้น ส่วนคนที่มีเป้าหมายเหนือโลก (สัมปรายิกัตถะ และปรมัตถะ) เช่น ผู้ที่เคร่งครัดในศาสนา และเป็นผู้ใฝ่ธรรมอย่างจริงจังย่อมต้องการความสุขภายใน คือ สุขที่เกิดจากความสงบและโปร่งโล่งจากการรบกวนของกิเลส ดังนั้น ความสุขจึงมีหลายระดับและชีวิตที่สมบูรณ์ควรจะได้เข้าถึงหรือสัมผัสกับความสุขแต่ละระดับตามศักยภาพของตน ซึ่งความสุขตามทัศนะของพระพุทธศาสนามี 3 ระดับ คือ ความสุขที่เกิดจากประสาทสัมผัส (กามสุข) ความสุขที่เกิดจากจิตเต็มตัวในความสงบ (ฌานสุข) และความสุขเพราะปราศจากกิเลส (นิพพานสุข) อย่างไรก็ตาม พระพุทธองค์ทรงตระหนักว่าศักยภาพและความพร้อมในการเข้าถึงสุขที่ประณีตเป็นขั้นของแต่ละคนมีไม่เท่ากัน จึงตรัสความสุขประเภทต่างๆ ไว้ โดยคนที่ยังต้องทำมาหากินและอยู่ครองเรือนควรแสวงหาความสุขที่เกิดจากการมีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน ประหยัด อุตุน และเมื่อมีสุขแล้วก็ไม่ควรหมกมุ่นมัวเมาจนเกินงาม จนเป็นเหตุให้ประมาทขาดสติ ส่วนผู้ที่ตระหนักในความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของกามสุขมุ่งพัฒนาจิต เพื่อเข้าถึงความสุขที่ประณีตกว่า

สรุปได้ว่า หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการทำหน้าที่ที่ดีและหลักในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ประกอบด้วย การเป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่ การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การเป็นสาวกที่ดีของพระพุทธเจ้า ธรรมชาติของชีวิต หลักการดำเนินชีวิต และชีวิตที่เปี่ยมสุข เพื่อให้สามารถครองตน ครองคน ครองงาน

2. องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่วิจัย

2.1 วิद्यุกระจายเสียง

วิद्यุกระจายเสียงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นสื่อเพื่อการพัฒนาที่มีความสามารถในการเข้าถึงผู้รับได้อย่างทั่วถึงไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นใดในขณะที่ยังมีสื่ออื่น เช่น สื่อสิ่งพิมพ์อาจเข้าไปไม่ถึง และด้วยศักยภาพทางเทคโนโลยีที่ก้าวไกล ทำให้สื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่มีความสำคัญในการนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาทางการศึกษา การพัฒนาทางการเมือง การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น ตลอดจนวิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือการสื่อสารโลกในการส่งข่าวสารในรูปแบบของการรายงานข่าว รายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือแม้แต่วิวาทะของความเป็นมา ไม่ว่าเหตุการณ์ใดจะเกิดขึ้นในจุดใดของโลกก็สามารถถ่ายทอดให้รับรู้

กันได้อย่างรวดเร็ว รับรู้ได้พร้อมๆ กันด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทันสมัยที่ได้พัฒนาขึ้นจนทำให้ได้ชื่อว่าเป็นโลกไร้พรมแดน และเป็นสื่อที่ทำให้โลกเกิดการพึ่งพาซึ่งกันและกันได้ เนื่องจากสื่อวิทยุกระจายเสียงสามารถรายงานสิ่งที่เกิดขึ้น ทำให้ทั่วโลกได้รับรู้ถึงความเดือดร้อน จนนำไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกันได้อย่างรวดเร็ว (กุลกนิษฐ์ ทองเงา, 2556)

วิภา อุตมฉันทน์ (2546) อธิบายถึงวิทยุกระจายเสียงในแง่การเผยแพร่ข้อมูลและการใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่เข้าถึงคนได้ทุกคน สื่อกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนชนิดเดียวที่สามารถเอาชนะอุปสรรคเครื่องกีดกัน 3 อย่าง ได้แก่ ความไม่รู้หนังสือของประชาชน ระยะทาง เส้นทางคมนาคม ทั้งนี้ ระบบกระจายเสียงที่ได้ชื่อว่ามีประสิทธิภาพจะต้องสามารถเข้าไปให้บริการแก่ประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นคนแก่ที่ไม่รู้หนังสือ คนตาบอด หูหนวก ผู้ด้อยโอกาสในชนบทห่างไกล และอื่นๆ กล่าวได้ว่า สื่อกระจายเสียงที่ดีมีประสิทธิภาพย่อมสามารถกระจายข้อมูลข่าวสารไปได้ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างเท่าถึงและเท่าเทียมกัน

2. สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับผู้รับสารมากที่สุด มีประสิทธิภาพสูงที่สุด ผู้ฟังสามารถเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อวิทยุกระจายเสียงได้ทุกเวลา อีกทั้ง สื่อวิทยุกระจายเสียงสามารถถ่ายทอดเรื่องราวสดๆ จากเหตุการณ์จริงถึงผู้รับได้ทันที (Live/Real-Time) เหมาะสำหรับการนำเสนอข่าวและเหตุการณ์สำคัญ นอกจากนี้ สื่อกระจายเสียงยังเป็นสื่อที่เหมาะสมแก่การเผยแพร่สาระความรู้และให้การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดควรจัดผังรายการให้สะดวกแก่การเปิดรับของกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด

3. สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่มีความยืดหยุ่นสูง ด้วยผลของการพัฒนาเทคโนโลยีที่หลากหลาย เช่น การส่งกระจายเสียงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่งสัญญาณผ่านดาวเทียม เป็นต้น ทำให้สามารถเชื่อมต่อเครือข่ายในการส่งกระจายเสียงครอบคลุมทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโลก ทำให้สามารถนำเสนอรายการอย่างหลากหลาย เพิ่มการแข่งขันของผู้ผลิตสูง เพื่อตอบสนองต่อผู้ฟังหรือผู้รับสารตามวัฒนธรรมและวิถีชีวิต

4. สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่ต้องการวัตถุดิบและความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากสื่อวิทยุกระจายเสียงมีศักยภาพในการให้บริการอย่างต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง จึงต้องการวัตถุดิบหรือรายการสำหรับการออกอากาศเป็นจำนวนมาก สื่อวิทยุกระจายเสียงที่ดีจะต้องหาความรู้ พัฒนาให้เกิดรายการรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังแล้วยังเป็นแบบอย่างของรายการที่ดีช่วยกระตุ้นและยกระดับคุณภาพการผลิตให้แก่รายการวิทยุกระจายเสียง

5. สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่ใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าซึ่งเป็นทรัพยากรของชาติที่ถือเป็นสมบัติของส่วนรวม อีกทั้งยังมีอยู่จำกัด ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้สื่อวิทยุกระจายเสียงถูกสังค

เรียกร้องให้ต้องมีสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม สื่อวิทยุกระจายเสียงจึงควรมีกฎระเบียบที่ถ่วงดุลที่ดีแล้วมากำกับดูแล

สรุปได้ว่า วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่มีความสามารถในการเข้าถึงผู้รับสาร มีประสิทธิภาพในการกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างไร้ข้อจำกัดด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยี วิทยุกระจายเสียงจึงมีความสำคัญต่อการเป็นสื่อเพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางการศึกษา การพัฒนาทางด้านสังคม การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งลักษณะของวิทยุกระจายเสียงนั้น สามารถส่งสารไปยังมวลชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยผู้ฟังอาศัยเพียงโสตสัมผัสเท่านั้น และสามารถสร้างจินตนาการตามเนื้อหารายการที่น่าเสนอ

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียง คือ การกำหนดคัดเลือกรายการโดยอยู่ภายใต้นโยบายของสถานี และผ่านกระบวนการคัดกรองจากทีมงานของสถานีวิทยุต่างๆ เพื่อให้รายการที่ได้รับการคัดเลือกเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย เมื่อได้รูปแบบรายการแล้วจึงกำหนดเวลาที่จะออกอากาศบรรจุไว้ในผังรายการ ทั้งนี้ สถานีวิทยุกระจายเสียงจะออกอากาศรายการใดรายการหนึ่งไปสู่ผู้ฟังได้จำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อสร้างสรรค์รายการ การดำเนินการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง ดังนี้ (กุลกนิษฐ์ ทองเงา, 2556)

1. การวิเคราะห์ (Analysis) ศักยภาพของสถานี คู่แข่ง และกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย

1.1 การวิเคราะห์ศักยภาพของสถานีวิทยุกระจายเสียง เป็นการวิเคราะห์ก่อนดำเนินการวิเคราะห์สถานีคู่แข่งขั้น ทุกสถานีต้องรู้ศักยภาพสถานีของตน เพื่อพิจารณาถึงด้านขีดความสามารถ งบประมาณ ความเชี่ยวชาญของบุคลากร การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของสถานี เพื่อเป็นข้อได้เปรียบและสร้างความโดดเด่น ตลอดจนข้อควรปรับปรุงให้ดีขึ้น

1.2 การวิเคราะห์สถานีคู่แข่ง เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โดยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการสรุปแนวโน้มความเป็นไปได้ของจำนวนผู้ฟังของแต่ละสถานี โดยคำนึงถึงคุณภาพรายการปริมาณที่ออกอากาศ ความสัมพันธ์ของรายการ ความสามารถ ภาพพจน์ ค่านิยมของสถานี และสถานีคู่แข่ง จากนั้นจะนำมาประเมินถึงจุดเด่นที่สามารถดึงดูดจำนวนผู้ฟัง แล้ววิเคราะห์ถึงรายการของสถานีคู่แข่งขั้น เพื่อเปรียบเทียบกับรายการของตนเอง เพื่อพิจารณาเลือกรายการเพื่อออกอากาศ

1.3 การวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย เนื่องจากลักษณะการรับฟังของผู้ฟังมีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และการดำรงชีวิต เพื่อให้รายการจัดอยู่ในช่วงที่มีกลุ่มผู้ฟังรายการนั้น จำเป็นต้องรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลสถิติต่างๆ ของผู้ฟังในแต่ละช่วงเวลาและรายการต่างๆ เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาจัดผังรายการออกอากาศให้ตรงกับ ความ

ต้องการหรือรสนิยมของผู้ฟัง

2. การวางแผนการจัดรายการ (Programme Planning) ได้แก่

2.1 กำหนดประเภทรายการ คือ การกำหนดรายการให้สอดคล้องกับนโยบายของสถานีวิทยุกระจายเสียง เช่น สถานีข่าว สถานีบันเทิง สถานีเพื่อการศึกษา สถานีกีฬา เป็นต้น ทั้งนี้การแบ่งตามเนื้อหาหลักของรายการ แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

2.1.1 เนื้อหาประเภทข่าว เช่น

- 1) การรายงานข่าว เหตุการณ์ เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าวการศึกษา ข่าววัฒนธรรม เป็นต้น
- 2) การรายงานสภาพจราจรและการเกิดอุบัติเหตุ โดยเฉพาะชั่วโมงเร่งด่วน
- 3) การรายงานข่าวการจัดกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น การสัมมนา การอภิปราย การโต้วาที การอบรม นิทรรศการ การประกวด เป็นต้น
- 4) การวิเคราะห์และ/หรือการวิจารณ์ข่าว โดยหยิบข่าวเด่นข่าวสำคัญ มาแสดงทัศนะเชิงวิเคราะห์และ/หรือวิจารณ์ หรือเชิญนักวิชาการมาร่วมกันวิเคราะห์และ/หรือวิจารณ์ข่าวต่างๆ
- 5) การรายงานสภาพการณ์ของตลาดหลักทรัพย์ เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์ การให้คำแนะนำการซื้อขายหลักทรัพย์ เป็นต้น

2.1.2 เนื้อหาสาระคดีเฉพาะเรื่อง เช่น

- 1) เนื้อหาทางการแพทย์ เช่น รายการที่ให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ การดูแลสุขภาพจิต หรือรายการตอบปัญหาสุขภาพ ซึ่งผู้ดำเนินรายการจะเป็นแพทย์ เป็นต้น
- 2) เนื้อหาเกี่ยวกับวิชาการในสาขาวิชาต่างๆ เช่น รายการวิทยุทางการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา รายการสอนเร่งรัดเพื่อเตรียมตัวสอบ ซึ่งผู้ดำเนินรายการจะเป็นอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น
- 3) เนื้อหาทางธุรกิจ เช่น รายการให้คำแนะนำการดำเนินธุรกิจ การประชาสัมพันธ์ทางธุรกิจ การตลาด หุ่น ซึ่งผู้ดำเนินรายการจะเป็นนักวิชาการหรืออาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น
- 4) เนื้อหาทางการเมือง เช่น รายการให้ความรู้ทางการเมืองในเชิงประวัติและการดำเนินการ การคาดการณ์ทางการเมือง ซึ่งผู้ดำเนินรายการจะเป็นนักวิชาการหรืออาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น

5) เนื้อหาด้านกีฬา เช่น รายการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเล่นกีฬา กฎกติกาของกีฬาบางประเภท ซึ่งผู้ดำเนินรายการจะเป็นนักกีฬาและอาจารย์จากสถาบันการศึกษา เป็นต้น

6) เนื้อหาเกี่ยวกับการซ่อมบำรุงดูแลรักษา เช่น รายการให้คำแนะนำ หรือตอบปัญหาการซ่อมบำรุงรถยนต์ การซ่อมบำรุงดูแลเครื่องเสียง ซึ่งผู้ดำเนินรายการจะเป็นช่าง เฉพาะทางหรืออาจารย์จากสถาบันการศึกษา เป็นต้น

7) เนื้อหาเกี่ยวกับหนังสือ เช่น รายการแนะนำหนังสือดี หนังสือน่าอ่าน หนังสือที่วางจำหน่ายใหม่ การแนะนำให้ผู้ฟังรายการหาหนังสือมาอ่าน เป็นต้น

8) เนื้อหาเกี่ยวกับเพลงและดนตรี เช่น รายการที่ให้คำแนะนำด้าน ร้องเพลง การเล่นดนตรี การฟังดนตรี ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลง ดนตรี ซึ่งผู้จัดรายการจะเป็นนัก ดนตรี อาจารย์จากสถาบันการศึกษา และหน่วยงานสอนดนตรี เป็นต้น

2.1.3 เนื้อหาบันเทิงคดี เช่น

1) เนื้อหาเกี่ยวกับเพลง เช่น รายการเพลงไทยเดิม เพลงไทยลูกทุ่ง เพลงไทยสากล เพลงสากล ผู้จัดรายการจะทำหน้าที่เปิดเพลงตามที่ตนเองคัดเลือกไว้และ/หรือตามคำ ขอร้องจากผู้ฟัง นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมเสริม เช่น การจัดอันดับเพลงจากการสำรวจ การตอบปัญหา เกี่ยวกับเพลง เป็นต้น

2) เนื้อหาเกี่ยวกับภาพยนตร์ เช่น รายการวิจารณ์และ/หรือให้ คำแนะนำ ซึ่งผู้จัดรายการจะนำเรื่องราวของภาพยนตร์มาเล่าแบบย่อๆ หรือวิจารณ์ตามทัศนะ

3) เนื้อหาเกี่ยวกับเกม เช่น รายการที่ให้ผู้ฟังร่วมเล่นเกมต่างๆ โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อให้ความบันเทิงและประโยชน์ทางธุรกิจ

4) เนื้อหาเกี่ยวกับละคร ได้แก่ ละครวิทยุของบริษัทผู้จัดรายการ ละครวิทยุ

2.1.4 เนื้อหาสาระบันเทิง การนำเสนอเนื้อหาแบบผสมผสานระหว่าง เนื้อหาสารัตถคติกับเนื้อหาบันเทิงที่มีก็จะเป็นการเปิดเพลง และเนื้อหาสารัตถคติจะมีหลากหลาย เรื่องราวในรายการเดียวกัน เช่น เรื่องสุขภาพ การแต่งกาย การพยากรณ์ดวงชะตา การเล่นเกม การ อ่านหนังสือ การทำอาหาร เป็นต้น บางรายการจะถูกเชื่อมโยงหรือมีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน (Magazine Format) หรือบางรายการเนื้อหาที่หลากหลายไม่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเลยก็มี (Variety Format)

3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการนำเสนอรายการ (Program Objective) เพื่อเป็น แนวทางในการจัดรายการให้ตรงกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ความนิยมสูงสุด และป้องกันการดำเนินงาน ผิดพลาด ควรคำนึงถึงการตั้งวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1 การตั้งวัตถุประสงค์ทั่วไป เป็นสิ่งที่จะช่วยให้วัตถุประสงค์ของการจัดรายการเป็นไปตามเป้าหมายนั้น โดยอาศัยข้อมูลช่วยสนับสนุนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต (Observe) การสำรวจ (Survey) การวิจัย (Research) และปฏิบัติการโต้กลับของผู้ฟัง (Feed Back)

3.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ คือ โครงร่างของรายการต่างๆ ที่นำมาออกอากาศ เพื่อบอกรายละเอียดของสิ่งที่จะนำไปสู่ผู้ฟัง เรียกว่า ตลาดเฉพาะกลุ่ม เช่น รายการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เป็นต้น

4. กำหนดกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย (Target Audiences)

การกำหนดกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย คือ แหล่งข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลที่ผ่านกระบวนการวิจัย เพื่อดำเนินการจัดรายการให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ทั้งด้านประชากรศาสตร์และพฤติกรรมมารับฟังรายการวิทยุ เช่น การแบ่งตามอาชีพ แบ่งตามเพศ แบ่งตามวัย แบ่งตามถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นต้น

5. กำหนดเนื้อหาสาระ (Content)

การกำหนดเนื้อหาสาระเป็นการกำหนดกรอบความคิดเนื้อหาแต่ละรายการ เพื่อนำไปจัดลงในผังรายการ โดยแบ่งออกได้ ดังนี้

5.1 ลักษณะของเนื้อหา

5.1.1 เนื้อหาสำหรับผู้ฟังทั่วไป หมายถึง เรื่องราวหรือสาระต่างๆ ที่ไม่เฉพาะเจาะจงให้ผู้ฟังกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งฟัง แต่ผู้ฟังทุกกลุ่มสามารถฟังได้เข้าใจเรื่อง เช่น เรื่องการศึกษา สังคมวิทยา ประวัติศาสตร์ การเมือง สุขภาพอนามัย การท่องเที่ยว การดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นต้น

5.1.2 เนื้อหาสำหรับผู้ฟังเฉพาะกลุ่ม หมายถึง เรื่องราวที่มุ่งเฉพาะกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีความสนใจคล้ายคลึงกัน เช่น มีอาชีพอย่างเดียวกันหรือมีวัยใกล้เคียงกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณี หรือมีสภาพแวดล้อมและความต้องการอย่างเดียวกัน เช่น นักวิชาการ ผู้ที่สนใจด้านเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา กลุ่มเด็ก วัยรุ่น คนชรา แม่บ้าน เป็นต้น

5.2 การจัดรายการในช่วงเวลาต่างๆ

5.2.1 การจัดรายการประจำภาคเช้า ช่วงเวลา 6.00 ถึง 9.00 น. เป็นช่วงเวลาที่ถือว่าผู้ฟังมีกิจกรรมอื่นทำกันมาก จึงเป็นเวลาที่เหมาะสมฟังวิทยุอย่างเต็มที่หรือตั้งใจมานั่งฟังวิทยุแทบไม่ได้เลย ดังนั้น การเสนอรายการจึงควรเป็นรายการที่สนุกสนานรื่นเริง ไม่ต้องใช้สมาธิในการฟังก็ได้ การประกาศหรือชี้แจงควรสั้นกระชับ เพลงก็ควรใช้เพลงที่นิยม รายการนิยมจัดรายการช่วงสั้นๆ ประมาณ 15 นาที และส่วนใหญ่มักเป็นรายการข่าว ส่วนช่วงเวลา 9.00 น. ถึง 12.00 น. กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายส่วนใหญ่ คือ แม่บ้าน ซึ่งนำเสนอรายการทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงและชีวิตประจำวัน เช่น การประกอบอาหาร สุขภาพ การเลี้ยงดูบุตร การจัดบ้าน และรายการบันเทิง เป็น

ต้น รายการต่างๆ ที่เสนอจะทำเป็นรายการที่มีการพูดคุย เช่น การสนทนา การอภิปราย การโฆษณา สินค้าจะได้รับความสนใจเป็นอย่างดี

5.2.2 การจัดรายการประจำภาคบ่าย ระหว่างเวลา 12.00 น. ถึง 15.00 น. เป็นเวลาที่ผู้ฟังส่วนใหญ่มีความรู้ที่กว้างมากขึ้น การนำเสนอรายการความรู้ที่หนักอึ้งทำได้ เช่น รายการสารคดี สนทนา อภิปรายที่เกี่ยวกับกฎหมาย การเมือง การศาสนา หรือรายการที่มุ่งให้ความรู้ เป็นต้น ส่วนช่วงเวลาบ่ายแก่ๆ ก่อนเย็น มักเป็นกลุ่มผู้ฟังกลุ่มเด็ก จึงมักนำเสนอรายการเพื่อเด็ก การโฆษณาสินค้าต่างๆ จะไม่เสนอมาก เนื่องจากหลักการโดยทั่วไปการโฆษณาสินค้าจะมีในช่วงกลางวัน มากกว่าช่วงเย็น อย่างไรก็ตาม สำหรับกลุ่มผู้ฟังช่วงเวลากลางวันมีแนวโน้มว่าคนงานชายที่ทำงานตามร้าน โรงงานก็มักนิยมฟังรายการวิทยุกันมาก ดังนั้น ควรมีความหลากหลายในแง่ของการเสนอรายการเพื่อเข้าถึงผู้ฟังได้หลายประเภท

5.2.3 การจัดรายการประจำภาคค่ำ ส่วนใหญ่นำเสนอรายการข่าว กีฬา เพลง มุ่งกลุ่มผู้ฟังทั่วไปมากกว่าผู้ฟังเฉพาะกลุ่ม ซึ่งเป็นช่วงที่มีการแข่งขันการเสนอรายการต้องใช้ความพยายามในการจับความสนใจของผู้ฟังไว้ให้ได้มากที่สุด ดังนั้น บางสถานีจึงมุ่งเน้นหาผู้ฟังเฉพาะกลุ่ม

6. การกำหนดวันเวลาในการออกอากาศ

การกำหนดวัน เวลา รวมถึงความยาวการออกอากาศของรายการ เป็นการวางแผนกำหนดรายการประเภทต่างๆ ถือเป็นกรอบหลักของการวางทิศทางการผลิตรายการของสถานี

สรุปได้ว่า การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเป็นการกำหนดรายการให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย โดยการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงนั้น สามารถดำเนินการได้ดังนี้ การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย การกำหนดเนื้อหารายการ การกำหนดประเภทของรายการ การกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายรายการ การกำหนดกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย และการกำหนดระยะเวลาการนำเสนอรายการ

รูปแบบของรายการวิทยุกระจายเสียง

รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงแบ่งออกเป็น 13 รูปแบบ (กุลกนิษฐ์ ทองเงา, 2556 ; อ้างอิงมาจาก นภาพรณ์ อัจฉริยะกุล, 2541 ; บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2542) ดังนี้

1. รายการพูดคุย (Straight Talk Programme) คำว่า Straight Talk หมายถึง การพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง คือ รายการที่มีผู้พูดเพียงคนเดียว พูดให้ผู้ฟังฟังโดยตรง ไม่ใช่เป็นการพูดคุยกับคนอื่นให้ผู้ฟัง แต่การพูดคุยในการจัดทำรายการทางวิทยุกระจายเสียงนั้นจำเป็นต้องมีบทควรเป็นการพูดตามบทที่ได้เตรียมมาให้เป็นธรรมชาติ ซึ่งจะนำฟังและดึงดูดความสนใจได้มากกว่า ทั้งนี้ ต้องขึ้นอยู่กับลักษณะการพูดของผู้พูด โดยทั่วไปเนื้อหารายการแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เรื่อง

ที่พูดคุยได้ง่ายเป็นเรื่องที่ผู้พูดประสบเหตุมาด้วยตนเอง และเรื่องที่พูดคุยได้ยาก คือ พูดถึงสิ่งที่ผู้พูดไม่เคยคุ้นเคยหรือไม่ชำนาญ วิธีการพูดควรเริ่มต้นด้วยประโยคที่น่าสนใจ แล้วเข้าสู่เนื้อหาอย่างรวดเร็ว ภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาง่ายที่สร้างภาพพจน์ได้ดี

2. รายการสนทนา (Conversational Programme) เป็นรายการพูดคุย แต่การพูดคุยนั่นไม่ได้พูดคุยโดยตรงกับผู้ฟัง หากแต่เป็นการสนทนากันระหว่างผู้ร่วมรายการตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีคนหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการสนทนาหรือดำเนินรายการ ทำหน้าที่เป็นผู้คอยควบคุมให้การสนทนาเป็นไปตามขอบเขต และคอยนำการสนทนาจากเรื่องหนึ่งไปอีกเรื่องหนึ่ง จากหัวข้อหนึ่งไปสู่อีกหัวข้อหนึ่งอย่างมีระเบียบและขั้นตอน ไม่ให้สับสนวุ่นวาย และผู้ดำเนินการสนทนาอาจร่วมออกความคิดเห็นร่วมสนทนาไปกับผู้ร่วมรายการด้วย นอกจากนั้นยังทำหน้าที่เชื่อมโยงการสนทนา และพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง เช่น การขึ้นต้น การสรุปข้อความ การสนทนา เป็นต้น

3. รายการสัมภาษณ์ (Interview Programme) เป็นรายการซึ่งมีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปซักถามเรื่องราว ปัญหา ข้อข้องใจให้ผู้ฟัง โดยมีผู้สัมภาษณ์ 1 หรือ 2 คนเป็นผู้ถาม ส่วนผู้ให้คำสัมภาษณ์ซึ่งเป็นผู้ตอบคำถามหรือผู้ถูกสัมภาษณ์จะมีกี่คนก็ได้ตามความเหมาะสมของเวลาและเนื้อหาของรายการ

3.1 การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) เช่น การเชิญบุคคลสำคัญหรือผู้มีชื่อเสียงมาสัมภาษณ์ โดยมีการนัดแนะวันเวลาและสถานที่ที่สัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และมีจุดประสงค์ที่แน่นอน

3.2 การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เช่น สัมภาษณ์คนเดินถนน มักเป็นการถามคำถามโดยไม่ได้เตรียมมาก่อน ถามปัญหาเฉพาะหน้า ถามความคิดเห็น ความรู้สึก หรือสัมภาษณ์ผู้พบเห็นเหตุการณ์ เป็นต้น

4. รายการอภิปราย (Discussion Programme) เป็นรายการพูดคุยอีกลักษณะหนึ่งเป็นการพูดคุยแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ผู้มาร่วมอภิปรายนั้นต่างความคิดเห็นต่างทัศนะกัน จึงมาร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยมีผู้ดำเนินการอภิปรายเป็นผู้นำการอภิปราย ผู้ควบคุม และเน้นหรือสรุปให้รายการดำเนินไปตามแนวและขอบเขตที่วางไว้ โดยไม่ร่วมอภิปรายเหมือนรายการสนทนา ทั้งนี้ ผู้ร่วมอภิปรายไม่ควรเกินครั้งละ 4 คน เพราะถ้าพูดเรื่องใดเรื่องหนึ่งนานเกินไป ผู้ฟังอาจเบื่อได้ การอภิปรายอาจทำได้หลาย เช่น อภิปรายโต๊ะกลม อภิปรายเป็นคณะ หรืออภิปรายกลุ่ม อภิปรายข้ามสถานี อภิปรายแบบนั่ง อภิปรายเป็นแผง เป็นต้น

5. รายการสารคดี (Documentary หรือ Feature Programme) Documentary หมายถึง รายการที่ทำในลักษณะการเล่าเรื่องหรือบรรยายความรู้ การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์หรือ

บทประพันธ์ที่สร้างเป็นแบบบทละคร ซึ่งลักษณะของรายการสารคดีต้องเป็นเรื่องจริงหรืออ้างอิงจากของจริง เสนอหัวข้อเรื่องนั้นอย่างละเอียดในหลายๆ แง่มุมเท่าที่จะเสนอได้ ลักษณะบางประการที่จะต่างกัน คือ Documentary ต้องใช้เสียงจริงของบุคคลจริงๆ จากเหตุการณ์ ส่วน Feature อาจใช้เสียงสมมติของคนอื่นแสดงแทน เช่น การเสนอเรื่องราวในประวัติศาสตร์ออกมาในเชิงสารคดี เป็นต้น รายการสารคดีเป็นรูปแบบรายการที่ให้สาระความรู้ลึกลงไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่การนำเสนอรายการสารคดีนั้นอาจทำได้หลายลักษณะ เพื่อไม่ให้ผู้ฟังเบื่อและดึงดูดความสนใจผู้ฟัง ดังนั้นรายการสารคดีจึงต้องมีทั้งความหลากหลาย แต่ต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือเอกภาพด้วย เพื่อเกี่ยวหรือโยงความหลากนั้นไว้ให้เป็นรายการเดียวกัน โดยกำหนดสิ่งต่างๆ ดังนี้ เรื่อง ผู้ฟัง หัวข้อเรื่อง แนวหรือแกน เนื้อหาแยกประเด็นให้ชัดเจนแล้วจัดเรียงลำดับประเด็น ชื่อเรื่องเป็นลำดับสุดท้ายต้องตั้งให้ดึงดูดความสนใจ

6. รายการนิตยสารทางอากาศ (Magazine Programme) หมายถึง รายการที่มีหลายรส หลายเรื่อง หลายรูปแบบรวมกันอยู่ในรายการเดียวกัน เป็นรายการวิทยุที่ใช้รูปแบบในการเสนอแบบนิตยสาร ซึ่งในรายการจะประกอบด้วย เรื่องย่อยต่างกันหลายๆ เรื่อง เรื่องต่างๆ จะเป็นแนวเดียวกัน หรือต่างแนวกันก็ได้ ถ้าเป็นแนวเดียวกันมักเรียกว่า Specialized Magazine จุดสำคัญของการเสนอรายการนิตยสาร คือ ความสามารถในการเชื่อมโยงให้หัวข้อที่ต่างกันนั้นเข้ามาเป็นรายการเดียวกันได้อย่างสอดคล้องกัน โดยทั่วไปรายการนิตยสารทางอากาศมีความยาวประมาณ 15-30 นาที อาจเป็นรายการที่ยึดกลุ่มผู้ฟังเป็นหลัก เช่น รายการสำหรับเด็ก รายการสำหรับแม่บ้าน เป็นต้น หรือเป็นรายการที่ยึดเนื้อหาเป็นหลัก เช่น รายการนิตยสารเกษตร นิตยสารกีฬา เป็นต้น

7. รายการข่าว (News Programme) หมายถึง รายการที่จัดทำขึ้นเพื่อรายงานเหตุการณ์สำคัญๆ ที่เกิดขึ้น รายการข่าวทางวิทยุกระจายเสียงควรมีลักษณะสั้นๆ ชัดเจน เข้าใจง่าย มีหัวข้อข่าว และรายละเอียดครอบคลุมให้ชัดเจน ทั้งนี้ รายการข่าวอาจแยกย่อยได้หลายประเภท เช่น ข่าวการเมือง ข่าวต่างประเทศ ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าวการศึกษา ข่าวบันเทิง เป็นต้น

8. รายการบรรยายเหตุการณ์ (Commentary) เป็นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและรายงานในขณะที่เหตุการณ์นั้นกำลังเกิดขึ้นหรือเหตุการณ์นั้นกำลังดำเนินอยู่แล้วผู้บรรยายถ่ายทอดเหตุการณ์นั้นเป็นผู้บรรยายหรือเล่าถ่ายทอดให้ฟัง โดยอาจมีเสียงประกอบจริงจากสถานที่เกิดเหตุด้วย เป็นการบรรยายสิ่งที่เห็นและบางครั้งมีการวิจารณ์เพื่อให้ผู้ฟังได้เห็นภาพตามไปด้วย หรือเหตุการณ์สำคัญในโอกาสพิเศษ เช่น การถ่ายทอดงานพระราชพิธี หรืองานพิเศษอื่นๆ

9. รายการตอบปัญหา (Quiz Programme) รายการรูปแบบนี้อาจทำได้หลายลักษณะ คือ เชิญผู้ตอบมาร่วมรายการ โดยตอบปัญหาในห้องส่งในลักษณะแข่งขันกัน หรือเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้มีโอกาสร่วมรายการ โดยถามปัญหาแล้วเปิดโอกาสให้ผู้ฟังตอบปัญหากลับมาทางโทรศัพท์ เป็นการสื่อสารสองทาง ทำให้รู้ผลสะท้อนกลับได้ทันทีทันใด รายการตอบปัญหาอีกลักษณะหนึ่งเป็น

การถามข้อข้องใจมายังเจ้าของรายการ แล้วเจ้าของรายการจะนำข้อข้องใจนั้นมาเรียบเรียง และจัดตอบให้หายข้อข้องใจทีละเรื่อง

10. รายการเพลง (Music Programme) รายการเพลงเป็นรายการที่มุ่งให้ความบันเทิงอย่างแท้จริง โดยมีชาวประกอบบ้างเล็กน้อย การจัดรายการเพลงให้น่าฟังเป็นที่นิยมนั้น รายการต้องมีเอกภาพ หมายถึง ควรเลือกจัดเฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่งเพียงประเภทเดียว เช่น จัดรายการเพลงคลาสสิก หรือไทยสากล หรือลูกทุ่ง ส่วนการสร้างควมหลากหลาย หมายถึง ความหลากหลายในแต่ละเพลง เช่น ความหลากหลายในเสียงนักร้องชาย-หญิง จังหวะช้า-เร็ว เป็นต้น แต่ไม่นิยมความหลากหลายในประเภทของเพลง คือ ไม่จัดรายการเพลงลูกทุ่งอยู่ในรายการเดียวกับเพลงคลาสสิก หรือเพลงโล่ท์มิวสิก ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนใหญ่นิยมออกอากาศรายการเพลงในอัตราส่วนที่มากกว่ารายการประเภทอื่นอยู่เป็นจำนวนมาก

11. รายการละครวิทยุ (Radio Drama Programme หรือ Radio Play) เป็นการเสนอรายการในรูปแบบของการแสดงบทบาทที่สมมติขึ้น โดยสอดแทรกเนื้อหาวิชาความรู้และความบันเทิงด้วยศิลปะต่างๆ ทางการใช้เสียง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจเกิดอารมณ์ ความรู้สึกคล้อยตาม โดยอาศัยบทเจรจาและการบรรยาย รวมทั้งใช้เพลงและเสียงประกอบเป็นองค์ประกอบสำคัญ วัตถุประสงค์ของการจัดรายการละครนั้นมุ่งให้ทั้งความบันเทิงและความรู้ วิธีการเสนอสามารถทำได้ 3 วิธี คือ 1) ละครที่จบในตอนเดียว มีความยาวได้ 30, 45 หรือ 60 นาที 2) ละครที่ไม่จบในตอนเดียวและไม่จำกัดว่ากี่ตอนจบ เป็นละครที่เสนอติดต่อกันทุกวัน ตามลำดับของเรื่อง มีความยาวตอนละ 30 นาที แต่อาจจัดได้ตอนละ 15-60 นาที และ 3) ละครชุด คือ ละครจบเป็นตอนๆ ตัวละครอาจเป็นชุดเดียวกันหรือหลายชุด หลายเรื่อง แต่มีแนวเรื่องเป็นแนวเดียวกัน

12. รายการปิกนิก (Variety Programme) เป็นรายการที่ประสมรายการหลายรูปแบบรวมอยู่ในรายการเดียวกัน แต่ไม่ใช้การประสมแบบนิตยสารทางอากาศ เพราะไม่มีการเชื่อมโยงต่อเนื่อง แต่เป็นเพียงการเสนอเนื้อหาและรูปแบบหลายๆ รูปแบบมาผสมปะปนกัน มีแต่ความหลากหลาย แต่ไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวหรือเอกภาพ รายการพวกนี้ส่วนใหญ่จะเน้นความบันเทิง อาจจะมีเนื้อหาทางความรู้หรือให้ข่าวสารบ้าง จึงมักเรียกเป็นรายการปิกนิก หรือสิ่งละอันพันละน้อย เช่น รายการเกมโชว์ รายการตลก แข่งขันทายปัญหา รีวิว เป็นต้น

13. รายการสาระละคร (Docu-Drama Programme) หรือสาระนิยาย เป็นรูปแบบรายการที่นิยมทำกัน เพื่อมุ่งให้ความรู้และความบันเทิงพร้อมๆ กัน เป็นรายการที่ใช้รูปแบบของละครวิทยุผสมกับรูปแบบสารคดี โดยช่วงแรกจะเสนอรายการด้วยรูปแบบของละครในเนื้อหาของละครอาจจะยกประเด็นปัญหาโต้ตอบกันด้วยเทคนิคของละครวิทยุ โดยรายการสาระละครที่ดีควรจะแสดงประเด็นปัญหาให้เด่นชัด และเปิดทางให้ผู้ฟังรู้สึกว่ามีวิธีแก้ปัญหานั้นได้หลายวิธี ต่อจากนั้นก็จะเป็นช่วงของการแก้ปัญหา โดยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิหลายๆ คนมาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ

ปัญหานั้น แล้วนำมาประมวลหาคำตอบที่ดีที่สุด หรืออาจจะทิ้งปัญหานั้นให้ผู้ฟังสรุปคำตอบเอาเองก็ได้ ซึ่งอาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น การเสนอสาระเชิงวิชาการ การบรรยาย การสรุป การวิจารณ์ หรือการอภิปรายประกอบ รายการรูปแบบนี้ส่วนมากใช้ในรายการประเภทที่มุ่งให้การศึกษาเป็นส่วนใหญ่ แต่นำรายการด้วยการให้ความบันเทิงหรือให้แง่คิดที่ไม่น่าเบื่อเกินไป

สรุปได้ว่า รูปแบบของรายการวิทยุกระจายเสียงเป็นวิธีการนำเสนอเนื้อหาสาระของรายการเพื่อให้เกิดความน่าสนใจและดึงดูดผู้ฟัง รายการ รูปแบบของรายการวิทยุกระจายเสียง เช่น รายการพูดคุย รายการข่าว รายการตอบคำถาม รายการสารคดี รายการนิตยสารทางอากาศ เป็นต้น

2.2 การสื่อสารกับการพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรม

การสื่อสารกับการพัฒนา

สุรสีทธิ วิทยารัฐ (2549) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาไว้ว่า หมายถึง การนำเอาสื่อทุกรูปแบบมาช่วยสนับสนุนกระบวนการพัฒนาประเทศ ได้แก่ การพัฒนา เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้ เพราะในประเทศที่กำลังพัฒนามีความจำเป็นเร่งด่วน จะต้องกระตุ้นกระบวนการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ การสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้กระบวนการพัฒนาประเทศสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

จินตวีร์ เกษมสุข (2554) อธิบายว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการของการ เคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาจึงเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ การสื่อสารจะถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมและขยายกระบวนการพัฒนานั้นๆ กล่าวได้ว่า การ สื่อสารจะทำหน้าที่ผลักดันให้สังคมพัฒนาไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งการที่สังคมหรือประเทศจะ พัฒนาไปได้ นั้น จำเป็นต้องมีการให้ความรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของประชาชน เมื่อ คนในสังคมมีการสื่อสารหรือมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะผ่านช่องทางการสื่อสารมวลชนหรือ การสื่อสารระหว่างบุคคล ก็จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ในตัวบุคคลและสังคม เช่น ทัศนคติพฤติกรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป ในยุคปัจจุบันการพัฒนามิใช่เป็นเพียงแนวคิด เท่านั้น แต่จะต้องนำไปสู่การนำไปปฏิบัติ ดังนั้น การสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสาร ระหว่างบุคคล หรือการสื่อสารมวลชน จึงมีบทบาทในฐานะเป็นกลไกสำคัญ นอกจากนั้นได้คำนึงถึง ประเด็นของการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย การสื่อสารจึงเป็นแบบ Bottom-Up Communication และแบบ Two Way Communication คือ ทั้งรัฐบาล ราชการ และประชาชน กลุ่มเป้าหมาย ต่างก็สวมทั้งบทบาทของผู้สื่อสารและผู้รับสาร มี Feed Back ผ่านช่องทางการสื่อสาร โดยเนื้อหาสาระเป็นไปตามความต้องการของประชาชน กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การพัฒนาประเทศในด้าน ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เป็นต้น จะไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ หากไม่ได้รับการ สนับสนุนอย่างเพียงพอจากเครือข่ายการสื่อสาร หากมีการนำการสื่อสารมาใช้ให้ถูกต้องแล้วก็จะ

สามารถช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศได้ อาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการพัฒนา และเป็นเครื่องมือหรือวิธีการของการพัฒนา

การสื่อสารเป็นวิธีการนำถ้อยคำ ข้อความ หรือหนังสือ เป็นต้น จากบุคคลหนึ่งหรือสถานที่หนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งหรืออีกสถานที่หนึ่ง ส่วนคำว่า การเผยแพร่ ได้แก่ หน้าที่ของการโฆษณาให้แพร่หลาย ดังนั้น การเผยแพร่จึงต้องอาศัยหลักของการสื่อสารมาเป็นตัวช่วยในการจัดการดังกล่าว ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับวัฒนธรรมแตกต่างกันไป

(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2551 ; อ้างอิงมาจาก วัฒนะ กัลยาณพัฒนกุล, 2551) ดังนี้

1. แนวคิดที่ว่า การสื่อสารเป็นเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรม (Instrumental Approach) การพิจารณาบทบาทของการสื่อสารในฐานะเครื่องมือมีบทบาทในการพัฒนาวัฒนธรรม โดยเน้นด้านการอนุรักษ์หรือธำรงรักษาวัฒนธรรมให้อยู่ยั่งยืน เป็นมรดกที่ไม่สูญหายไปจากสังคม ซึ่งกลุ่มนักวิชาการที่สนใจการพิจารณาบทบาทของการสื่อสารในฐานะเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรม จึงอาศัยแบบจำลองของการสื่อสารเชิงการถ่ายทอดเป็นหลัก โดยการศึกษาค้นคว้าจะมุ่งตอบคำถาม ดังนี้

1.1 สื่อมวลชน เป็นรูปแบบการสื่อสารที่ใช้แบบจำลองการสื่อสารเชิงถ่ายทอดมากที่สุด มีหน้าที่ทางวัฒนธรรมอย่างไร เช่น อนุรักษ์ ปรับเปลี่ยน กระตุ้น รณรงค์ให้เกิดความตื่นตัวช่วยจำแนก แยกแยะ คัดเลือกวัฒนธรรม เป็นต้น

1.2 สื่อมวลชนช่วยในการแลกเปลี่ยนระหว่างวัฒนธรรมต่างๆ อย่างไร เช่น การจัดถ่ายทอดการประกวด การแสดงดนตรีของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียน เป็นต้น

1.3 สื่อมวลชนจะมีบทบาทในการช่วยสืบทอด/หล่อหลอมสมาชิกใหม่ในสังคมในด้านวัฒนธรรมอย่างไร เช่น บทบาทสื่อมวลชนในการรณรงค์ให้เยาวชนไทยใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง การใช้สื่อรณรงค์ให้มีการละเล่นสงกรานต์ให้เป็นไปตามแบบแผนอันดีงาม เป็นต้น

2. แนวคิดที่ว่า การสื่อสารเป็นตัวกลั่นวัฒนธรรม (Cultural production Approach) มีนักวิชาการบางกลุ่มเสนอว่า สังคมสมัยใหม่ที่ข่าวสารข้อมูลมีบทบาทอย่างมาก รวมทั้งการสื่อสารมวลชนก็แผ่อาณาเขตอย่างมหาศาล จนกลายเป็นเส้นประสาทของสังคมไปแล้วที่เรียกว่า สังคมแบบมีสื่อเป็นตัวกลาง สถานะและบทบาทของการสื่อสารจึงแทบจะแยกไม่ออกและได้กลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับวัฒนธรรมในสังคมปัจจุบัน การสื่อสารจึงไม่ได้มีหน้าที่เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมเท่านั้น หากแต่เป็นหัวใจสำคัญของวัฒนธรรม หรือการสื่อสารมีฐานะเป็นผู้สร้างสรรค์/ผู้กลั่น (Generator) วัฒนธรรมของสังคม

สรุปได้ว่า การสื่อสารกับการพัฒนาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่นำสื่อในรูปแบบต่างๆ เข้ามาปรับใช้หรือช่วยสนับสนุนต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างมีเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาสังคม การพัฒนาชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาวัฒนธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ การสื่อสาร

เป็นเครื่องมือในการช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องของวัฒนธรรมซึ่งต้องอาศัยการสื่อสารในการเผยแพร่ถ่ายทอดทางวัฒนธรรม การสื่อสารจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาวัฒนธรรม ตลอดจนการสื่อสารยังเป็นผู้สร้างสรรค์หรือผู้กลั่นกรองวัฒนธรรมของสังคมอีกด้วย

การสื่อสารกับการพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรม

กาญจนา แก้วเทพ (2552) อธิบายถึงการสื่อสารกับการพัฒนาศาสนาใน 2 แง่มุม คือ ศาสนาคือระบบการสื่อสาร และความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับการสื่อสาร ดังนี้

1. ศาสนา คือ ระบบการสื่อสารชนิดหนึ่ง คำว่าศาสนาและการสื่อสารมีรากฐานแห่งความหมายที่คล้ายคลึงกัน เพราะคำว่าศาสนา แปลว่า ผูกโยงเชื่อมร้อยเข้าด้วยกัน ส่วนคำว่า การสื่อสารมีความหมายถึงการเชื่อมโยงความเข้าใจหรือความสัมพันธ์ของผู้ส่งกับผู้รับให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งแนวคิดที่ว่าศาสนาคือระบบการสื่อสารชนิดหนึ่ง เมื่อนำมาใช้ในเรื่องการพัฒนาจะหมายความว่า หลักการแนวคิดหรือวิธีการใดๆ ก็ตามที่ใช้กับการพัฒนาการสื่อสารได้ ย่อมสามารถจะนำไปใช้ในการพัฒนาศาสนาได้เช่นเดียวกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับการสื่อสาร แบ่งทิศทางของความสัมพันธ์ ออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มวิพากษ์วิจารณ์ (Critical) การวิพากษ์วิจารณ์นั้นอาจจะมิทั้งที่เป็นฝ่ายศาสนาที่วิจารณ์ฝ่ายการสื่อสาร (ส่วนใหญ่คือสื่อมวลชน) และจากสื่อมวลชนที่วิจารณ์ศาสนา ข้อวิพากษ์วิจารณ์นั้น เริ่มตั้งแต่เมื่อสื่อมวลชนหรือศาสนาเข้ามามีความสัมพันธ์กัน เช่น พระสงฆ์ไปออกโทรทัศน์หรือการโฆษณาพระเครื่องในหน้าสื่อมวลชนก็จะมีข้อวิจารณ์ว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าว นั้นมีแต่จะทำให้ศาสนาเสื่อมโทรมลงไป ทั้งนี้ เพราะค่านิยมในสื่อมวลชนล้วนแล้วแต่เป็นด้านลบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นกิเลส โลภ โกรธ หลง ความเห็นแก่ตัว เป็นต้น อันเป็นของต้องห้ามสำหรับศาสนา ทั้งนี้หน้าที่ของสถาบันสื่อมวลชนก็คือ การเฝ้าระวังและตรวจสอบสถาบันต่างๆ ของสังคม ทั้งนี้เพื่อรักษาความชอบธรรมของสถาบันสังคมที่เป็นหลักเอาไว้

2.2 กลุ่มที่ต่างมองกันและกันเป็นเครื่องมือ ศาสนาก็จะมองสื่อมวลชนว่าเป็นตัวแทนของเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่างๆ เริ่มตั้งแต่ไมโครโฟน กล้องถ่ายรูป วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น และมีลักษณะเป็นกลาง ดังนั้น หากศาสนาต้องการจะเผยแพร่คำสั่งสอนให้มีประสิทธิภาพ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายครั้งละมากๆ ก็สามารถจะเข้ามาใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือได้ สื่อมวลชนต้องมีความเชื่อถือในศาสนา บุคลากรด้านสื่อต้องใช้องค์ประกอบต่างๆ ของศาสนา เพื่อแสดงความเชื่อของตนเอง เพื่อเป็นเครื่องมือยึดเหนี่ยวจิตใจ หรือสื่อมวลชนก็ใช้สถาบันศาสนาเป็นแหล่งข่าวสาร/เป็นแหล่งเนื้อหาในการดำเนินงานของตน สื่อทุกชนิดทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์จำเป็นต้องมีหน้าศาสนา รายการธรรมะ หรือข่าวคราวความเคลื่อนไหวของวงการสงฆ์

2.3 กลุ่มที่สนใจรูปแบบและเนื้อหาอันหลากหลายในความสัมพันธ์ระหว่าง

2 สถาบัน เช่น เวลานั้นมีพระสงฆ์มาจัดรายการจะทำงานร่วมกันอย่างไร เนื่องจากวิถีคิดของบุคลากรทั้ง 2 สถาบันนั้นมีความแตกต่างกัน เช่น พระสงฆ์จะสนใจเรื่องการนำเสนอเนื้อหา แต่คนสื่อมวลชนจะสนใจรูปแบบการนำเสนอ เป็นต้น

พระมหาประยูร ธรรมจิตโต (กาญจนา แก้วเทพ, 2552 ; อ้างอิงมาจาก พระมหาประยูร ธรรมจิตโต, 2534) อธิบายจุดร่วมและจุดต่างระหว่างศาสนากับการสื่อสารในแง่มุมต่างๆ ดังนี้

1. การสื่อสารแบบทั่วไปนั้นเน้นเรื่องการส่งเนื้อหาข่าวสารเป็นหลัก แต่หลักศาสนาจะเน้นความหมายเชิงลึกของการสื่อสาร กล่าวคือ สิ่งที่ส่งไปนั้นมีใช่เป็นเพียงสารสนเทศ หากแต่เป็นความเข้าใจของผู้ส่งที่จะให้เข้าถึงใจผู้รับ ศาสนาจะสนใจการสื่อสารระดับลึกที่เรียกว่า การสื่อสารทางใจ การเดาใจ/การรู้ใจ รู้วาระจิตของคู่สื่อสาร การกำหนดรู้ใจของผู้อื่น เป็นต้น

2. ในแง่ผู้ส่ง จุดเน้นที่ศาสนายกขึ้นมาเป็นประเด็นใหญ่คือเรื่องเจตนาของผู้ส่ง ซึ่งมีความหมายเชิงประเมินค่ามีใช่เพียงแค่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการสื่อสารเท่านั้น กล่าวคือเป็นเจตนาที่เป็นกุศลหรืออกุศล โดยดูว่ามีความหวังดีต่อผู้รับสารหรือไม่ และพุทธศาสนาได้แยกเจตนาออกจากรูปแบบการนำเสนอ เช่น หากเจตนาไม่ดี แม้จะพูดได้อย่างไพเราะ มีประสิทธิภาพในการโน้มน้าวสูง แต่ศาสนาถือว่าการสื่อสารที่ไม่ดี กล่าวคือ พุทธศาสนาไม่ได้มองการสื่อสารในฐานะศาสตร์หากแต่มองในแง่คุณค่า

3. ในแง่ผู้รับสาร พุทธศาสนามีแนวทางการวิเคราะห์แบ่งแยกประเภทผู้รับสาร โดยเปรียบเทียบอุปมาอุปมัยกับบัวสี่ประเภท เป้าหมายของการวิเคราะห์ผู้รับสารนี้เพื่อนำมาจัดทำเนื้อหาให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้รับสาร เช่น ถ้าเป็นกลุ่มผู้รับสารแบบบัวพินน้ำก็ไม่ต้องพูดอธิบายมาก เพียงแค่เนื้อหาที่เป็นแกนหัวใจก็จะเข้าใจได้ ถ้าเป็นกลุ่มผู้รับสารแบบบัวปริมน้ำก็ต้องพูดให้ยาว ต้องอธิบายแจจแจงให้เหตุผล เป็นต้น

4. ในแง่เนื้อหาสาร พุทธศาสนาพิจารณาการสื่อสารในแง่คุณค่ามากกว่าเป็นศาสตร์ ดังนั้น เกณฑ์การคัดเลือกเนื้อหาจึงเป็นเกณฑ์เชิงคุณค่า เช่น เนื้อหานั้นเป็นเรื่องจริงหรือไม่จริง เนื้อหานั้นมีประโยชน์ต่อผู้ฟังหรือไม่ ส่วนเรื่องผู้ฟังจะชอบหรือไม่นั้นต้องขึ้นต่อหลักเกณฑ์ 2 ข้อแรก และวิธีการนำเสนอต้องพิจารณาบริบท/เลือกกาล/เทศะ/เลือกให้เหมาะกับบุคลิกภาวะของผู้รับสาร

5. เป้าหมายของการสื่อสาร ในพุทธศาสนาได้มีการระบุเป้าหมายของการสื่อสารเอาไว้อย่างชัดเจนและคล้ายคลึงกับหลักด้านนิเทศศาสตร์ในหลายประการ เช่น มุ่งส่งสารที่เป็นสารสนเทศให้ผู้อื่นเข้าใจเรื่องราว เพื่อจูงใจให้เกิดการยอมรับให้พึงระวังการด่วนสรุปเมื่อยังมีข้อมูลไม่เพียงพอ

จากจุดร่วมและจุดต่างของศาสนาและการสื่อสารที่ว่าด้วยศาสนาเป็นการสื่อสารแบบหนึ่งมีทั้งข้อเหมือนและข้อต่างกัน มีข้อที่น่าสังเกตเกี่ยวกับมิติด้านการสื่อสารในศาสนา (กาญจนา แก้วเทพ, 2552) ดังนี้

1. ระดับของการสื่อสาร แบ่งระดับของการสื่อสารออกเป็นชั้น คือ การสื่อสารภายในตัวบุคคล การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่ม การสื่อสารมวลชน ทั้งนี้ การสื่อสารทั้ง 4 ระดับนี้ ไม่เท่ากัน กล่าวคือ การสื่อสารมวลชนจะได้รับความสนใจมากที่สุด ส่วนการสื่อสารภายในตัวบุคคลนั้นแทบหลุดหายไปจากวงวิชาการ ในทางตรงข้าม เนื้อหาการสื่อสารหลักในทางศาสนากลับเป็นเรื่องการสื่อสารภายในตัวบุคคลเป็นหลัก

2. เป้าหมายของการสื่อสาร เรื่องการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ ผู้ส่งสามารถส่งสารให้ผู้รับเข้าใจได้ตามที่ผู้ส่งต้องการ ส่วนศาสนาจะมีลักษณะใช้เกณฑ์วินิจฉัยเชิงบรรทัดฐาน กล่าวคือ สนใจเจตนาของผู้ส่งว่าเป็นกุศลหรือไม่ แม้แต่การมุ่งเน้นการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวชักจูง

3. เนื้อหาของการสื่อสาร เนื่องจากศาสนาและการสื่อสารแบบสมัยใหม่นั้นอยู่ในปริบททางวัฒนธรรมและทางโลก ดังนั้น เนื้อหาของทั้งสองระบบย่อมแตกต่างกัน

สรุปได้ว่า ศาสนาเป็นระบบการสื่อสารที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร โดยเฉพาะในแง่ของการพัฒนา เนื้อหาที่น่าเสนอจึงต้องพิจารณาคุณค่าตลอดจนวิธีการนำเสนอเพื่อประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก

รูปแบบของการสื่อสารในการพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรม

ทุกศาสนาจำเป็นต้องใช้การสื่อสารรูปแบบต่างๆ เช่น การเทศนาสั่งสอนด้วยวาจาโดยตรง การบันทึกหลักธรรมศาสนาจารีกลองในวัสดุต่างๆ เพื่อเผยแพร่คำสอน ดังนั้น การสื่อสารจึงมีบทบาทสำคัญในการสถาปนา การดำรงอยู่ และการพัฒนาศาสนา สำหรับรูปแบบของการสื่อสารที่เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาสถาบันศาสนา เช่น (กาญจนา แก้วเทพ, 2552)

1. การสื่อสารภายในตัวบุคคล (Intrapersonal Communication) ซึ่งเป็นการสื่อสารที่เป็นรูปแบบสำคัญของการสื่อสารศาสนา ตัวอย่างของการสื่อสารภายในตัวบุคคลของศาสนาก็มีตั้งแต่การรำพึง ไตร่ตรอง (ที่ภาษาพุทธเรียกว่า โยนิโสมนสิการ) ไปจนกระทั่งถึงการทำสมาธิ

2. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) เป็นการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งที่ใช้มาก เช่น การให้คำปรึกษาหารือ การให้คำแนะนำ และเนื่องจากการสื่อสารแบบนี้มีตัวบุคคลเป็นสื่อบุคคล

3. การสื่อสารภายในกลุ่ม (Group Communication) เป็นการสื่อสารที่มีมากอีกชนิดหนึ่ง เช่น การเทศนาในวัด การจัดงานบุญประเพณีต่างๆ

4. การสื่อสารภายในองค์กร (Organization Communication) หากพิจารณาว่าวัดแต่ละแห่งเป็นองค์กรในสถาบัน พระสงฆ์เองก็มีการรวมตัวกันเป็นองค์กร เช่น มหาเถรสมาคม ชมรมพุทธต่างๆ ก็จำเป็นต้องมีการสื่อสารภายในองค์กร

5. การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) เช่น พระสงฆ์เข้ามาใช้ตัวสื่อมวลชนเป็นช่องทางเพื่อเผยแพร่ศาสนา หรือเมื่อสื่อมวลชนเองได้เข้าไปตรวจสอบสถาบันศาสนา ซึ่งมีลักษณะเป็นการแสดงบทบาทโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น เนื้อหาสื่อมวลชนได้บรรลุค่านิยม และหลักธรรมทางศาสนาเอาไว้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การสื่อสารมีบทบาทต่อการพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งรูปแบบของการสื่อสารที่นำมาใช้ เช่น การสื่อสารภายในตัวบุคคล การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารภายในกลุ่ม การสื่อสารภายในองค์กร โดยเฉพาะการสื่อสารมวลชนที่นำมาใช้เป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา

บทบาทของการสื่อสารกับการพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรม

รูปแบบการสื่อสารดังกล่าวล้วนแต่มีบทบาทในการช่วยเหลือหนุนสถาบันศาสนา นับตั้งแต่การธำรงรักษา การสืบทอด และการพัฒนาศาสนา ซึ่งบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรม (กาญจนา แก้วเทพ, 2552) มีดังนี้

1. บทบาทของการสื่อสารในการป้อนข้อมูล/ข่าวสารความรู้ให้แก่บุคลากรในสถาบันศาสนา บทบาทหน้าที่นี้จะเน้นหนักบทบาทของการสื่อสารในฐานะปัจจัยนำเข้า ทั้งนี้เนื่องจากหลักการที่ว่า บรรดาสถาบันต่างๆ ที่ทำหน้าที่ของตนเองหรือพัฒนาปรับปรุงตนเองอย่างสอดคล้องประสานไปกับ

ส่วนเสี้ยวของสังคมนั้น สถาบันหรือบุคลากรในสถาบันนั้นจะต้องเป็นระบบเปิดที่เปิดรับข่าวสาร ข้อมูล ความรู้จากส่วนอื่นๆ ของสังคม สถาบันศาสนาก็เช่นเดียวกัน และในส่วนของสื่อสาร บทบาทหน้าที่นี้เป็นหน้าที่พื้นฐานในการให้ข้อมูลข่าวสาร

2. บทบาทของการสื่อสารในการถ่ายทอดเผยแพร่หลักธรรมคำสอน บทบาทนี้จะเป็นการสื่อสารขาออก การสื่อสารรูปแบบต่างๆ ได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา เริ่มแรกตั้งแต่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้รู้แจ้งถึงสัจธรรมของโลก ในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนนั้นอาจจะมีตั้งแต่การสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น พระสงฆ์ให้ข้อคิดแก่ฆราวาส การสื่อสารกลุ่มเป็นรูปแบบหลักที่พระสงฆ์ใช้ในการเทศน์ในวันพระ วันสำคัญทางศาสนา และการสื่อสารมวลชน เช่น การบันทึกเทปเสียงธรรมะ การออกรายการทางวิทยุ โทรทัศน์ การเขียนเผยแพร่ความคิดเห็นด้านศาสนา เป็นต้น

3. บทบาทการสื่อสารในการยกระดับจิตใจของประชาชน เป็นบทบาทในการให้ข้อมูล ให้ความรู้ การประสานความสัมพันธ์ และการถ่ายทอดมรดกทางวัตถุ ประสิทธิผลของการ

สื่อสารนั้นมักหวังผล 3 ด้าน คือ ความรู้ ทัศนคติ และการกระทำ แต่สำหรับลักษณะเฉพาะของการสื่อสารศาสนา นอกจากจะมุ่งหวังในระดับการกระทำ คือ ระดับมีจริยธรรม ซึ่งเป็นมิติด้านสังคม ด้านการอยู่ร่วมกันแล้ว การสื่อสารศาสนายังมุ่งหวังถึงขั้นยกระดับจิตใจให้ปัจเจกบุคคลแต่ละคนมีระดับความเป็นมนุษย์ที่สูงส่งขึ้น โดยมีการใช้การสื่อสารรูปแบบต่างๆ เช่น การอบรมสั่งสอน การให้ความรู้ด้วยการเทศน์สอน การให้คำปรึกษาหารือแก่ผู้ที่มีความทุกข์ในชีวิต รวมทั้งรูปแบบการสื่อสารเฉพาะแบบทางศาสนา คือ การเจริญสติด้วยการทำสมาธิหรือการภาวนา

4. บทบาทของการสื่อสารในการธำรงรักษาความศรัทธาของประชาชน สถาบันศาสนาดำรงอยู่ต่อไปได้ก็ต่อเมื่อประชาชนเล็งเห็นถึงประโยชน์ของสถาบันนี้ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความศรัทธาเลื่อมใส และจะช่วยกันประคับประคองสถาบันนี้ต่อไปให้ยั่งยืนยาวนาน ดังนั้น การที่ประชาชนจะรับรู้ถึงประโยชน์ของสถาบันศาสนานั้น จำเป็นต้องมีการบอกกล่าวหรือมีการแสดงผลงานหรือกิจกรรมที่พิสูจน์ว่า บรรดาองค์ประกอบต่างๆ ของศาสนา ไม่ว่าจะเป็นคำสอน ตัวบุคคล พิธีกรรม ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ เป็นต้น ล้วนแล้วมีประโยชน์แก่ประชาชน

5. บทบาทในการช่วยขยายกลุ่มผู้ศรัทธากลุ่มใหม่ของศาสนา เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมจากสังคมที่มีศาสนาเป็นศูนย์กลางมาสู่สังคมที่เน้นมิติทางโลกย์ การสื่อสารของสถาบันศาสนาก็ดูเหมือนจะถูกผลักดันให้กลายเป็นการสื่อสารของคนเฉพาะรุ่นวัยหนึ่งๆ คือ เป็นการสื่อสารของผู้อาวุโส และถูกตัดขาดออกไปจากกลุ่มคนรุ่นใหม่กลุ่มเด็กรุ่นที่เริ่มหันหลังให้วัดหรือไม่รู้จักพระไม่รู้จักเจ้า เมื่อเกิดปรากฏการณ์เช่นนี้ก็ได้มีการปรับตัวจากฝ่ายสถาบันศาสนาที่พยายามจะแสวงหาวิธีการกลยุทธ์ใหม่ๆ ที่จะสื่อสารกับกลุ่มผู้รับสารกลุ่มนี้

6. บทบาทของการสื่อสารภายในองค์กร องค์ประกอบหนึ่งของศาสนาก็คือ องค์กรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับศาสนา ซึ่งจะดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางศาสนา เช่น การบริหารตัวบุคคล บริหารกิจกรรม บริหารวัตถุ/งบประมาณ/สิ่งก่อสร้าง เป็นต้น และในการที่องค์กรหนึ่งจะดำรงอยู่ได้จำเป็นต้องมีการสื่อสารเป็นส่วนประกอบสำคัญ ซึ่งจะมีทั้งการสื่อสารภายในองค์กร และการสื่อสารระหว่างองค์กรกับภายนอก

7. บทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารขององค์กรศาสนาให้รับรู้และเพื่อระดมทรัพยากร นอกเหนือจากเผยแพร่หลักธรรมคำสอนแล้วจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกเพื่อเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับองค์กร เช่น ในอดีตการมีกลองเพลติดตั้งอยู่ที่วัดเป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญในการทำหน้าที่ดังกล่าว ปัจจุบันมีงานวิจัยพบว่า สื่อมวลชน เช่น วิทยุได้เข้าไปทำหน้าที่เสริมหรือทดแทนสื่อดั้งเดิมได้

8. บทบาทข่าวสารในการช่วยทำความเข้าใจ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในสถาบันศาสนา สถาบันศาสนาก็เหมือนสถาบันอื่นๆ ในสังคมที่จำเป็นต้องมีกระบวนการปรับเปลี่ยนตนเอง เพื่อให้ตอบรับและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมส่วนอื่นๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงวิธีการ

อธิบายศาสนา ซึ่งเป็นตัวหลักคำสอน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็ต้องมีการอธิบายสร้างความเข้าใจใหม่ให้แก่สาธารณชน

9. บทบาทข่าวสารในการช่วยพัฒนาสถาบันศาสนาให้ทำหน้าที่ได้หลากหลายขึ้น หากสถาบันศาสนาต้องการจะดำรงอยู่ในโลกปัจจุบัน สถาบันนี้จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตนเอง โดยเฉพาะต้องเพิ่มเติมบทบาทหน้าที่ใหม่ๆ ให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมปัจจุบัน และในการแสดงบทบาทหน้าที่ใหม่นี้ การสื่อสารมีส่วนช่วยสถาบันศาสนาอย่างมาก

10. บทบาทของสถาบันการสื่อสารในการตรวจสอบสถาบันศาสนา เนื่องจากสถาบันศาสนาดำรงอยู่ได้ เพราะความชอบธรรมตัวสถาบันเอง เนื่องจากเป็นสถาบันที่ถูกมอบหมายให้อบรมสั่งสอนจริยธรรมศีลธรรมแก่สังคม ดังนั้น จึงต้องมีกลไกการตรวจสอบความชอบธรรมของสถาบันนี้ และสถาบันการสื่อสารมวลชนก็ทำหน้าที่เป็นกลไกตรวจสอบสถาบันศาสนาอีกด้วย

วัฒนธรรม กัลป์ยาล์พัฒนกุล (2551) อธิบายว่า วัฒนธรรมในแง่ของกระบวนการผลิตและผลิต เพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรม มีกระบวนการผลิตวัฒนธรรมทั้งของเก่าและของใหม่ขึ้น เช่น มีการสร้างคำใหม่ มีวิธีการแต่งกายใหม่ มีเพลงใหม่ เป็นต้น แต่หากพิจารณาจากแง่มุมของการสื่อสารยังต้องมีขั้นตอนของการเผยแพร่ให้กระจายไปสู่ผู้ใช้วัฒนธรรม ซึ่งต้องอาศัยการสื่อสารรูปแบบต่างๆ เป็นเครื่องมือ ดังนี้

1. บทบาทของการสื่อสารในการช่วยแพร่ขยายขอบเขตของวัฒนธรรม การสื่อสารสามารถแพร่ขยายขอบเขตของวัฒนธรรมเฉพาะๆ ของคนกลุ่มหนึ่งให้กว้างขวางออกไปในแง่ของพื้นที่ในการแพร่ขยายวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นให้มีขอบเขตกว้างขวางขึ้น ด้านหนึ่งถือเป็นกลไกในการส่งเสริมวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น อันเป็นหลักประกันถึงความอยู่รอดและความยั่งยืนของวัฒนธรรม ซึ่งเจ้าของวัฒนธรรมเป็นผู้มีสิทธิตรวจสอบระดับและความเหมาะสมในการเผยแพร่อยู่เสมอ โดยใช้การสื่อสารเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

2. บทบาทของการสื่อสารในการรื้อฟื้นวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่ยังสามารถดำรงอยู่ได้และการสื่อสารเข้าไปมีบทบาทในการอนุรักษ์ ทำนุบำรุง สืบทอด ส่งเสริมหรือสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ และการสื่อสารสามารถที่จะรื้อฟื้นวัฒนธรรมที่สูญหายไปแล้วให้หวนคืนกลับมามีชีวิตชีวาใหม่ได้

สรุปได้ว่า บทบาทของการสื่อสารกับการพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรม มีดังนี้
 บทบาทของการสื่อสารในการป้อนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ให้แก่บุคลากรในสถาบันศาสนา บทบาทของการสื่อสารในการถ่ายทอด เผยแพร่ ยกกระดับจิตใจ อนุรักษ์รักษาความศรัทธา การขยายกลุ่มผู้ศรัทธากลุ่มใหม่ของศาสนา บทบาทของการสื่อสารภายในองค์กร การเผยแพร่ข่าวสาร ตลอดจน บทบาทของการสื่อสารในการช่วยทำความเข้าใจ พัฒนาสถาบันศาสนา และตรวจสอบสถาบันศาสนา

3. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560,” 2560) หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ได้บัญญัติมาตรา 43 ว่าด้วยบุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ 1. อนุรักษ์ พื้่นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ 2. จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ 3. เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้น โดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ และ 4. จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน ส่วนมาตรา 57 บัญญัติว่า รัฐต้อง 1. อนุรักษ์ พื้่นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย 2. อนุรักษ์ คุ่มครอง บำรุงรักษา พื้่นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนี้ ในมาตรา 60 ได้บัญญัติเกี่ยวกับคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมว่า รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมอันเป็นสมบัติของชาติ เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนการจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะใช้เพื่อส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะ รวมตลอดทั้งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่ด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติรัฐต้องจัดให้มีองค์กรของรัฐที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อรับผิดชอบและกำกับการดำเนินการเกี่ยวกับคลื่นความถี่ให้เป็นไปตามวรรคสอง ในกรณีนี้ องค์กรดังกล่าวต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์จากผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือสร้างภาระแก่ผู้บริโภคเกินความจำเป็นป้องกันมิให้คลื่นความถี่รบกวนกัน รวมตลอดทั้งป้องกันการกระทำที่มีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้หรือปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลหรือข่าวสารที่ถูกต้องตามความเป็นจริงของประชาชน

และป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของประชาชนทั่วไป รวมตลอดทั้งการกำหนดสัดส่วนขั้นต่ำที่ผู้ใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่จะต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ

นอกจากนี้ หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 67 ว่าด้วยรัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และต้องมีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่าในรูปแบบใด และพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าว

สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 43 บัญญัติสิทธิและเสรีภาพในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ โดยรัฐต้องส่งเสริมวัฒนธรรมดังกล่าวตามมาตรา 57 ส่วนมาตรา 60 ที่บัญญัติว่า รัฐต้องรักษาและจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่เพื่อส่งวิทยุกระจายเสียงเพื่อประโยชน์ของประชาชน ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะ และมาตรา 67 บัญญัติให้รัฐส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาและการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา และการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา

3.2 พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551

(“พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551,” 2551) เป็นกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ซึ่งส่วนที่ 1 กิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่ ในมาตรา 10 ใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่ มี 3 ประเภท ดังนี้ 1. ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะ ได้แก่ ใบอนุญาตที่ออกให้สำหรับการประกอบกิจการที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการบริการสาธารณะ แบ่งเป็น 3 ประเภท

1) ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะประเภทที่หนึ่ง มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการส่งเสริมความรู้ การศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การเกษตร และการส่งเสริมอาชีพอื่นๆ สุขภาพ อนามัย กีฬา หรือการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน 2) ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะประเภทที่สอง มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยสาธารณะ 3) ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะประเภทที่สาม มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการกระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชนและรัฐสภากับประชาชน การกระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนในการ

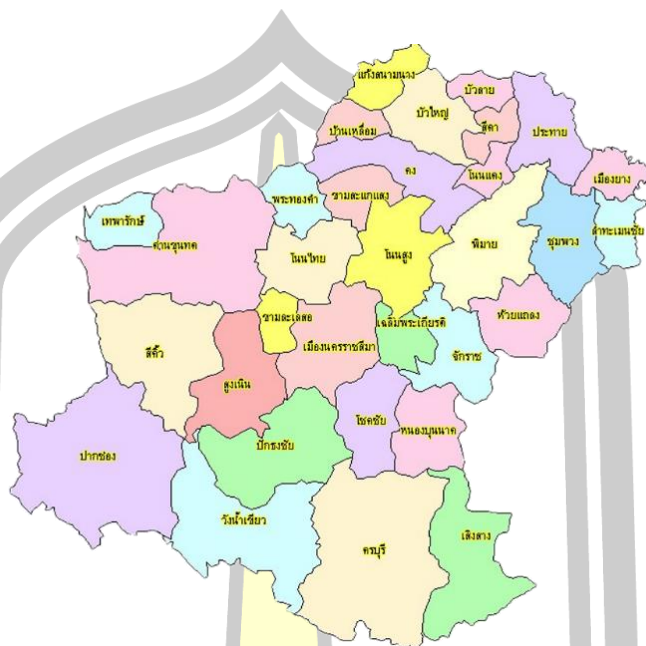
เผยแพร่งและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บริการข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะแก่คนพิการ คนด้อยโอกาส หรือกลุ่มความสนใจที่มีกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือบริการข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะอื่น 2. ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน ได้แก่ ใบอนุญาตสำหรับการประกอบกิจการที่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับการประกอบกิจการบริการสาธารณะ แต่ต้องเป็นประโยชน์ตามความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นที่รับบริการ และ 3. ใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจ ได้แก่ ใบอนุญาตสำหรับการประกอบกิจการตามวัตถุประสงค์ของผู้ประกอบกิจการเพื่อแสวงหากำไรในทางธุรกิจ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด อย่างน้อยแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจระดับชาติ มีพื้นที่ให้บริการครอบคลุมทุกภาคของประเทศ 2) ใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจระดับภูมิภาค มีพื้นที่การให้บริการในกลุ่มจังหวัด 3) ใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจระดับท้องถิ่น มีพื้นที่การให้บริการในจังหวัด มาตรา 11 บัญญัติว่า ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะ ต้องเป็น 1. กระทรวง ทบวง กรม องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐ ที่มีใช้รัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายหรือมีความจำเป็นต้องดำเนินกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด 2. สมาคม มูลนิธิ หรือนิติบุคคลอื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจ ซึ่งมีความเหมาะสมกับการประกอบกิจการบริการสาธารณะตามลักษณะและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด และ 3. สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการใช้ประโยชน์ด้านการเรียนการสอนหรือการเผยแพร่งความรู้สู่สังคมตามลักษณะและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ส่วนหมวด 2 นั้นเกี่ยวข้องกับรายการของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ โดยมาตรา 33 บัญญัติว่า ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่แต่ละประเภทต้องจัดผังรายการให้มีสัดส่วนรายการ ดังต่อไปนี้ 1. ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะต้องกำหนดให้มีรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบ 2. ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนต้องกำหนดให้มีรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือท้องถิ่นที่รับบริการในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบ 3. ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจต้องกำหนดให้มีรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้า ซึ่งผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น ต้องมีรายการที่ผลิตเองในสัดส่วนที่คณะกรรมการประกาศกำหนดรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามวรรคหนึ่งหมายความว่ารวมถึงรายการข่าวสาร รายการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รายการส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปะ วัฒนธรรม การให้ความรู้ความเข้าใจใน

การพัฒนาเศรษฐกิจสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ มาตรา 34 ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดทำผังรายการให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการประกอบกิจการที่ได้รับใบอนุญาต ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดสำหรับใบอนุญาตแต่ละประเภท

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ว่าด้วยเรื่องของการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ซึ่งตามมาตรา 10 และมาตรา 33 บัญญัติการประกอบกิจการและการกำหนดสัดส่วนรายการ ดังนี้ 1. การประกอบกิจการบริการสาธารณะเพื่อการบริการสาธารณะ โดยต้องกำหนดให้มีรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ทั้งนี้ แบ่งการประกอบกิจการออกเป็น 1) การประกอบกิจการบริการสาธารณะประเภทที่ 1 มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการส่งเสริมความรู้ การศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การเกษตร และการส่งเสริมอาชีพอื่นๆ สุขภาพ อนามัย กีฬา หรือการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน 2) การประกอบกิจการบริการสาธารณะประเภทที่ 2 มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยสาธารณะ โดยต้องกำหนดให้มีรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือท้องถิ่นที่รับบริการในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และ 3) การประกอบกิจการบริการสาธารณะประเภทที่ 3 มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการกระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชนและรัฐสภากับประชาชน การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คนพิการ คนด้อยโอกาส หรือกลุ่มความสนใจที่มีกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือบริการข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะ 2. การประกอบกิจการบริการชุมชน มุ่งประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่นเป็นหลัก และ 3. การประกอบกิจการทางธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรในทางธุรกิจ โดยต้องกำหนดให้มีรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 แบ่งการประกอบกิจการออกเป็น 1) การประกอบกิจการทางธุรกิจระดับชาติ 2) การประกอบกิจการทางธุรกิจระดับภูมิภาค และ 3) การประกอบกิจการทางธุรกิจระดับท้องถิ่น

พหุ ประ โท ชีเว

4. บริบทพื้นที่วิจัย

ภาพประกอบ 2 จังหวัดนครราชสีมา
ที่มา : จังหวัดนครราชสีมา, 2563

4.1 ประวัติจังหวัดนครราชสีมา

เมืองนครราชสีมาเดิมชื่อเมืองโคราช คำว่านครราชสีมา แปลว่า เมืองอันเป็นขอบ
ชั้นทสี่มาของราชอาณาจักร ส่วนคำว่าโคราชมาจากชื่อของเมืองโคราฆะปุระ ซึ่งเป็นชื่อเมืองที่ตั้งอยู่
ใกล้กับกรุงอยุธยาในประเทศอินเดียสมัยโบราณ ชื่อเหล่านี้เกิดขึ้นมาตั้งแต่ในสมัยอาณาจักรขอมเรือง
อำนาจ ได้มีการนำชื่อเหล่านี้มาตั้งเป็นชื่อเมืองต่างๆ นอกจากนี้ ยังว่ามาจากการเรียกของชาวบ้านที่
เรียกชื่อนครราชสีมาแบบสั้นๆ ว่า คอนราช แล้วเพี้ยนเป็นโคราช หรือมาจากภาษาเขมรที่เรียก นคร
ราช ตามสำเนียงเขมรว่า โนโกเรียช แล้วเพี้ยนมาเป็นโคราช ซึ่งในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
มีการกล่าวถึงเมืองนครราชสีมาว่า เป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งในขอบชั้นทสี่มาของอยุธยา ครั้นเมื่อถึง
สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชก็มีบันทึกเป็นหลักฐานในสมัยนั้น
กล่าวถึงเมืองแห่งนี้ว่าเป็นเมืองหน้าด่านชายแดนที่สำคัญ ติดกับชายแดนลาวของอยุธยา โดยเชื่อว่า
เลยลำสะเทตอันเป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำมูลเหนือเมืองพิมายออกไปก็คือ เขตแดนฝั่งลาวแล้ว และ
ยังมีการกล่าวถึงด้วยว่าในสมัยพระนารายณ์นั้น พระองค์ทรงให้ย้ายเมืองเสมาเดิมมาตั้งในที่แห่งใหม่
ตรงที่ตั้งในปัจจุบัน แล้วพระราชทานนามใหม่ว่า เมืองนครราชสีมามาตั้งแต่สมัยนั้น เมืองนครราชสีมา
แห่งนี้จึงถือเป็นเมืองที่มี ความสำคัญและมีบทบาทสำคัญในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์บ่อยครั้งจากยุค

สมัยอยุธยาผ่านมาจากธนบุรีและรัตนโกสินทร์ กระทั่งมาถึงในช่วงเหตุการณ์เสียกรุงครั้งที่ 2 นั้น เมืองนครราชสีมาก็เป็นเมืองที่เจ้าพิมายกับกรมหมื่นเทพพิพิธร่วมกันตั้งตัวขึ้นเป็นชุมนุมอิสระเรียกว่า ชุมนุมเจ้าพิมาย แต่ต่อมาก็ถูกปราบลงในที่สุด โดยกองทัพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชภายหลัง กู้เอกราชจากพม่าได้สำเร็จแล้ว จากนั้นมาเมืองนครราชสีมาก็มีความสำคัญในการใช้เป็นฐานกำลัง ทางทหารและปกครองหัวเมืองฝ่ายอีสานมาโดยตลอด จนในรัชสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มหาราชได้ทรงจัดการปกครองหัวเมืองทางริมฝั่งแม่น้ำโขงแบ่งเป็นประเทศราช 3 เมือง มีเมือง เวียงจันทน์ เมืองนครพนม และเมืองนครจำปาศักดิ์ โดยกำหนดให้เมืองนครราชสีมาปกครองเมือง เขมรป่าดงและหัวเมืองตอนที่ไม่ได้ขึ้นกับประเทศราชทั้ง 3 เมือง แต่ก็ให้มีหน้าที่คอยตรวจตราเมือง ประเทศราชทั้ง 3 เมืองด้วย และยกฐานะเมืองนครราชสีมาให้ขึ้นเป็นเมืองชั้นเอก โดยผู้สำเร็จราชการ ตำแหน่งเจ้าพระยานครราชสีมา ผู้สำเร็จราชการเมืองนครราชสีมาคนแรกคือ ปิ่น ณ ราชสีมา ได้ขึ้นมาเป็นเจ้าพระยานครราชสีมาในรัชกาลที่ 1 นี้เช่นกัน นครราชสีมาได้นำช้างเผือก 2 เชือกที่ คล้องได้ในเขตเมืองภูเขียวขึ้นน้อมถวายแด่สมเด็จพระพุทธยอดฟ้า โดยที่เสาผูกช้างเผือกทั้ง 2 เชือกนี้ ก็ยังคงเก็บรักษาไว้อย่างดีที่ศาลเจ้าพ่อช้างเผือก ในรัชสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมือง นครราชสีมาก็ยังมิพบทาบอย่างมาในการปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ โดยผู้นำเป็นวีรสตรีไทยผู้หนึ่งคือ คุณหญิงโมหรือท้าวสุรนารีที่นำชาวบ้านลุกขึ้นต่อต้านทหารเวียงจันทน์ อันถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ ทำให้ฝ่ายกบฏต้องพ่ายแพ้ลงในที่สุด นครราชสีมาถูกจัดให้เป็นมณฑลนครราชสีมา เมื่อมีการปกครอง แบบมณฑลเทศาภิบาลในรัชสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่เมื่อมีการรวมเอามณฑลในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มณฑลเข้าด้วยกัน คือ มณฑลอุดร มณฑลอุบล และมณฑลร้อยเอ็ดแล้ว เรียกว่า ภาคอีสานนั้น มณฑลนครราชสีมาที่ไม่ได้ถูกรวมเข้าไปด้วยแต่อย่างใด ให้แยกออกมาเป็น สมุหเทศาภิบาลแทน โดยขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์แต่ผู้เดียว แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเมืองนี้ จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในปี พ.ศ. 2475 แล้ว มณฑลราชสีมาจึงได้ถูกเปลี่ยน ฐานะมาเป็นเพียงจังหวัดนครราชสีมา นับแต่นั้นเป็นต้นมา (ดาณูภา ไชยพรรณม, 2560)

4.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดนครราชสีมาเป็นที่ตั้งสัมพันธ์อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ติดต่อกับภาคกลางและภาคตะวันออกของประเทศ และมีเส้นทางสายสำคัญเชื่อมโยงกับทั้ง 2 ภาค จึงมีคำกล่าวถึงที่ตั้งของจังหวัดนี้ว่าเป็นประตูของภาคอีสาน การติดต่อระหว่างนครราชสีมา กับ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นศูนย์กลางสำคัญของประเทศ มีทั้งทางรถยนต์ และรถไฟ ความสะดวกในการติดต่อกับจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก รวมทั้งเมืองหลวงของ ประเทศและชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ทำให้จังหวัดนครราชสีมากลายเป็นเมืองศูนย์กลางการ คมนาคมขนส่ง การมีพื้นที่ขนาดใหญ่ทำให้มีความได้เปรียบในด้านแรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติ และ

การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านต่างๆ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดอื่นๆ ดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิและขอนแก่น ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดนครนายกและปราจีนบุรี ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ ลพบุรี และสระบุรี (วิเชียร ฝอยพิกุล และคณะ, 2561)

4.3 เขตการปกครอง

เขตการปกครองจังหวัดนครราชสีมา แบ่งเขตตามลักษณะการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 32 อำเภอ คือ อำเภอปากช่อง อำเภอด่านขุนทด อำเภอครบุรี อำเภอบัวใหญ่ อำเภอสีคิ้ว อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอชุมพวง อำเภอเสิงสาง อำเภอปักธงชัย อำเภอพิมาย อำเภอโนนไทย อำเภอจักราช อำเภอสูงเนิน อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอโนนสูง อำเภอกง อำเภอหนองบุญมาก อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอประทาย อำเภอโนนแดง อำเภอห้วยแถลง อำเภอโชคชัย อำเภอเทพารักษ์ อำเภอขามสะแกแสง อำเภอขามทะเลสอ อำเภอเมืองยาง อำเภอบ้านเหลื่อม อำเภอพระทองคำ อำเภอลำทะเมนชัย อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีตำบลจำนวน 289 ตำบล และมีหมู่บ้านจำนวน 3,743 หมู่บ้าน การปกครองส่วนท้องถิ่น มีเทศบาล จำนวน 76 แห่ง มีองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 262 ตำบล ศูนย์กลางของจังหวัดนครราชสีมา คือ อำเภอเมืองนครราชสีมา ตั้งอยู่ประมาณกึ่งกลางของพื้นที่จังหวัด ทำให้สะดวกในการติดต่อสื่อสารกับทุกอำเภอ (วิเชียร ฝอยพิกุล และคณะ, 2561)

4.4 สภาพสังคม

สภาพสังคมจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ประชากร การศึกษา การศาสนา และการสาธารณสุข ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (อรรถ นันทจักร์, ม.ป.ป.)

1) ประชากร

รายงานสถิติจำนวนประชากรประจำปี พ.ศ. 2557 จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,620,517 คน เป็นชาย 1,294,987 คน และหญิง 1,325,530 คน มีจำนวนบ้าน 892,415 ครัวเรือน

2) การศึกษา

จังหวัดนครราชสีมา มีสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 1,636 แห่ง และมีสถานศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล มหาวิทยาลัย

มหามกุฏราชวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เป็นต้น

3) การศาสนา

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีวัดมากที่สุดในประเทศไทย มีผู้รับถือศาสนาพุทธมากกว่าร้อยละ 98 นับถือศาสนาคริสต์ประมาณร้อยละ 1 นอกจากนี้ นับถือศาสนาอิสลาม ซิกข์ และ

อื่นๆ มีวัดที่มีพระสงฆ์จำนวน 2,767 วัด มีพระอารามหลวง 6 วัด พระภิกษุ 15,966 รูป และสามเณร 1,814 รูป

4) การสาธารณสุข

จังหวัดนครราชสีมา มีสถานพยาบาลที่เป็นโรงพยาบาลภาครัฐสังกัดสาธารณสุข 30 แห่ง สังกัดกลาโหม 2 แห่ง และเอกชน 10 แห่ง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

4.5 สภาพเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจจังหวัดนครราชสีมา มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร และการค้าปลีกค้าส่ง ซึ่งมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) อยู่ในลำดับที่ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และรายได้เฉลี่ยต่อคนอยู่ในลำดับที่ 2 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในภาคการเกษตรนั้น จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่เศรษฐกิจ 3 อันดับแรก คือ ข้าว มันสำปะหลัง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากพื้นที่มีศักยภาพในการผลิตพืชจึงมีโรงงานภาคอุตสาหกรรมเกษตรขนาดใหญ่รองรับผลผลิตเกษตรจำนวนมาก ตลอดจนจังหวัดนครราชสีมา ยังเป็นศูนย์กลางการคมนาคมในการกระจายสินค้าเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมการผลิตอื่นอีกด้วย (อรรถ นันทจักร, ม.ป.ป.)

4.6 ประเพณีและวัฒนธรรม

คำขวัญของจังหวัดนครราชสีมา คือ เมืองหญิงกล้า ผ้าไหมดี หมี่โคราช ปราสาทหิน ดินด่านเกวียน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่หลากหลายของจังหวัดนครราชสีมา ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามที่ยังมีการสืบทอดต่อกันมา เช่น งานฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารี งานเทศกาลเที่ยวพิมาย เป็นต้น

4.7 สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา

4.7.1 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา

สถานีวิทยุกระจายเสียงหลักของรัฐ อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักประชาสัมพันธ์ เขต 1 จังหวัดขอนแก่น สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ ออกอากาศครั้งแรกในปี พ.ศ. 2509 โดยระบบ A.M. 729 KHZ. เพื่อให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา และเพื่ออำนวยความสะดวกการติดต่อประสานงาน ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ที่ตำบลโคกกรวด อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีหน้าที่ดำเนินงานประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อวิทยุกระจายเสียง เพื่อเผยแพร่นโยบายของรัฐบาล ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมทางวิทยุกระจายเสียง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์แก่ความมั่นคง และเสริมสร้างความ

เข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และปฏิบัติงานร่วมกัน หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมายในจังหวัด นครราชสีมา ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล หน้าที่ความรับผิดชอบ จัดและผลิตรายการเพื่อประชาชนในท้องถิ่น เป็นสื่อระหว่างหน่วยงานต้นสังกัดระหว่างรัฐกับประชาชนในท้องถิ่นตามนโยบายของต้นสังกัด และของรัฐ ปฏิบัติหน้าที่พิเศษอื่นๆ ตามความเหมาะสมและโอกาส นอกเหนือจากภาระหน้าที่ ดำเนินการตามระเบียบ และระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อความถูกต้อง และเป็นการเสนอข่าวสารที่มีอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงเกิดประโยชน์แก่ประชาชนที่รับฟัง รายการทางสถานี ส่งกระจายเสียงระบบ A.M. 729 KHZ. ระบบ F.M. 105.25 MHZ. และ ระบบ F.M. 106.25 MHZ. ออกอากาศทุกวัน เวลา 05.00 - 24.00 น. โดยรายงานข้อมูลข่าวสารความรู้ และรายการบันเทิงครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดใกล้เคียง

4.7.2 สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมอุตุนิยมวิทยา จังหวัดนครราชสีมา

สถานีวิทยุกระจายเสียงหลักของรัฐ อยู่ในความรับผิดชอบของกรมอุตุนิยมวิทยา ออกอากาศครั้งแรกในปี พ.ศ. 2531 โดยระบบ F.M. 94.25 MHZ. ทำหน้าที่เป็นสื่อในการเผยแพร่ข่าวสารพยากรณ์อากาศ ประกาศเตือนภัยธรรมชาติ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภูมิอากาศ และองค์ความรู้ด้านอุตุนิยมวิทยาที่เป็นประโยชน์สู่ประชาชนในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการเตรียมความพร้อมป้องกันและรับมือภัยธรรมชาติ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภูมิอากาศ และองค์ความรู้ด้านอุตุนิยมวิทยาที่เป็นประโยชน์สู่ประชาชนในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการเตรียมความพร้อมป้องกัน และรับมือภัยธรรมชาติ เพื่อลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมอุตุนิยมวิทยา จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ที่ถนนเดชอุดม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีหน้าที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ส่งเสริมนโยบายและประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสำนึกและรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมให้ประชาชนช่วยกันรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภาษาไทยให้ดำรงอยู่ด้วยดี ให้ความรู้และความบันเทิงแก่ประชาชนโดยชอบด้วยวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม รายงานลักษณะอากาศและพยากรณ์อากาศให้ได้รวดเร็ว และทันเหตุการณ์ เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนและกิจการทุกสาขาที่ต้องใช้ประโยชน์ จากผลงานของกรมอุตุนิยมวิทยา รายงานผลการตรวจอากาศ เช่น ปริมาณฝนตก พายุฝนฟ้าคะนอง บริเวณที่มีหมอก และอุณหภูมि เป็นต้น กระจายข่าวคำเตือนลักษณะอากาศร้าย เช่น คำเตือนพายุ ฝนตกหนัก น้ำท่วมฉับพลัน ลมแรง และคลื่นทะเล เป็นต้น รายงานและเผยแพร่กิจการข่าวสารต่างๆ ของกรมอุตุนิยมวิทยารวมทั้งหน่วยราชการอื่นๆ ของรัฐ เพื่อประโยชน์ต่อประชาชน และอื่นๆ ที่ไม่ขัด

ต่อ พ.ร.บ. การประกอบกิจการกระจายเสียงฯ ส่งกระจายเสียงระบบ F.M. 94.25 MHz. ออกอากาศทุกวัน เวลา 05.00 - 01.00 น.

4.7.3 สถานีวิทยุ อสมท นครราชสีมา

สถานีวิทยุกระจายเสียงหลักของรัฐ อยู่ในความรับผิดชอบของบริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) ออกอากาศครั้งแรกในปี พ.ศ. 2551 โดยระบบ F.M. 95.75 MHz. มีหน้าที่นำเสนอเนื้อหาที่มุ่งให้ประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนเป็นหลักตามนโยบายสังคมอุดมปัญญา และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ของจังหวัด องค์กรภาครัฐและเอกชน สร้างความเชื่อมั่นในธุรกิจ เป็นที่ไว้วางใจของลูกค้า เป็นที่ต้องการของสังคม พัฒนารูปแบบรายการให้ทันสมัยอยู่เสมอ รวมทั้งเพิ่มช่องทางการสื่อสาร สารสนเทศ เพื่อเป็นแหล่งความรู้และบันเทิงให้แก่ชาวโคราชและจังหวัดใกล้เคียง ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ที่ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ส่งกระจายเสียงระบบ F.M. 95.75 MHz. ออกอากาศตลอด 24 ชั่วโมง

4.7.4 สถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทบริการสาธารณะ อยู่ในความรับผิดชอบของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ออกอากาศครั้งแรกในปี พ.ศ. 2547 โดยระบบ F.M. 99.75 MHz. มีหน้าที่เผยแพร่ธรรม ชี้นำความถูกต้อง ปกป้องพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา การส่งเสริมการเป็นบัณฑิต การส่งเสริมการศึกษาพัฒนา การอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครราชสีมา ตั้งอยู่ที่ตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ส่งกระจายเสียงระบบ F.M. 94.25 MHz. ครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมา

4.7.5 สถานีวิทยุกระจายเสียงจอมสุรางค์เรดิโอ

สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทบริการสาธารณะ ประเภทที่สองเพื่อความมั่นคง อยู่ในความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจำกัด จอมสุรางค์ ส่งกระจายเสียงระบบ FM 91.75 Mhz. โดยก่อตั้งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ 2540 ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เป็นเจ้าของสื่อกระจายเสียงสาธารณะ ในรูปแบบวิทยุชุมชน ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงจอมสุรางค์เรดิโอ ตั้งอยู่ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีหน้าที่ให้ความรู้ข่าวสารประชาชน จัดฝึกอบรมผู้ดำเนินรายการให้รู้หลักการพัฒนา และให้ความรู้ประชาชนทั่วไปนักเรียนนักศึกษาข้อมูลที่ต้องการ ออกอากาศทุกวัน เวลา 05.00 - 24.00 น.

4.7.6 สถานีวิทยุกระจายเสียงร่วมใจหมื่นไวยพัฒนา

สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทบริการสาธารณะ อยู่ในความรับผิดชอบของ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล และโรงเรียนเกียรติคุณวิทยา ส่งกระจายเสียงระบบ FM 102.5 Mhz. ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงร่วมใจหมื่นไวยพัฒนา ตั้งอยู่ที่ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ออกอากาศวันจันทร์ - ศุกร์ เวลา 07.00 - 16.00 น. นำเสนอเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม รวมถึงองค์กรต่างๆ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาล รายการของสถานีรายการข่าวรับสัญญาณจากกรมประชาสัมพันธ์ นอกจากนั้นส่วนใหญ่เน้นการออกอากาศสด มีผู้ดำเนินรายการจาก 8 คณะในมหาวิทยาลัย, ขพน., อบต., เทศบาลตำบลจอหอ, เทศบาลตำบลหนองกระทุ่ม มาประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรต่างๆ โดยไม่มีการโฆษณาสินค้า

4.7.7 สถานีวิทยุกระจายเสียงคนศาลาลอย-ทุ่งสว่าง

สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทธุรกิจ เกิดขึ้นจากการที่รัฐบาลอนุญาตให้ประชาชนสามารถประกอบธุรกิจประเภทวิทยุกระจายเสียงได้ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และต้องการประกอบธุรกิจด้านสถานีวิทยุกระจายเสียง ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงคนศาลาลอย-ทุ่งสว่าง ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ส่งกระจายเสียงระบบ FM 98.00 Mhz.

4.7.8 สถานีวิทยุกระจายเสียง Mix FM

สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทธุรกิจ เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 รัฐบาลเปิดโอกาสให้สื่อท้องถิ่นได้มีโอกาสในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นภายในชุมชน โดยคนในชุมชน มีการดำเนินการในรูปแบบวิทยุชุมชน ผู้บริหารสถานีวิทยุกระจายเสียงมอบนโยบายในการเปิดเพลงสดริง และเพลงสากล ไม่เปิดเพลงลูกทุ่ง กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายคือ วัยรุ่น และคนทำงาน ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียง Mix FM ตั้งอยู่ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เน้นลูกค้าที่ให้การสนับสนุนสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อสร้างผลกำไรในการประกอบการ ส่งกระจายเสียงระบบ F.M. 100 MHz. ผู้ประกาศหลักของสถานีผ่านการอบรมผู้ประกาศและมีบัตรผู้ประกาศ นำเสนอเพลง ร้อยละ 30 ข่าวสาร ร้อยละ 20 และธุรกิจ ร้อยละ 50

4.7.9 สถานีวิทยุกระจายเสียง Youth Crazy

สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทธุรกิจ ผลิตรายการโดยบริษัท สมาร์ทบอม จำกัด ผู้ผลิตสื่อรายการวิทยุคุณภาพบริหารความถี่สถานีวิทยุคลื่นหลัก 23 สถานีทั้งในส่วนกลาง และ ส่วนภูมิภาค ส่งกระจายเสียงระบบ FM 102.5 Mhz. ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียง Youth Crazy ตั้งอยู่ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน เปิดเพลงฮิต ทันสมัย ฟังสบาย ผู้ฟังสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรายการได้ กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายคือ วัยรุ่น วัยทำงาน ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา

สรุปได้ว่า จังหวัดนครราชสีมาหรือโคราช เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เปรียบเสมือนประตูภาคอีสาน ด้วยขนาดของพื้นที่และจำนวนประชากรที่มีจำนวนมากที่สุด ย่อมแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและศักยภาพด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง การคมนาคม การท่องเที่ยว เป็นต้น ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของจังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้ สถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงหลักของรัฐ ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา, สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมอุตุนิยมวิทยา จังหวัดนครราชสีมา และสถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท นครราชสีมา โดยมีสถานีวิทยุกระจายเสียง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่จดทะเบียนเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงทดลองออกอากาศตามหลักเกณฑ์ของ กสทช. คือ 1) สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทบริการสาธารณะ ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, สถานีวิทยุกระจายเสียงจอมสุรางค์เรดิโอ และสถานีวิทยุกระจายเสียงร่วมใจหมื่นไวยพัฒนา 2) สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทบริการชุมชน ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงนิวโลว์เรดิโอ และ 3) สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทธุรกิจ ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงคนศาลาลอย-ทุ่งสว่าง, สถานีวิทยุกระจายเสียง Mix FM และสถานีวิทยุกระจายเสียง Youth Crazy

5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

5.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural-Functional Theory)

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมนั้น Durkheim (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2545 ; อ้างอิงมาจาก Durkheim, n.d.) เน้นว่า สังคมเป็นองค์ภาวะทางสังคมมีเอกลักษณ์ มีความต้องการ มีโครงสร้าง มีชื่อต่างหากไปจากส่วนผสมที่ประกอบขึ้นมาเป็นสังคม โดยเห็นว่า ส่วนประกอบต่างๆ ของระบบ (หมายถึง สังคมปฏิบัติหน้าที่สนองความต้องการจำเป็นทั้งมวลที่ระบบพึงมีในฐานะที่เป็นระบบอินทรีย์ระบบหนึ่ง) ถ้าระบบ (คือสังคม) สามารถสนองความต้องการจำเป็นของระบบได้แล้ว สังคมหรือระบบก็จะอยู่ในภาวะปกติ ถ้าไม่สามารถสนองความต้องการก็จะไม่ปกติหรือเจ็บป่วย เป็นโรค จึงเป็นการยอมรับว่า สังคมต้องมีความต้องการจำเป็นเชิงหน้าที่จำนวนหนึ่ง สังคมใดมีชีวิตอยู่ได้ส่วนต่างๆ จะต้องทำหน้าที่เพื่อขจัดความต้องการเหล่านี้ให้หมดไป นอกจากนี้ ความสมดุลของระบบด้วยจุดสมดุล คือ จุดต่างๆ ที่สังคมมีความเป็นปกติ อันเกิดจากการที่ความต้องการได้รับการตอบสนอง ระดับของการตอบสนองกับระดับของความต้องการเท่ากันความสมดุลก็เกิดขึ้น

นอกจากนี้ Durkheim (สนธยา พลศรี, 2533 ; อ้างอิงมาจาก Durkheim, n.d.) อธิบายว่า สังคมอยู่รอดได้ด้วยการศึกษาสังคมนัย หมายถึง การที่บุคคลในสังคมมีสิ่งยึดถือร่วมกัน ในสังคมขนาดเล็กหรือสังคมง่ายๆ นั้น การยึดเหนี่ยวทางสังคมจะเป็นแบบ Meoharical Solidarity คือ

การที่ค่านิยม จารีตประเพณี จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลเป็นอย่างมากและบุคคลในสังคมจะยึดถือค่านิยมเดียวกัน มีความคิด ความเชื่อ ตลอดจนทัศนคติต่างๆ แบบเดียวกัน แต่ในสังคมที่ซับซ้อนการยึดเหนี่ยวทางสังคมจะเป็นแบบ Organic Solidarity คือ การยึดเหนี่ยวที่เกิดจากการที่บุคคลยึดการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยที่แต่ละบุคคลอาจจะมีค่านิยม ความเชื่อ ความคิดที่แตกต่างกันออกไป การที่สังคมจะอยู่รอดได้ก็เพราะบุคคลทุกคนปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของตน ซึ่งธรรมชาติอย่างหนึ่งของสังคม คือ การเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบง่ายๆ เป็นแบบซับซ้อน เนื่องจากปัจจัยสำคัญ คือ การเพิ่มของประชากร ทำให้เกิดการแข่งขันด้านการทำงานมาหากิน และจำเป็นต้องเพิ่มอาชีพใหม่ๆ ขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น และยังเป็นสาเหตุทำให้เกิดอาชีพที่ต้องการความชำนาญเฉพาะอย่างมากขึ้น การเพิ่มของประชากรยังทำให้บุคคลมีบทบาทหน้าที่ทางสังคมมากขึ้น เช่น บทบาทหน้าที่ในครอบครัว การปกครอง ศาสนา และอื่นๆ นอกจากนี้ ยังนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่ในแบบต่างๆ ของสังคมทั้งหมดด้วย

ส่วน Radcliffe-Brown (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2545 ; อ้างอิงมาจาก Radcliffe-Brown, n.d.) กล่าวว่า ภาวะจำเป็นในการดำรงอยู่ของสังคมอย่างหนึ่ง คือ บูรณาการของส่วนต่างๆ อย่างน้อยก็จะต้องมีขั้นต่ำที่สุด แต่จะไม่มีบูรณาการไม่ได้ หากจะให้สังคมดำรงชีวิตอยู่ได้ คำว่าหน้าที่หมายถึง กระบวนการต่างๆ ที่ดำเนินการไปเพื่อบำรุงรักษาบูรณาการหรือความมั่นคง ผลก็คือ ส่วนต่างๆ ของโครงสร้างในแต่ละสังคมจะสามารถแสดงให้เห็นว่า ได้มีส่วนอำนวยความสะดวกแห่งบูรณาการหรือความมั่นคงนี้ได้อย่างชัดเจน การวิเคราะห์แบบนี้ทำให้เห็นว่า โครงสร้างทางสังคมและภาวะเงื่อนไขที่จำเป็นเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่ของสังคม

Parsons สนใจในเรื่องความสัมพันธ์ภายในแต่ละระบบและระหว่างระบบ ซึ่งอธิบายถึงตัวเชื่อมระหว่างระบบการกระทำ คือ ข่าวนสาร โดยข่าวนสารมีตัวแทนเป็นสัญลักษณ์ คนเราก็จะต่อรองกันโดยใช้สัญลักษณ์เป็นสื่อ การแลกเปลี่ยนข่าวนสารระหว่างกันของระบบการกระทำต่างๆ เป็นไปได้ 3 ทาง คือ 1) การแลกเปลี่ยนระหว่างระบบ การกระทำโดยใช้สิ่งเป็นสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น อำนาจ อิทธิพล และความผูกพัน 2) การแลกเปลี่ยนภายใน ระบบใดระบบหนึ่งราคาของสื่อจะมีค่า เช่นเดียวกับที่ใช้กันระหว่างระบบ และ 3) หน้าที่เฉพาะของแต่ละระบบ เช่น การปรับตัว การบรรลุเป้าหมายจะเป็นตัวกำหนดสื่อกลางที่จะใช้ในระบบหรือระหว่างระบบ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2545)

นอกจากนี้ Robert Merton (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2545 ; อ้างอิงมาจาก Robert Merton, n.d.) อธิบายถึงแนวคิดนี้ว่า มีความเป็นเอกภาพเชิงหน้าที่ของระบบสังคม ความเป็นสากลสภาพเชิงหน้าที่ของสิ่งต่างๆ ทางสังคม ซึ่งสิ่งทางสังคมอาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ 1) มีหน้าที่ชัดเจน 2) มีหน้าที่แฝง 3) ไม่มีหน้าที่ชัดเจน และ 4) ไม่มีหน้าที่อย่างแอบแฝงต่อบุคคล กลุ่มบุคคล สังคม และวัฒนธรรม และความขาดไม่ได้ของสิ่งต่างๆ เชิงหน้าที่ในสังคม เมอร์ตันเสนอเรื่องตัวเลือกเชิงหน้าที่ และตัวทดแทนเชิงหน้าที่ ซึ่งก็คือสิ่งทางสังคมบางอย่างอาจมีสิ่งที่เหมาะสมมา

ทำหน้าที่ได้ บางอย่างเอาสิ่งอื่นมาทดแทนที่เดิมได้ นอกจากนั้นของทางสังคมบางอย่างยังมีหน้าที่ได้ด้วย

สรุปได้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมเป็นทฤษฎีว่าด้วยส่วนประกอบต่างๆ ที่เกิดขึ้นรวมกันเป็นกลุ่มสังคม ซึ่งทำหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการ ความจำเป็น และการทำหน้าที่ของคนในสังคม โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะ มีโครงสร้างต่างๆ เพื่อกระทำหรือปฏิบัติหน้าที่ตามระบบและเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งความต้องการจำเป็นพื้นฐานของระบบนั้น ประกอบด้วย การปรับตัว การบรรลุเป้าหมาย การบูรณาการหรือเสถียรภาพ และกฎระเบียบที่จะทำให้ระบบสังคมมีลักษณะที่เหมาะสม สามารถแก้ปัญหา และสนองความต้องการจำเป็นได้ โดยมีข่าวสารเป็นระบบสัญลักษณ์เข้ามาเป็นส่วนเชื่อมโยงระหว่างกัน

5.2 ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion Theory)

Franz Boas กล่าวถึงทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมว่า การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่มีลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมหนึ่งแพร่กระจายไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง โดยปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมใหม่ นอกจากนี้ยังเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดแนวคิดที่เชื่อว่าวัฒนธรรมสามารถวัดได้ โดยนำวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมาเปรียบเทียบกันและพิจารณาคุณลักษณะที่สูงกว่าหรือต่อยกว่าของแต่ละวัฒนธรรม แต่ยังคงเชื่อว่าวัฒนธรรมนั้นไม่มีวัฒนธรรมใดที่ดีกว่าหรือเลวกว่ากัน โดยมีประเด็นดังนี้ 1. การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมมีลักษณะการแพร่กระจายทุกทิศทางจากจุดศูนย์กลาง 2. การแพร่กระจายวัฒนธรรมมีลักษณะอิทธิพลจากลักษณะภูมิศาสตร์ และ 3. การแพร่กระจายวัฒนธรรมมีลักษณะอาณาเขตวัฒนธรรมจากจุดกำเนิดวัฒนธรรม (บุญสม ยอดมาลี, 2554 ; อ้างอิงมาจาก อมรา พงศาพิชญ์, 2533)

Kraeber (อมรา พงศาพิชญ์, 2541 ; อ้างอิงมาจาก Kraeber, n.d.) เน้นว่ารูปแบบของวัฒนธรรม (Culture Pattern) นั้นสำคัญที่สุด สิ่งประกอบของวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ใคร่เบอร์สนใจเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดวัฒนธรรมที่บุคคลอาจเป็นเหตุให้เกิดอารยธรรมได้ แต่ตัววัฒนธรรมก็สำคัญเหมือนกัน ทั้งนี้เพราะจุดสูงสุดของความเจริญและความก้าวหน้าของอารยธรรมคือ ช่วงระยะเวลาที่ส่วนประกอบของวัฒนธรรม (แนวคิด วิถีชีวิต ค่านิยม เป็นต้น) มีลักษณะที่เหมาะสมและเข้ากันได้อย่างสอดคล้องที่สุด และเชื่อว่าวิวัฒนาการของวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่เกิดขึ้นเองในลักษณะเฉพาะสำหรับแต่ละสังคมและแต่ละชุมชน

นอกจากนี้ G. Elliot Smith, William J. Perry และ W.H.R. Rivers เห็นว่า คนมีลักษณะเหมือนๆ กันทางชีวภาพ ไม่แตกต่างกันในด้านของความต้องการพื้นฐาน ดังนั้น คนย่อมคิดอะไรคล้ายๆ กัน ถ้าจะสร้างวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นที่ต่างกัน วัฒนธรรมก็จะต้องเหมือนๆ กันในส่วนพื้นฐาน ส่วนวัฒนธรรมที่หลากหลายแตกต่างกันไปได้นั้นย่อมเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน เป็นตัวแปรมาช่วยให้วัฒนธรรมมีวิวัฒนาการไปจากเดิม และยังเชื่อว่า วัฒนธรรมที่ดีและเจริญ

ที่สุดแล้วจะแพร่กระจายไปยังแหล่งอื่นๆ ที่ยังไม่เจริญ โดย Smith เชื่อว่า วัฒนธรรมแพร่กระจายจากจุดกำเนิด ซึ่งเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรม แล้วแพร่กระจายออกไปในอาณาบริเวณโดยรอบเป็นวงกลม จนกระทั่งไปถึงทั่วโลก จุดศูนย์กลางของอารยธรรมที่อยู่ที่ยิปต์ ซึ่งลักษณะการแพร่กระจายเป็นรูปวงกลมวงเดียวกระจายรัศมีออกไปเป็นวงกลมซ้อนๆ กัน จุดศูนย์กลางที่กำเนิดวัฒนธรรมจะเป็นส่วนที่เข้มที่สุด หรือเจริญที่สุดของวัฒนธรรม วงกลมถัดออกมาจะค่อยๆ จางลงตามระยะที่ห่างจากจุดศูนย์กลาง จนกระทั่งจางหายไป在最สุดตามวงกลมรอบนอกสุดที่จางหายไป (บุญสม ยอดมาลี, 2554)

ส่วน Katzel, Graboer และ Schmidt เชื่อว่า วัฒนธรรมแพร่กระจายออกจากจุดศูนย์กลางเป็นวงกลมซ้อน (Culture Circle) เป็นการรวมมานุษยวิทยาเข้ากับภูมิศาสตร์ ซึ่งในการวิเคราะห์สังคมและวัฒนธรรม อาจพบขั้นของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมซ้อนกันอยู่หลายชั้น สังคมที่เจริญน้อยก็มีชั้นน้อยและสังคมที่เจริญมากก็มีชั้นของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมหลายชั้น นอกจากนี้ Redfield ได้เสนอว่าในการศึกษาวัฒนธรรมคงจะต้องแยกออกเป็นวัฒนธรรมหลัก (Great Tradition) และวัฒนธรรมชาวบ้าน (Little Tradition) โดยอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมหลักคงเกิดขึ้นที่จุดศูนย์กลางวัฒนธรรม และเมื่อมีการแพร่กระจายออกไปสู่วงนอก รายละเอียดของวัฒนธรรมจะผิดเพี้ยนไป เนื่องจากการถ่ายทอดเป็นไปอย่างไม่สมบูรณ์ และในขณะเดียวกันมีการผนวกวัฒนธรรมอื่นที่มีอยู่เดิมเข้าไปด้วย ลักษณะของวัฒนธรรมย่อยจึงมีลักษณะผสมเป็นวัฒนธรรมชาวบ้าน (อมรา พงศาพิชญ์, 2541)

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นทฤษฎีว่าด้วยการแพร่กระจายของวัฒนธรรมหนึ่งไปยังอีกวัฒนธรรมหนึ่ง โดยการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะของวัฒนธรรมแต่ละสังคม ซึ่งการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมนั้นจะเริ่มต้นจากจุดศูนย์กลางแล้วแพร่กระจายไปยังทิศทางต่างๆ อาจได้รับอิทธิพลจากลักษณะของภูมิศาสตร์

5.3 ทฤษฎีสัญวิทยา (Semiology Theory)

สัญวิทยาเป็นศาสตร์เกี่ยวกับระบบของสัญลักษณ์ ที่ปรากฏอยู่ในความคิดของมนุษย์ ซึ่งก็คือทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเรา สัญลักษณ์ (Sign) อาจเป็นได้ทั้งภาษา รหัส สัญลักษณ์ เครื่องหมาย หรือหมายถึงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีความหมายแทนของจริง ตัวจริงในตัวตนและในบริบทหนึ่งๆ ซึ่งสัญลักษณ์ (Sign)

มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ (นับทอง ทองใบ, 2553) คือ

1. มีลักษณะทางกายภาพ รับรู้ได้โดยประสาททั้ง 5
2. จะต้องอ้างอิงไปถึงสิ่งอื่นนอกเหนือจากตัวมันเอง
3. สัญลักษณ์นี้จะต้องถูกนำมาใช้ และรับรู้โดยผู้ที่เกี่ยวข้อง

สัญญะเป็นสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 และเป็นสิ่งที่คนกลุ่มหนึ่งตกลงใช้สิ่งนั้นเป็นเครื่องหมาย (Mark) ถึงอีกสิ่งหนึ่งที่ไม่ได้ปรากฏในสัญญะนั้น เรื่องของสัญญะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 ส่วน ส่วนแรก คือ บรรดาของจริงทั้งหลายที่นำมาอ้างอิง ระดับต่อจากนั้นในแต่ละวัฒนธรรมก็จะสร้างสัญญะขึ้นมาแทนตัวจริง สัญญะในส่วนที่สองนี้ อาจจะเป็นเสียง (Sound) คือ การเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำหรือเป็นภาพ เช่น ตัวอักษรหรือรูปภาพ เรียกองค์ประกอบในส่วนที่สองนี้ว่า ตัวหมาย (Signifier) และเมื่อคนแต่ละวัฒนธรรมได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้สัญญะเมื่อเห็นสัญญะในหัวหรือว่าในความคิดก็จะเกิดจินตนาการภาพขึ้นมาที่เข้าใจกันว่าเป็นภาพในใจหรือภาพในความคิด คือ ตัวหมายถึง (Signified) เช่น การเขียนอักษรคำว่า ม้า โดยหมายถึง ตัวม้าจริงๆ ส่วนเครื่องหมาย (ตัวอักษรเขียนคำว่า ม้า) นี้ เรียกว่า ตัวหมาย (Signifier) ส่วนตัวม้าจริงๆ เรียกว่า ตัวหมายถึง (Signified) กระบวนการทั้งหมดนี้ เรียกว่า การสร้างความหมาย (Signification) (พรรณวิชา ใช้ไวยุทธ์, 2556 ; อ้างอิงมาจาก ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ, 2531)

สัญวิทยาได้นำมาใช้กับศาสตร์สาขาต่างๆ รวมถึงการสื่อสาร และทำความเข้าใจกับการศึกษาวัตถุต่างๆ ในวัฒนธรรมหนึ่งๆ ที่มีรูปสัญลักษณ์ของมโนภาพหรือเนื้อหาสาระบางอย่างอยู่ ซึ่ง Claude Levi Strauss กล่าวว่า พืชหรือสัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์ของเผ่าต่างๆ ไม่ได้ถูกเลือกให้เป็นสัญลักษณ์ เพราะพวกมันมีประโยชน์ แต่เป็นเนื้อหาที่สื่อภาษา และเปรียบเทียบโครงสร้างทางสังคมกับธรรมชาติ ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมนี้ถูกวิเคราะห์ว่าเป็นระบบเชิงสัญญะ ตัวอย่างเช่น การแต่งกายเป็นภาษาแฟชั่น การละเล่นเป็นภาษากีฬา และการแต่งบ้านเป็นภาษาเครื่องเรือน การวิเคราะห์ทำขึ้นเพื่อค้นหาความหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมการจัดระบบสัญญะ (กรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์, 2560 ; อ้างอิงมาจาก ไชยรัตน์ เจริญสินโอสถ, 2555)

กรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์ (2560) อธิบายแนวคิดของ Ferdinand de Saussure's ว่าเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาพูดกับภาษาเขียน มีองค์ประกอบของสัญญะ คือ รูปสัญลักษณ์และความหมายสัญญะ ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ไม่คล้าย และไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอน ส่วนความหมายของสัญญะไม่ได้เกิดจากความแตกต่างหรือสัมพันธ์กับสัญญะตัวอื่นๆ แต่เป็นไปตามเกณฑ์ของโครงสร้างภาษาก็วิถีคิดของมนุษย์ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสัญญะกับผู้ใช้สัญญะในสังคมเดียวกันมีการผลิตซ้ำความหมายสัญญะเป็นความสัมพันธ์ด้านภาษาตามหลักไวยากรณ์ และลีลาภาษาเฉพาะเพื่อสร้างและถอดรหัส ทำให้สัญวิทยาเป็นการวิเคราะห์กระบวนการสร้างตัวบทที่เกิดจากความสัมพันธ์ในหลายด้าน

Peirce (นับทอง ทองใบ, 2553 ; อ้างอิงมาจาก Peirce, n.d.) เน้นกระบวนการสร้างความหมายของสัญญะ โดยดูความสัมพันธ์ของสัญญะกับวัตถุที่สัญญะนั้นหมายถึง รวมทั้งประสบการณ์ของผู้ตีความที่มีต่อสัญญะและวัตถุ โดยเสนอให้จัดประเภทของสัญญะไว้ 3 ประเภท ได้แก่

1. รูปเหมือน (Icon) คือ สัญลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นภาพ/วัตถุ/เสียงที่เหมือนกับสิ่งที่มันบ่งถึง (เหมือนของจริง) เช่น ภาพถ่าย ภาพเหมือน รูปปั้น เป็นต้น
2. ดัชนี (Index) คือ สัญลักษณ์ที่บ่งชี้ให้เห็นถึงอีกสิ่งหนึ่ง เมื่อเราเห็นรูปสัญลักษณ์ประเภทดัชนี ความหมายสัญลักษณ์ที่นึกถึงจะไม่ใช้สิ่งที่มองเห็นในขณะนั้น เช่น รอยเท้าของสัตว์ที่ประทับลงบนพื้นดินเราจะนึกไปถึงหมี หรือเสือซึ่ง เป็นเจ้าของรอยเท้านั้น ซึ่งรอยเท้าของสัตว์เป็นดัชนีที่บอกความหมายว่ามีสัตว์ปรากฏอยู่บริเวณนั้น หรือการมองเห็น ควันไฟจากขอบฟ้าไกลๆ ก็หมายถึงต้องมีการเผาไฟ หรืออาจมีไฟไหม้ขึ้นในที่แห่งนั้น เป็นต้น
3. สัญลักษณ์ (Symbol) คือ สัญลักษณ์ที่แสดงถึงบางสิ่งบางอย่าง แต่เป็นสิ่งที่ไม่ได้มีความคล้ายคลึงกับสิ่งที่มันบ่งชี้เลย เพราะการที่จะใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสัญลักษณ์เกิดจากการกำหนดขึ้นเองจนได้รับการยอมรับจนเป็นแบบแผน (Convention) และต้องมีการเรียนรู้เครื่องหมายเพื่อทำความเข้าใจ ที่สังคมยอมรับความสัมพันธ์นี้ เช่น เครื่องหมาย + ทางคณิตศาสตร์ หมายถึง การเพิ่มค่า หรือการสวมแหวนนิ้วนางข้างซ้ายแสดงถึงการแต่งงาน เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทฤษฎีสัญวิทยาเป็นทฤษฎีว่าด้วยระบบสัญลักษณ์ในการสื่อความคิด ความหมาย ซึ่งภาษาจัดเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นวัจนภาษา อวัจนภาษาที่นำมาใช้ในการสื่อความหมาย เพื่อให้ผู้รับสารสามารถถอดรหัสของความหมายนั้นๆ ได้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

พระศรีอาริยะ ปิยสีโล (2548) ศึกษาเรื่องการบริหารและรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชนของวิทยุชุมชน วัดสามพราน จังหวัดนครปฐม

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินงานบริหารจัดการวิทยุชุมชนของวัดสามพราน มีดังนี้ 1. ปัญหาของโครงสร้างการบริหารจัดการ เนื่องจากคณะกรรมการบริหารบางท่านที่มีชื่อในรายชื่อคณะกรรมการบริหารไม่ได้มาร่วมประชุมปรึกษาหารือบริหารจัดการมีแต่เพียงชื่อ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นจะมีเพียงผู้อำนวยการสถานีและพระสงฆ์รับผิดชอบประสานงานและแก้ไข จึงทำให้การบริหารติดขัดล่าช้า 2. ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการ คือ นโยบายที่กำหนดไว้ยังไม่แน่นอนชัดเจน เพราะอยู่ในช่วงทดลองและกำลังหาแนวทางการกำหนดนโยบาย เพื่อให้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งปัญหาที่มีผลกระทบต่อปัญหานโยบายอื่นๆ คือ ปัญหานโยบายด้านงบประมาณที่ไม่มีการกำหนดให้ชัดเจน จึงส่งผลให้นโยบายต่างๆ ที่กำหนดไว้ไม่สามารถดำเนินการได้

3. ปัญหาการบริหารจัดการด้านบุคลากร พบว่า ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถร่วมจัด

รายการ และเป็นผู้ที่จะมาจัดรายการอยู่ประจำ เพราะทางสถานีใช้ระบบอาสาสมัคร โดยไม่มีค่าจ้าง ค่าตอบแทน นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่องบุคลากรในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะมีน้อย ปัญหาด้านบุคลากรประจำในทางเทคนิคซึ่งเป็นหัวใจในการปรับเปลี่ยน 4. ปัญหาการบริหารจัดการด้านงบประมาณ พบว่า ค่าใช้จ่ายต่างๆ ของทางสถานีได้มาจากทางวัดโดยตรงทางเดียว ดังนั้น จึงก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในเรื่องเงินทุน เนื่องจากรายได้จากการทำบุญของทางวัดน้อยลง จึงไม่มีเงินงบประมาณที่จะจัดแบ่งมาส่งเสริมการบริหารจัดการการพัฒนาสถานีวิทยุชุมชน 5. ปัญหาด้านการกระจายเสียง พบว่า เนื่องจากผู้จัดรายการมีภาระหน้าที่ไม่สามารถมาจัดรายการได้ จึงเป็นปัญหาหนึ่งที่ทางสถานีแก้ไขปัญหาเรื่องการออกอากาศที่ขาดผู้จัดรายการด้วยการเปิดเทปบันทึกรายการของวันเก่าๆ เอามาเปิดซ้ำๆ อีกปัญหาหนึ่งคือ ปัญหาเรื่องการทับซ้อนกันของคลื่น ทำให้ผู้ฟังรายการรับฟังได้ไม่ชัดเจน เป็นเหตุให้ผู้ฟังเบื่อหน่าย หมุนไปรับฟังคลื่นอื่นที่ชัดเจนกว่า ปัญหาด้านการกระจายเสียง คือ ปัญหาเรื่องเครื่องมืออุปกรณ์การกระจายเสียงที่ใช้ระบบบอเนลลือกอยู่ ทำให้เกิดปัญหาขัดข้องบ่อย การแก้ไขต้องใช้ระยะเวลาานาน ทำให้ต้องปิดสถานีบ่อยๆ และ 6. ปัญหาด้านผังรายการ พบว่า ปัญหาการขาดผู้จัดรายการที่จะมาจัดอยู่ประจำสถานี ส่วนใหญ่จะเป็นผู้จัดรายการที่เข้ามาขอจัดรายการในลักษณะอาสาสมัครเป็นการชั่วคราวไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับภาระหน้าที่ และความสะดวกของผู้จัดรายการเอง ส่งผลให้การจัดผังรายการมีการแก้ไขปรับเปลี่ยนอยู่บ่อย ส่วนปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตรายการ พบว่า 1. ปัญหาด้านผู้จัดรายการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องภาพลักษณ์ของผู้จัดรายการ ซึ่งจะเห็นว่าปัจจุบันภาพลักษณ์ของพระสงฆ์บางรูปที่ประพฤติปฏิบัติไม่เต็มไม่เหมาะสมที่เผยแพร่ตามสื่อมวลชนต่างๆ ได้มีผลกระทบต่อภาพเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ทำให้ประชาชนรวมถึงเด็กและเยาวชนได้เสื่อมศรัทธาเคารพนับถือ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อภาพเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางวิทยุชุมชนของวัดสามพรานด้วย 2. ปัญหาด้านความรู้ของผู้จัด พบว่า ผู้จัดมีความรู้ในเรื่องธรรมะต่างๆ ไปที่รู้ละเอียดจดจำได้ของผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนทางวิทยุชุมชนของวัดสามพรานยังมีน้อย ส่วนใหญ่จะมีความรู้และเผยแพร่เกี่ยวกับธรรมะ สิ่งปลูกสร้างภายในวัดตามนโยบายของวัดสามพราน โดยภาพรวมแล้วจะอ่านธรรมะพูดธรรมะจากหนังสือ หรือเอกสารธรรมะของครูบาอาจารย์ จึงทำให้เด็กเยาวชนฟังไม่ค่อยรู้เรื่อง ไม่น่าสนใจ 3. ปัญหาในเรื่องความต่อเนื่อง ในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนทางวิทยุชุมชนของวัดสามพรานยังประสบปัญหาการขาดความต่อเนื่องในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะของผู้จัดรายการ เนื่องจากผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะมีน้อย โดยเฉพาะพระสงฆ์ แม่ชีภายในวัดต่างก็มีภาระหน้าที่รับผิดชอบมาก และชอบการปฏิบัติกรรมฐานมากกว่าการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะ และขาดความต่อเนื่องของเนื้อหาธรรมะที่อธิบายเป็นลำดับจากง่ายไปหายาก ส่วนใหญ่จะข้ามเข้าไปสู่เรื่องของการปฏิบัติจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กเยาวชนรู้สึกว่าเป็นเนื้อหาที่หนัก ไม่รู้เรื่อง และไม่สนใจติดตามรับฟัง 4. ปัญหาความเอาใจใส่ของผู้จัดรายการ เนื่องจากรายการเผยแพร่ธรรมะแก่

เยาวชนเป็นการเผยแพร่ในลักษณะ One Way Communication คือ เป็นการเผยแพร่ธรรมะทางเดียว ที่ผู้ฟังรายการไม่ได้มีส่วนร่วมกับทางรายการ ไม่สามารถโทรศัพท์เข้ามาพูดคุย สอบถาม ปรึกษาวิจารณ์ หรือติชมรายการได้ ทำให้ผู้จัดรายการก็ไม่สามารถรับรู้ถึงผลสะท้อนจากกลุ่มผู้ฟัง จึงทำให้ผู้จัดรายการมีความรู้สึกเฉื่อยชา เบื่อหน่าย ขาดความเอาใจใส่ และความกระตือรือร้นในการจัด รายการ ทำให้การจัดรายการเผยแพร่ธรรมะชาดรสชาติ ชีวิตชีวา ไม่น่าสนใจ สำหรับเด็กและเยาวชน

5. ปัญหาด้านทักษะทางภาษาในการพูด พบว่า ทักษะการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะของผู้จัดรายการ เผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อมองเป็นรายบุคคลแล้ว ผู้จัดรายการหลายท่านยัง ขาดทักษะการพูดที่ดีและถูกต้อง เนื่องมาจากการขาดการฝึกอบรม และมีอายุมาก อีกส่วนหนึ่งเป็น เจ้าหน้าที่เยาวชนจากภาคเหนือ ทำให้การออกเสียง การพูดยังไม่ดี และถูกต้อง เป็นปัญหาหนึ่งที่มี ผลกระทบต่อการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน

6. ปัญหาด้านเทคนิคลีลาในการพูด สำหรับเรื่องเทคนิค ลีลาในการพูดของผู้จัดรายการที่ดำเนินรายการโดยพระสงฆ์ เจ้าหน้าที่จะไม่ค่อยมีส่วนใหญ่จะเป็น การอ่าน การพูดธรรมะจากหนังสือ และเอกสารธรรมะของครูบาอาจารย์ อีกส่วนหนึ่งมีผลมาจากอายุ มาก และสถานะเป็นผู้ทรงศีล จึงรู้สึกว่าไม่เหมาะสม ทำให้เยาวชนรู้สึกเครียด ไม่สนุกเพลิดเพลินใน การรับฟัง จึงเบื่อหน่ายไม่สนใจ กลับไปสนใจฟังเพลง ดูโทรทัศน์ เล่นเกมส์ เล่นอินเทอร์เน็ต หรือกีฬา แทน

7. ปัญหาด้านประสบการณ์และความรู้ในข้อมูลข่าวสารทางโลก ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ของ ผู้จัดรายการมีน้อยมาก เนื่องจากนโยบายของวัดไม่ให้อ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์ จึงทำให้ผู้จัด รายการมีความรู้ในเรื่องของข้อมูลข่าวสารที่จะนำมาประกอบสอดแทรกธรรมะมีน้อย และ ประสบการณ์ในการจัดรายการของผู้จัดรายการยังมีน้อย จึงทำให้ผู้จัดรายการบางคนยังมีความ ประหม่า ไม่เป็นธรรมชาติ พูดตืดๆ ซัดๆ ไม่ถูกต้อง และพูดแต่ธรรมะหรือเรื่องที่ล้าสมัย จึงทำให้ ดึงดูดความสนใจของเยาวชนไม่ได้

8. ปัญหาด้านเนื้อหารายการจะเป็นลักษณะการเปิดจากเทป บันทึกลีลาเสียงของพระเถระ ครูบาอาจารย์เป็นส่วนใหญ่ และเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ ซึ่งเป็น ธรรมะที่เหมาะสมกับกลุ่มนักปฏิบัติที่มีพื้นฐานในเรื่องศีล สมาธิ การเจริญภาวนา แต่ไม่เหมาะสมกับ กลุ่มผู้ฟังที่เป็นเด็กเยาวชน จึงทำให้เยาวชนไม่ชอบฟังรายการธรรมะที่เน้นในเรื่องการปฏิบัติของวัด สามพราน เนื่องจากเป็นเรื่องที่หนักสำหรับเด็กเยาวชน

9. ปัญหาด้านระยะเวลาในการออกอากาศ การจัดรายการจะจัดติดต่อกันเป็นเวลานาน และเป็นการเปิดจากเทปบันทึกเสียงธรรมะเดิมๆ เช่น ประมาณ 30 ถึง 1 ชั่วโมง จึงทำให้เยาวชนซึ่งมีสมาธิน้อย มีความสนใจสั้น เบื่อหน่ายไม่สนใจเปิดรับ ฟัง

10. ปัญหาด้านช่วงเวลาในการออกอากาศ การจัดช่วงเวลาในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนไม่ ตรงหรือเหมาะสมแก่เยาวชน ส่วนใหญ่จะเน้นจัดรายการเผยแพร่ธรรมะในช่วงที่เด็กเยาวชนยังไม่ตื่น บ้าง ต้องรีบไปทำงานหรือเรียนหนังสือบ้าง จึงทำให้การเปิดรับฟังรายการเผยแพร่ธรรมะมีน้อย ทั้งนี้ รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนมีดังนี้ รูปแบบรายการที่ดี และเหมาะสมที่เป็นที่ชื่นชอบและน่าสนใจของเยาวชนคือ รายการเพลง รายการสนทนาปัญหาของ

เยาวชน และรายการละครที่สอดแทรกธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรม และคติเตือนใจในรายการด้วย นอกจากนี้รูปแบบรายการดังกล่าวแล้ว สิ่งสำคัญที่จะทำให้การจัดรายการประสบความสำเร็จในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนได้ จะต้องมียุคประกอบสำคัญดังนี้ ผู้จัดรายการจะต้องมีภาพลักษณ์ที่ดี มีความประพฤติดี สุภาพเรียบร้อย สุขุมเยือกเย็น เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีเมตตาเมตตาหวังที่จะให้สิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อผู้ฟัง โดยไม่หวังผลตอบแทน อายุอยู่ในระหว่าง 16-25 ปี ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของธรรมะเป็นอย่างดี ละเอียด และสามารถพูดให้เข้าใจง่าย ใช้ภาษา หรือคำพูดที่สุภาพ นุ่มนวล ไพเราะ และถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของภาษา ทั้งพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ มีน้ำเสียงนุ่มนวล ไพเราะ น่าฟัง ไม่กระแทกเสียง ไม่เสียงดัง หรือค่อยจนฟังไม่รู้เรื่อง น้ำเสียงเป็นธรรมชาติ แจ่มใส ไม่สั่นเครือ มีเทคนิค ลีลาในการพูด มีมุขตลก หรือเรื่องราวที่สนุกสนานมาสอดแทรกให้เกิดความเพลิดเพลิน เข้าใจง่าย มองเห็นภาพได้ชัดเจนในการรับฟังด้วย และต้องมีการเว้นวรรคตอน จังหวะ และน้ำหนักคำให้ถูกต้องเป็นจังหวะ ในส่วนของลักษณะเนื้อหา รายการที่ดีและเหมาะสมแก่เยาวชน คือ รายการที่มีเนื้อหาเป็นลักษณะการตอบปัญหาธรรมะ รายการเพลงที่สอดแทรกธรรมะ หรือรายการอื่นๆ ที่ให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการจัดรายการ โดยมีรางวัลเป็นเครื่องกระตุ้นความสนใจของเยาวชน สำหรับระยะเวลาในการออกอากาศที่ดี และเหมาะสมแก่เยาวชน คือ 30 นาที และควรจัดรายการให้มีความต่อเนื่องอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3-4 วัน จัดได้ทุกวันยิ่งดี ช่วงเวลาในการออกอากาศที่ดีและเหมาะสมในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนมากที่สุด คือ วันหยุดหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยจัดให้อยู่ในช่วงเวลาตั้งแต่ 15.00-20.00 น. ส่วนวันจันทร์-ศุกร์ควรจัดในช่วงเวลาตั้งแต่ 18.00-20.00 น.

พระครูธรรมา โขตพิทักษ์ (2551) ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชนของไทยในเขตติดต่อชายแดนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาที่สำคัญที่สุดในการจัดรายการ คือ ปัญหาเกี่ยวกับนักจัดรายการ ขาดทักษะและความรู้เกี่ยวกับการจัดรายการ ขาดทักษะในการใช้ภาษา ใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม นำภาษาไปล้อเลียน เล่นตลก การดูถูกชาติพันธุ์ และการไม่เข้าใจวัฒนธรรม จารีต ประเพณี ปัญหาเกี่ยวกับผู้ผลิตรายการ ได้แก่ ขาดแคลนบุคลากรด้านการผลิตรายการ ขาดช่างเทคนิค ขาดการเตรียมตัวก่อนเข้าจัดรายการ ในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ มีปัญหาเรื่องงบประมาณและอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูล ไม่มีเครื่องมือสำรอง ด้านการบริหารจัดการปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ได้แก่ กรรมการวิทยุชุมชนขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการสื่อวิทยุในการกำหนดรูปแบบด้านข้อมูลที่ส่งไปยังผู้ฟัง ปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลในท้องถิ่นยังไม่เพียงพอ

ถ้ายอง สำเร็จดี และพระครูสิริรัตนาวตฺร (2551) ศึกษาเรื่องการศึกษาพฤติกรรม การฟังวิทยุพระพุทธศาสนาวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชของพระสงฆ์และประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจในการรับฟังสถานี คือ การมีผู้ดำเนินรายการที่เหมาะสม ความชัดเจนของ

สัญญาณ และมีเรื่องราวบันเทิงที่ทันสมัยและเปิดเพลงใหม่ๆ รูปแบบของรายการที่ผู้ฟังนิยมและเลือกรับฟัง คือ รายการที่ผสมผสานสาระและบันเทิง แต่เน้นบันเทิงมากกว่า รายการที่เน้นรายการบันเทิง เพลง และรายการสนทนาการ และผสมผสานสาระและบันเทิงโดยให้ความสำคัญเท่าๆ กัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดรายการในปัจจุบันของวิทยุสงฆ์นั้นยังไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมการฟังของผู้ฟัง อย่างไรก็ตาม ทางเลือกหนึ่งที่สถานีวิทยุของพระสงฆ์สามารถเลือกมาประยุกต์ใช้ในรายการเพื่อตอบเจตน์ของสถานีและของสงฆ์ก็คือ การเลือกใช้ศึกษานันทนาการ (Edutainment) ที่เป็นการดำเนินงานที่มีเจตนาผสมผสานข้อมูลข่าวสาร และสาระความรู้ในด้านต่างๆ เข้ากับความบันเทิง โดยมีเป้าหมายให้บุคคลได้คิด คำนึง รับรู้ และมีการประพฤติปฏิบัติตนในแนวทางที่พึงประสงค์ของสังคม โดยเป็นการชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ต้องการได้ในการช่วยเหลือสังคม หรือใช้ในการต่อยอดภาพลักษณ์ที่ดีของของสงฆ์ และผู้รับสารก็ยังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน น่าสนใจและได้นำเสนอความรู้ให้สอดคล้องกับรสนิยมของผู้ฟังได้ ซึ่งก็ยังเป็นความต้องการที่แท้จริงของผู้ฟัง

พระครูรัตนกิจจารักษ์ (2554) ศึกษาเรื่องประสิทธิผลการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนาแห่งชาติประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของสถานีวิทยุกระจายเสียง 1. ด้านการรับฟังรายการวิทยุ คือ คลื่นไม่ชัด โฆษณามากเกินไป มีการโฆษณาสินค้าที่ไม่เหมาะสมกับและเวลารายการธรรมะน้อยเกินไป ข้อเสนอแนะควรปรับปรุงเรื่องระบบส่งสัญญาณให้ชัดขึ้น แทรกโฆษณาในช่วงระยะเวลาให้น้อยลงมีรายการด้านธรรมะมากขึ้น 2. ด้านรายการที่ชื่นชอบ คือ เวลามาเสนอวิทยุมาก เพลงที่ใช้เปิดไม่มีหลากหลาย มีโฆษณามากเกินไป ผังรายการไม่ชัดเจน ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มเวลาในช่วงหัวค่ำ เปิดเพลงให้หลากหลาย ควรมีการแจ้งผังรายการด้วย 3. ด้านความเข้าใจทางพระพุทธศาสนา คือ ผู้ดำเนินรายการควรใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง นำเสนอเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติธรรมน้อยเกินไป ควรเน้นหลักธรรมพื้นฐานๆ เข้าใจง่าย ควรมีการตอบปัญหาออกอากาศหรือมีเวลาตอบส่วนตัว ถ้าผู้ใดมีปัญหาที่ยากปรึกษาและควรนำเสนอเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติธรรมทางรายการวิทยุ

วลีรัตน์ แสงสุใจ (2555) ศึกษาเรื่องการศึกษาการบริหารงานรายการวิทยุชุมชนเพื่อเผยแผ่ศาสนากรณีศึกษาสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม วัดนายโรง ผลการศึกษาพบว่า 1. การบริหารงานและโครงสร้างของสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม วัดนายโรง มีนโยบายที่เด่นชัดและให้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ คือ เป็นสถานีวิทยุที่เผยแผ่หลักธรรม คำสอน เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงในหลักธรรมและเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ชุมชน แต่ปัญหาที่พบ คือ ด้านการเงิน เนื่องจากเป็นวิทยุชุมชนทำงานโดยไม่มีโฆษณา และไม่แสวงหากำไร และปัญหาด้านบุคลากร เนื่องจากในปัจจุบันนี้ยังไม่มีค่าตอบแทนให้กับผู้ที่ปฏิบัติงาน จึงเป็นการทำงานแบบจิตอาสา ทำให้บุคลากรอาจทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ดังนั้น ต้องอยู่ที่การบริหารจัดการภายในองค์กร ซึ่งอยู่ภายใต้คณะกรรมการของสถานี แต่ในขณะเดียวกันผู้มีอำนาจ

ตัดสินใจเด็ดขาด คือ ประธานกรรมการ 2. รูปแบบการจัดรายการและเนื้อหาของสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม วัดนายโรง แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ สัปดาห์ที่เป็นรายการสาระธรรมะที่เป็นประโยชน์และสอดคล้องกับพระไตรปิฎก คิดเป็นร้อยละ 80 และเป็นรายการเพื่อสังคม เกี่ยวกับข่าวนาสาธิต การบริการให้ข่าวสารแก่ชุมชน และเป็นการประชุมสัมมนาแก่ชาวทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 20 หากรายการไหนเป็นรายการสดมีการพูดคุยแลกเปลี่ยน หรือถามตอบคำถามในเรื่องประเด็นของธรรมะก็ทำให้ผู้ฟังรู้สึกสนใจและเข้าถึงหลักธรรมคำสอนได้เป็นอย่างดีถือว่าเป็นจุดเด่นของสถานีวิทยุที่ทำให้คนสนใจที่จะเลือกฟังคลื่นธรรมะมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังพบว่า กลุ่มผู้ฟังเริ่มมีอายุที่แตกต่างกันตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยสูงอายุเพราะเนื่องจากสถานีวิทยุกระจายเสียงมีรายการที่ค่อนข้างหลากหลาย จึงทำให้เข้าถึงกลุ่มผู้ฟังได้ง่าย และเป็นการสืบสานหลักพระธรรมตามแบบฉบับของพระพุทธศาสนาต่อไป 3. ปัญหาอุปสรรคของสถานีวิทยุกระจายเสียง พบว่า ปัญหาหลักที่เกิดขึ้นคือ ภัยธรรมชาติ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่สามารถคาดเดาได้ และในเรื่องข้อจำกัดการออกอากาศ เนื่องจากกำลังส่งส่งสัญญาณไปได้ไม่ไกลมากนัก หรือบางครั้งมีคลื่นรบกวน หรือทับซ้อนกัน แต่อย่างไรก็ตาม หากภาครัฐรัฐเล็งเห็นถึงความสำคัญและมีการสัมปทานคลื่นก็จะทำให้สถานีวิทยุกระจายเสียงมีการพัฒนาคุณภาพในด้านต่างๆ ให้ดีขึ้น เพื่อเป็นสถานีแห่งพระพุทธศาสนาที่มีชื่อเสียงและรักษาความเป็นศาสนาพุทธสืบต่อไป

พระครูกาญจนกิจโสภณ (2557) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยสื่อวิทยุกระจายเสียง ผลการศึกษาพบว่า สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แบ่งเป็น 5 ยุค คือ ยุคการสื่อสารโดยคำพูดด้วยวิธี मुखปาฐะ ยุคการสื่อสารโดยการเขียนโดยเขียนตามผนังถ้ำ จารึกลงใบลาน ยุคการสื่อสารโดยการพิมพ์โดยการพิมพ์หนังสือพระไตรปิฎก ยุคการสื่อสารโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทางวิทยุโทรทัศน์ และยุคการสื่อสารโดยโทรคมนาคมและดิจิทัลช่องทางดาวเทียมและอินเทอร์เน็ต ซึ่งแนวทางการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยสื่อวิทยุกระจายเสียง ประกอบด้วย การจัดทำแผนผังรายการและระบบในการเผยแผ่ธรรมให้มีประสิทธิภาพ การควบคุมและตรวจสอบเนื้อหาที่จะนำเสนอออกอากาศให้เป็นไปตามมาตรฐานและถูกต้อง

พระครูโสภณธรรมวิรัช เอี่ยมบึงลำ (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดรายการวิทยุเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของนักจัดรายการวิทยุชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่า 1. คนไทยไม่ให้ความสนใจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเท่าที่ควร 2. นักจัดรายการวิทยุต้องมีความรู้เรื่องธรรมะเป็นอย่างดี ใส่ใจผู้ฟัง มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง 3. จัดรายการทันกับเหตุการณ์ได้ดี ช่วยกล่อมเกลาคคนในชุมชน สร้างแรงจูงใจ ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีและจะทำให้พระพุทธศาสนากลับมาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนามนุษย์ 4. มีการจัดอบรมเนื้อหาธรรมะให้กับนักจัดรายการวิทยุอย่างสม่ำเสมอ 5. อุปกรณ์เครื่องส่งวิทยุล้ำสมัย ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ นักจัดรายการวิทยุ

ขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ กลุ่มวัยรุ่นเยาวชนและเด็กไม่พึงธรรมะ นโยบายของรัฐไม่ชัดเจน

สรุปได้ว่า จากการศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

1. พัฒนาการของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสื่อวิทยุกระจายเสียง แบ่งออกเป็น 5 ยุค ได้แก่ ยุคการสื่อสารโดยคำพูด ยุคการสื่อสารโดยการเขียน ยุคการสื่อสารโดยการพิมพ์ ยุคการสื่อสารโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และยุคการสื่อสารโดยโทรคมนาคมและดิจิทัลทางดาวเทียม และอินเทอร์เน็ต
2. เนื้อหารายการที่น่าเสนอเป็นเนื้อหาสาระของหลักคำสอนที่มีประโยชน์ น่าสนใจ โดยใช้สำนวนภาษา พุทธศาสนสุภาษิต คำคม คำพังเพย กลอน นิทาน และอุปมาอุปไมย ธรรมะที่แสดงถึงความสุข ความเจริญ ทาน ศีล ภาวนา
3. รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงในการเผยแผ่ธรรมะ ได้แก่ รายการเพลง รายการสนทนาปัญหา รายการละครที่สอดแทรกธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรม และคติเตือนใจ หรือการเทศนาแบบปุจฉาวิสัชนาหรือการสื่อสารธรรมะแบบสองทาง เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการ หรือประยุกต์ธรรมะให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน ควรเน้นหลักธรรมพื้นฐานที่เข้าใจง่าย การตอบปัญหาออกอากาศ หรือการนำเสนอการฝึกปฏิบัติธรรมทางรายการวิทยุกระจายเสียง
4. ผู้ดำเนินรายการจะต้องมีภาพลักษณ์ที่ดี มีความประพฤติดี สุภาพเรียบร้อย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรู้ในเรื่องของธรรมะเป็นอย่างดี สามารถพูดให้เข้าใจง่าย ใช้ภาษาหรือคำพูดที่สุภาพ นุ่มนวล ไพเราะ และถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของภาษา ซึ่งการใช้ภาษาต้องมีการเรียบเรียง และตรวจสอบเนื้อหาให้ถูกต้อง ลดการใช้ภาษาบาลี รมณ์ดระวังการใช้ภาษา เช่น ภาษาที่รุนแรง ไม่สุภาพ
5. ปัญหาการดำเนินงานบริหารจัดการวิทยุกระจายเสียง ได้แก่ ปัญหาของโครงสร้างการบริหารจัดการ ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการ ปัญหาการบริหารจัดการด้านบุคลากร ปัญหาการบริหารจัดการด้านงบประมาณ ปัญหาด้านการกระจายเสียงหรือการรับฟังรายการหรือภัยธรรมชาติ ปัญหาด้านผังรายการ และปัญหาด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ สำหรับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการเผยแผ่ธรรมะ ได้แก่ ปัญหาด้านผู้จัดรายการ ปัญหาด้านความรู้ของผู้จัดปัญหาในเรื่องความต่อเนื่อง ปัญหาความเอาใจใส่ของผู้จัดรายการ ปัญหาด้านทักษะทางภาษาในการพูด ปัญหาด้านเทคนิคลีลาในการพูด ปัญหาด้านประสบการณ์และความรู้ในข้อมูลข่าวสาร ปัญหาด้านเนื้อหารายการ และปัญหาด้านระยะเวลาและช่วงเวลาการออกอากาศ และ
6. แนวทางการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสื่อวิทยุกระจายเสียง ประกอบด้วย การจัดทำแผนผังรายการ การควบคุม และการตรวจสอบเนื้อหา

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Fraser, Colin และ Restrepo-Estrada (2002) ศึกษาเรื่องวิทยุชุมชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา ซึ่งผลการศึกษา พบว่า บทบาทของสถานีวิทยุที่ชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินการในการให้บริการเวทีสำหรับการสนทนาสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีความสำคัญเพื่อการ

เปลี่ยนแปลงทางสังคม สถาบันวิทยุเป็นแพลตฟอร์มสำหรับระบุและการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไข จึงกำหนดปัจจัยการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง การเข้าถึงข้อร้องเรียนจากผู้ชมอย่างเปิดกว้างสามารถทำให้หน่วยงานท้องถิ่นได้นำแนวปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลและความโปร่งใส ราคาถูก และง่ายต่อการติดตั้งและใช้งานวิทยุชุมชน และยังสามารถประสานระหว่างชุมชนยากจนและอินเทอร์เน็ตด้วย

Hoque (2006) ศึกษาเรื่องวิทยุกระจายเสียงและชนพื้นถิ่น ผลการศึกษา พบว่าการดำรงชีวิตที่ยั่งยืนเป็นการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี โดยไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม หรือวิธีอื่นๆ ที่สามารถพูดได้ว่ามีชีวิตอยู่โดยปราศจากความเสื่อมโทรมขององค์ประกอบทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของกลุ่มชนพื้นเมือง คือ การดำรงชีวิตที่ยั่งยืน ซึ่งวิทยุมีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน ภาษาแม่เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังที่สุดในการรักษาและพัฒนามรดกที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ การส่งเสริมการรับรู้และการปฏิบัติสื่อภาษาแม่โดยเฉพาะวิทยุมีบทบาทที่โดดเด่น วิทยุเป็นสื่อที่ราคาถูก เข้าถึงได้ง่าย และมีประโยชน์ในทุกช่วงเวลาของชีวิตแม้กระทั่งขณะปฏิบัติงาน ดังนั้น วิทยุจึงมีผลต่อการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน Sal Gittal เป็นหนึ่งในรายการที่ออกอากาศจากบังกลาเทศ ธากา ช่วงเวลาที่ผ่านมามีพวกเขาได้รับประโยชน์อย่างมาก เช่น นักแต่งเพลง นักร้อง ศิลปินสามารถนำเสนอภาษาและวัฒนธรรมในวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติ ซึ่งทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการปกป้องและเผยแพร่วัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรมของตน ในทางกลับกัน Rakhaing ไม่มีรายการวิทยุเป็นของตัวเอง ดังนั้น ภาษาและวัฒนธรรมจึงไม่มีพัฒนาการที่สำคัญและลดน้อยลงเรื่อยๆ ปัจจุบันชาว Rakhaing บางคนพยายามที่จะดึงภาษาวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรมของตนกลับคืนมา

ผลการศึกษาพบว่า Rakhaing รู้สึกว่าพวกเขาถูกกีดกันจากโลก และมีรายการวิทยุกระจายเสียงเพียงรายการเดียวเท่านั้นที่สามารถให้ความรู้สึกเหมือนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของโลก

Noone (2013) ศึกษาเรื่องวิทยุกระจายเสียงในยุคดิจิทัล : วิวัฒนาการของวัฒนธรรมวิทยุกระจายเสียงในยุคสื่อใหม่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิวัฒนาการของสื่อวิทยุกระจายเสียง เริ่มตั้งแต่แนวคิด พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของวิทยุกระจายเสียง และการปรับตัวของเทคโนโลยีการส่งสัญญาณไร้สายสู่รูปแบบการกระจายเสียงของสื่อสารมวลชน งานวิจัยนี้ศึกษาผลกระทบทางวัฒนธรรมของวิทยุกระจายเสียงในฐานะนักสื่อสารมวลชน ความเกี่ยวข้องทางวัฒนธรรมในสังคม เช่นเดียวกับความสามารถในการปรับตัวในการแข่งขันด้วยเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ในศตวรรษที่ 20 โดยศึกษาประวัติศาสตร์ของวิทยุกระจายเสียงในไอร์แลนด์ และบทบาทในการเสริมสร้างความรู้สึกถึงเอกลักษณ์ของชาติในช่วงเวลาที่ไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง นอกจากนี้ ยังสำรวจวัฒนธรรมและวิทยุชุมชนในไอร์แลนด์ในรูปแบบวิทยุที่แตกต่างกัน ความสำคัญของการนำเสนอวิทยุชุมชนในยุคสมัยใหม่เป็นอย่างไร นอกจากนี้ ยังศึกษาว่าความสามารถในการปรับตัวของวิทยุกระจายเสียงให้เข้ากับ

เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ๆ เช่น การแพร่ภาพกระจายเสียงดิจิทัล และการสตรีมมิ่งออนไลน์ เช่นเดียวกับ การบรรจบกันของวิธีที่จะสามารถเกิดขึ้นได้ในเทคโนโลยีต่างๆ ในปัจจุบัน ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้น ในการบรรจบกันของวิธีการที่วิทยุกระจายเสียงมีปฏิริยาโต้ตอบกับผู้ฟัง วิธีการผลิต วิทยุกระจายเสียง ตลอดจนความเกี่ยวข้องของวิทยุกระจายเสียง วัฒนธรรม และกับชุมชนในยุค ดิจิทัล และศึกษารูปแบบของปัญหาที่เกิดขึ้นกับวิทยุกระจายเสียงในยุคดิจิทัล ความสามารถของ วิทยุกระจายเสียงในการอยู่บนออนไลน์กับการแข่งขันจากเทคโนโลยีสตรีมมิ่งเพลง วิทยุกระจายเสียง แบบดั้งเดิมเป็นสื่อที่กำลังจะตายหรือไม่ การล่าสมัยหรือเปล่า หรือเป็นการพัฒนาและปรับตัวให้เข้า กับภูมิทัศน์ของสื่อที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การฟังของชุมชนยังคงมีอยู่ในยุคของสื่อใหม่หรือไม่ ภูมิทัศน์สื่อที่มาบรรจบกันนี้มีความหมายอย่างไรสำหรับวัฒนธรรมวิทยุและความเกี่ยวข้องในสังคม สมัยใหม่ อนาคตของวิทยุจะเป็นอย่างไรนั้นไม่สามารถคาดเดาได้ มีความท้าทาย เช่น การแข่งขัน ออนไลน์จากบล็อกเพลง และซอฟต์แวร์สตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ อย่างไรก็ตาม トラบเท่าที่เราสามารถ รักษาวัฒนธรรมและชุมชนนั้นไว้ได้ วิทยุกระจายเสียงของไอริชสามารถดำรงอยู่ได้ทุกอย่าง

Denevan (2014) ศึกษาเรื่องอนาคตของวิทยุกระจายเสียง : การวิเคราะห์การ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของวิทยุกระจายเสียง ผลการศึกษาแสดงถึงความเป็นไปได้ของอนาคตของวิทยุกระจายเสียงจะเกิดขึ้นเมื่อมีสื่อเสียงใหม่ที่เป็น คู่แข่งกับวิทยุกระจายเสียง ตั้งแต่โทรทัศน์ วิทยุเอฟเอ็ม ซีดี เทป ผ่านดาวเทียม และปัจจุบันคือ วิทยุอินเทอร์เน็ต วิทยุกระจายเสียงภาคพื้นดิน เอเอ็ม (AM)/เอฟเอ็ม (FM) ที่ได้รับการคาดการณ์ว่า จะตายด้วยคู่แข่งเหล่านั้น นี้หลายต่อหลายครั้งนับตั้งแต่ก่อตั้งวิทยุ พระราชบัญญัติโทรคมนาคม ค.ศ. 1996 ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินการของวิทยุเป็นเชิงธุรกิจ เทคโนโลยีได้เปลี่ยนวิธีการจัด รายการเนื้อหาของสถานีวิทยุ อินเทอร์เน็ตก่อให้เกิดการแข่งขันของเสียงรูปแบบใหม่สำหรับวิทยุ การศึกษาได้ตรวจสอบบทบาทของพระราชบัญญัติโทรคมนาคมปี ค.ศ. 1996 การเปลี่ยนแปลงของ เนื้อหา การเขียนโปรแกรม และเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อวิถีทางวิทยุเชิงธุรกิจ การวิเคราะห์การ สัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยุกระจายเสียงที่มีประสบการณ์ก่อนพระราชบัญญัติโทรคมนาคม ค.ศ. 1996 จนถึงปัจจุบัน และมีความรู้ความเข้าใจในจุดแข็งและจุดอ่อนของวิทยุกระจายเสียงในอดีต และปัจจุบัน ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า วิทยุกระจายเสียงมีอนาคตที่สดใส หากวิทยุกระจายเสียง ดำเนินการตามอุดมการณ์ในอดีต ท้องถิ่น และเกี่ยวข้องกับชุมชนที่ให้บริการทั้งนี้ ข้อมูลเชิงลึกและ คำแนะนำสำหรับอุตสาหกรรมวิทยุกระจายเสียงที่จะยังคงเป็นสื่อที่มีความสามารถในการแข่งขัน

Wu (2017) ศึกษาเรื่องการประเมินข่าวท้องถิ่นทางวิทยุ : การสำรวจระดับชาติของ ผู้บริหารสถานีวิทยุ ผลการศึกษา พบว่า สถานีวิทยุข่าวทำหน้าที่เป็นแหล่งข่าวและข้อมูลท้องถิ่นที่ สำคัญสำหรับผู้ฟัง แต่สถานีวิทยุทั่วสหรัฐอเมริกากำลังเผชิญกับความท้าทายอย่างไม่เคยปรากฏมา ก่อน ด้วยรายได้จากโฆษณาที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง และจำนวนสถานีที่ลดลง สำหรับรูปแบบข่าวหรือ

การพูดคุยทั้งหมด การสำรวจระดับชาติของผู้บริหารสถานีวิทยุข่าวจากสถานีนขนาดต่างๆ พบว่า สถานีนขนาดเล็กมีแนวโน้มที่จะออกอากาศเนื้อหาที่ผลิตในประเทศเป็นเปอร์เซ็นต์มากกว่าเมื่อเทียบกับเนื้อหาที่จัดทำขึ้นหรือจากภายนอกมากกว่าสถานีนขนาดใหญ่ โครงสร้างความเป็นเจ้าของ เช่น สถานีนขนาดเล็กที่เป็นเจ้าของโดยอิสระหรือโดยกลุ่มบริษัท สื่อขนาดใหญ่จะไม่มีผลกระทบต่อระดับของการจัดรายการในท้องถิ่น

สรุปได้ว่า จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

1. พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของสื่อวิทยุกระจายเสียงต่อการทำหน้าที่บริการสาธารณะในการเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น
2. การนำเสนอเนื้อหาด้วยภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น จะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ รักษา พัฒนาและเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมต่อไป และ
3. สื่อวิทยุกระจายเสียงในยุคดิจิทัลต้องปรับรูปแบบการกระจายเสียงด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่และความสามารถในการปรับตัวของวิทยุกระจายเสียงให้เข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัลและผลกระทบต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นจากกลุ่มผู้ฟัง เนื้อหารายการ การผลิตรายการ การแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ซึ่งถือเป็นโอกาสที่จะทำให้สื่อวิทยุกระจายเสียงมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย
 - 1.1 ขอบเขตเนื้อหา
 - 1.2 วิธีการวิจัย
 - 1.3 ระยะเวลาการวิจัย
 - 1.4 พื้นที่การวิจัย
 - 1.5 ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. วิธีดำเนินการวิจัย
 - 2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.3 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยศึกษาขอบเขตเนื้อหาตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

- 1) ศึกษาความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา
- 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา
- 3) พัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

1.2 วิธีการวิจัย

1) การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Study) เป็นการศึกษาจากเอกสาร อันได้แก่ หนังสือ เอกสาร ตำรา คู่มือ บทความ วารสาร อินเทอร์เน็ต รายงานการวิจัย การค้นคว้าอิสระ วิทยานิพนธ์ เป็นต้น เพื่อศึกษาข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมา สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

2) การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาจากพื้นที่การวิจัย โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวประกอบกับการใช้เครื่องมือในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม จากนั้น ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดกระทำข้อมูล ตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัยตามความมุ่งหมายของการวิจัยโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1.3 ระยะเวลาการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาการดำเนินการวิจัย 1 ปี 8 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2562 จนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563

1.4 พื้นที่การวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การวิจัยโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเลือกสถานีวิทยุกระจายเสียงที่ได้รับอนุญาตให้ทดลองประกอบกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

1) จังหวัดนครราชสีมา เป็นหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย รวมถึงการเป็นประตูอีสานในการเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุข การวิจัย การคมนาคม และการอุตสาหกรรม ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจังหวัดนครราชสีมาที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมามากที่สุด โดยกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใหญ่ที่สุด คือ กลุ่มชาติพันธุ์ไทย หรือ ไทโคราช

2) จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีวัดมากที่สุดในประเทศไทย ซึ่งมีผู้นับถือศาสนาพุทธมากกว่าร้อยละ 98 (อรรถ นันทจักร, ม.ป.ป.) อีกทั้งยังมีจำนวนวัดที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมามากที่สุด และมีพระอารามหลวง หรือ วัดหลวง มากที่สุดด้วย

3) จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีสถานีวิทยุกระจายเสียงที่ได้รับอนุญาตให้ทดลองประกอบกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) และสามารถออกอากาศได้ในช่วงปี พ.ศ. 2562 ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมาจำนวนมาก

ที่สุด ประกอบด้วย สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการสาธารณะ สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการชุมชน และสถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการทางธุรกิจ

1.5 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง โดยจำแนกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ออกเป็นกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ (Key Information) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Information) และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Information) ดังนี้

1.5.1 กลุ่มผู้รู้ เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับสถานีวิทยุกระจายเสียง ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้รู้ภาครัฐ ได้แก่ นักวิชาการด้านวัฒนธรรม จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 3 คน และนักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 3 คน และ 2) กลุ่มผู้รู้ภาคเอกชน ได้แก่ ตัวแทนองค์กรสื่อสารมวลชน จำนวน 3 คน และผู้ประกอบการ จำนวน 10 คน รวมจำนวน 22 คน

1.5.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านวิทยุกระจายเสียง เช่น หัวหน้าฝ่ายรายการ ผู้ผลิตรายการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายรายการ ผู้ดำเนินรายการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวิทยุกระจายเสียง เป็นต้น จำนวน 14 คน

1.5.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียง คือ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งกำหนดให้เป็นกลุ่มบุคคลที่เคยรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่ใกล้เคียงกับสถานีวิทยุกระจายเสียง จำนวน 70 คน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

2.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- 1) แบบสำรวจ (Survey) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของการจัดการรายการวิทยุกระจายเสียงตามความมุ่งหมายของการวิจัย
- 2) แบบสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการสังเกตสภาพทั่วไปของพื้นที่การวิจัย โดยแบบสังเกตนี้ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participatory Observation)

3) แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการ สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็น แบบสัมภาษณ์ดังกล่าวเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความเป็นมา สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัด รายการวิทยุกระจายเสียง รวมถึงรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ตามความมุ่งหมายของการวิจัย อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ นำมาใช้เพื่อรับรองรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กับกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลพิจารณาและรับรองรูปแบบรายการ วิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

4) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือที่ ผู้วิจัยใช้ในการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยแบบบันทึกการสนทนากลุ่มนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้ประกอบ กับการจับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแล้วสนทนากันในประเด็นตามความมุ่งหมายของการวิจัย

2.1.2 การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยนำร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยปรึกษากับคณะกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาและเนื้อหา จากนั้น ผู้วิจัยนำร่างเครื่องมือ ดังกล่าวที่ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์แล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับความมุ่งหมาย ของการวิจัย (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญในการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่

1) คุณไชยนันท์ แสงทอง

ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา

2) ดร.สุเทพ เม้าสง่า

ตำแหน่ง นายกสมาคมวิชาชีพวิทยุ-โทรทัศน์ภาคประชาชน
จังหวัดนครราชสีมา

3) อาจารย์ ดร.ประพันธ์ นิกกระโทก

ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรภาษาอังกฤษ

ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา

ผลการประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับความมุ่งหมายของการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องดังกล่าวเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินระหว่าง 0.60-1.00 และสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้จริง

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ เอกสาร ตำรา คู่มือ บทความ วารสาร อินเทอร์เน็ต รายงานการวิจัย การค้นคว้าอิสระ วิทยานิพนธ์ เป็นต้น เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมา สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงตามความมุ่งหมายของการวิจัย

2.2.2 ข้อมูลจากภาคสนาม เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากพื้นที่การวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตามความเป็นจริงและสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) การสำรวจ ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยมีประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามความมุ่งหมายของการวิจัย
- 2) การสังเกต ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตสภาพทั่วไปของพื้นที่การวิจัย โดยแบ่งออกเป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยมีประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- 3) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยมีประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง และการพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามความมุ่งหมายของการวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมาใช้ประกอบการรับรองรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- 4) การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยมีประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2.3 การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

2.3.1 การจัดกระทำข้อมูล

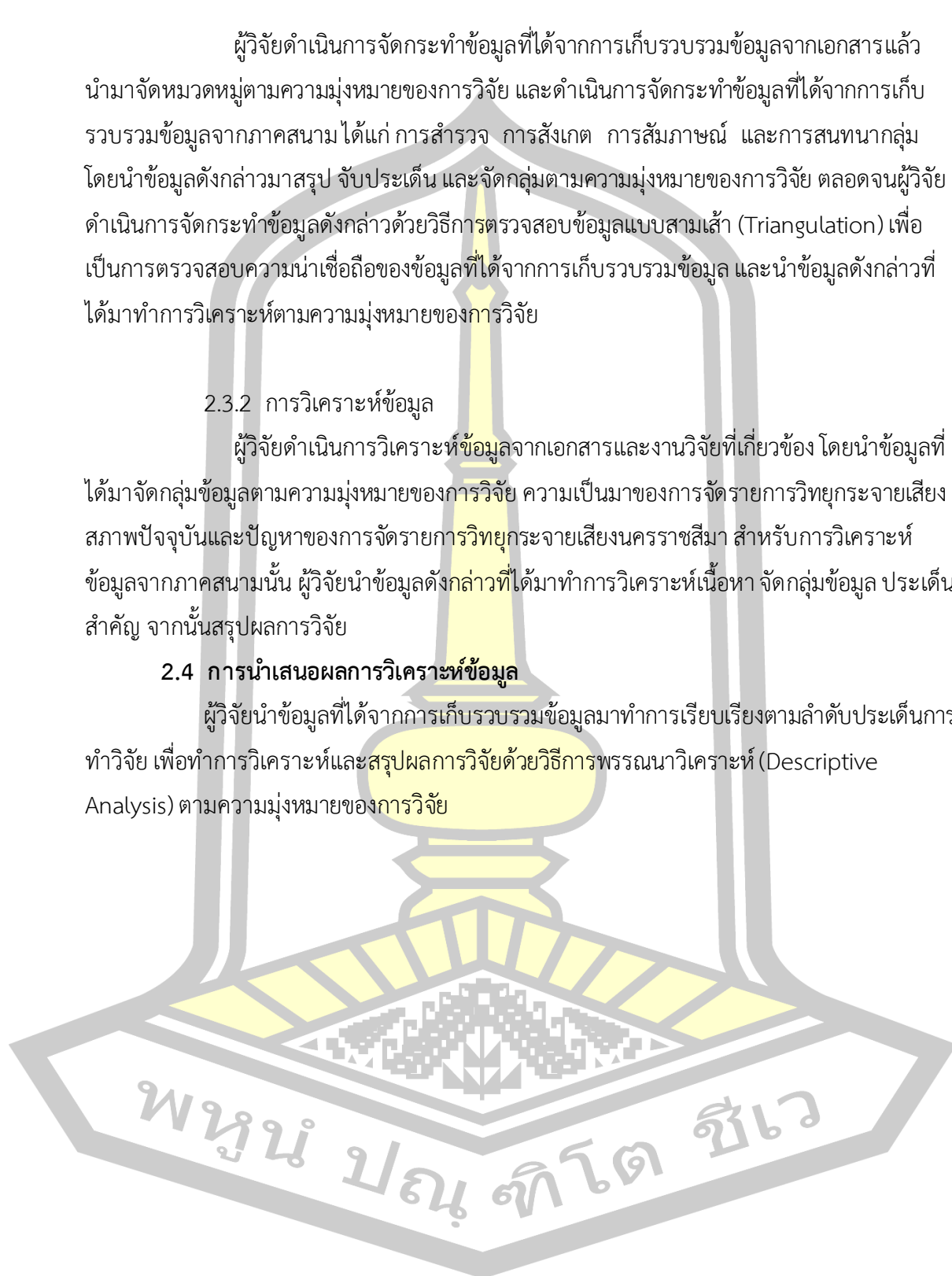
ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารแล้วนำมาจัดหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายของการวิจัย และดำเนินการจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ได้แก่ การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาสรุป จับประเด็น และจัดกลุ่มตามความมุ่งหมายของการวิจัย ตลอดจนผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลดังกล่าวด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลดังกล่าวที่ได้มาทำการวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัย

2.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงนครราชสีมา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากภาคสนามนั้น ผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวที่ได้มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา จัดกลุ่มข้อมูล ประเด็นสำคัญ จากนั้นสรุปผลการวิจัย

2.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการเรียบเรียงตามลำดับประเด็นการทำวิจัย เพื่อทำการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามความมุ่งหมายของการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 1 ความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสำรวจ และการสัมภาษณ์ ซึ่งผลการศึกษาความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา มีรายละเอียด ดังนี้

1. ความเป็นมาของสถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษาความเป็นมาของสถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความเป็นมา

สถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนท้องถิ่นก่อตั้งขึ้นจากความต้องการขยายการส่งสัญญาณการกระจายเสียงจากภาครัฐสู่ภาคประชาชน ซึ่งในขณะนั้นฝ่ายตรงข้ามรัฐพยายามชักจูงประชาชนด้วยการโฆษณาชวนเชื่อจากสถานีวิทยุกระจายเสียงของฝ่ายตนเองซึ่งมีกำลังส่งสูงสามารถรับฟังได้ชัดเจน อาจก่อให้เกิดผลร้ายต่อความเข้าใจของประชาชนและเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของสถาบันหลักแห่งชาติ ดังนั้น การจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนท้องถิ่นขึ้นจึงเป็นประโยชน์ในแง่จิตวิทยา เพื่อตอบโต้ฝ่ายตรงข้าม โดยการให้ข้อมูลที่แท้จริงและถูกต้องแก่ประชาชน ไม่ก่อให้เกิดการหลงผิด ส่งสัญญาณการกระจายเสียงให้สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้ทั่วประเทศ รัฐบาลจึงมีมติให้จัดตั้งการกระจายเสียงไปยังภูมิภาคต่างๆ เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ต่างจังหวัดมีโอกาสเข้าถึงและ

สามารถรับฟังการกระจายเสียงได้โดยตรง ดังนั้น จึงมีการดำเนินการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียง ส่วนท้องถิ่นขึ้น

สถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา มีหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และนโยบายจากภาครัฐสู่ภาคเอกชนอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และต่อเนื่อง ภายใต้การให้ คำปรึกษาของประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมาด้านการดำเนินงาน ส่งมอบข้อมูล ข่าวสาร รวมถึง นโยบายของรัฐแก่ผู้ดำเนินรายการเพื่อสื่อสารโดยตรงกับประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ในนามสถานี วิทยุกระจายเสียงของรัฐ สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2509 ภายใต้ความรับผิดชอบ ของสำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 1 จังหวัดขอนแก่น มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ นโยบายของรัฐ ข้อมูล ข่าวสาร ให้ประชาชนทราบอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และต่อเนื่อง รวมถึงประชาสัมพันธ์ หน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้สื่อวิทยุกระจายเสียง ในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาในรูปแบบของรายการ ส่งเสริมการท่องเที่ยว กีฬา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม (รพีพรรณ วิเศษ. 2562 : สัมภาษณ์) โดยใน ยุคแรกนั้นจะเห็นได้ว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงเป็นกระบอกเสียงของรัฐบาล เพื่อประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร นโยบายจากรัฐ เรื่องราวต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและภาค ประชาชน (ฐิติรัตน์ พงษ์พุทธรักษ์. 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงหลักภาครัฐแห่งแรกในจังหวัดนครราชสีมา และยังเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงต้นแบบของจังหวัดนครราชสีมาอีกด้วย ต่อมาได้มีการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงภาครัฐเพิ่มอีกจำนวน 5 สถานี ได้แก่ สถานีวิทยุกองทัพภาคที่ 2 (ทอ.2 นม.) สถานีวิทยุกระจายเสียงทหารอากาศ (ทอ.03 นม.) สถานีวิทยุกรมอุตุนิยมวิทยาจังหวัดนครราชสีมา (ส.อต.นม.) สถานีวิทยุราชดำริสัมพันธ์ 2 จังหวัดนครราชสีมา และสถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท นครราชสีมา ทั้งนี้ การจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงมีขั้นตอนที่ซับซ้อนและใช้ระยะเวลานาน ผู้ขอจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงต้องได้รับการพิจารณาถึงความพร้อม ความน่าเชื่อถือ และไม่มีแนวโน้มก่อให้เกิดปัญหาความวุ่นวายจากการส่งกระจายเสียงจากคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) นอกจากนี้ผู้ขอจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงต้องขอตรวจสอบคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียงจากคณะกรรมการบริหารความถี่วิทยุคมนาคม (กบถ.) ภายใต้การกำกับของกรมไปรษณีย์โทรเลข ส่งผลให้ในยุคนี้นักประชาชนทั่วไปยังไม่สามารถจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงของตนเองได้ (สัญญา ภัคดีโพธิ์. 2562 : สัมภาษณ์)

ต่อมาประชาชนเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุกระจายเสียงที่ประชาชนต้องการเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงโดยไม่ถูกควบคุมจากรัฐ สามารถวางแผนรายการ กำหนดเนื้อหารายการ รวมถึงการเผยแพร่ออกอากาศด้วยตนเอง จึงเกิดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 40 คลื่นความถี่วิทยุและการกำกับดูแลกิจการวิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม ระบุว่า คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนใน ระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์ สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม ส่งผลให้กลุ่มคน ประชาชน ร้านค้า โรงเรียน และวัด รวมถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้รับโอกาสในการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงของตนเองขึ้นภายใต้แนวทางการดำเนินการในรูปแบบของสถานีวิทยุชุมชน ของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน มีหลักการทางเทคนิคคือ ต้องใช้เครื่องส่งกำลังต่ำไม่เกิน 30 วัตต์ เสาอากาศสูงไม่เกิน 30 เมตร และมีรัศมีการกระจายเสียงไม่เกิน 15 กิโลเมตร ประพันธ์ นีกรกระโทก กล่าวไว้ว่า “นโยบายของผู้บริหารที่ต้องการมีสื่อบริการวิชาการแก่สังคมทางด้านพระพุทธศาสนาเป็นหลัก สถานีวิทยุแห่งประเทศไทยจึงให้เวลาจัดรายการ ต่อมา ประชาชนสามารถรวมตัวกันจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงเองได้ จึงก่อตั้งสถานีพระพุทธศาสนาขึ้นมาเป็นวิทยุชุมชน” (ประพันธ์ นีกรกระโทก. 2562 : สัมภาษณ์)

ธีราช เนตรหาญ กล่าวว่า “วิทยุชุมชนเป็นการรวมตัวกันก่อตั้งขึ้นมา เป็นองค์กรอิสระ” (ธีราช เนตรหาญ. 2562 : สัมภาษณ์)

สุขุม พระเดชพงษ์ กล่าวว่า “ตามที่กรมประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีสถานีวิทยุได้ตามรัฐธรรมนูญ ปี 2540 ให้มีวิทยุชุมชน ตอนนั้นไม่มีความยุ่งยากสามารถตั้งสถานีขึ้นมาได้เลย ตั้งเสาอากาศกำลังส่ง 30 กิโลวัตต์ เลือกคลื่นความถี่ที่ว่างก็สามารถจัดรายการได้” (สุขุม พระเดชพงษ์. 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมามีสถานีวิทยุกระจายเสียง โดยเฉพาะสถานีวิทยุชุมชน มากที่สุดในประเทศไทย เนื่องจากการเป็นเจ้าของสื่อวิทยุกระจายเสียงสามารถทำได้โดยลงทุนก่อสร้าง สถานีวิทยุกระจายเสียง หมุนหาคคลื่นวิทยุกระจายเสียงที่ยังไม่มีผู้ครอบครอง และจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เช่น เครื่องส่งวิทยุกระจายเสียง เสาอากาศ เครื่องบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์ เป็นต้น โดยไม่มีองค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่กำกับควบคุมดูแลการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงที่ชัดเจน เกิดสถานีวิทยุกระจายเสียงที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน การดำเนินการไม่เป็นไปตามรูปแบบวิทยุชุมชนไม่เข้าใจหลักการวิทยุชุมชน ไม่มีมาตรฐานทางเทคนิค มีการปล่อยให้ภาครัฐ กลุ่มการเมือง และนักธุรกิจ เข้าแทรกแซงการดำเนินการของสถานีวิทยุชุมชน ส่งผลให้เกิดการทับซ้อนของคลื่นความถี่ การแข่งขัน การโฆษณาสินค้า การนำเสนอข้อมูลที่ไม่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง และการตกเป็นเครื่องมือด้านการเมือง อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนในช่วงเสลาดังกล่าวไม่มีมาตรฐานทางเทคนิค เจ้าของสถานีเพิ่มกำลังส่ง เพิ่มรัศมีการกระจายเสียงตามงบประมาณสถานี ช่วงเวลาดังกล่าว จึงเกิดการแข่งขันกันมากทำให้คลื่นทับซ้อน

ประพันธ์ นีกกระโทก กล่าวว่า “การก่อตั้งสถานีไม่ได้มีการเข้มงวดกวดขัน ไม่ได้มีการแยกประเภท เริ่มต้นก็มีผู้ติดตามรับฟัง ถือว่าคลื่นแรงไปไกล เสา 120 เมตร กำลังส่ง 1000 คือระยะเริ่มแรก” (ประพันธ์ นีกกระโทก. 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 5 การสัมภาษณ์นักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน คุณสัญญา ภักดีโพธิ์

แม้ว่าวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาพยายามที่จะรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อการดำเนินการอย่างถูกต้อง โดยการจัดตั้งสมาคมวิทยุกระจายเสียงขึ้น เพื่อทำหน้าที่ควบคุมการดำเนินการของสถานีวิทยุกระจายเสียง เช่น ไม่ให้เกิดการทับซ้อนของการส่งกระจายเสียง รวบรวมรายชื่อสถานีวิทยุกระจายเสียง การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายวิทยุกระจายเสียงและการดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียง และการตรวจสอบการนำเสนอข้อมูลที่ต้องการ แต่สมาคมวิทยุกระจายเสียงไม่สามารถควบคุมดูแลการดำเนินการของสถานีวิทยุกระจายเสียงได้ทั้งหมด

พิทยา แสงรุ่ง กล่าวว่า “วิทยุชุมชนรัฐต้องเข้ามาควบคุมกำกับดูแล ช่วงแรกประชาสัมพันธจังหวัดก็ให้ขึ้นทะเบียนนะ ยุคนั้นก็อยู่กับแบบถ้อยที่ถ้อยอาศัย” (พิทยา แสงรุ่ง.

2562 : สัมภาษณ์)

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “ควบคุมกันเอง ถ้าทำผิดทำอะไรหรือยังไงเนี่ยให้สมาคมเข้าไปดูก่อน ดูแลทุกอย่าง ดูแลเนื้อหารายการ ดูแลผังรายการ ดูแลเวลาการออกรายการ รวมไปถึงเรื่องดีใจ ผู้ดำเนินรายการทั่วภาคอีสาน เป็นสมาคมที่ถูกต้องตามกฎหมาย” (สุเทพ เม้าสง่า.

2562 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 6 การสัมภาษณ์นักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน คุณพิทยา แสงรุ่ง

1.2 ลักษณะการดำเนินงาน

สถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา มีการดำเนินงานโดยผู้อำนวยการ สถานีวิทยุกระจายเสียง และเจ้าหน้าที่สถานีวิทยุกระจายเสียงที่มีความรู้และความสามารถในการดำเนินงานด้านวิทยุกระจายเสียง มีการกำกับดูแลกันเองภายในสถานี โดยหัวหน้าฝ่ายรายการจะเปิดฟังรายการวิทยุกระจายเสียงขณะที่กำลังออกอากาศ หากเกิดปัญหาขึ้น ไม่ว่าจะเกิดเดดแอร์ หรือ อุปกรณ์ใช้งานไม่ได้ หัวหน้าฝ่ายรายการต้องรีบดำเนินการแก้ไขปัญหาให้ผู้ฟังสามารถฟังรายการวิทยุกระจายเสียงได้อย่างต่อเนื่อง

เกียรติฉัตร พลายจันทร์ กล่าวว่า “สถานีมีผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ พนักงาน และพนักงานขับรถ ผู้จัดการรายการประจำ” (เกียรติฉัตร พลายจันทร์. 2562 : สัมภาษณ์)

แสงชัย พละวัตร กล่าวว่า “นายสถานีวิทยุกระจายเสียงรับมอบหมายงานจาก ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารกิจการวิทยุภูมิภาค และส่งมอบงานแก่ธุรการศูนย์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ธุรการสถานีวิทยุ อสมท จังหวัดนครราชสีมา นักจัดรายการและผู้ประกาศ และช่างควบคุมเสียง” (แสงชัย พละวัตร. 2562 : สัมภาษณ์)

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “ประมาณปี พ.ศ. 2546 แบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย มีผู้อำนวยการเป็นกลุ่มผู้บริหารสูงสุด งานบริหารทั่วไป งานช่างเทคนิค ฝ่ายข่าว ฝ่ายรายการวิทยุกระจายเสียง” (รพีพรรณ วิเศษ. 2562 : สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ วิทยุกระจายเสียงหลักสามารถปล่อยให้เอกชนเช่าช่วงเวลาออกอากาศ หรือ มอบหมายให้เอกชนดำเนินงาน เช่น การวางแผนรายการ การผลิตรายการ การเผยแพร่รายการ และการกำหนดผู้ดำเนินรายการ เป็นต้น หรือ ให้ผู้อื่นเข้าร่วมการผลิตรายการของ

สถานี เช่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน วัด ชุมชน และสมาคมต่างๆ เป็นต้น รวมถึงการหารายได้จากค่าโฆษณาได้อีกด้วย

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “รายได้จากรัฐในลักษณะของเงินงบประมาณ สวท. รับผิดชอบ 2 คลื่น คลื่น 106.25 ซึ่งเป็นคลื่นที่ให้บริการเช่าเวลา เป็นการทำสัญญากับกรม โดยตรง 105.25 เป็นคลื่นข้อมูลข่าวสารแบบไม่มีโฆษณาเอกชนเข้ามา เป็นการโฆษณาสินค้าโอท็อป งานของส่วนราชการ” (รพีพรรณ วิเศษ. 2562 : สัมภาษณ์)

สถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมาที่สามารถผลิตรายการได้ยังคงมีจำนวนไม่มาก สถานีวิทยุกระจายเสียงกำหนดตารางการออกอากาศของรายการ เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ดำเนินรายการ และช่างเทคนิค ในการจัดรายการให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของสถานีวิทยุ มีการวิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการของผู้รับฟังรายการเป้าหมาย เช่น รายการข่าว รายการเพลง รายการบันเทิง รายการเพื่อแม่บ้าน และรายการพ่อบ้าน ซึ่งเป็นสาระความรู้และความบันเทิงที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อพัฒนาความรู้และคุณภาพชีวิตประชาชน รวมทั้งสาธารณประโยชน์และมวลชนท้องถิ่น

สรุปได้ว่า วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในข่าวสารที่สื่อเสนอออกไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลข่าวสารจากรัฐบาล จึงมีการพัฒนาปรับปรุงการกระจายเสียงให้มีคุณภาพในการกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ โดยการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนท้องถิ่นขึ้น วิทยุกระจายเสียงจึงเป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และนโยบายจากภาครัฐสู่ภาคเอกชนอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และต่อเนื่อง เช่นเดียวกับ วิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมาที่มีประชาชนสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านการดำเนินงานสถานีวิทยุกระจายเสียง ส่งมอบข้อมูล ข่าวสาร รวมถึงนโยบายของรัฐแก่ผู้ดำเนินรายการเพื่อสื่อสารโดยตรงกับประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงหลักภาครัฐแห่งแรกในจังหวัดนครราชสีมา และยังเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงต้นแบบของจังหวัดนครราชสีมาอีกด้วย ต่อมาได้มีการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงภาครัฐเพิ่มอีกจำนวน 5 สถานี ได้แก่ สถานีวิทยุกองทัพภาคที่ 2 (ทภ.2 นม.), สถานีวิทยุกระจายเสียงทหารอากาศ (ทอ.03 นม.) สถานีวิทยุกรมอุตสาหกรรมวิทยาจังหวัดนครราชสีมา (ส.อต.นม.) สถานีวิทยุราชดำริสัมพันธ์ 2 จังหวัดนครราชสีมา และสถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท นครราชสีมา ทั้งนี้การจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงมีขั้นตอนที่ซับซ้อนและใช้ระยะเวลานาน ผู้ขอจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงต้องได้รับการพิจารณาด้านความพร้อม ความน่าเชื่อถือ และไม่มีแนวโน้มก่อให้เกิดปัญหาความวุ่นวายจากการส่งกระจายเสียงจากคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) นอกจากนี้ผู้ขอจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงต้องขอตรวจสอบคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียงจากคณะกรรมการบริหารความถี่วิทยุคมนาคม (กบถ.) ภายใต้การกำกับของ

กรมไปรษณีย์โทรเลข ส่งผลให้ในยุคนี้ประชาชนทั่วไปยังไม่สามารถจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงของตนเองได้ ต่อมาประชาชนเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุกระจายเสียงที่ประชาชนต้องการเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงโดยไม่ถูกควบคุมจากรัฐ สามารถวางแผนรายการ กำหนดเนื้อหารายการ รวมถึงการเผยแพร่ออกอากาศด้วยตนเอง จึงเกิดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 40 คลื่นความถี่วิทยุและการกำกับดูแลกิจการวิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคม ส่งผลให้กลุ่มคน ประชาชน ร้านค้า โรงเรียน และวัด รวมถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้รับโอกาสในการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงของตนเองขึ้นภายใต้แนวทางการดำเนินการในรูปแบบของสถานีวิทยุชุมชน ซึ่งในขณะนั้นไม่มีองค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่กำกับควบคุมดูแลการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดการทับซ้อนของคลื่นความถี่ การแข่งขันการโฆษณา สินค้า การนำเสนอข้อมูลที่ไม่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง และการเป็นเครื่องมือทางการเมือง แม้ว่าวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาพยายามที่จะรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อการดำเนินการอย่างถูกต้อง แต่สมาคมวิทยุกระจายเสียงไม่สามารถควบคุมดูแลการดำเนินการของสถานีวิทยุกระจายเสียงได้ทั้งหมด แม้ว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมายังคงผลิตรายการเองได้ไม่มาก แต่มีการกำหนดตารางการออกอากาศ รวมถึงวิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการของผู้รับฟังรายการ เป้าหมาย เพื่อพัฒนาความรู้และคุณภาพชีวิตประชาชน รวมทั้งสาธารณประโยชน์และมวลชนท้องถิ่น

2. ความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษาความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย เนื้อหารายการ และลักษณะการนำเสนอ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 รายการวิทยุกระจายเสียง

2.1.1 สถานีวิทยุกระจายเสียงภาครัฐ

สถานีวิทยุกระจายเสียงภาครัฐเน้นการนำเสนอนโยบายของรัฐ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากภาครัฐ และภาคประชาชน อีกทั้งยังมีการนำเสนอเนื้อหาที่ผู้ฟังทุกกลุ่มสามารถฟังร่วมกันได้ อาทิ สารความรู้ สารบันเทิง บริการชุมชนท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม เด็กและเยาวชน และการศึกษา ซึ่งเป็นการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ขององค์กร

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “สถานีมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์เผยแพร่นโยบายของรัฐ ข้อมูล ข่าวสาร ให้ประชาชนทราบอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และต่อเนื่อง รวมถึงประชาสัมพันธ์หน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” (รพีพรรณ วิเศษ. 2562 : สัมภาษณ์)

โดยลักษณะการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีลักษณะการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งรายการพูดคุย รายการข่าว รายการปณิธาน หรือรายการวาไรตี้ และรายการนิตยสาร โดยผู้ดำเนินรายการ

สามารถเลือกวิธีการนำเสนอรายการให้สอดคล้องกับตนเองและเนื้อหาได้ อาทิ ประกาศข่าว อ่านข่าว เล่าข่าว และสนทนาข่าว เป็นต้น

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “ฝ่ายข่าวมีวิธีการนำเสนอที่หลากหลาย เช่น อ่านข่าว ประกาศข่าว เล่าข่าว คอยข่าว และสนทนาข่าว ซึ่งฝ่ายรายการมีวิธีการนำเสนอแบบวาไรตี้ หรือ ปกติกะ เช่น รายการสวัสดีโคราชเนี่ย เป็นรายการปกติกะ นำเสนอเนื้อหา ข้อมูล ข่าวสารของ “รัฐบาล” (รพีพรรณ วิเศษ. 2562 : สัมภาษณ์)

สำหรับการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงใน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงของรัฐ บางส่วนผลิตรายการตามภารกิจ ซึ่งมี บุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิทยุกระจายเสียงทำหน้าที่ผลิตรายการเองเป็นหลัก บางส่วน ปลดปล่อยให้บริษัทเอกชนเช่าซื้อเวลาไปดำเนินการผลิตรายการเอง

เกียรติฉัตร พลายนจันทร์ กล่าวว่า “ตั้งแต่ปี 2531 ผู้ผลิตรายการจาก บริษัทเอกชนทำหน้าที่ควบคุมการผลิตรายการ เผยแพร่รายการออกอากาศตามที่ผังรายการกำหนด มีการสอดแทรกช่วงเวลาประชาสัมพันธ์หน่วยงาน (เกียรติฉัตร พลายนจันทร์. 2562 : สัมภาษณ์)

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “เนื่องจากบุคลากรสถานีวิทยุกระจายเสียงมี จำนวนมาก จึงผลิตรายการเพื่อเผยแพร่เองเป็นหลัก โดยแบ่งออกเป็นฝ่ายรายการทำหน้าที่ผลิต รายการต่างๆ ของสถานี และฝ่ายข่าว ทำหน้าที่สื่อข่าวและผลิตรายการข่าว” (รพีพรรณ วิเศษ. 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 7 การสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายข่าวและรายการ คุณรพีพรรณ วิเศษ

2.1.2 สถานีวิทยุชุมชน

สถานีวิทยุชุมชนมีการนำเสนอเนื้อหาข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ และกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเป็นหลัก นอกจากนี้มีการนำเสนอข้อมูลความรู้ทั่วไปที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง ชาวท้องถิ่น ชาวประชาสัมพันธ์หน่วยงาน และการโฆษณาจากผู้สนับสนุนรายการ รวมถึงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิงที่ใครก็สามารถฟังได้ อาทิ เพลง ละครวิทยุ และลิเก เป็นต้น

ประพันธ์ นีกระโทก กล่าวว่า “เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเป็นแกนหลัก ข่าวสารทั่วไป ข่าวประชาสัมพันธ์การศึกษา ศาสนา กิจกรรมของมหาวิทยาลัย ที่เหลือก็เป็นเรื่องของข่าวคราวต่างๆ เรื่องของศิลปวัฒนธรรม การศึกษา” (ประพันธ์ นีกระโทก. 2562 : สัมภาษณ์)

ฐิติรัตน์ พงษ์พุทธรักษ์ กล่าวว่า “คนในชุมชนรู้จักกันหมด ก็ต้องการฟัง ข่าวสาร เหตุการณ์ และกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเป็นหลัก นอกจากนั้นก็ต้องการฟังเพลง ละคร วิทยุ ลิเก และโฆษณา เป็นเนื้อหาที่ใครก็สามารถฟังได้ ฟังแล้วเพลิดเพลิน” (ฐิติรัตน์ พงษ์พุทธรักษ์. 2562 : สัมภาษณ์)

ลักษณะการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีลักษณะการนำเสนอที่เน้นตอบสนองความบันเทิงแก่ผู้ฟัง โดยนำเสนอผ่านรายการพูดคุย และรายการเพลงเป็นหลัก อาจมีการปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอให้เหมาะสมกับเนื้อหาได้

พิทยา แสงรุ่ง กล่าวว่า “ผู้ดำเนินรายการนำเสนอเนื้อหารายการด้วยการพูดคุยกับผู้ฟังเป็นหลัก สามารถนำเอาเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาพูดคุยสลับกับการเล่าข่าว และการอ่านข่าว บางครั้งมีการเปิดเพลงที่เกี่ยวข้องคลอไปกับเรื่องที่พูดในขณะนั้น” (พิทยา แสงรุ่ง. 2562 : สัมภาษณ์)

จุฑาวุฒิ วรรณปักษ์ กล่าวว่า “เปิดเพลงตามความต้องการของผู้ฟัง เน้นให้ผู้ฟังมีความสุข มีการพูดคุยเกี่ยวกับข่าวสารความรู้ทั่วไปด้วย มีการขายสินค้าของผู้สนับสนุนรายการ” (จุฑาวุฒิ วรรณปักษ์. 2562 : สัมภาษณ์)

สำหรับการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า สถานีวิทยุชุมชนผลิตรายการเองเป็นหลัก บางแห่งมีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิทยุกระจายเสียงทำหน้าที่ผลิตรายการ ในขณะที่บางแห่งผู้ผลิตรายการจะขาดความชำนาญด้านวิทยุกระจายเสียง

ประพันธ์ นีกระโทก กล่าวว่า “ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายในทั้งด้านบุคลากร ผู้ดำเนินรายการ และค่าใช้จ่าย ผู้ดำเนินรายการหมุนเวียนกันมา ร่วมในการผลิตรายการบันทึกเทปและออกอากาศสด ยังมีหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ที่เข้าร่วมร่วมผลิตรายการอีก

มหาวิทยาลัยสนับสนุนให้บุคลากรของสถานีวิทยุเข้าอบรมเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุเพื่อให้กลับมาผลิตรายการเองที่สถานี” (ประพันธ์ นีกระโทก. 2562 : สัมภาษณ์)

จุฑาวุฒิ วรรณปักษ์ กล่าวว่า “วิทยุชุมชนเป็นที่ต้องการของทุกกลุ่มคนในชุมชนอาสาสมัครจัดรายการเอง หาเนื้อหาที่น่าสนใจเอง มีความรู้เรื่องการจัดรายการไม่มาก ก็ลองผิดลองถูกด้วยกัน สถานีก็เลยมีรายการที่ผลิตได้เอง” (จุฑาวุฒิ วรรณปักษ์. 2562 : สัมภาษณ์)

2.2 รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

จากการศึกษาพบว่า รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะการจัดรายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ 1) รายการที่มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตลอดรายการ และ 2) รายการที่มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสอดแทรกในรายการ ทั้งนี้ในส่วนของเนื้อหาการจัดรายการนั้นจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ส่วนลักษณะการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงนั้น พบว่า มีการแสดงธรรมเทศนา การบรรยายธรรม การปาฐกถาธรรม

อิราษ เนตรหาญ กล่าวว่า “รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาส่วนมากเป็นการเทศนาธรรม โดยวิธีการนำเสนอรายการได้แก่ รายการพูดคุย การบรรยายธรรมะ ออกอากาศประจำวันอาทิตย์ในช่วงเช้าและช่วงบ่าย” (อิราษ เนตรหาญ. 2562 : สัมภาษณ์)

รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา หลักการดำเนินชีวิต การแจ้งข่าวสารและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา และกิจกรรมต่างๆ ของวัด

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “รายการวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยมีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา หลักธรรม และหลักคำสอนที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต” (สุเทพ เม้าสง่า. 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 8 การสัมภาษณ์นักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน ดร.สุเทพ เม้าสง่า

ลักษณะการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมานำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในลักษณะของการแสดงธรรม นอกจากนี้ยังพบว่า ลักษณะการนำเสนออีกลักษณะหนึ่ง คือ การบรรยายธรรม ซึ่งเป็นการนำธรรมะมาพูดให้ผู้ฟังเข้าใจธรรมะ

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยสามารถผลิตรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาได้เอง ในขณะที่สถานีวิทยุอื่นๆ ไม่ได้ผลิตรายการดังกล่าว แต่รับสัญญาณการกระจายเสียงจากส่วนกลางและนำเสนอผ่านสถานีวิทยุของตนเอง ในลักษณะการแสดงพระธรรมเทศนา การบรรยายธรรม” (สุเทพ เม้าสง่า. 2562 : สัมภาษณ์)

จากการศึกษา พบว่า การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ 1. สถานีวิทยุกระจายเสียงผลิตรายการเอง ส่งสัญญาณออกอากาศรายการสด โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ 2. พระสงฆ์ทำหน้าที่ผลิตรายการเอง และส่งเทปรายการมาเปิดที่สถานีวิทยุ

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเป็นสถานีวิทยุแห่งเดียวที่มีการผลิตรายการและนำเสนอรายการที่เผยแผ่ธรรมะ โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ และเจ้าหน้าที่สถานีวิทยุทำหน้าที่ควบคุมการออกอากาศรายการ” (สุเทพ เม้าสง่า. 2562 : สัมภาษณ์)

สรุปได้ว่า การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมาของสถานีวิทยุกระจายเสียงภาครัฐ เน้นการนำเสนอนโยบายของรัฐ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากภาครัฐและภาค

ประชาชน อีกทั้งยังมีการนำเสนอเนื้อหาที่ผู้ฟังทุกกลุ่มสามารถฟังร่วมกันได้ อาทิ สาระความรู้ สาระบันเทิง บริการชุมชนท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม เด็กและเยาวชน และการศึกษา ซึ่งเป็นการ เผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ขององค์กร โดย มีลักษณะการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งรายการพุดคุย รายการข่าว รายการปกิณกะ หรือ รายการวาไรตี้ และรายการนิตยสาร ผู้ดำเนิน รายการสามารถเลือกวิธีการนำเสนอรายการให้สอดคล้องกับตนเองและเนื้อหาได้ สำหรับการผลิต รายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงของรัฐบางส่วนผลิตรายการตามภารกิจ ซึ่งมีบุคลากรที่มีความรู้ความ เชี่ยวชาญด้านวิทยุกระจายเสียงทำหน้าที่ผลิตรายการเองเป็นหลัก บางส่วนปล่อยให้บริษัทเอกชนเช่า ชื่อเวลาไปดำเนินการผลิตรายการเอง สถานีวิทยุชุมชนมีการนำเสนอเนื้อหาข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ และกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเป็นหลัก มีการนำเสนอข้อมูลความรู้ทั่วไปที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง ข่าวท้องถิ่น ข่าวประชาสัมพันธ์หน่วยงาน และการโฆษณาจากผู้สนับสนุนรายการ รวมถึงเนื้อหาที่ เกี่ยวกับความบันเทิงที่ใครก็สามารถฟังได้ อาทิ เพลง ละครวิทยุ และลิเก เป็นต้น มีลักษณะการ นำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงที่เน้นตอบสนองความบันเทิงแก่ผู้ฟัง โดยนำเสนอผ่านรายการ พุดคุย และรายการเพลงเป็นหลัก อาจมีการปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอให้เหมาะสมกับเนื้อหาได้ สำหรับการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุชุมชนผลิตรายการเองเป็นหลัก บางแห่งมี บุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิทยุกระจายเสียงทำหน้าที่ผลิตรายการ ในขณะที่บางแห่ง ผู้ผลิตรายการจะขาดความชำนาญด้านวิทยุกระจายเสียง ส่วนรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา นั้น มีลักษณะการจัด รายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ 1) รายการที่มีการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาตลอดรายการ และ 2) รายการที่มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสอดแทรกในรายการ ทั้งนี้ ในส่วนของเนื้อหาการจัดรายการนั้นจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา หลักการดำเนินชีวิต การแจ้งข่าวสารและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา และ กิจกรรมต่างๆ ซึ่งลักษณะการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงนั้น พบว่า มีการแสดงธรรมเทศนา และการบรรยายธรรม โดยทางสถานีวิทยุกระจายเสียงดำเนินการผลิตรายการเอง ซึ่งเป็นการ ออกอากาศสด โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ และพระสงฆ์ผลิตรายการเอง โดยการส่ง เทปรายการมาออกอากาศที่สถานีวิทยุกระจายเสียง

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสำรวจ และการสัมภาษณ์

ซึ่งผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของสถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของสถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา

มีรายละเอียดดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบัน

ภายหลังจากการที่รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเป็นเจ้าของคลื่นความถี่ และจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 40 คลื่นความถี่วิทยุและการกำกับดูแลกิจการวิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคม นั้น ส่งผลให้สถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีรูปแบบการดำเนินงานแบบวิทยุชุมชน เกิดขึ้นทุกอำเภอ มีจำนวนมากกว่า 400 สถานี โดยภาครัฐไม่เข้มงวดในการควบคุมการจัดรายการ รูปแบบวิทยุชุมชน และไม่มีการกำกับมาตรฐานทางเทคนิคของสถานีวิทยุชุมชน ผู้ประกอบการสถานีวิทยุชุมชนจึงอาศัยช่องว่างมุ่งหาผลประโยชน์จากการขยายสัญญาณการออกอากาศให้มากกว่า 30 วัตต์ ติดตั้งเสาอากาศที่มีความสูงมากกว่า 30 เมตร ทำให้ผู้ฟังที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ไกลกว่า 15 กิโลเมตร จากเสาสัญญาณ สามารถรับฟังรายการวิทยุชุมชนดังกล่าวได้ แต่ในขณะเดียวกันการขยายสัญญาณวิทยุกระจายเสียงอาจเกิดการทับซ้อนกับคลื่นวิทยุของสถานีอื่น และนำมาสู่ข้อขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการวิทยุชุมชนด้วยกันเอง

จากเหตุผลดังกล่าว รัฐจึงปฏิรูประบบสื่อวิทยุกระจายเสียง โดยออกพระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติองค์การจัดสรร คลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 เพื่อจัดระเบียบสถานีวิทยุกระจายเสียง บริหารจัดการคลื่นความถี่ และกำกับดูแลเนื้อหา ที่ถูกนำเสนอในรายการวิทยุกระจายเสียงให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งกำหนดให้ ผู้ประกอบการสถานีวิทยุกระจายเสียงต้องเริ่มต้นดำเนินการรายงานตัวขึ้นทะเบียนประเภทสถานี วิทยุกระจายเสียงเพื่อขออนุญาตทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง ได้แก่ กิจการบริการ สาธารณะ กิจการบริการชุมชน และกิจการทางธุรกิจ โดยการแจ้งรายละเอียดผู้ประกอบการ รายละเอียดของสถานีวิทยุ ที่ตั้งเสาอากาศ กำลังเครื่องส่งวิทยุกระจายเสียง รัศมีการออกอากาศ พื้นที่การให้บริการ รูปแบบรายการ การผลิตรายการ แสดงข้อมูลที่มาของรายได้ที่ผ่านมา แสดงข้อมูล ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสถานีที่ผ่านมา ผังรายการ และสัดส่วนรายการของสถานี รวมถึง โครงสร้างการบริหารงานของสถานีอีกด้วย

ภาพประกอบ 9 การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ คุณแสงชัย พละวัตร

เนื่องจากสถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาขนาดเล็ก มีวิธีการบริหารจัดการสถานีตามรูปแบบของตนเองมาตั้งแต่แรก มีรายได้จากโฆษณาสินค้าในรายการและการสนับสนุนของภาคเอกชนในชุมชน มีกลุ่มผู้ฟังที่ติดตามรายการมายาวนาน ผู้ดำเนินรายการจำนวนไม่มาก และจัดรายการตามความต้องการของผู้ฟัง ส่งผลให้ผู้ประกอบการสถานีวิทยุกระจายเสียงเกิดความตื่นตระหนกในการขอขึ้นทะเบียนประเภทสถานีวิทยุกระจายเสียง จึงเกิดการร่วมกลุ่มกันขึ้นเพื่อเสนอแนวทางการต่อรองต่อภาครัฐในการแก้ไขระเบียบให้สอดคล้องกับการดำเนินการของสถานีวิทยุกระจายเสียง เช่น สภาวิทยุชุมชนของนครราชสีมา, สมาคมมั่นคงสื่อมวลชน, สมาคมวิชาชีพวิทยุโทรทัศน์ ภาคประชาชน, สมาคมเครือข่ายวิทยุชุมชนเพื่อความมั่นคง และสมาคมสมัชชามวลชนเพื่อความมั่นคง เป็นต้น

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “สมาคมวิทยุในโครราชมีเยอะ แต่ละสมาคมก็จะดูแลสมาชิกของตนเอง ต้องมีการประชุม เพื่อติดตามข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ แลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างและภายในสมาคม” (สุเทพ เม้าสง่า, 2562 : สัมภาษณ์)

นอกจากนี้คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้ดำเนินการกำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียงให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดอย่างจริงจัง โดยตรวจจับสถานีวิทยุที่ไม่มีใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและใช้คลื่นความถี่โดยไม่ได้รับใบอนุญาตตามกฎหมาย และยึดเครื่องวิทยุ สายอากาศ และเสาอากาศ รวมทั้งเครื่องมิกซ์เสียง และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงดำเนินคดีกับผู้จัดรายการวิทยุกระจายเสียงในข้อหาประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์โดยไม่ได้รับอนุญาตจาก กสทช.ตาม พ.ร.บ.ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง 2551 ใช้คลื่นความถี่โดยไม่ได้รับอนุญาต และมี

เครื่องวิทยุ ตั้งสถานี และใช้วิทยุคมนาคมโดยไม่ได้รับอนุญาต ตาม พ.ร.บ.วิทยุคมนาคม 2498 อีกด้วย ส่งผลให้สถานีวิทยุชุมชนนครราชสีมาจำนวนหนึ่งปิดตัวลง ผู้ดำเนินรายการสูญเสียรายได้จากการจัดรายการและการโฆษณาสินค้า และสินค้าชุมชนไม่สามารถนำเสนอผ่านช่องทางวิทยุกระจายเสียงได้ (ฐิติรัตน์ พงษ์พุทธรักษ์. 2562 : สัมภาษณ์)

วิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมายังได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์รัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 เนื่องจากสื่อวิทยุกระจายเสียงยังคงเป็นช่องทางสำคัญในด้านการสื่อสารระหว่างรัฐกับประชาชน โดยประกาศงดรายการประจำสถานีทันทีที่ได้รับสัญญาณถ่ายทอดกระจายเสียงจากสถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพบกทุกครั้งที่ได้รับการประสาน และระงับการออกอากาศสถานีวิทยุชุมชนที่ไม่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งตามกฎหมายกำหนด ซึ่งเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจเดินทางไปยังสถานีวิทยุชุมชนทุกแห่งตรวจค้น ถ่ายภาพ และยึดอุปกรณ์ออกอากาศของสถานีวิทยุชุมชน ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 4/2557 เรื่องการถ่ายทอดออกอากาศของสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ และสถานีวิทยุชุมชน ส่งผลให้วิทยุชุมชนนครราชสีมาเผชิญภาวะวิกฤต ผู้ดำเนินรายการวิทยุเกิดความหวาดกลัว เจ้าหน้าที่ของรัฐเดินทางเข้ามาตรวจสอบความถูกต้องในการนำเสนอข้อมูลและการขึ้นทะเบียนที่ถูกกฎหมายหลายครั้งเพื่อให้แน่ใจว่าได้หยุดออกอากาศแล้วจริงๆ สถานีวิทยุกระจายเสียงไม่สามารถจัดรายการต่อไปได้ ขาดการเชื่อมโยงระหว่างผู้ดำเนินรายการและผู้ฟังรายการ ขาดรายได้จากการโฆษณาสินค้า ไม่มีทิศทางในการดำเนินงานสถานีวิทยุกระจายเสียงในอนาคต และผู้ประกอบการจำนวนมากต้องปิดสถานีวิทยุกระจายเสียง (สุเทพ เม้าสง่า. 2562 : สัมภาษณ์)

หลังจากเหตุการณ์รัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 วิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาต้องลงชื่อในข้อตกลงว่าจะไม่นำเสนอเนื้อหาในประเด็นที่ขัดแย้งกับคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) สถานีวิทยุชุมชนที่เคยขึ้นทะเบียนตามหลักเกณฑ์ กสทช. และได้รับการผ่อนผันให้ออกอากาศต้องปิดตัวลงทั้งหมดทันที เพื่อดำเนินกิจการต่อต้องยื่นเรื่องขออนุญาตกลับมาออกอากาศใหม่อีกครั้ง (สัญญา ภักดีโพธิ์. 2562 : สัมภาษณ์) ซึ่งสถานีวิทยุชุมชนหลายแห่งไม่ดำเนินการขออนุญาตกลับมาออกอากาศอีกครั้ง เจ้าหน้าที่ของรัฐยังคงเดินทางมาที่สถานีวิทยุเพื่อตรวจสอบการขึ้นทะเบียนที่ถูกกฎหมายและการนำเสนอเนื้อหา คณะกรรมการ กสทช. เพิ่มความเข้มงวดในการกำกับสถานีวิทยุตามหลักเกณฑ์ ผู้ดำเนินรายการไม่มีรายได้จากการโฆษณาสินค้า ผู้ประกอบการไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายภายในสถานีวิทยุ รวมถึงค่าใช้จ่ายในกระบวนการขออนุญาตประกอบการวิทยุกระจายเสียงได้ สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาจำนวนมากจึงต้องปิดลงอย่างถาวร

ภาพประกอบ 10 การสัมภาษณ์ตัวแทนองค์กรสื่อสารมวลชน คุณฐิติรัตน์ พงษ์พุทธรักษ์

สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาที่สามารถออกอากาศได้ ต่างดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ กสทช. โดยผู้ประกอบการสถานีวิทยุกระจายเสียงภาครัฐ และวิद्यุชุมชนทำการศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ เพื่อกำหนดลักษณะและประเภทของกิจการกระจายเสียง ประกอบด้วย 1) กิจการบริการสาธารณะ ได้แก่ บริการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อบริการสาธารณะ 3 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง เพื่อการส่งเสริมความรู้ การศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การเกษตร และการส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ สุขภาพ อนามัย กีฬา หรือการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ประเภทที่สอง เพื่อความมั่นคงของรัฐ หรือ ความปลอดภัยสาธารณะ ประเภทที่สาม เพื่อการกระจายข้อมูลข่าวสาร เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชนและรัฐสภากับประชาชน การกระจายข้อมูลข่าวสาร เพื่อการส่งเสริมสนับสนุนในการเผยแพร่และให้การศึกษาแก่ประชาชน เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บริการข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะแก่คนพิการ คนด้อยโอกาส หรือกลุ่มความสนใจที่มีกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือบริการข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะอื่น 2) กิจการบริการชุมชน ได้แก่ บริการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อบริการสาธารณะแต่ต้องเป็นประโยชน์ตามความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นที่รับบริการ และ 3) กิจการทางธุรกิจ ได้แก่ บริการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรในทางธุรกิจ (แสงชัย พลสวัสดิ์. 2562 : สัมภาษณ์) นอกจากนี้ผู้ทดลองประกอบการสถานีวิद्यุต้องแจ้งรายละเอียดสถานี วัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานี โครงสร้างการบริหารจัดการของสถานี ผังรายการ สัดส่วนรายการ การจัดรายการ และการผลิตรายการ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (กสท.) พิจารณาใบอนุญาตทดลองประกอบกิจการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์

สำหรับให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ อายุใบอนุญาต 1 ปี ซึ่งในปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงต้องดำเนินการตามประกาศกิจการวิทยุกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ซึ่งผู้ขอทดลองประกอบกิจการและคณะกรรมการบริหารสถานียังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ กสทช. ผู้จัดรายการจำนวนมากไม่ได้เข้ารับการอบรมและทดสอบเพื่อรับบัตรผู้ประกาศ และบางส่วนยังคงอยู่ระหว่างการอบรมบัตรผู้ประกาศ (สุเทพ เม้าสง่า. 2562 : สัมภาษณ์) สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทประกอบกิจการสาธารณะและบริการชุมชนไม่สามารถหารายได้จากค่าธรรมเนียม ส่งผลให้คณะกรรมการบริหารสถานีต้องควบคุมค่าใช้จ่ายโดยการลดจำนวนบุคลากรภายในสถานีลง มอบหมายงานแก่บุคลากรที่นอกเหนือจากหน้าที่ความรับผิดชอบในสถานี และเพิ่มจำนวนผู้จัดรายการจิตอาสา

ภาพประกอบ 11 การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายรายการ คุณอุมาภรณ์ อัมภาสุวรรณ

1.2 ลักษณะการดำเนินงาน

สำหรับการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา นั้น สถานีวิทยุกระจายเสียงต้องแสดงรายละเอียดข้อมูลการบริหารจัดการสถานี ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานี เจ้าหน้าที่รายการ เจ้าหน้าที่เทคนิค เจ้าหน้าที่ธุรการ และกรรมการบริหารสถานีผู้ทดลองประกอบกิจการ ประกอบกับแผนภาพแสดงรายละเอียดโครงสร้างการบริหารจัดการสถานีพร้อมหน้าที่ความรับผิดชอบในสถานีของกรรมการบริหารสถานีแต่ละคน ให้เป็นไปตามประกาศ กสทช. เรื่องหลักเกณฑ์การอนุญาตทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง พ.ศ. 2555 ทั้งนี้โครงสร้างของสถานีวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบันไม่แตกต่างไปจากเดิม บุคลากรคนเดียวก็อาจมีหน้าที่ตาม

โครงสร้างองค์กรหลายตำแหน่งได้ ผู้ประกอบการอาจทำการเปลี่ยนชื่อเรียกตำแหน่งต่างๆ ให้สอดคล้องกับการแสดงเอกสารเพื่อขออนุญาตทดลองประกอบการวิทยุกระจายเสียง

ภาพประกอบ 12 การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ คุณสุภาพร เสภาสิราภรณ์

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “ผู้อำนวยการเป็นผู้บริหารสูงสุด งานบริหารทั่วไป งานช่างเทคนิค แต่ด้วยบุคลากรที่มีน้อยเลยปรับจากฝ่ายข่าว ฝ่ายรายการ ให้เหลือฝ่ายเดียวเป็นฝ่ายข่าวและรายการ” (รพีพรรณ วิเศษ. 2562 : สัมภาษณ์)

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “กฎหมายกำหนดให้มีผู้อำนวยการสถานี ถ้าหากไม่แจ้งไม่สามารถขอรับใบอนุญาตประกอบการวิทยุกระจายเสียงได้ ที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการ แล้วก็เป็นผู้ขายต่างๆ ฝ่ายผลิตรายการ ฝ่ายเทคนิค ฝ่ายธุรการ ฝ่ายการตลาด ฝ่ายควบคุมเสียง” (สุเทพ เม้าสง่า. 2562 : สัมภาษณ์)

อชิรพัฒน์ ไกรกิตติสกุลชัย กล่าวว่า “ผู้จัดการศูนย์วิทยุภูมิภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง นายสถานี นักจัดรายการผู้อาวุโสเป็นพนักงานที่บรรจุแล้วนักจัดรายการ เจ้าหน้าที่ประสานงาน ช่างเทคนิค” (อชิรพัฒน์ ไกรกิตติสกุลชัย. 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 13 การสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการ คุณอชิรพัฒน์ ไกรกิติสกุลชัย

สุขุม พระเดชพะงษ์ กล่าวว่า “ผู้ประกอบการสถานี ดำเนินการขออนุญาต ทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง ผู้อำนวยการสถานีดูแลผังรายการและดูแลผู้จัดรายการ ช่างเทคนิค เลขานุการ ผู้จัดรายการ ตามเกณฑ์ของ กสทช.” (สุขุม พระเดชพะงษ์. 2562 : สัมภาษณ์)

แม้ว่าผู้อำนวยการสถานีจะเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดตามโครงสร้างการบริหาร จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียง ในการรับผิดชอบดูแลการจัดรายการ การดำเนินรายการ และการ ให้บริการหรือแพร่ภาพกระจายเสียงของสถานีให้เป็นที่ได้รับอนุญาต แต่ก็ยังเปิดโอกาสให้กับ หัวหน้าฝ่ายรายการและนักจัดรายการ สามารถเสนอรายการใหม่ การคัดเลือกเนื้อหาในการสื่อสาร กับผู้ฟัง วิธีการนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจ และกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมกับการ รวมถึง ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงให้มีประสิทธิภาพอีกด้วย

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “การพัฒนารายการสามารถพูดคุยกับผู้บริหารถึง การสร้างสรรค์รายการใหม่ๆ ซึ่งควรเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ” (รพีพรรณ วิเศษ. 2562 : สัมภาษณ์)

อมรเทพ วงศ์ประภารัตน์ กล่าวว่า “นำเสนอรายการให้เหมาะสมกับผู้ฟัง กระแส คนกำลังสนใจ ผู้ฟังเข้ามาพูดคุย แชร์ โลงในรายการ รวมถึงกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม ในรายการ” (อมรเทพ วงศ์ประภารัตน์. 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 14 การสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการ คุณอมรเทพ วงศ์ประภารัตน์ และคุณพิมพ์คุณัญ ศรีสระน้อย

1.3 ที่มาของรายได้

คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม แห่งชาติ กำหนดการหารายได้ตามประเภทการประกอบกิจการ คือ 1) กิจการประเภทสาธารณะ ไม่สามารถหารายได้จากโฆษณา 2) กิจการประเภทบริการชุมชน ไม่สามารถหารายได้จากโฆษณา ยกเว้นรายได้จากการบริจาค การอุดหนุน หรือรายได้ทางอื่นที่ไม่ใช่การโฆษณาให้สถานี และ 3) กิจการประเภทบริการธุรกิจ สามารถหารายได้จากโฆษณาและบริการธุรกิจได้ไม่เกิน ชั่วโมงละสิบสองนาทีกี่ครั้ง เมื่อรวมเวลาโฆษณาตลอดทั้งวันเฉลี่ยแล้วต้องไม่เกินชั่วโมงละสิบนาทีกี่ครั้ง แสงชัย พละวัตร กล่าวว่า “อันดับ 1 โฆษณา อันดับ 2 ค่าเช่าเวลา ผู้ซื้อบริหารการจัดรายการเอง อันดับ 3 การประชาสัมพันธ์ ร่วมพูดคุยสัมภาษณ์ในรายการเป็นหน่วยงานองค์กรของรัฐ อันดับ 4 การผลิตสปอต” (แสงชัย พละวัตร. 2562 : สัมภาษณ์)

อชิรพัฒน์ ไกรกิตติสกุลชัย กล่าวว่า “โฆษณา ผลิตสปอต การสัมภาษณ์การนำพุดนำองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ มาในรายการ เป็นการประชาสัมพันธ์ในรายการและแขกรับเชิญ” (อชิรพัฒน์ ไกรกิตติสกุลชัย. 2562 : สัมภาษณ์)

ประพันธ์ นีกะระโทก (2562 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า “รายได้หลักของสถานีมาจากมหาวิทยาลัย การเป็นสถานีสาธารณะไม่สามารถรับโฆษณาสินค้าได้ รายได้ลด ตอนนี้อย่างน้อยต้องขออนุญาตทอดผ้าป่าสถานีวิทยุเพื่อนำมาบริหารจัดการ” (ประพันธ์ นีกะระโทก. 2562 : สัมภาษณ์)

1.4 เครือข่ายความร่วมมือ

โดยเครือข่ายความร่วมมือของสถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาในด้าน การจัดรายการต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นการรับข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นจากส่วนกลางและภายในจังหวัดนครราชสีมา การนำเสนอความรู้เฉพาะทางจากหน่วยงาน ต่างๆ ผ่านการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงออกอากาศสดและบันทึกเทป เช่น ธนาคารเพื่อ การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สถานีอุดุนิยมวิทยาจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดนครราชสีมา เทศบาลนครนครราชสีมา หอการค้าจังหวัดนครราชสีมา และมหาวิทยาลัย การ ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร หรือ กิจกรรม หรือ โครงการของหน่วยงานต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียง

เกียรติฉัตร พรายจันทร์ กล่าวว่า “หน่วยงานต่างๆ นำเสนอประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นข่าวสารที่มีประโยชน์กับประชาชน” (เกียรติฉัตร พรายจันทร์. 2562 : สัมภาษณ์)

อชิรพัฒน์ ไกรกิติสกุลชัย กล่าวว่า “นักจัดรายการจะประสานงานกับสตริง เกอร์ที่รอส่งข่าวให้กับส่วนกลาง ประชาสัมพันธ์จังหวัด เปิดโอกาสให้คนฟังได้รู้ข้อมูลที่เกิดขึ้นใน จังหวัด” (อชิรพัฒน์ ไกรกิติสกุลชัย. 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 15 การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ คุณเกียรติฉัตร พรายจันทร์

1.5 การกำกับดูแล

คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม แห่งชาติ มีหน้าที่กำกับดูแลการทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงทุกประเภท ให้ดำเนินการ

เป็นไปตามหลักเกณฑ์ กสทช. โดยเคร่งครัด นอกจากนี้ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียง ทำหน้าที่ดูแลการจัดรายการตามผังรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียง ผู้จัดรายการ การผลิตรายการ และการเผยแพร่รายการ ซึ่งการตรวจสอบการจัดรายการกันเองภายในองค์กร ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดระหว่างการออกอากาศ และการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมออกไปสู่ประชาชน นอกจากนี้ สมาคมเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา ยังร่วมกันสอดส่องดูแลผู้ประกอบการวิทยุกระจายเสียง อีกทั้งยังทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยปัญหาระหว่างสถานีด้วย

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “สมาคมวิชาชีพวิทยุโทรทัศน์ภาคประชาชนทั่วประเทศ กรรมการของสมาคมเป็นนักวิชาการ ผู้อำนวยการโรงเรียน คนที่มีความรู้รวมตัวกันเป็นองค์กรวิชาชีพวิทยุโทรทัศน์ภาคประชาชน กสทช. ควบคุมเรา ตัวเราเองควบคุมกันเองภายในด้วย คือเป็นสะพานผ่านระหว่าง กสทช. กับวิทยุชุมชน” (สุเทพ เม้าสง่า. 2562 : สัมภาษณ์)

พิทยา แสงรุ่ง กล่าวว่า “วิทยุชุมชนในจังหวัดมีจำนวนมาก เกินกว่าที่ กสทช. จะกำกับดูแลวิทยุ สมาคมเลยต้องมาดูแลเนื้อหารายการ ผังรายการ เวลาการออกรายการ ผู้ดำเนินรายการ” (พิทยา แสงรุ่ง. 2562 : สัมภาษณ์)

1.6 ข้อจำกัด

จากการศึกษา พบว่า ข้อจำกัดของสถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านการกำกับดูแล

1) ด้านบุคลากร กล่าวคือ บุคลากรในกระบวนการผลิตรายการ วิทยุกระจายเสียงไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียงไม่มีงบประมาณสนับสนุนให้กับบุคลากร ทำให้สถานีวิทยุกระจายเสียงต้องบริหารจัดการบุคลากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ บุคลากรต้องสามารถรับผิดชอบงานอื่นๆ นอกเหนือจากงานประจำ หรือการรับผิดชอบงานแทนผู้อื่น หรือการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วย

เกียรติฉัตร พรายจันทร์ กล่าวว่า “ก็จะมีข้อจำกัดเรื่องของบุคลากร เพราะว่าตามหลักเกณฑ์ผู้ดำเนินรายการเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมมาแบบ กสทช. ซึ่งกรมอุตุฯ ไม่ได้มีบุคลากรด้านวิทยุโดยเฉพาะ ก็ยังต้องส่งคนไปอบรมที่กรมประชาสัมพันธ์เรื่อยๆ” (เกียรติฉัตร พรายจันทร์. 2562 : สัมภาษณ์)

ประพันธ์ นีกระโทก กล่าวว่า “ผู้จัดรายการหลักของสถานีมีไม่มาก บางส่วนได้รับมอบหมายให้นำเสนอเนื้อหาเฉพาะเรื่อง บางส่วนมีภารกิจอื่นๆ ในช่วงเวลาผลิตรายการ และบางส่วนเป็นจิตอาสาอาจมาบ้างไม่มาบ้าง” (ประพันธ์ นีกระโทก. 2562 : สัมภาษณ์)

คชพล คชพลายุทธ์ กล่าวว่า “บุคลากรจำกัด เพราะฉะนั้นแต่ละฝ่าย ต้องทำงานร่วมกัน เช่น ฝ่ายข่าวมาจัดรายการ ฝ่ายรายการต้องทำข่าวได้ด้วย” (คชพล คชพลายุทธ์. 2563 : สัมภาษณ์)

2) ด้านงบประมาณ กล่าวคือ สถานีวิทยุกระจายเสียงต้องใช้งบประมาณ หรือเงินในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงต่างๆ ตลอดจนเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าบุคลากร ค่าอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนใหญ่ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงานผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง เนื่องจากรายได้จากการโฆษณาไม่มีหรือมีน้อย และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้ลูกค้าไม่กล้าลงทุนโฆษณากับสื่อวิทยุกระจายเสียง นอกจากนี้ ยังพบว่า ในเรื่องของงบประมาณนั้น สถานีวิทยุกระจายเสียงอาจมีการระดมทุนจากการทอดผ้าป่า เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียง

รพีพรรณ วิเศษ (2563 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า “ไม่มีโฆษณาเอกชนเข้ามา ส่วนใหญ่เป็นงานประชาสัมพันธ์ของส่วนราชการ” (รพีพรรณ วิเศษ. 2563 : สัมภาษณ์)

จิราษ เนตรหาญ (2562 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า “เรื่องเศรษฐกิจมากกว่าช่วงนี้การใช้จ่ายจะมีการต่อรองกันมากยิ่งขึ้น ถ้าวัดได้ก็พยายามลดให้ จะเพิ่มไม่ได้เลย ลูกค้าไม่มั่นใจ ไม่กล้าใช้จ่ายเงิน สถานีเองก็มีค่าใช้จ่าย ค่าอุปกรณ์ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเน็ต อื่นๆ ซึ่งเป็นต้นทุนต้องใช้จ่ายทั้งนั้น”

ชาตรี ไทยทัต กล่าวว่า “ผลกระทบเรื่องรายได้แน่นอน คนฟังก็หาย และด้วยภาวะเศรษฐกิจที่คนไม่ค่อยกล้าใช้เงิน การลงทุนค่อนข้างมีความเสี่ยง คือไม่รู้ถึงผลตอบแทนที่แน่นอน และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงเร็วจึงยากในการพัฒนาด้านอื่นๆ” (ชาตรี ไทยทัต. 2563 : สัมภาษณ์)

3) ด้านการกำกับดูแล กล่าวคือ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบ ตลอดจนบังคับใช้กฎหมายต่างๆ เกี่ยวกับการประกอบการและการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียง ซึ่งทาง กสทช. มีข้อกำหนด ระเบียบ หลักเกณฑ์ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการกิจการกระจายเสียงดังกล่าว ทำให้สถานีวิทยุกระจายเสียงต้องเพิ่มภาระหน้าที่ของบุคลากร และจัดสรรงบประมาณจำนวนมากในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อใช้สำหรับการรายงานผลการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงให้เป็นไปตามมาตรฐานของ กสทช.

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “ประกาศของ กสทช. มีข้อจำกัด อย่างเช่น เรื่องการต่อใบอนุญาตต้องอยู่ในระเบียบข้อบังคับ ถ้าเกินคือโดนระงับการออกอากาศ กสทช. เข้มงวดมาก ทำให้สถานีต่างๆ ลดปริมาณลง การต่อใบอนุญาตมีเงื่อนไขออกมาทุกปี ถ้าทำไม่ได้อย่างที่ กสทช. กำหนดก็ต้องปิดสถานีลง” (สุเทพ เม้าสง่า. 2562 : สัมภาษณ์)

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “กสทช. ออกกฎระเบียบต่างๆ กำหนด สัดส่วนเนื้อหา บัญชีคุมรายได้ รายจ่าย ต้องทำรายงานส่ง” (รพีพรรณ วิเศษ. 2563 : สัมภาษณ์)

สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ภายหลังจากการที่รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเป็นเจ้าของคลื่นความถี่และจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 40 คลื่นความถี่วิทยุและการกำกับดูแลกิจการวิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคมนั้น ส่งผลให้สถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมาจำนวนมากกว่า 400 สถานี ผู้ประกอบการสถานีวิทยุชุมชนอาศัยช่องว่างทางกฎหมายมุ่งหาผลประโยชน์โดยการขยายสัญญาณการออกอากาศ ทำให้เกิดการทับซ้อนกับคลื่นวิทยุของสถานีอื่น และนำมาสู่ข้อขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการวิทยุชุมชนด้วยกันเอง รัฐจึงปฏิรูปสื่อวิทยุกระจายเสียง โดยออกพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 เพื่อจัดระเบียบสถานีวิทยุกระจายเสียง บริหารจัดการคลื่นความถี่ และกำกับดูแลเนื้อหาที่ถูกนำเสนอในรายการวิทยุกระจายเสียงให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบการสถานีวิทยุกระจายเสียงต้องเริ่มต้นดำเนินการรายงานตัวขึ้นทะเบียนประเภทสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อขออนุญาตทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงด้วยความไม่เข้าใจในกฎหมายวิทยุกระจายเสียง การดำเนินการจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนที่ไม่ถูกต้องทั้งทางด้านหลักการและทางด้านเทคนิค ผู้ประกอบการสถานีจึงเกิดความตื่นตระหนก นำมาสู่การรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อเสนอแนวทางการต่อรองต่อภาครัฐในการแก้ไขระเบียบให้สอดคล้องกับการดำเนินการของสถานีวิทยุกระจายเสียงของตนเอง การดำเนินการกำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียงให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดอย่างจริงจังของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) โดยตรวจจับสถานีวิทยุที่ไม่มีใบอนุญาตและดำเนินคดีกับผู้จัดรายการวิทยุกระจายเสียงในข้อหาประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์โดยไม่ได้รับอนุญาตจาก กสทช.ตาม พ.ร.บ.ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง 2551 ใช้คลื่นความถี่โดยไม่ได้รับอนุญาต และมีเครื่องวิทยุ ตั้งสถานี และใช้วิทยุคมนาคมโดยไม่ได้รับอนุญาต ตาม พ.ร.บ.วิทยุคมนาคม 2498 สถานีวิทยุชุมชนนครราชสีมาจำนวนหนึ่งปิดตัวลง ผู้ดำเนินรายการสูญเสียรายได้จากการจัดรายการและการโฆษณาสินค้า และสินค้าชุมชนไม่สามารถนำเสนอผ่านช่องทางวิทยุกระจายเสียงได้ นอกจากนี้ผลกระทบจากเหตุการณ์รัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 ส่งผลให้วิทยุชุมชนนครราชสีมาเผชิญภาวะวิกฤต ผู้ดำเนินรายการวิทยุเกิดความหวาดกลัว เจ้าหน้าที่ของรัฐเดินทางเข้ามาตรวจสอบความถูกต้องในการนำเสนอข้อมูลและการขึ้นทะเบียนที่ถูกกฎหมายหลายครั้งเพื่อให้แน่ใจว่าได้หยุดออกอากาศแล้วจริงๆ สถานีวิทยุกระจายเสียง

ไม่สามารถจัดรายการต่อไปได้ ขาดการเชื่อมโยงระหว่างผู้ดำเนินรายการและผู้ฟังรายการ ขาดรายได้จากการโฆษณาสินค้า ไม่มีทิศทางในการดำเนินงานสถานีวิทยุกระจายเสียงในอนาคต และผู้ประกอบการจำนวนมากต้องปิดสถานีวิทยุกระจายเสียง หลังจากเหตุการณ์รัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 สิ้นสุดลง สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาต้องยื่นเรื่องขออนุญาตกลับมาออกอากาศใหม่อีกครั้ง โดยผู้ประกอบการสถานีวิทยุกระจายเสียงภาครัฐ และวิทยุชุมชนทำการศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ เพื่อกำหนดลักษณะและประเภทของกิจการกระจายเสียง ประกอบด้วย 1) กิจการบริการสาธารณะ 2) กิจการบริการชุมชน และ 3) กิจการทางธุรกิจ ทั้งนี้ สถานีวิทยุกระจายเสียงต้องดำเนินการตามประกาศ กสทช. ซึ่งผู้ขอทดลองประกอบกิจการและคณะกรรมการบริหารสถานียังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ กสทช. สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาบริหารงานตามโครงสร้างการบริหารจัดการสถานี โดยมีผู้อำนวยการสถานีจะเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุด และทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงให้มีประสิทธิภาพ ส่วนเครือข่ายความร่วมมือของสถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของ กสทช. และสมาคมเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา

2. การจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

2.1 รายการวิทยุกระจายเสียง

สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ได้รับอนุญาตทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงต้องนำเสนอเนื้อหารายการที่ตรงกับการแสดงข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสถานีวิทยุ ได้แก่ วัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานี ประเภทกิจการ ผังรายการและสัดส่วนรายการ และหลักเกณฑ์คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) โดยสถานีวิทยุกระจายเสียงทุกประเภทมีการนำเสนอข่าวสารหรือสารประโยชน์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน หรือเหตุการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ ผู้ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงต้องพิจารณาการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์รายการ และกลุ่มผู้ฟังรายการ เช่น พูดกับผู้ฟัง สนทนา สัมภาษณ์ อภิปราย นิติสาร สารคดี สารระละคร เพลงหรือบันเทิง และตอบปัญหา เป็นต้น เนื่องจากสื่อวิทยุกระจายเสียงมีคุณลักษณะเด่นที่ผู้ฟังสามารถทำงานหรือกิจกรรมอื่นๆ ไปพร้อมกับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงด้วยได้ ทั้งนี้ สถานีวิทยุกระจายเสียงต้องกำหนดตารางเวลาในการออกอากาศรายการ เพื่อให้ผู้ฟังสามารถรับฟังรายการที่ตนเองสนใจได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับที่ กสทช. ได้กำหนดสัดส่วนรายการของแต่ละประเภทสถานีวิทยุกระจายเสียง ส่วนใหญ่สถานีวิทยุกระจายเสียงดำเนินการผลิตรายการด้วยตนเอง ในรูปแบบของการบันทึกเทปรายการ และออกอากาศสด ซึ่งแตกต่างจากเดิมที่มีรูปแบบการออกอากาศสดจำนวนมาก ส่วนหน่วยงานภายนอกที่มาเช่าเวลา

ออกอากาศ ผู้จัดรายการทำหน้าที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานเพียงอย่างเดียว มีเจ้าหน้าที่ช่างเทคนิคอำนวยความสะดวกในด้านกรผลิตรายการให้ บางหน่วยงานที่มีอุปกรณ์สำหรับบันทึกเสียงสามารถผลิตรายการส่งมาให้สถานีเปิดได้ตามช่วงเวลารายการ

ภาพประกอบ 16 การสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการ คุณเวคิน ปรัชญาวงศ์

2.1.1 สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการสาธารณะ

มีการนำเสนอเนื้อหาตรงกับข้อกำหนดตามหลักเกณฑ์ของ กสทช. ประเภทกิจการบริการสาธารณะ ซึ่งปรากฏรายการในผังรายการวิทยุกระจายเสียงอย่างชัดเจน โดยมีการนำเสนอข่าวสารหรือสาระประโยชน์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน หรือ เหตุการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ยังรวมถึงความรู้ การศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การเกษตร การส่งเสริมอาชีพ สุขภาพ อนามัย กีฬา และข้อมูลที่เป็นต่อผู้ฟัง

สุเทพ ไม้สง่า กล่าวว่ “มีรายการใหม่ๆ เกิดขึ้น รายการสาระความรู้ รายการข่าว สถานีนี้มีปริมาณข่าวสารมากที่สุด ที่น้อยจะเป็นพวกบันเทิง นำเสนอด้วยวิธีการพูดคุย อย่างเช่นรายการเด็ก” (สุเทพ ไม้สง่า. 2562 : สัมภาษณ์)

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่ “การจัดและผลิตรายการเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนที่รับฟังรายการทางสถานี เสนอข่าวจากส่วนกลางและข่าวท้องถิ่น นโยบายของรัฐ โครงการยุทธศาสตร์ การส่งกระจายเสียงเครือข่ายกรมประชาสัมพันธ์ ผู้จัดรายการทุกคนมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิทยุกระจายเสียงโดยเฉพาะ” (รพีพรรณ วิเศษ. 2562 : สัมภาษณ์)

สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการสาธารณะมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจ รวมถึงการใช้ประโยชน์ด้านการเรียนการสอนหรือการเผยแพร่ความรู้สู่สังคม ลักษณะการนำเสนอรายการจึงมีความหลากหลาย

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายการ และกลุ่มผู้ฟังรายการ มีการนำการสื่อสารสองทางระหว่างผู้ดำเนินรายการและผู้ฟังรายการมาใช้เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม และติดตามรายการอย่างต่อเนื่อง

ประพันธ์ นีกระโทก กล่าวว่า “การจัดรายการของวิทยุสาธารณะต้องนำเสนอข่าวสารหรือสาระประโยชน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 อื่นๆ ร้อยละ 30 ก็ต้องมานั่งหนักในเรื่องเผยแพร่พระพุทธศาสนา บรรยายธรรมอย่างเดียวไม่ได้ต้องมีการคอนแทคกับผู้ฟังด้วย เช่น รายการข่าวพุทธสัมพันธ์เป็นการจัดรายการที่นำเสนอหลากหลายวิธี สนทนา สัมภาษณ์ พูดคุยด้วย” (ประพันธ์ นีกระโทก. 2562 : สัมภาษณ์)

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “รายงานข่าวสดที่ใช้วิธีการโฟนอินเข้ามาในรายการ การอ่านข่าว รายการสนทนาข่าว ส่วนรายการที่หน่วยงานอื่นมาจัดการนำเสนอจะขึ้นอยู่กับหน่วยงานนั้นๆ เน้นการนำความรู้ด้านต่างๆ มาจัด ไม่ได้เน้นบันเทิง แต่ก็เน้นพูดคุย” (รพีพรรณ วิเศษ. 2562 : สัมภาษณ์)

ผังรายการและการกำหนดสัดส่วนรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการสาธารณะตามหลักเกณฑ์ของ กสทช. กำหนดให้ต้องมีรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการดำเนินการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถานี และผู้ฟังรายการสามารถเชื่อถือได้ว่าจะได้รับฟังรายการที่ก่อให้เกิดความรู้และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ฟังรายการได้ นอกจากนี้มีการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์แก่คนพิการ และคนด้อยโอกาสอีกด้วย

เกียรติฉัตร พรายจันทร์ กล่าวว่า “สัดส่วนของรายการตามหลักเกณฑ์ของ กสทช. ส่วนใหญ่เป็นข่าวสารให้ความรู้ สปอตโฆษณา ประชาสัมพันธ์” (เกียรติฉัตร พรายจันทร์. 2562 : สัมภาษณ์)

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “รายการธรรมะ รายการข่าวกรมประชาสัมพันธ์ รายการบันเทิงสดแทรกข่าวสาร รายการวัฒนธรรมไทย รายการคนพิการ รายการสำหรับเด็ก ข่าวท้องถิ่น” (สุเทพ เม้าสง่า. 2562 : สัมภาษณ์)

ประพันธ์ นีกระโทก (2562 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า “สถานีวิทยุประเภทสาธารณะ กำหนดให้นำเสนอเนื้อหาข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามที่ กสทช. กำหนด เช่น รายการส่งเสริมการศึกษา วัฒนธรรม เด็ก เยาวชน ข่าว ศิลปะท้องถิ่น กฎหมาย สุขภาพ และบันเทิง” (ประพันธ์ นีกระโทก. 2562 : สัมภาษณ์)

สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการสาธารณะมีหน้าที่ดำเนินกิจการวิทยุกระจายเสียง ประกอบกับมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านวิทยุกระจายเสียง ที่แบ่งหน้าที่ในการทำงานอย่างชัดเจน อาทิ ผู้ดำเนินรายการ และช่างเทคนิค ทำให้สามารถผลิตรายการเองได้ในปริมาณมาก นอกจากนี้สถานีวิทยุยังได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการร่วมผลิต

รายการ ซึ่งมีทั้งที่หน่วยงานภายนอกมาดำเนินรายการที่สถานีวิทยุโดยมีช่างเทคนิคควบคุมการออกอากาศ หน่วยงานภายนอกผลิตรายการด้วยตนเองและส่งรายการมาออกอากาศตามเวลาของสถานีวิทยุ รับ สัญญาณการกระจายเสียงจากสถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนกลาง และให้หน่วยงานภายนอกเช่าเวลาในการ ออกอากาศ

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “สถานีผลิตรายการเอง ทั้งรายการที่ออกอากาศ สด และรายการบันทึกเทป การเช่าเวลาจัดรายการ โดยหน่วยงานเตรียมเนื้อหาการจัดรายการ มีช่าง ควบคุม การผลิตรายการให้” (รพีพรรณ วิเศษ. 2562 : สัมภาษณ์)

ประพันธ์ นีกระโทก กล่าวว่า “ผลิตรายการบันทึกเทปเองที่สถานี เป็นการ เผยแพร่หลักธรรมมากที่สุด รายการที่จัดและออกอากาศสด” (ประพันธ์ นีกระโทก. 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 17 การสัมภาษณ์นักวิชาการด้านวัฒนธรรม คุณไชยรัตน์ แสงทอง

2.1.2 สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการชุมชน

การนำเสนอเนื้อหาตรงกับข้อกำหนดการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง ประเภทกิจการบริการชุมชน โดยแสดงเนื้อหารายการที่นำเสนอในผังรายการวิทยุกระจายเสียงตาม หลักเกณฑ์ของ กสทช. ซึ่งต้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ โดย เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชน เหตุการณ์ปัจจุบัน หรือ เหตุการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อ สาธารณะ หรือ ที่เกิดขึ้นโดยเน้นเหตุการณ์ในชุมชน นอกจากนี้ยังรวมถึงความรู้ สุขภาพ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ประชาธิปไตย และประเพณีวัฒนธรรม

เวคิน ปรัชญาวงศ์ กล่าวว่า “เน้นการนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังเพื่อชุมชน ต้องการให้ผู้ฟังได้รับสิ่งที่เป็นความรู้ เป็นประโยชน์ ทันเหตุการณ์ และที่มีความสำคัญคือหลักการดำเนินชีวิตตามแนวทางศาสนา จริยธรรม ศีลธรรม คุณธรรม” (เวคิน ปรัชญาวงศ์. 2562 : สัมภาษณ์)

การดำเนินการสถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการชุมชนเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ได้รับสัญญาณการกระจายเสียง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมในการจัดรายการ ซึ่งผู้ดำเนินรายการเป็นอาสาสมัครจากในชุมชน ไม่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง ด้วยเหตุนี้ทาง กสทช. จึงได้กำหนดแนวทางการนำเสนอรายการสำหรับสถานีวิทยุชุมชน เช่น รายการข่าวสด เล่าข่าว และวิเคราะห์ข่าว รายการสนทนาปัญหา และเหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นต้น ทำให้ผู้ดำเนินรายการสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญเฉพาะด้านของตนเองมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรายการเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ฟังเป้าหมายคือ คนในชุมชน มากที่สุด

เวคิน ปรัชญาวงศ์ กล่าวว่า “การนำเสนอรายการของผู้ดำเนินรายการแต่ละคนไม่เหมือนกัน สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับตัวผู้จัดรายการเอง ตอนนั้นคนฟังอยากฟังเรื่องเล่า มีคนมาคุยกันในรายการด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เปิดฟังได้ตลอดทั้งวัน ทำงานไปด้วย ฟังไปด้วยไม่เหงา” (เวคิน ปรัชญาวงศ์. 2562 : สัมภาษณ์)

สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการชุมชนต้องมีรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 โดยต้องนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชนเป้าหมายที่รับบริการและผลิตโดยคนในชุมชนเป้าหมายที่รับบริการ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของเวลาออกอากาศทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับข้อกำหนดผังรายการและสัดส่วนรายการตามหลักเกณฑ์ของ กสทช. และสะท้อนให้ผู้ฟังรายการเห็นถึงการส่งเสริมความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากการฟังรายการที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างแท้จริง ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนอีกด้วย

เวคิน ปรัชญาวงศ์ กล่าวว่า “สถานีมีรายการที่ผู้ฟังสามารถมีส่วนร่วมกับรายการโดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนเองกับผู้ฟังคนอื่นๆ ในรายการสำหรับเด็ก รายการครอบครัว รายการที่ให้แนวทางเกี่ยวกับความรัก รายการเกี่ยวกับสุขภาพ การดำเนินชีวิต เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวผู้ฟังรายการ” (เวคิน ปรัชญาวงศ์. 2562 : สัมภาษณ์)

การผลิตรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการชุมชน ส่วนหนึ่งเป็นรายการที่สามารถผลิตเองได้ที่สถานีวิทยุ โดยมีบุคลากรของสถานีวิทยุ หรือ ช่างเทคนิค ทำหน้าที่ควบคุมการบันทึกเสียง และการส่งสัญญาณการกระจายเสียงสู่ชุมชนเป้าหมาย ส่วนหนึ่งเป็นการรับสัญญาณจากสถานีวิทยุชุมชนส่วนกลาง

เวคิน ปรัชญาวงศ์ กล่าวว่า “เป็นสถานีเครือข่ายจากกรุงเทพ แต่ก็มีรายการที่ผลิตเองที่นี้ด้วยเหมือนกัน เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของ กสทช. ที่ต้องมีคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดรายการ” (เวคิน ปรัชญาวงศ์. 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 18 การสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการ คุณสุขุม พระเดชพงษ์

2.1.3 สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการทางธุรกิจ

สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการทางธุรกิจต้องนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามหลักเกณฑ์ของ กสทช. และแสดงเนื้อหารายการที่นำเสนอในผังรายการวิทยุกระจายเสียงให้ชัดเจน ผู้ฟังสามารถทราบได้ว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการทางธุรกิจมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันหรือ เหตุการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ การศึกษา ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อประชาชนผู้ฟัง รวมถึงเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ประชาธิปไตย ประเพณี วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมท้องถิ่น อีกด้วย

อชิรพัฒน์ ไกรกิตติสกุลชัย กล่าวว่า “ส่วนใหญ่เป็นรายการบันเทิง ที่เหลือก็จะเป็นเรื่องการพูดคุย สัมภาษณ์ สนทนา” (อชิรพัฒน์ ไกรกิตติสกุลชัย. 2562 : สัมภาษณ์)

จุฑาวุฒิ วรรณปักษ์ กล่าวว่า “โฆษณาสินค้า นำเสนอข่าวสารปัจจุบันที่เป็นประโยชน์กับผู้ฟัง ต้องทำตาม กสทช. ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดอยู่” (จุฑาวุฒิ วรรณปักษ์. 2562 : สัมภาษณ์)

อมรเทพ วงศ์ประภรณ์ กล่าวว่า “เนื้อหาในรายการเป็นอัปเดตข่าวสารในปัจจุบัน เรื่องที่เป็นเทรน กระแสสังคม ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การแลกเปลี่ยนความ

คิดเห็นระหว่างผู้จัดรายการกับผู้ฟังผ่านแอปพลิเคชัน” (อมรเทพ วงศ์ประภารัตน์. 2562 : สัมภาษณ์)

ลักษณะการนำเสนอรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการทางธุรกิจให้ความสำคัญต่อการสื่อสารตอบกลับระหว่างผู้ดำเนินรายการและผู้ฟังรายการ รายการพูดคุยอย่างเป็นเอกลักษณ์ของผู้ดำเนินรายการแต่ละคน ด้วยภาษาที่ทันสมัย ถือได้ว่าเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้ฟังรายการ นอกจากนี้ผู้ดำเนินรายการต้องมีการปรับเปลี่ยนการนำเสนอรายการให้ทันต่อพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ฟังรายการ โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารโต้ตอบ พูดคุย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงการขอเพลง และการให้ข้อเสนอแนะในรายการ ส่งผลให้ผู้ฟังจำนวนมากสามารถมีส่วนร่วมกับผู้ดำเนินรายการได้พร้อมกันในเวลาเดียวกัน ผู้สนับสนุนรายการมีบทบาทต่อการดำเนินการของสถานีวิทยุ ผู้ดำเนินรายการจึงมีการนำเสนอรายการเกมส์ การแข่งขัน และการตอบคำถาม โดยผู้ฟังจะได้รับรางวัลจากผู้สนับสนุนรายการ เมื่อผู้ฟังติดตามฟังรายการอย่างต่อเนื่องส่งผลทำให้เกิดการจดจำผู้สนับสนุนรายการ และผลกำไรประกอบการธุรกิจของสถานีอีกด้วย

ชาตรี ไทยทัต กล่าวว่า “กลุ่มลูกค้าที่ให้การสนับสนุนสถานีให้นำเสนอข้อมูลข่าวสารสาระบันเทิง ผู้จัดรายการพูดคุยกับผู้ฟังรายการ” (ชาตรี ไทยทัต. 2562 : สัมภาษณ์)

พิมพ์คุณัญ ศรีสรระน้อย กล่าวว่า “ผู้ดำเนินรายการจะจัดรายการตามสไตล์ของตัวเอง แต่อยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ของสถานี และช่วงเวลาของรายการที่ออกอากาศ เน้นการให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมกับการ โดยการจัดกิจกรรมการประกวดดีใจ การโทรเข้ามาพูดคุยในรายการ ส่งข้อความมาขอเพลง เล่นเกมส์รับของรางวัล แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อที่ผู้ดำเนินรายการพูดคุยในรายการ” (พิมพ์คุณัญ ศรีสรระน้อย. 2562 : สัมภาษณ์)

ตามหลักเกณฑ์ของ กสทช. กำหนดให้สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการทางธุรกิจต้องมีรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 สามารถหารายได้จากโฆษณาและบริการธุรกิจได้ไม่เกินชั่วโมงละ 12 นาที 30 วินาที โดยเมื่อรวมเวลาโฆษณาตลอดทั้งวันเฉลี่ยแล้วต้องไม่เกินชั่วโมงละ 10 นาที โดยสถานีต้องแสดงผังรายการที่ผู้ฟังรายการสามารถเห็นได้ชัดเจน และต้องดำเนินรายการตามผังรายการ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้ฟังสามารถติดตามฟังรายการที่ตนเองชื่นชอบได้

ชาตรี ไทยทัต กล่าวว่า “อัตราส่วนรายการที่นำเสนอในสถานี ร้อยละ 25 เป็นข่าวสาร สาระความรู้ที่ไม่หนักเกินไป ทุกคนสามารถฟังได้ ได้ประโยชน์จากการฟังรายการที่เหลือเป็นธุรกิจ เป็นสาระบันเทิง คนฟังส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ คนทำงาน อยู่ที่ทำงาน ฟังระหว่างขับรถ” (ชาตรีไทยทัต. 2562 : สัมภาษณ์)

จุฑาวุฒิ วรรณปักษ์ กล่าวว่า “เปิดเพลงให้ผู้ฟังฟังแล้วมีความสุข ไม่เครียด มีการโฆษณาสินค้าที่สนับสนุนรายการตามที่ กสทช. กำหนด สถานีก็สามารถอยู่ได้ มีคนฟัง มีรายได้” (จุฑาวุฒิ วรรณปักษ์. 2562 : สัมภาษณ์)

สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการทางธุรกิจต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายของสถานี ซึ่งส่งผลต่อจำนวนบุคลากรของสถานีวิทยุอีกด้วย ดังนั้นจึงเน้นการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อนำเสนอรายการของสถานีเอง และรับผลิตสื่อเสียงเพื่อการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้มีการรับสัญญาณข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนกลางอีกด้วย

เฉลิมรัตน์ วาดงูเหลือม กล่าวว่า “รับสัญญาณจากเครือข่าย อสมท ทั่วประเทศ รับสัญญาณรายการส่วนกลาง ส่วนรายการที่ผลิตเอง เช่น อสมท เพื่อชุมชนอะไรดี รายการสุขทุกข์ข่าว แล้วก็ มีหน่วยงานภายนอกมาเช่าเวลาออกอากาศ และผลิตสเปดรายการต่างๆ” (เฉลิมรัตน์ วาดงูเหลือม. 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 19 การสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูล

สำหรับการผลิตรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงนั้น สถานีวิทยุกระจายเสียงดำเนินการผลิตรายการด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ ในรูปแบบของการบันทึกเทปรายการ และออกอากาศสด ซึ่งแตกต่างจากเดิมที่มีรูปแบบการออกอากาศสดจำนวนมาก ส่วนหน่วยงานภายนอกที่เช่าเวลาออกอากาศ ผู้จัดรายการทำหน้าที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานเพียงอย่างเดียว มีเจ้าหน้าที่ช่างเทคนิคอำนวยความสะดวกในด้านกรผลิตรายการให้ บางหน่วยงานที่มีอุปกรณ์สำหรับบันทึกเสียง สามารถผลิตรายการส่งมาให้สถานีเปิดในช่วงเวลารายการได้เลย

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “สถานีผลิตรายการเอง ทั้งรายการที่ ออกอากาศสด และรายการบันทึกเทป การเข้าเวลาจัดรายการ โดยหน่วยงานเตรียมเนื้อหา มาจัด รายการ มีช่าง ควบคุมการผลิตรายการให้” (รพีพรรณ วิเศษ. 2562 : สัมภาษณ์)

ประพันธ์ นิกกระโทก กล่าวว่า “ผลิตรายการบันทึกเทป เป็นการ เผยแพร่หลักธรรมมากที่สุด รายการที่จัดและออกอากาศสด” (ประพันธ์ นิกกระโทก. 2562 : สัมภาษณ์)

เวคิน ปรัชญาวงศ์ กล่าวว่า “รายการที่ทางสถานีผลิตเองมีไม่มาก สถานีหลักอยู่ที่กรุงเทพ รายการบางส่วนก็ส่งสัญญาณมาจากส่วนกลางเลย” (เวคิน ปรัชญาวงศ์. 2562 : สัมภาษณ์)

2.2 รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา

สำหรับรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากการศึกษา พบว่า รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัด นครราชสีมา มีเนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยส่วนใหญ่สถานี วิทยุกระจายเสียงจะรับสัญญาณจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ส่วนกลาง และมีการ สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา เช่น ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และการปฏิบัติ ตน ซึ่งมีเพียงสถานีวิทยุพระพุทธศาสนา มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา ที่การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นหลัก

ประพันธ์ นิกกระโทก กล่าวว่า “หลักๆ เป็นพระพุทธศาสนา ธรรมะของครู อาจารย์ต่างๆ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามหลักธรรมที่สามารถนำไปใช้ได้ จริงในหลายๆ แบบ นำเสนอเนื้อหาเหตุการณ์จริงจากชาวบ้าน แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยใช้ หลักธรรมพื้นฐาน รองลงมา ก็จะเป็นข่าวสาระบันเทิง ข่าวสารเรื่องของวิถีชีวิตของชุมชน เรื่องที่ผู้ฟัง รายการควรรู้ มีการพูดถึงวันสำคัญทางศาสนา ข้อควรปฏิบัติ การปฏิบัติตนเป็นพุทธมามกะ” (ประพันธ์ นิกกระโทก. 2562 : สัมภาษณ์)

แสงชัย พละวัตร กล่าวว่า “เนื้อหาที่นำเสนอในสถานีขึ้นอยู่กับ สวท. โคราชที่ รับสัญญาณมา เป็นการเทศนาธรรม โดยนำหลักธรรมคำสอน ภาษาบาลีมานำเสนอในรายการ” (แสงชัย พละวัตร. 2562 : สัมภาษณ์)

สุชุม พระเดชพงษ์ กล่าวว่า “เนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่สอดแทรกเข้าไป ในรายการ เป็นการพูดถึงหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ข่าวสารที่เกิดขึ้นประจำวัน สามารถ นำมาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ในรายการ รวมถึงเทศการ วันสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ศาสนา ประวัติความเป็นมา” (สุชุม พระเดชพงษ์. 2562 : สัมภาษณ์)

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “บรรยายธรรม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คำสอนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต” (รพีพรรณ วิเศษ. 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 20 การสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการ คุณชาติรี ไทยทัต

ลักษณะการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาส่งสัญญาณมาจากส่วนกลางเป็นการเทศน์ การบรรยายธรรม การแสดงธรรมที่เกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า

ประพันธ์ นิกกระโทก กล่าวว่า “การเผยแผ่ธรรมมีขนาด สัมภาษณ์ พูดคุย นำเสนอทั้งวันนะ ทำอย่างไรให้คนไม่เปลี่ยนคลื่น ก็ต้องใช้วิธีการนำเสนอที่ประกอบกันหลายวิธีให้คนดูสนใจ” (ประพันธ์ นิกกระโทก. 2562 : สัมภาษณ์)

คชพล คชพลายุทธ์ กล่าวว่า “รายการพระพุทธศาสนาที่ส่งสัญญาณมาจากส่วนกลางเป็นการเทศน์ การบรรยายธรรม การแสดงธรรมที่เกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า” (คชพล คชพลายุทธ์. 2562 : สัมภาษณ์)

เฉลิมรัตน์ วาดงูเหลือม กล่าวว่า “ไม่ได้ผลิตรายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเองรับมาจาก สวท.โคราช ส่งสัญญาณมากระจายเสียงจากส่วนกลางตามผังรายการที่กำหนดให้มีรายการที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในลักษณะการเทศนาธรรม การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม” (เฉลิมรัตน์ วาดงูเหลือม. 2562 : สัมภาษณ์)

การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีการผลิตรายการเองที่สถานีวิทยุกระจายเสียง ซึ่งผู้ดำเนินรายการ ได้แก่ พระสงฆ์ หรือฆราวาส ช่างเทคนิค ทำหน้าที่ควบคุมเสียงในการผลิตรายการ เช่น เสียงไมโครโฟน เสียงเพลง และเสียงประกอบ อำนวยความ

สะดวกผู้ดำเนินรายการในการบันทึกเสียง และตัดต่อเสียงรายการ โดยออกอากาศสด และบันทึกเทปรายการ การผลิตรายการร่วมกับหน่วยงานภายนอก ซึ่งมีการเชิญพระสงฆ์จากหน่วยงานอื่นๆ มาร่วมสนทนาใน รายการ หรือ เป็นแขกรับเชิญพูดคุยในรายการ หรือ หน่วยงานผลิตรายการเองและส่งเทปรายการมาเปิดที่สถานี การรับสัญญาณจากสถานีหลัก คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียงไม่ต้องผลิตรายการเอง

ประพันธ์ นีกกระโทก กล่าวว่า “มีพระคุณเจ้าที่อนุเคราะห์เวลามาจัดรายการออกอากาศสดที่สถานี บางท่านสามารถผลิตรายการเอง บางท่านก็เข้ามาบันทึกรายการไว้ก่อน แล้วเจ้าหน้าที่เทคนิคเปิดเทปรายการตามเวลา” (ประพันธ์ นีกกระโทก. 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 21 การสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการ คุณพงษ์ศักดิ์ ชูรัตน์

สำหรับผู้จัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นพระสงฆ์ที่มีความรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง และสามารถนำเสนอได้อย่างถูกต้อง มีน้ำเสียงนุ่ม มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ สื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติ สามารถนำสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาพูดคุยกับผู้ฟังรายการได้ เป็นฆราวาสที่มีความรู้เรื่องของหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา รวมถึงภาษาบาลี สามารถพูดสื่อสารได้อย่างถูกต้องชัดเจน

ประพันธ์ นีกกระโทก กล่าวว่า “มีความรู้เรื่องของหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา สามารถพูดสื่อสารได้อย่างถูกต้องชัดเจน มีการพูดภาษาโคราชปนมาบ้าง เป็นธรรมชาติดี” (ประพันธ์ นีกกระโทก. 2562 : สัมภาษณ์)

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “เป็นพระอาจารย์มาเทศน์ ทำให้เกิดศรัทธา ด้วย น้ำเสียง บุคลิกภาพของท่าน ฟังแล้วรู้สึกเย็นใจ ฟังเพลิน” (รพีพรรณ วิเศษ. 2562 : สัมภาษณ์)

พิทยา แสงรุ่ง กล่าวว่า “พระที่มีความรู้เรื่องพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง และ สื่อสารได้ถูกต้อง สามารถนำหลักธรรมมาแก้ไขปัญหาสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และ พยายามนำ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นมาปรับให้เข้ากับธรรมะ” (พิทยา แสงรุ่ง. 2562 : สัมภาษณ์)

สรุปได้ว่า การจัดรายการกระจายเสียงของจังหวัดนครราชสีมาต้องนำเสนอเนื้อหา รายการที่ตรงกับการแสดงข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสถานีวิทยุ ได้แก่ วัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานี ประเภทกิจการ ผังรายการและสัดส่วนรายการ และหลักเกณฑ์คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) โดยสถานีวิทยุกระจายเสียงประเภท กิจการบริการสาธารณะนำเสนอข่าวสารหรือสาระประโยชน์ในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ซึ่งมี เนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน หรือ เหตุการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ และข้อมูลที่เป็นต่อผู้ฟัง ดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ สาธารณะโดยไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจ รวมถึงการใช้ประโยชน์ด้านการเรียนการสอนหรือการ เผยแพร่ความรู้สู่สังคม ด้านการผลิตรายการ สถานีวิทยุสามารถผลิตรายการเองได้ในปริมาณมาก นอกจากนี้ยังมีการร่วมผลิตรายการกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รับสัญญาณ การกระจายเสียงจากสถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนกลาง และให้หน่วยงานภายนอกเช่าเวลาในการ ออกอากาศ สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการชุมชนนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวสารหรือ สาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 โดยต้องนำเสนอรายการที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับชุมชนเป้าหมายที่รับบริการและผลิตโดยคนในชุมชนเป้าหมายที่รับบริการไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของเวลาออกอากาศทั้งหมด โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชน เหตุการณ์ปัจจุบัน หรือ เหตุการณ์ที่ เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือ ที่เกิดขึ้นโดยเน้นเหตุการณ์ในชุมชน การดำเนินการ ของสถานีวิทยุเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ได้รับสัญญาณการกระจายเสียง ส่วนหนึ่งเป็น รายการที่สามารถผลิตเองได้ โดยมีบุคลากรของสถานีวิทยุ หรือ ช่างเทคนิค ทำหน้าที่ควบคุมการ บันทึกลงเสียง และการส่งสัญญาณการกระจายเสียงสู่ชุมชนเป้าหมาย ส่วนหนึ่งเป็นการรับสัญญาณจาก สถานีวิทยุชุมชนส่วนกลาง สถานีวิทยุกระจายเสียงประเภทกิจการบริการทางธุรกิจนำเสนอเนื้อหา เกี่ยวกับข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 สามารถหา รายได้จากการโฆษณาและบริการธุรกิจได้ไม่เกินชั่วโมงละ 12 นาที 30 วินาที โดยเมื่อรวมเวลา โฆษณาตลอดทั้งวันเฉลี่ยแล้วต้องไม่เกินชั่วโมงละ 10 นาที นำเสนอรายการโดยให้ความสำคัญต่อการ สื่อสารตอบกลับระหว่างผู้ดำเนินรายการและผู้ฟังรายการ รายการพุดคุย รวมถึงรายการเกมส์ การ แข่งขัน และการตอบคำถาม เน้นการผลิตรายการของสถานีเอง และรับผลิตสื่อเสียงเพื่อการโฆษณา และการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้มีการรับสัญญาณข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนกลาง

สำหรับรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา โดยส่วนใหญ่สถานีวิทยุกระจายเสียงจะรับสัญญาณจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ส่วนกลาง ซึ่งเป็นการเทศน์ การบรรยายธรรม การแสดงธรรมที่เกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าและมีการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา เช่น ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และการปฏิบัติตน ซึ่งมีเพียงสถานีวิทยุพระพุทธศาสนา มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา ที่การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นหลัก ส่วนการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา มีการผลิตรายการเองที่สถานีวิทยุกระจายเสียง ซึ่งผู้ดำเนินรายการ ได้แก่ พระสงฆ์ หรือฆราวาส ช่างเทคนิค ทำหน้าที่ควบคุมเสียงในการผลิตรายการ โดยออกอากาศสดและบันทึกเทปรายการ การผลิตรายการร่วมกับหน่วยงานภายนอก ซึ่งมีการเชิญพระสงฆ์จากหน่วยงานอื่นๆ มาร่วมสนทนาในรายการ หรือเป็นแขกรับเชิญพูดคุยในรายการ หรือหน่วยงานผลิตรายการเองและส่งเทปรายการมาเปิดที่สถานี การรับสัญญาณจากสถานีหลัก คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียงไม่ต้องผลิตรายการเอง สำหรับผู้จัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นพระสงฆ์ที่มีความรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง และสามารถนำเสนอได้อย่างถูกต้อง มีน้ำเสียงนุ่ม มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ สื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติ สามารถนำสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาพูดคุยกับผู้ฟังรายการได้ เป็นฆราวาสที่มีความรู้เรื่องของหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา รวมถึงภาษาบาลี สามารถพูดสื่อสารได้อย่างถูกต้องชัดเจน

3. ปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษาปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านกลุ่มผู้ฟัง กล่าวคือ กลุ่มผู้ฟังดำเนินชีวิตท่ามกลางความเร่งรีบ และการแข่งขันกับเวลา การเปิดรับวัฒนธรรมอื่นทำให้ผู้ฟังห่างเหินจากการเข้าวัดทำบุญซึ่งเป็นวัฒนธรรมของคนไทย มีความสนใจในกิจกรรมแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมมากกว่ากิจกรรมทางพระพุทธศาสนา อีกทั้งกลุ่มผู้ฟังมีทางเลือกในการบริโภคข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้ฟังเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเข้าถึงเนื้อหาสาระที่มีความหลากหลายมากกว่าเดิม ตลอดจนการที่กลุ่มผู้ฟังรับฟังผ่านสื่อสังคมออนไลน์นั้นจะสามารถเลือกรับฟังได้ตลอดทั้ง 24 ชั่วโมง โดยไม่มีข้อมูลข่าวสารใดๆ คั่นรายการ ทำให้กลุ่มผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงจึงมีแนวโน้มลดน้อยลง

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “คนฟังน้อยลงทุกที ตอนลงพื้นที่ไปตามบ้านยังไม่เคยเห็นวิทยุ คนฟังก็จะมีแต่คนรุ่นเก่าๆ คนรุ่นใหม่ออกไปเรียน ไปทำงาน ไปเดินห้างวันหยุด” (รพีพรรณ วิเศษ. 2563 : สัมภาษณ์)

วิรัชพัชร ทองคำ กล่าวว่า “วิทยุตอนนี้ก็มีกลุ่มผู้ฟังน้อยลง เพราะว่าตอนนี้คนไม่ค่อยมีเวลา ทุกอย่างเร่งรีบหมด เลยหันไปบริโภคจากสื่อออนไลน์” (วิรัชพัชร ทองคำ. 2563 : สัมภาษณ์)

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “คนฟังเริ่มหายแล้ว อย่าคาดหวังกลุ่มคนฟัง ต้องรักษาฐานผู้ฟังของตนเองให้อยู่ การแข่งขันของสื่อต่างๆ ก็มากขึ้น ฉะนั้นต้องปรับเปลี่ยนสื่อวิทยุให้ไปอยู่ในช่องทางที่กลุ่มเราจะเข้าถึงได้ง่าย” (สุเทพ เม้าสง่า. 2562 : สัมภาษณ์)

3.2 ด้านเนื้อหารายการ จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักธรรมพระพุทธศาสนาเข้าใจยาก นำเสนอด้วยภาษาบาลี-สันสกฤตมากเกินไป ผู้ฟังไม่เข้าใจเนื้อหาและไม่สนใจหาข้อมูลเพิ่มเติม เกิดความเข้าใจความหมายของหลักธรรมพระพุทธศาสนาคลาดเคลื่อน ไม่สามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องเหมาะสม

ญานิกา ทองเครือ กล่าวว่า “หลักธรรมคำสอนที่เป็นภาษาพระ ยังเข้าไม่ถึงแก่นแท้ของเรื่องนั้นๆ ซึ่งก็น่าเสียดาย ถ้าท่านนำเนื้อหามาถ่ายทอดเป็นภาษาชาวบ้าน ภาษาโคราช บ้านก็จะดี ทำให้ฟังได้ง่ายขึ้น” (ญานิกา ทองเครือ. 2563 : สัมภาษณ์)

อุมาภรณ์ อัมภาสุวรรณ์ กล่าวว่า “ข้อจำกัดของการจัดรายการเนี่ยมันเกิดจากผู้จัดรายการไม่สามารถจับประเด็นเนื้อหาได้ ควรทำให้เรื่องน่าสนใจ ซึ่งอาจดึงดูดผู้ฟังเข้ามาได้ เลือกลงคอนเทนต์มาแล้วก็ปรับปรุงเนื้อหาให้เข้าใจง่าย ต้องพูดยังไงก็ได้ให้คนทุกระดับเข้าใจ” (อุมาภรณ์ อัมภาสุวรรณ์. 2562 : สัมภาษณ์)

3.3 ด้านวิธีการนำเสนอ กล่าวคือ ผู้ผลิตรายการยังคงยึดวิธีการนำเสนอรายการเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้รูปแบบเดิมที่ผู้ฟังรายการสามารถคาดเดาแนวทางการนำเสนอรายการล่วงหน้าได้ รายการวิทยุจึงขาดวิธีการนำเสนอที่แปลกใหม่ กระตุ้นให้ผู้ฟังสนใจติดตามรับฟังรายการจนจบรายการ

ชนิสรา โนใหม่ กล่าวว่า “ฟังรายการไหนของท่านเทศน์เหมือนเดิม เสียงเดียว ไม่มีสูงต่ำ” (ชนิสรา โนใหม่. 2563 : สัมภาษณ์)

3.4 ด้านผู้ดำเนินรายการ กล่าวคือ ผู้ดำเนินรายการไม่มีลีลาในการนำเสนอ เพื่อดึงดูดให้ผู้ฟังๆ รายการได้น้ำเสียงขณะดำเนินรายการขาดความน่าสนใจ ขาดจังหวะการพูด

สัณญา ภักดิ์โพธิ์ กล่าวว่า “ผู้ดำเนินรายการเป็นพระท่านบรรยายธรรมตามที่ท่านรำเรียนมา ท่านที่เรียนสื่อสารมวลชนก็จะมีลีลาหรือเทคนิคบางอย่างสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้มากขึ้น อีกอย่างหนึ่งคือไม่ต้องเรียนสายนั้นก็ได้ แต่มีจิตอาสาสามารถร่วมสร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้ฟังที่น่าสนใจ” (สัณญา ภักดิ์โพธิ์. 2563 : สัมภาษณ์)

สุขุม พระเดชพะงษ์ กล่าวว่า “การนำเสนอต้องชัดเจน ต้องรู้อักขระวิธี วิจิ
วิภาค วากยสัมพันธ์ เจ้าบทเจ้ากลอน ฉันทลักษณ์ต้องรู้ นักจัดรายการวิทยุเขาชวนหาความรู้เอง
ด้วยใจรัก นักจัดรายการต้องทันต่อเหตุการณ์” (สุขุม พระเดชพะงษ์. 2562 : สัมภาษณ์)

เฉลิมรัตน์ วาดงูเหลือม กล่าวว่า “น้ำเสียงเป็นแบบโมนโทน พุทธระดับเดียว
ทำให้ไม่น่าสนใจ บางครั้งผลอกลับ ท่านก็จะพูดไปเรื่อยๆ แบบเดียว” (เฉลิมรัตน์ วาดงูเหลือม.
2563 : สัมภาษณ์)

วินัย ปุณยรัชตปริดา กล่าวว่า “บางท่านนำเสนอไม่ได้ พูดไม่ได้ ก็ต้องปรับ
พอสมควร หรือบางเรื่องท่านไม่ถนัด อย่างเช่นเรื่องของการทำงาน ท่านก็จะอ่านตามสคริปต์ที่เตรียม
มาก็จะไม่น่าฟัง” (วินัย ปุณยรัชตปริดา. 2563 : สัมภาษณ์)

3.5 ด้านภาษา ผู้ดำเนินรายการใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย และ
นำเสนอเนื้อหารายการด้วยภาษาบาลีมากเกินไป ผู้ฟังส่วนใหญ่จึงเกิดความไม่เข้าใจในเนื้อหารายการ
และไม่ติดตามฟังรายการอย่างต่อเนื่อง

ณัฐพงษ์ ธรรมวุฒิพงษ์ กล่าวว่า “เนื้อหาฟังยากด้วยภาษาบาลีสั้นสกฤต
ไม่ค่อยเข้าใจ ฟังแล้วนำไปใช้ในชีวิตได้ เหมือนเสริมบุญให้กับตนเองก็เลยฟัง แต่ก็ไม่ว้าว ไม่รู้เรื่อง”
(ณัฐพงษ์ ธรรมวุฒิพงษ์. 2563 : สัมภาษณ์)

3.6 ด้านเสียง กล่าวคือ เสียงที่เปิดในรายการวิทยุกระจายเสียงเป็นเสียงเพลงและ
เสียงดนตรีที่มีลักษณะเฉพาะเหมาะสมกับรายการ ทำให้ไม่มีความหลากหลาย ผู้ดำเนินรายการเปิด
เพลงซ้ำไปมา

3.7 ด้านความยาว กล่าวคือ นำเสนอรายการที่มีความยาวมากเกินไป ไม่สอดคล้อง
กับการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ฟัง บางครั้งไม่สามารถฟังจนจบรายการได้ ทำให้ผู้ฟังสนใจ
ฟังรายการลดน้อยลง จนไม่รับฟังรายการดังกล่าว

3.8 ด้านช่องทางการเผยแพร่ กล่าวคือ ปัจจุบันผู้คนส่วนใหญ่นิยมใช้สื่อสังคม
ออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งสื่อวิทยุกระจายเสียงเองต้อง
ปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มช่องทางการเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังให้มากขึ้น โดยการเผยแพร่ผ่านสื่อหลักร่วมกับสื่อ
สังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) หรือพ็อดคาสท์ (Podcast) หรือช่องยูทูบ
(Youtube) หรือไลน์ (Line) ใดๆก็ดี ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงมองว่าเป็นโอกาสที่ดีในการใช้
เป็นช่องทางการสื่อสารกับกลุ่มผู้ฟังได้ด้วย

รพีพรรณ วิเศษ กล่าวว่า “สื่อต้องปรับตัวให้สามารถใช้งานเทคโนโลยีสมัยใหม่
หรือสื่อออนไลน์ร่วมกับการปฏิบัติงานด้วย ต้องลองต้องฝึกใช้งาน ก็เป็นโอกาสที่ดีที่ผู้จัดรายการ
จะต้องปรับตัวเอง เพื่อรับมือกับพฤติกรรมของผู้ฟังอีกทางหนึ่ง” (รพีพรรณ วิเศษ. 2563 :
สัมภาษณ์)

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “ยุคนี้เป็นยุคของโซเชียลสื่อออนไลน์ การเข้าถึงเนื้อหาอื่นๆ มากกว่า มีช่องทางการเข้าถึงสื่ออื่นๆ ได้มากกว่า” (สุเทพ เม้าสง่า. 2562 : สัมภาษณ์)

คชพล คชพลายุทธ์ กล่าวว่า “ถ้าต้องการกลุ่มเป้าหมายที่เพิ่มขึ้นก็ต้องปรับหรือเจาะกลุ่มเป้าหมายที่เริ่มรู้จักเทคโนโลยีมากขึ้น พ็อดคาสต์เป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่เหมือนกับยูทูบ ฟังไปเรื่อยเปิดได้ทั้งวันทั้งคืน” (คชพล คชพลายุทธ์. 2563 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 22 การสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการ คุณคชพล คชพลายุทธ์

เกียรติฉัตร พรายจันทร์ กล่าวว่า “เรื่องของการสื่อสารข้อมูลยุคนี้คือต้องมีการทำออนไลน์ การแลกเปลี่ยนผ่านไลน์ เฟสบุ๊ก ซึ่งช่องทางนี้เข้าถึงประชาชนได้ดี คนฟังส่วนใหญ่ก็เข้ามาทักมาพูดคุยกันเกิดปฏิสัมพันธ์การมีส่วนร่วมได้” (เกียรติฉัตร พรายจันทร์. 2563 : สัมภาษณ์)

ทั้งนี้ ปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ตามที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม สามารถสรุปปัญหาได้ดังนี้ 1. ด้านกลุ่มผู้ฟัง ซึ่งมีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงทั้งการแข่งขัน ความเร่งรีบ และกิจกรรมทางสังคมผ่านช่องทางการสื่อสารออนไลน์ ส่งผลให้ผู้ฟังรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงลดลง 2. ด้านเนื้อหารายการ ผู้ฟังไม่เข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหรือนำไปใช้ไม่ถูกต้องเหมาะสม เนื่องจากผู้ดำเนินรายการนำเสนอเนื้อหาด้วยภาษาบาลี-สันสกฤตมากเกินไป 3. ด้านวิธีการนำเสนอ ผู้ผลิตรายการยึดวิธีการนำเสนอรายการรูปแบบเดิม ทำให้ผู้ฟังไม่ติดตามรับฟัง

รายการจนจบ 4. ด้านผู้ดำเนินรายการ ซึ่งขาดลีลาและจังหวะในการนำเสนอเนื้อหาในรายการที่จะดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง 5. ด้านภาษา ผู้ดำเนินรายการใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย และนำเสนอเนื้อหารายการด้วยภาษาบาลีมากเกินไป 6. ด้านเสียง ผู้ดำเนินรายการเปิดเพลงซ้ำไปมา ไม่มีความหลากหลาย 7. ด้านความยาว ผู้ผลิตรายการนำเสนอรายการที่มีความยาวมากเกินไป ผู้ฟังมีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ไม่สามารถฟังจนจบรายการได้ 8. ด้านช่องทางการเผยแพร่ ผู้ฟังใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสาร ส่งผลให้การรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงผ่านเครื่องรับวิทยุลดลง

ตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยขอเสนอผลการพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกออกเป็น 3 ขั้นตอน รายละเอียดดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัยได้จัดทำร่างรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปสาระสำคัญตามความมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งร่างรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ รายละเอียดดังนี้

3.1.1 องค์ประกอบที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลักของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงแต่ละรายการมีความสัมพันธ์กับภาษา เนื้อหารายการ และความยาวของรายการ ผู้ดำเนินรายการสามารถวางแนวทางในการดำเนินรายการให้ตรงใจและถูกใจผู้ฟังมากที่สุด เพื่อให้รายการเป็นที่นิยมและคุ้มค่าในการจัดรายการ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายของรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา มีอายุระหว่าง 55-65 ปี เป็นกลุ่มคนที่ต้องเตรียมพร้อมกับการเกษียณการทำงาน และประสบกับการเปลี่ยนแปลงในช่วงท้ายของชีวิต การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป รายได้ลดลงและบางคนไม่มีรายได้ การหยุดทำงานประจำ การถูกลดบทบาทหน้าที่ในครอบครัว และความห่างเหินจากสังคม อีกทั้งยังเกิดการสูญเสียคนใกล้ชิด เช่น ครอบครัวยุติ และ เพื่อน เป็นต้น ความเสื่อมสภาพของร่างกาย การเคลื่อนไหวช้าลง และเจ็บป่วยง่ายขึ้น

จึงมีความรู้สึกไม่มั่นคง น้อยใจอ่อนไหวง่าย รู้สึกซึมเศร้า และสิ้นหวัง คนกลุ่มนี้จึงสนใจศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อทำความเข้าใจกับความเป็นไปของชีวิต รู้เท่าทันและยอมรับความเปลี่ยนแปลง และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

3.1.2 องค์ประกอบที่ 2 เนื้อหารายการ

สาระความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่นำเสนอแก่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลัก โดยผู้ดำเนินรายการคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้ฟัง ลักษณะการนำเสนอ และความยาวของรายการ จากการศึกษาพบว่า เนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย การเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์

การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การเป็นสาวกที่ดีของพระศาสดา ธรรมชาติของชีวิต หลักการดำเนินชีวิต และชีวิตที่เปี่ยมสุข

1) การเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงออกถึงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อพัฒนาการของลูก เช่น การอบรมสั่งสอนให้รู้จักระเบียบในสังคม ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรม การทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว การชื่นชมเมื่อลูกทำดีหรือทำสำเร็จตามเป้าหมาย และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก เป็นต้น และหน้าที่ของลูกที่ดี เช่น การตั้งใจเรียน ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ทำความสะอาดบ้าน รู้จักประหยัดอดออม มีความรับผิดชอบต่อตัวเอง ปฏิบัติตัวเป็นคนดี ไม่สร้างปัญหาให้พ่อแม่ เรียนจบ มีงานทำ และตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ เป็นต้น

2) การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของคำว่าศิษย์ ได้แก่ นักเรียน หรือ ผู้เรียน หรือ ผู้ที่ได้รับการสอนและได้รับความไว้วางใจจากครูอาจารย์ และหน้าที่ของศิษย์ที่ดี เช่น ขยัน ตั้งใจเรียน มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มาเรียนสม่ำเสมอ ฝึกฝนและทบทวนบทเรียนอย่างต่อเนื่อง สงสัยให้สอบถามทันที เข้าร่วมกิจกรรมการเรียน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และให้ความช่วยเหลือครูอาจารย์ เป็นต้น

3) การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของเพื่อนที่ดี เช่น ไม่ทำให้เดือดร้อน ให้ความช่วยเหลือตามความสามารถ และชักจูงไปในทางที่ดีที่ถูกต้องที่เหมาะสม เป็นต้น ลักษณะของเพื่อนที่ไม่ดี เช่น คิดถึงแต่ตัวเอง ไม่ฟังผู้อื่น ชอบรับมากกว่าให้ นินทาลับหลัง นำปัญหามาให้ และยืมเงินแล้วไม่คืน เป็นต้น

4) การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของพลเมืองที่ดี เช่น รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ทำงานที่ถูกกฎหมาย ไม่มีความขัดแย้ง และไม่มีความรุนแรง

ลักษณะของพลเมืองที่ดี เช่น เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบ และช่วยเหลือประโยชน์ของส่วนรวม และหน้าที่ของพลเมืองที่ดี เช่น ปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

5) การเป็นสาวกที่ดีของพระศาสดา เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของพุทธศาสนิกชน ได้แก่ ชาวพุทธ หรือ ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ หรือ ผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และลักษณะของชาวพุทธที่ดี เช่น ทำความดี ละเว้นความชั่ว สวดมนต์ไหว้พระทำบุญอย่างสม่ำเสมอ และรักษาศีล 5

6) ธรรมชาติของชีวิต หรือ ความจริงเกี่ยวกับชีวิต เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับวัฏจักรของชีวิต ได้แก่ เกิด แก่ เจ็บ และตาย องค์ประกอบของชีวิต หรือ ชั้น 5 ได้แก่ ร่างกาย ความรู้สึก การจดจำ การกระทำ และการรับรู้อารมณ์ ความเป็นไปของชีวิต เช่น การเกิดทุกข์และการดับทุกข์ และทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว และเป้าหมายชีวิต เช่น เป้าหมายขั้นต้น ได้แก่ ไม่เจ็บป่วย สุขภาพแข็งแรง มีงานทำที่มั่นคง และมีครอบครัวที่ดี เป็นต้น เป้าหมายล้าลึก ได้แก่ มีศรัทธา มีศาสนาประจำใจ มีความภูมิใจจากการทำความดี และมีความสุขใจจากการบำเพ็ญประโยชน์ และเป้าหมายขั้นสูงสุด ได้แก่ การนิพพาน

7) หลักการดำเนินชีวิต เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เช่น อิทธิบาท 4 หลักธรรมขั้นพื้นฐานสามารถนำไปใช้ได้ทั้งในการเรียนและการทำงาน ได้แก่ พอใจในสิ่งที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่จะทำ ตั้งใจทำไม่พุงซ่าน และตรวจสอบข้อผิดพลาด บุญกิริยาวัตถุ หลักการทำความดี ได้แก่ การแบ่งปัน การประพฤติดีงาม และการฝึกรบมจิตใจให้เข้มแข็ง และ อริยมรรคมีองค์ 8 หลักธรรมขั้นสูงเพื่อฝึกฝนให้พ้นจากความทุกข์

8) ชีวิตที่เปี่ยมสุข เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของความสุข เช่น การเรียนจบ การมีงานทำ การประสบความสำเร็จ การมีเงินทอง และการมีคู่ครอง เป็นต้น และความสุขตามทัศนะของพระพุทธเจ้า ได้แก่ ความสุขที่เกิดจาประสาทสัมผัส ความสุขที่เกิดจากจิตที่มดำในความสงบ และความสุขเพราะปราศจากกิเลส

3.1.3 องค์ประกอบที่ 3 วิธีการนำเสนอ

วิธีการถ่ายทอดเนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียงให้แก่ผู้ฟัง วิธีการนำเสนอรายการที่เหมาะสมจะทำให้ผู้ฟังรายการเกิดความสนใจ และติดตามรับฟังรายการอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาพบว่า วิธีการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ รายการนิตยสาร รายการพุดคุย และรายการตอบคำถาม

1) รายการนิตยสาร เป็นลักษณะการนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาหลายเรื่อง โดยใช้หลายวิธีการนำเสนอ เช่น การพูดคุย การสัมภาษณ์ การสนทนา การตอบคำถาม สารคดี และละคร

เป็นต้น มีผู้ดำเนินรายการหลัก 1 คน ทำหน้าที่เชื่อมโยงแต่ละช่วงของรายการให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2) รายการพูดคุย เป็นลักษณะการนำเสนอเนื้อหาด้วยการพูดคุย อาจจะเป็นการพูดคุยกับผู้ฟัง หรือ พูดคุยร่วมกับผู้ร่วมรายการก็ได้ ถือเป็น การสื่อสารกับผู้ฟังได้โดยตรง ซึ่งผู้ฟังจะได้รับประโยชน์จากการฟัง ดังนั้น ผู้ดำเนินรายการต้องมีความสามารถในการพูดที่น่าสนใจและเกิดความเข้าใจ ทั้งนี้รายการพูดคุยสามารถจำแนกเป็นการพูดคุยกับผู้ฟัง การสัมภาษณ์ การสนทนา การอภิปรายก็ได้

3) รายการตอบคำถาม เป็นลักษณะการนำเสนอข้อความคำถามที่รายการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมกับการรายการ โดยการถามคำถาม ข้อสงสัย ข้อคำถาม ผ่านทางโทรศัพท์ สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก และไลน์ ซึ่งผู้ฟังจะได้รับคำตอบจากผู้ดำเนินรายการ หรือ ผู้ร่วมรายการ หรือ แกร็บเชิญในรายการ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ถามและผู้ฟังคนอื่นๆ ที่มีปัญหาคล้ายกัน

โดยวิธีการนำเสนอของรายการวิทยุกระจายเสียง ควรมีการลำดับรายการ ดังนี้

- 1) เปิดรายการ ประกอบด้วย จingle รายการ ไตเติลรายการ ผู้ดำเนินรายการพูดเปิดรายการ เพลงหรือดนตรี
- 2) เนื้อหา ประกอบด้วย ไตเติลรายการ เนื้อหารายการ เพลงหรือดนตรี
- 3) ปิดรายการ ประกอบด้วย ไตเติลรายการ ผู้ดำเนินรายการพูดปิดรายการ ไตเติลรายการ จingle รายการ

3.1.4 องค์ประกอบที่ 4 ผู้ดำเนินรายการ

ผู้ถ่ายทอดสาระความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลัก ซึ่งผู้ดำเนินรายการสามารถแสดงความรู้สึกรู้สึก และแสดงความคิดเห็นของตนเองในรายการได้ โดยไม่พูดคำหยาบ ไม่สุภาพ ผิดหลักภาษาไทย ไม่พูดเพื่อเจ้าชู้ขาดหลักการหาประโยชน์คจบลงไม่ได้ ไม่พูดสองแง่สองง่ามชี้ชวนสื่อทางกามารมณ์ ไม่พูดสาระขาดข้อมูลที่ชัดเจนถูกต้อง ไม่พูดยกตนท้บถมข่มผู้อื่น ไม่พูดส่อเสียดโจมตีการเมือง วัฒนธรรม ศาสนา สังคม และไม่พูดขาดเหตุผลเกินความเป็นจริง จากการศึกษาพบว่า ผู้ดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ควรเป็นพระสงฆ์ หรือ ฆราวาส หรือ พระสงฆ์ และฆราวาส

3.1.5 องค์ประกอบที่ 5 ภาษา

ภาษาที่ใช้สื่อสารเนื้อหาในรายการวิทยุกระจายเสียงไปสู่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลัก ผู้ดำเนินรายการควรใช้ภาษาที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย จากการศึกษาพบว่า ผู้ดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ควรใช้ภาษากลาง และภาษาท้องถิ่น ร่วมกันในการสื่อสารรายการกับผู้ฟัง เพื่อก่อให้เกิดความเป็นกันเอง และความใกล้ชิดกับผู้ฟัง นอกจากนี้ผู้ดำเนินรายการควรนำเสนอภาษาพระพุทธรศาสนา คือ ภาษาบาลี และภาษาสันสกฤต พร้อมแปลความหมายที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้ฟังสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

3.1.6 องค์ประกอบที่ 6 เสียง

การนำเสียงต่างๆ มาใช้ประกอบเพื่อเล่าเรื่องราว รวมถึงการถ่ายทอดความรู้สึกและอารมณ์ให้ผู้ฟังได้รับทราบ ทั้งนี้ต้องเลือกเสียงให้เหมาะสมกับเนื้อหาและรูปแบบรายการที่นำเสนอ จากการศึกษาพบว่า เสียงในรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย เสียงพูดหรือเสียงบรรยาย เสียงดนตรี และเสียงประกอบ

1) เสียงพูดหรือบรรยาย คือ เสียงที่ใช้พูดหรือบรรยายประกอบรายการ เสียงช่วยเพิ่มรายละเอียดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งควรใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย สั้นกะทัดรัด สอดคล้องกันทั้งเรื่อง

2) เสียงดนตรี คือ เสียงที่มีเกิดจากเครื่องดนตรีหลายๆ ชนิด ประกอบกันเป็นท่วงทำนอง ซึ่งอาจมีเนื้อเพลงหรือไม่มีก็ได้

3) เสียงประกอบ คือ เสียงพิเศษที่จัดทำขึ้นมา ทั้งนี้จะเป็นเสียงจริงตามธรรมชาติหรือสร้างขึ้นเลียนแบบเสียงธรรมชาติ เสียงประกอบนำมาใช้เพื่อประกอบรายการให้เกิดความสมจริง จินตนาการ และอารมณ์คล้ายตามของผู้ฟัง เช่น เสียงกระดิ่ง เสียงระฆัง เป็นต้น

3.1.7 องค์ประกอบที่ 7 ความยาว

การกำหนดความยาวในการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย จากการศึกษาพบว่า รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ควรเสนอรายการที่มีความยาว 20-30 นาที

3.1.8 องค์ประกอบที่ 8 ช่องทางการเผยแพร่

ช่องทางการเผยแพร่รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาบนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟสบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) หรือพ็อดคาสต์ (Podcast) หรือช่องยูทูบ (Youtube) หรือไลน์ (Line)

ทั้งนี้ (ร่าง) รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ดังภาพประกอบ

	ชีวิตที่เปี่ยมสุข						
	หลักการดำเนินชีวิต						
	ธรรมชาติของชีวิต	ปิดรายการ					
	การเป็นสาวกที่ดีของพระศาสดา	เนื้อหา					
	การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ	เปิดรายการ			เสียงประกอบ		ไลน์
	การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน	ตอบคำถาม			เสียงดนตรี		ช่องยูทูป
	การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์	พูดคุย	พระสงฆ์และอุบาสก	ภาษาท้องถิ่น	เสียงบรรยาย		พ็อดคาสท์
55-65 ปี	การเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา	นิตยสาร	พระสงฆ์	ภาษากลาง	เสียงพูด	20-30 นาที	เฟสบุ๊คไลฟ์
กลุ่มเป้าหมาย	เนื้อหารายการ	วิธีการนำเสนอ	ผู้ดำเนินรายการ	ภาษา	เสียง	ความยาว	ช่องทางเผยแพร่

ภาพประกอบ 23 ร่างรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

3.2 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อพิจารณาร่างและรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงในลำดับต่อไป ทั้งนี้ การสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา นั้น มีรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

1. นายไชนันท์ แสงทอง
ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา
2. นายสัญญา ภักดิ์โพธิ์
ตำแหน่ง ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมา
3. นายวินัย ปุณยรัชตปริดา
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา
4. ดร.ธนสาร เสริมสุข

ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรเทคโนโลยีการสื่อสารมวลชน
คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
อีสาน

5. ดร.วิเชียร ก่อกิจกุล

ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรการจัดการการสื่อสารแบบบูรณาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

6. ดร.ประพันธ์ นิกกระโทก

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

7. พระทิม สิริปณฺโญ

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติสามัคยานครราชสีมา

8. นายแสงชัย พละวัตร

ตำแหน่ง นายสถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท นครราชสีมา

9. ดร.สุเทพ เม้าสง่า

ตำแหน่ง นายกสมาคมวิชาชีพวิทยุ-โทรทัศน์ภาคประชาชน

ผู้ให้สัมภาษณ์พิจารณารูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา และรับรองรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอการพัฒนา รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมาตามข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 องค์ประกอบที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลักของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงแต่ละรายการมีความสัมพันธ์กับภาษา เนื้อหารายการ และความยาวของรายการ ผู้ดำเนินรายการสามารถวางแนวทางในการดำเนินรายการให้ตรงใจและถูกใจผู้ฟังมากที่สุด เพื่อให้รายการเป็นที่นิยมและคุ้มค่าในการจัดรายการ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายของรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา มีอายุระหว่าง 55-65 ปี เป็นกลุ่มคนที่ต้องเตรียมพร้อมกับการเกษียณการทำงาน และประสบกับการเปลี่ยนแปลงในช่วงท้ายของชีวิต การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป รายได้ลดลงและบางคนไม่มีรายได้ การหยุดทำงานประจำ การถูกลดบทบาทหน้าที่ในครอบครัว และความห่างเหินจากสังคม อีกทั้งยังเกิดการสูญเสียคนใกล้ชิด เช่น ครอบครัว พี่น้อง และ เพื่อน เป็นต้น ความเสื่อมสภาพของร่างกาย การเคลื่อนไหวช้าลง และเจ็บป่วยง่ายขึ้น

จึงมีความรู้สึกไม่มั่นคง น้อยใจอ่อนไหวง่าย รู้สึกซึมเศร้า และสิ้นหวัง คนกลุ่มนี้จึงสนใจศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อทำความเข้าใจกับความเป็นไปของชีวิต รู้เท่าทันและยอมรับความเปลี่ยนแปลง และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

สัญญา ภักดิ์โพธิ์ กล่าวว่า “ผู้สูงอายุถูกต้องแล้ว บางทีเจ็บป่วย ความเสื่อมของอวัยวะ การสูญเสียคนในครอบครัว เพื่อน คนใกล้ชิด บางคนเพิ่งเกษียณไม่ได้ทำงานก็เกิดความเครียด ความกังวลขึ้น ผู้ฟังกลุ่มนี้ศึกษาหาความสงบจากพุทธศาสนามากที่สุด” (สัญญา ภักดิ์โพธิ์. 2563 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 24 การสัมภาษณ์ คุณไชนันท์ แสงทอง วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา

ไชนันท์ แสงทอง กล่าวว่า “ฟังรายการธรรมะจากพระอาจารย์ ฟังแล้วสบายใจ คงเป็นเพราะวัยด้วย อย่างผมต้องเตรียมพร้อมกับการเกษียณ ถ้ามีสิ่งยึดเหนี่ยวอย่างธรรมะ ข้อคิดจากพระอาจารย์ต่างๆ ก็คงจะสามารถรับมือได้” (ไชนันท์ แสงทอง. 2563 : สัมภาษณ์)

3.2.2 องค์ประกอบที่ 2 เนื้อหารายการ

สาระความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่นำเสนอแก่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลัก โดยผู้ดำเนินรายการคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้ฟัง ลักษณะการนำเสนอ และความยาวของรายการ จากการศึกษาพบว่า เนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย การเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การเป็นสาวกที่ดีของพระศาสดา ธรรมชาติของชีวิต หลักการดำเนินชีวิต และชีวิตที่เปี่ยมสุข

ประพันธ์ นีกรระโทก กล่าวว่า “การเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การเป็นสาวกที่ดีของ

พระศาสดา กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานของการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีเลย ถ้าคนฟังฟังแล้วรู้บทบาทหน้าที่ของตัวเองได้ก็จะดีมากเลย คนฟังทั้งสองกลุ่มสามารถฟังจากรายการแล้วไปสอนต่อ พูดต่อได้ดี เพราะมีประสบการณ์มากแล้ว” (ประพันธ์ นีกระโทก. 2563 : สัมภาษณ์)

วินัย ปุณยรัชตปริดา กล่าวว่า “เนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันดี ผู้ฟังที่ไม่มีความรู้ ก็สามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย เนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ใกล้ตัวผู้ฟังนะ อยากให้เน้นเรื่องพระธรรมคำสอน ซึ่งคนฟังจะได้เอาไปใช้ในชีวิต” (วินัย ปุณยรัชตปริดา. 2563 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 25 การสัมภาษณ์ พระทิม สิริปัญญา รองผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติสามัญนครราชสีมา

พระทิม สิริปัญญา (2563 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า “เนื้อหาครอบคลุมแล้ว ผู้ฟังรายการสามารถเข้าใจได้ไม่ยาก ในแต่ละหลักธรรมจะมีข้อปฏิบัติที่จะให้เป็นคนดีต่อกัน นักจัดรายการสามารถดึงมาคุยกับผู้ฟังได้อย่างชัดเจน” (พระทิม สิริปัญญา. 2563 : สัมภาษณ์)

1) การเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงออกถึงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อพัฒนาการของลูก เช่น การอบรมสั่งสอนให้รู้จักระเบียบในสังคม ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรม การทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว การชื่นชมเมื่อลูกทำดีหรือทำสำเร็จตามเป้าหมาย และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก เป็นต้น และหน้าที่ของลูกที่ดี เช่น การตั้งใจเรียน ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ทำความสะอาดบ้าน รู้จักประหยัดอดออม มีความรับผิดชอบต่อตัวเอง ปฏิบัติตัวเป็นคนดีไม่สร้างปัญหาให้พ่อแม่ เรียนจบ มีงานทำ และตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ เป็นต้น

พระทิม สิริปัญญา กล่าวว่า “ทำอย่างไรจะเป็นพ่อแม่ที่ดีของลูก ทำอย่างไรลูกจะเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทุกคนในครอบครัวควรจะต้องรู้ ใครมีบทบาทหน้าที่อะไรบ้าง” (พระทิม สิริปัญญา. 2563 : สัมภาษณ์)

2) การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของคำว่า ศิษย์ ได้แก่ นักเรียน หรือ ผู้เรียน หรือ ผู้ที่ได้รับการสอนและได้รับความไว้วางใจจากครูอาจารย์ และหน้าที่ของศิษย์ที่ดี เช่น ขยัน ตั้งใจเรียน มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มาเรียนสม่ำเสมอ ฝึกฝนและทบทวนบทเรียนอย่างต่อเนื่อง สงสัยให้สอบถามทันที เข้าร่วมกิจกรรมการเรียน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และให้ความช่วยเหลือครูอาจารย์ เป็นต้น

3) การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของเพื่อนที่ดี เช่น ไม่ทำให้เดือดร้อน ให้ความช่วยเหลือตามความสามารถ รับฟังความคิดเห็น พุดคุยให้คำปรึกษาได้ และ ชักจูงไปในทางที่ดีที่ถูกต้องที่เหมาะสม เป็นต้น ลักษณะของเพื่อนที่ไม่ดี เช่น คิดถึงแต่ตัวเอง ไม่ฟังผู้อื่น ชอบรับมากกว่าให้ นินทาลับหลัง นำปัญหามาให้ และยืมเงินแล้วไม่คืน เป็นต้น

ประพันธ์ นีกรระโทก กล่าวว่า “ข้อนี้เกี่ยวข้องกับคนทุกวัยเลย เพื่อนที่ดีคบได้จนถึงแก่เลย หรือตามสมาคมต่างๆ การให้คำแนะนำ การเป็นผู้ฟังที่ดีได้ด้วย” (ประพันธ์ นีกรระโทก. 2563 : สัมภาษณ์)

4) การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของพลเมืองที่ดี เช่น รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ทำงานที่ถูกกฎหมาย ไม่มีความขัดแย้ง และไม่มีความรุนแรง ลักษณะของพลเมืองที่ดี เช่น เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบ และช่วยเหลือประโยชน์ของส่วนรวม และหน้าที่ของพลเมืองที่ดี เช่น ปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

สัญญา ภัคดีโพธิ์ กล่าวว่า “การเป็นพลเมืองที่ดีขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ปัจจุบันมาก คนไม่รู้จักหน้าที่ของตนเอง ต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดก่อน บางคนมีไม่ครบ อยากให้คนอื่นเคารพสิทธิของตนเอง แต่ไม่เคารพสิทธิของคนอื่น ทะเลาะกันเกิดปัญหาในสังคมขึ้นอีก” (สัญญา ภัคดีโพธิ์. 2563 : สัมภาษณ์)

พูน ปรณ ทิโต ชิว

ภาพประกอบ 26 การสัมภาษณ์ คุณสัญญา ภัคดีโพธิ์ ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมา

5) การเป็นสาวกที่ดีของพระศาสดา เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของ พุทธศาสนิกชน ได้แก่ ชาวพุทธ หรือ ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ หรือ ผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้า และลักษณะของชาวพุทธที่ดี เช่น ทำความดี ละเว้นความชั่ว สวดมนต์ไหว้พระทำบุญ อย่างสม่ำเสมอ และรักษาศีล 5

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “ตอนนี้ความขัดแย้งไปทุกเรื่องเลย เรื่อง ศาสนาพุทธ การให้ข้อมูลไม่ถูก ถ้าคนปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เริ่มที่ธรรมะพื้นฐานก่อน เรามีหน้าที่อะไร เป็นลูกที่ดีரியัง เป็นคนดีரியัง” (สุเทพ เม้าสง่า. 2563 : สัมภาษณ์)

6) ธรรมชาติของชีวิต หรือ ความจริงเกี่ยวกับชีวิต เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ วัฏจักรของชีวิต ได้แก่ เกิด แก่ เจ็บ และตาย องค์ประกอบของชีวิต หรือ ชั้น 5 ได้แก่ ร่างกาย ความรู้สึก การจดจำ การกระทำ และการรับรู้อารมณ์ ความเป็นไปของชีวิต เช่น การเกิดทุกข์และการดับทุกข์ และทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว และเป้าหมายชีวิต เช่น เป้าหมายขั้นต้น ได้แก่ ไม่เจ็บป่วย สุขภาพแข็งแรง มีงานทำที่มั่นคง และมีครอบครัวที่ดี เป็นต้น เป้าหมายล้าลึก ได้แก่ มีศรัทธา มี ศาสนาประจำใจ มีความภูมิใจจากการทำความดี และมีความสุขจากการบำเพ็ญประโยชน์ และ เป้าหมายขั้นสูงสุด ได้แก่ การนิพพาน

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “คนเราสามารถปฏิบัติตัวขั้นพื้นฐาน รู้จักตัวเอง รู้จักหน้าที่ของตัวเองได้นะ เราก็ถึงเป้าหมายขั้นต้นแล้ว ยิ่งถ้าสามารถรักษาเป้าหมายขั้นต้น ได้อีกนะ การจะไปถึงเป้าหมายขั้นต่อไปคงไม่ยาก แน่นนอนว่าสูงสุดคือนิพพาน การหลุดพ้นจากการ เวียนว่ายตายเกิด ทำขั้นต้นให้ได้ก่อน” (สุเทพ เม้าสง่า. 2563 : สัมภาษณ์)

7) หลักการดำเนินชีวิต เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการนำหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้ามาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เช่น อธิธัมม 4 หลักธรรมขั้นพื้นฐาน สามารถนำไปใช้ได้ทั้งในการเรียนและการทำงาน ได้แก่ พอใจในสิ่งที่ทำ เกิดความพากเพียรที่จะทำ ตั้งใจทำไม่ฟุ้งซ่าน และตรวจสอบข้อผิดพลาด บุญกิริยาวัตถุ หลักการทำความคิดได้แก่ การแบ่งปัน การประพฤติดีงาม และการฝึกรวมจิตใจให้เข้มแข็ง และ อริยมรรคมีองค์ 8 หลักธรรมขั้นสูงเพื่อ ฝึกฝนให้พ้นจากความทุกข์

ประพันธ์ นิกกระโทก กล่าวว่า “อธิธัมมหลักธรรมนี้นำไปใช้ได้ดี ฝึกฝนตนเองพยายามไปสู่ความสำเร็จให้ได้ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตคนในสังคมปัจจุบันมาก” (ประพันธ์ นิกกระโทก. 2563 : สัมภาษณ์)

8) ชีวิตที่เปี่ยมสุข เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของความสุข เช่น การ เรียนจบ การมีงานทำ การประสบความสำเร็จ การมีเงินทอง และการมีคู่ครอง เป็นต้น และความสุข ตามทัศนะของพระพุทธเจ้า ได้แก่ ความสุขที่เกิดจาประสาทสัมผัส ความสุขที่เกิดจากจิตดื่มด่ำใน ความสงบ และความสุขเพราะปราศจากกิเลส

สุเทพ แม้าสง่า กล่าวว่า “คนฟังจะได้ประโยชน์ ถ้าเริ่มฟังรายการตั้งแต่ แรกแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้ นำไปใช้ในชีวิตได้จริง ผู้ฟังก็จะสามารถมาถึงความสุขในการดำเนิน ชีวิตได้เลย” (สุเทพ แม้าสง่า. 2563 : สัมภาษณ์)

3.2.3 องค์ประกอบที่ 3 วิธีการนำเสนอ

วิธีการถ่ายทอดเนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียงให้แก่ผู้ฟัง วิธีการนำเสนอ รายการที่เหมาะสมจะทำให้ผู้ฟังรายการเกิดความสนใจ และติดตามรับฟังรายการอย่างต่อเนื่อง จาก การศึกษาพบว่า วิธีการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ รายการนิตยสาร รายการพุดคุย และรายการตอบคำถาม

1) รายการนิตยสาร เป็นลักษณะการนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาหลายเรื่อง โดยใช้หลายวิธีการนำเสนอ เช่น การพุดคุย การสัมภาษณ์ การสนทนา การตอบคำถาม สารคดี และ ละคร เป็นต้น มีผู้ดำเนินรายการหลัก 1 คน ทำหน้าที่เชื่อมโยงแต่ละช่วงของรายการให้เป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน

วิเชียร ก่อกิจกุล กล่าวว่า “ผู้ฟังกำหนดความอยู่รอดของสถานีวิทยุ เป็นช่องทางที่จะรับข้อมูลข่าวสารความบันเทิง คนจัดรายการต้องนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการที่แตกต่าง จากรายการอื่น ทำให้คนสนใจ อยากเข้ามามีส่วนร่วมในรายการ รายการควรแบ่งเป็นช่วง เช่น นำเสนอเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ข่าวสารที่ผู้ฟังควรรู้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการถามข้อสงสัย ข้อคำถาม และการเปิดเพลงที่สื่อความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องที่น่าเสนอด้วยก็ได้” (วิเชียร ก่อกิจ กุล. 2563 : สัมภาษณ์)

2) รายการพูดคุย เป็นลักษณะการนำเสนอเนื้อหาด้วยการพูดคุย อาจจะเป็น การพูดคุยกับผู้ฟัง หรือ พูดคุยร่วมกับผู้ร่วมรายการก็ได้ ถือเป็น การสื่อสารกับผู้ฟังได้โดยตรง ซึ่งผู้ฟัง จะได้รับประโยชน์จากการฟัง ดังนั้น ผู้ดำเนินรายการต้องมีความสามารถในการพูดให้น่าสนใจและ เกิดความเข้าใจ ทั้งนี้รายการพูดคุยสามารถจำแนกเป็นการพูดคุยกับผู้ฟัง การสัมภาษณ์ การสนทนา การอภิปรายก็ได้

ประพันธ์ นีกะระโทก กล่าวว่า “เป็นวิธีการนำเสนอรายการที่พบบ่อย มีทั้งแบบออกอากาศสดและบันทึกเทป ถ้าเป็นรายการที่พระคุณเจ้าพูดคุยกับผู้ฟังก็มีการบรรยาย ธรรม เทศนาธรรม ปาฐกถาธรรม วิธีการนำเสนอแบบนี้ยังคงมีอยู่ เวลาพูดมีเสียงดนตรีบรรเลง คลอ ผู้ฟังก็มีสมาธิในการฟัง ฟังแล้วเข้าใจ หรือ เป็นรายการที่มีพระสงฆ์พูดคุยกับฆราวาสก็ได้ สนทนาธรรม คนชอบมีสีสัน คนพูดก็สนุก คนฟังก็สนุกตามไปด้วย” (ประพันธ์ นีกะระโทก. 2563 : สัมภาษณ์)

3) รายการตอบคำถาม เป็นลักษณะการนำเสนอข้อความที่รายการเปิด โอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมรายการ โดยการถามคำถาม ข้อสงสัย ข้อคำถาม ผ่านทางโทรศัพท์ สื่อ สังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก และไลน์ ซึ่งผู้ฟังจะได้รับคำตอบจากผู้ดำเนินรายการ หรือ ผู้ร่วม รายการ หรือ แกร็บเบิญในรายการ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ถามและผู้ฟังคนอื่นๆ ที่มีปัญหา คล้ายกัน

ภาพประกอบ 27 การสัมภาษณ์ คุณวินัย ปุณยรัชตปรีดา ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา

วินัย ปุณยรัชตปริดา กล่าวว่า “แนวทางออกอากาศทางวิทยุจะออก ลักษณะเทศน์ไม่ได้ อาจจะเป็นการถามคำถามสิ่งที่ไปเจอมา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากข่าว เราจะใช้ หลักธรรมอะไรเข้าไปช่วยเหลือแก้ไขปัญหานั้นได้ คนถามคำถามก็รอฟังคำตอบ คนฟังที่กำลังฟังอยู่ ก็อยากรู้ ถ้าเป็นเรื่องใกล้ตัวเค้าจะฟัง แล้วเราก็ถามจะใช้หลักธรรมอะไร หลักธรรมอะไรเกี่ยวข้องกับ เรื่องนี้ พระท่านก็จะตอบก็เอาพระธรรมคำสอนสอดแทรกเข้าไปด้วย” (วินัย ปุณยรัชตปริดา. 2563 : สัมภาษณ์)

โดยวิธีการนำเสนอของรายการวิทยุกระจายเสียง ควรมีการลำดับรายการ ดังนี้

1) เปิดรายการ ประกอบด้วย จingleรายการ ไตเติ้ลรายการ ผู้ดำเนิน รายการพูดเปิดรายการ เพลงหรือดนตรี

วิเชียร ก่อกิจกุล กล่าวว่า “รายการวิทยุกระจายเสียงจะมีเส้นที่ เฉพาะตัวตรงที่ผู้ฟังรายการจะรอฟังรายการ จะรู้เวลาออกอากาศ จingleรายการมา หรือ ได้ยินเสียง โฆษณารายการนั้นมา ไตเติ้ลรายการ เป็นการบอกชื่อรายการ อาจเป็นเพลงประจำรายการ สั้นๆ หลังจากนั้นผู้ดำเนินรายการก็จะดำเนินรายการ” (วิเชียร ก่อกิจกุล. 2563 : สัมภาษณ์)

สัญญา ภัคดีโพธิ์ กล่าวว่า “การเปิดรายการเป็นการเรียกคนฟังให้มาฟัง รายการ ต้องดึงผู้ฟังด้วยการโฆษณารายการที่กำลังจะออกอากาศ เพราะว่าจingleรายการจะมี ดนตรีหรือเพลงประจำรายการที่สนุกสนาน สั้น กระชับ บอกชื่อรายการ บอกเวลาออกอากาศ คอน เซ็ปต์รายการ ดีใจประจำรายการ จingleรายการจะไม่เปลี่ยน เพราะคนฟังจะจดจำได้ว่ารายการ มาแล้ว ต่อไปก็เป็นไตเติ้ลรายการ แล้วก็ทักทายผู้ฟังรายการ ก่อนที่จะเข้าเนื้อหารายการ ถ้ามีเพลง คั่น หรือ ดนตรี มาคั่น รายการก็จะสั้นไหล ไม่สะดุด” (สัญญา ภัคดีโพธิ์. 2563 : สัมภาษณ์)

แสงชัย พลสวัสดิ์ กล่าวว่า “เปิดรายการวิทยุถ้าไม่มีไตเติ้ลรายการไม่ได้ เลยครับ ไตเติ้ลรายการคือชื่อรายการเพลงประจำรายการ ผู้ดำเนินรายการจะเปิดบ่อยๆ ให้ผู้ฟัง รายการจำได้ ตามมาด้วยการพูดเปิดรายการ ตรงนี้จะป็นลีลาของผู้ดำเนินรายการ ช่วงเปิดรายการ มีเพลงที่เกี่ยวกับรายการ เกี่ยวกับเนื้อหารายการ ก็จะเป็นการเชื่อมต่อเข้าสู่เนื้อหาได้ด้วย อีกอย่าง ที่ควรมีในช่วงเปิดรายการก็คือ จingleรายการ เป็นการบอกข้อมูลเกี่ยวกับรายการทั้งหมดภายใน ระยะเวลาสั้น” (แสงชัย พลสวัสดิ์. 2563 : สัมภาษณ์)

2) เนื้อหา ประกอบด้วย ไตเติ้ลรายการ เนื้อหารายการ เพลงหรือดนตรี ประพันธ์ นีกระโทก กล่าวว่า “ช่วงเนื้อหารายการเป็นช่วงสำคัญของ รายการ เพราะว่ามีควมยาวรายการมากกว่าส่วนอื่นๆ ผู้ดำเนินรายการต้องให้ความใส่ใจในการ คัดเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับคนฟัง โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ควรใช้ภาษาบาลี สั้นสกดุดให้หน่อย หากเป็นคำสอน หลักธรรม พระไตรปิฎก ผู้ดำเนินรายการต้องแปลเป็น ภาษากลาง เพื่อให้คนฟังเข้าใจได้ง่าย สำหรับการสื่อสาร ถ้าผู้รับสารไม่มีอุปสรรคด้านเนื้อหา ไม่

ต้องมีความรู้มาก่อน ควรประกอบด้วย ไตเต็ลรายการ และเพลงหรือดนตรีที่เกี่ยวข้องกับรายการ ”
(ประพันธ์ นีกระโทก. 2563 : สัมภาษณ์)

แสงชัย พลสวัสดิ์ กล่าวว่า “รายการเผยแพร่พระพุทธศาสนาควรมีการนำเสนอที่แตกต่างจากเดิม ในช่วงเนื้อหาควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการถามข้อสงสัย ข้อคำถาม เพื่อให้พระคุณเจ้าได้เตรียมตัวก่อน มีเพลงประจำรายการที่บอกชื่อรายการ ต้องทำให้จำรายการให้ได้ และเปิดเพลงหรือดนตรีก่อนเข้าช่วงต่อไปของรายการ” (แสงชัย พลสวัสดิ์. 2563 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 28 การสัมภาษณ์ คุณแสงชัย พลสวัสดิ์ นายสถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท นครราชสีมา

3) ปิดรายการ ประกอบด้วย ไตเต็ลรายการ ผู้ดำเนินรายการพูดปิดรายการ ไตเต็ลรายการ จิ้งเก็ลรายการ

วิเชียร ก่อกิจกุล กล่าวว่า “ผู้ดำเนินรายการอาจจะปิดรายการด้วยบทความสั้น คติธรรม คำสอน เพื่อเป็นบทสรุปของเนื้อหาที่นำเสนอในรายการ อาจมีการเปิดเพลงที่สื่อความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องที่น่าเสนอด้วยก็ได้ และเพื่อให้เกิดการจดจำรายการ ต้องเปิดไตเต็ลรายการ และจิ้งเก็ลรายการอีกครั้ง” (วิเชียร ก่อกิจกุล. 2563 : สัมภาษณ์)

ประพันธ์ นีกระโทก กล่าวว่า “ตอนที่ปิดรายการอาจฝากคำสอน คติธรรม ข้อคิดที่ผู้ฟังสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต หรือ แก้ไขปัญหาที่กำลังประสบอยู่ได้ การปิดรายการมีความสำคัญจะพูดปิดรายการอย่างเดียวไม่ได้ ต้องทำให้ผู้ฟังจดจำรายการของเราให้ได้

ด้วย สามารถเปิดไตเติ้ล และจึงเกิดรายการซ้ำอีกครั้งก่อนปิดรายการ” (ประพันธ์ นีกรระโทก. 2563 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 29 การสัมภาษณ์ อาจารย์ ดร.ธนสาร เสริมสุข ประธานหลักสูตรเทคโนโลยีการสื่อสารมวลชน คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

3.2.4 องค์ประกอบที่ 4 ผู้ดำเนินรายการ

ผู้ถ่ายทอดสาระความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลัก ซึ่งผู้ดำเนินรายการสามารถแสดงความรู้สึก และแสดงความคิดเห็นของตนเองในรายการได้โดยไม่พูดคำหยาบ ไม่สุภาพ ผิดหลักภาษาไทย ไม่พูดเพื่อเจ้อขาดหลักการหาประโยชน์จวบลงไม่ได้ ไม่พูดสองแง่สองง่ามชี้ชวนสื่อทางกามารมณ์ ไม่พูดสาระขาดข้อมูลที่ชัดเจนถูกต้อง ไม่พูดยกตนที่บถมข่มผู้อื่น ไม่พูดส่อเสียดโจมตีการเมือง วัฒนธรรม ศาสนา สังคม และ ไม่พูดขาดเหตุผลเกินความเป็นจริง จากการศึกษาพบว่า ผู้ดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ควรเป็นพระสงฆ์ หรือ ฆราวาส หรือ พระสงฆ์ และฆราวาส

แสงชัย พละวัตร กล่าวว่า “รายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาควรมีผู้ดำเนินรายการที่เป็นพระสงฆ์ หรืออาจจะเป็นการจัดรายการร่วมกันระหว่างพระสงฆ์กับคนทั่วไปก็ได้ รายการก็ยิ่งน่าสนใจมากขึ้น ขยายคนฟังได้กว้างมากขึ้น” (แสงชัย พละวัตร. 2563 : สัมภาษณ์)

วินัย ปุณยรัชตปรีดา กล่าวว่า “ผู้ดำเนินรายการต้องรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ก่อนเป็นอันดับแรก ท่านศึกษาเรื่องพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ ไม่มี

ใครรู้เรื่องพระไตรปิฎกดีเท่าท่านอีกแล้ว หรือเป็นฆราวาสก็น่าสนใจทำให้รายการพระพุทธศาสนา เข้าใจได้ง่ายมากขึ้น ฟังแล้วไม่น่าเบื่อ ไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง” (วินัย ปุณยรัชตปริดา. 2563 : สัมภาษณ์)

สัญญา ภักดิ์โพธิ์ กล่าวว่า “ผู้ดำเนินรายการ ทั้งพระคุณเจ้าและฆราวาส สามารถนำเสนอเนื้อหาพระพุทธศาสนาได้ดี พระคุณเจ้าอาจดำเนินรายการรูปเดียว พูดคุยกับผู้ฟัง บรรยายธรรมได้ หรือ ฆราวาสดำเนินรายการก็ได้ด้วยเหมือนกัน หากฆราวาสเป็นผู้ดำเนินรายการหลักและพระสงฆ์ร่วมดำเนินรายการในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนา จะทำให้ผู้ฟังสนใจในเนื้อหาที่จะนำเสนอมากขึ้น” (สัญญา ภักดิ์โพธิ์. 2563 : สัมภาษณ์)

โดยผู้ดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

1) มีความรู้ทางพระพุทธศาสนา ผู้ดำเนินรายการจบการศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา หรือ สนใจศึกษาพระพุทธศาสนา สามารถสื่อสารหลักธรรมคำสอนพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง สามารถตอบคำถามและขยายความสาระความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาได้ และสามารถสื่อสารด้วยภาษาบาลี สันสกฤตได้

แสงชัย พละวัตร กล่าวว่า “ผู้ดำเนินรายการต้องมีความรู้รอบตัว โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจด้านพุทธศาสนา เพื่อที่จะสื่อสาร ตอบคำถามผู้ฟังรายการได้” (แสงชัย พละวัตร. 2563 : สัมภาษณ์)

วิเชียร ก่อกิจกุล กล่าวว่า “ต้องเตรียมตัวและมีความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา ระหว่างการจัดรายการจะไม่เกิดเดทเธอร์ จัดรายการได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ติดขัดจากความไม่รู้ ไม่มั่นใจ ไม่แน่ใจในเนื้อหาที่นำเสนอ” (วิเชียร ก่อกิจกุล. 2563 : สัมภาษณ์)

2) มีลีลาในการนำเสนอที่น่าสนใจ พูดคุยกับผู้ฟังด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ผู้ดำเนินรายการควรมีเอกลักษณ์เฉพาะในการนำเสนอรายการที่น่าสนใจ สามารถดึงดูดผู้ฟังให้ฟังจนจบรายการ พูดด้วยเสียงธรรมชาติ ไม่ดัดเสียง ไม่พูดแบบท่องจำ หรือ อ่าน หรือ ประกาศ ควรนำเสนอจากความเข้าใจในเนื้อหาเหมือนเพื่อนคุยกับเพื่อน

แสงชัย พละวัตร กล่าวว่า “ผู้ดำเนินรายการควรศึกษาหาข้อมูล เตรียมข้อมูลก่อนการจัดรายการ ฝึกออกเสียงภาษาบาลี สันสกฤต ภาษาพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมชาติ ไม่ตะกุกตะกัก หากไม่เตรียมความพร้อมมาก่อน จะทำให้ไม่มั่นใจในการพูด จนทำให้ผู้ฟังไม่รู้สึกลงใจในเนื้อหาที่นำเสนอ” (แสงชัย พละวัตร. 2563 : สัมภาษณ์)

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “ผู้ดำเนินรายการ ทั้งพระคุณเจ้าและฆราวาส ต้องมีเทคนิคในการนำเสนอที่น่าสนใจ มีน้ำเสียงนุ่มนวล สามารถอธิบายด้วยน้ำเสียงที่เป็นธรรมชาติ ไม่ติดขัด ตะกุกตะกัก” (สุเทพ เม้าสง่า. 2563 : สัมภาษณ์)

3) พุดภาษาไทย ภาษาบาลี สันสกฤต และภาษาพระพุทธศาสนาถูกต้อง ผู้ดำเนินรายการสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย สามารถแปลภาษาพุทธศาสนา ภาษาบาลี สันสกฤต ให้เป็นภาษากลาง ภาษาโคราชได้ถูกต้อง และขยายความให้ผู้ฟังรายการเข้าใจได้ง่าย

ประพันธ์ นิกกระโทก กล่าวว่า “ผู้ดำเนินรายการต้องรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ผู้ดำเนินรายการต้องสามารถแปลคำที่ท่านพูดเป็นภาษากลางสอดแทรกภาษาท้องถิ่น ภาษาโคราชจะชัดเจนขึ้น” (ประพันธ์ นิกกระโทก. 2563 : สัมภาษณ์)

สุเทพ เม้าสง่า กล่าวว่า “สื่อสารได้ถูกหลักภาษาไทย การเป็นสื่อมวลชนต้องเป็นตัวอย่างเป็นกับผู้ฟัง สามารถอธิบายหลักธรรมคำสอนพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง ไม่บิดเบือนข้อความ” (สุเทพ เม้าสง่า (2563 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 30 การสัมภาษณ์ ดร.สุเทพ เม้าสง่า นายกสมาคมวิชาชีพวิทยุ-โทรทัศน์ภาคประชาชน

3.2.5 องค์ประกอบที่ 5 ภาษา

ภาษาที่ใช้สื่อสารเนื้อหาในรายการวิทยุกระจายเสียงไปสู่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลัก ผู้ดำเนินรายการควรใช้ภาษาที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย จากการศึกษาพบว่า ผู้ดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ควรใช้ภาษากลางเป็นภาษาหลักในรายการ เนื่องจากภาษากลางเป็นภาษามาตรฐาน ทุกคนสามารถรับฟังและเกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้พร้อมกัน มีการสอดแทรกภาษาโคราช เพลงโคราช เพลงแหล่งภาษาโคราช ซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นของคนในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ผู้ฟังเป้าหมายหลักเกิดความรูสึกมีส่วนร่วม

รายการ และใกล้ชิดกับรายการ นอกจากนี้ควรมีการแปลภาษาพระพุทธรศาสนา ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ให้เป็นภาษากลางที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจอย่างชัดเจน และสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้

วินัย ปุณยรัชตปรีดา กล่าวว่า “ภาษาบาลีคนฟังไม่ค่อยเข้าใจ ถ้าแปลด้วยภาษาไทยกลาง คนฟังก็จะได้รับความรู้ไปด้วยว่าที่พูดนั้นแปลว่าอะไร คนก็จะหันมาสนใจมากขึ้น” (วินัย ปุณยรัชตปรีดา. 2563 : สัมภาษณ์)

ประพันธ์ นีกะระโทก กล่าวว่า “แล้วภาษากลางเป็นหลักในรายการ ก็เป็นมาตรฐาน สอดแทรกภาษาโคราชบ้าง เป็นเอกลักษณ์ คนฟังในพื้นที่ยังเป็นคนท้องถิ่น ผู้เฒ่าผู้แก่ยังพูดภาษาโคราช ควรมีภาษาโคราชสอดแทรกอยู่เพื่อให้ใกล้ชิดกับคนฟัง” (ประพันธ์ นีกะระโทก. 2563 : สัมภาษณ์)

ไชยรินทร์ แสงทอง กล่าวว่า “รายการที่พูดด้วยภาษาโคราชก็ยังคงมีเสน่ห์อยู่ ภาษากลางเป็นหลักในรายการ และมีการใช้ภาษาโคราชควบคู่กันไป อีกอย่างภาษาบาลีสันสกฤต เหมือนเป็นยาขมของคนทั่วไป ฟังออกแต่ไม่รู้ว่าแปลว่าอะไร ผู้ดำเนินรายการต้องขยายความให้คนฟังเข้าใจมากขึ้น” (ไชยรินทร์ แสงทอง. 2563 : สัมภาษณ์)

3.2.6 องค์ประกอบที่ 6 เสียง

การนำเสียงต่างๆ มาใช้ประกอบเพื่อเล่าเรื่องราว รวมถึงการถ่ายทอดความรู้สึกและอารมณ์ให้ผู้ฟังได้รับทราบ ทั้งนี้ต้องเลือกเสียงให้เหมาะสมกับเนื้อหาและรูปแบบรายการที่นำเสนอ จากการศึกษาพบว่า เสียงในรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย เสียงพูดหรือเสียงบรรยาย เสียงดนตรี และเสียงประกอบ

1) เสียงพูดหรือบรรยาย คือ เสียงที่ใช้พูดหรือบรรยายประกอบรายการ เสียงช่วยเพิ่มรายละเอียดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งควรใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย สั้นกะทัดรัด สอดคล้องกันทั้งเรื่อง

แสงชัย พลสวัสดิ์ กล่าวว่า “ผู้ดำเนินรายการต้องออกเสียงให้ชัดเจนถูกต้อง ปรับระดับความเบาและความดังของเสียงผู้ดำเนินรายการ เพื่อให้ผู้ฟังรับเนื้อหารายการที่ถูกต้อง” (แสงชัย พลสวัสดิ์. 2563 : สัมภาษณ์)

2) เสียงดนตรี คือ เสียงที่มีเกิดจากเครื่องดนตรีหลายๆ ชนิด ประกอบกันเป็นท่วงทำนอง ซึ่งอาจมีเนื้อเพลงหรือไม่ก็ได้ ควรมีการสอดแทรกเสียงดนตรีเข้าไปในรายการ เช่น เพลงแปลภาษาโคราช เพื่อให้ผู้ฟังสนใจรายการ

ประพันธ์ นีกระโทก กล่าวว่า “เพลงแหล่ เทปแหล่ ภาษาโคราช คนชอบจะเข้าถึงและติดตาม เสียงดนตรีทำให้เกิดความน่าสนใจในรายการ” (ประพันธ์ นีกระโทก. 2563 : สัมภาษณ์)

3) เสียงประกอบ คือ เสียงพิเศษที่จัดทำขึ้นมา ทั้งนี้อาจจะเป็นเสียงจริงตามธรรมชาติหรือสร้างขึ้นเลียนแบบเสียงธรรมชาติ เสียงประกอบนำมาใช้เพื่อประกอบรายการให้เกิดความสมจริง จินตนาการ และอารมณ์คล้ายตามของผู้ฟัง เช่น เสียงกระดิ่ง เสียงระฆัง เป็นต้น

ไชนันท์ แสงทอง กล่าวว่า “เสียงน้ำไหล เสียงกระดิ่ง ระหว่างการบรรยายธรรม ช่วยให้จิตใจสงบ มีสมาธิ” (ไชนันท์ แสงทอง. 2563 : สัมภาษณ์)

3.2.7 องค์ประกอบที่ 7 ความยาว

การกำหนดความยาวในการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา ควรเสนอรายการที่มีความยาว 20-30 นาที

ภาพประกอบ 31 การสัมภาษณ์ อาจารย์ ดร.วิเชียร ก่อกิจกุล ประธานหลักสูตรการจัดการสื่อสารแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

3.2.8 องค์ประกอบที่ 8 ช่องทางการเผยแพร่

ช่องทางการเผยแพร่รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรนำเสนอผ่านสื่อหลักอย่างวิทยุกระจายเสียงเป็นหลัก และผู้ฟังรายการสามารถรับฟังได้ตลอดเวลา โดยการนำเสนอผ่านช่องทางการเผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์ด้วย ได้แก่

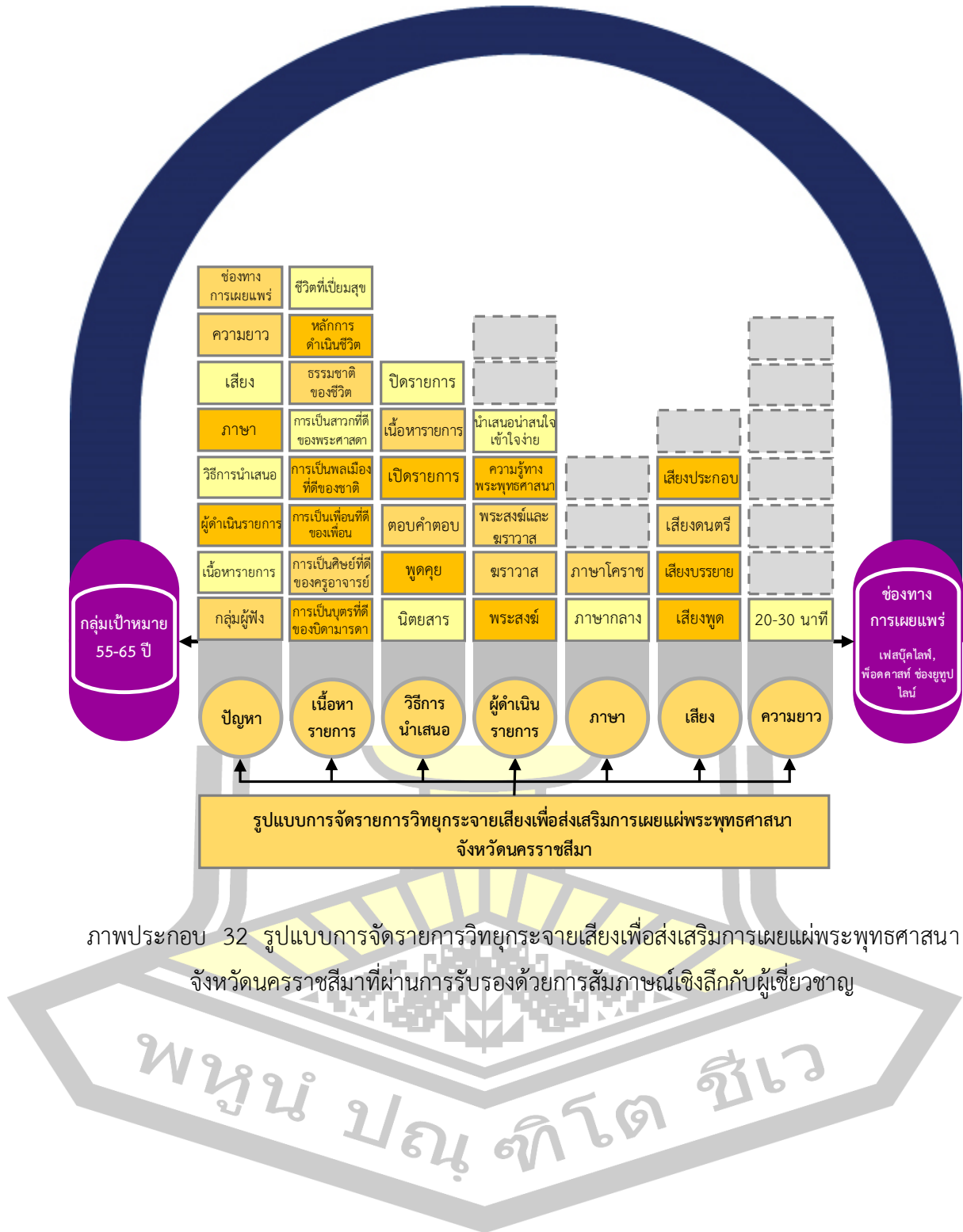
เฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) หรือพ็อดคาสท์ (Podcast) หรือช่องยูทูบ (Youtube) หรือไลน์ (Line)

วิเชียร ก่อกิจกุล (2563 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า “ต้องนำเสนอทางสื่อวิทยุหลัก ร่วมกับการเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ต่างๆ สื่อสังคมออนไลน์ โซเชียลมีเดีย เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ ไลน์ แล้วก็พ็อดคาสท์ที่นิยมนำมาใช้เพราะผู้ฟังคุ้นเคยกับการรับข้อมูลข่าวสารผ่านโซเชียลมีเดีย และสามารถเลือกฟังเนื้อหาตามที่ตนเองสนใจได้”

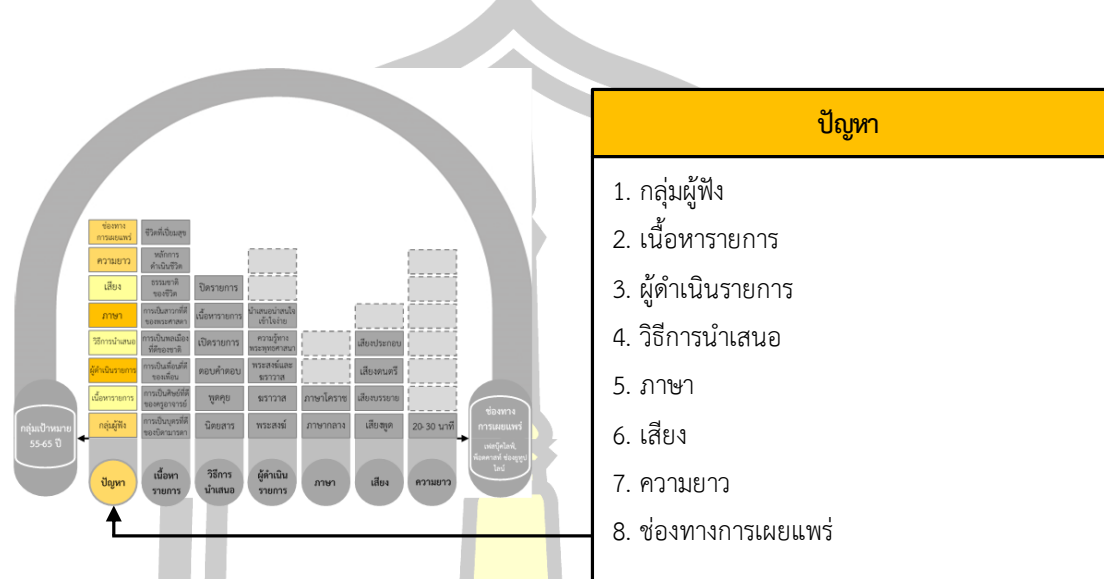
3.3 ขั้นตอนที่ 3 รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมาที่ผ่านการรับรองรูปแบบจากตัวแทนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 มีองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา 8 ประการ ได้แก่ 1) กลุ่มเป้าหมาย 2) เนื้อหารายการ 3) วิธีการนำเสนอ 4) ผู้ดำเนินรายการ 5) ภาษา 6) เสียง 7) ความยาว และ 8) ช่องทางการเผยแพร่

การพัฒนารูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา เมืองค์ประกอบ 7 ประการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

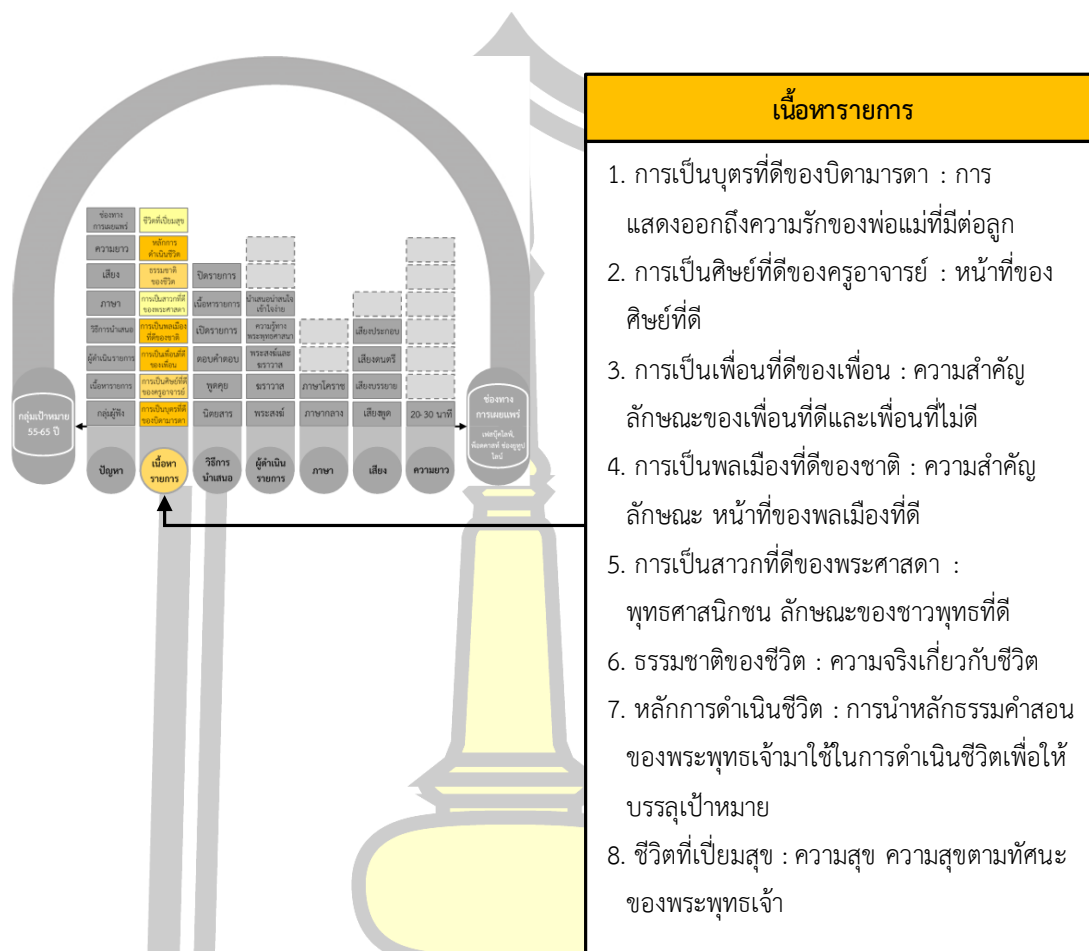
ภาพประกอบ 33 ปัญหาการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมาพบปัญหา 8 ด้าน ได้แก่ ด้านกลุ่มผู้ฟังที่มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมและใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเข้าถึงเนื้อหาสาระที่มีความหลากหลายมากกว่าเดิม ทำให้กลุ่มผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงจึงมีแนวโน้มลดน้อยลง ด้านเนื้อหารายการเกี่ยวกับหลักธรรมพระพุทธศาสนาที่เข้าใจยาก เนื่องจากนำเสนอด้วยภาษาบาลี-สันสกฤตมากเกินไป ผู้ฟังไม่สามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องเหมาะสม ด้านวิธีการนำเสนอที่ยังคงยึดวิธีการนำเสนอรายการรูปแบบเดิมขาดความแปลกใหม่ที่กระตุ้นให้ผู้ฟังสนใจติดตามรับฟังรายการจนจบรายการ ด้านผู้ดำเนินรายการที่ไม่มีลีลาในการนำเสนอรายการให้น่าสนใจ เพื่อดึงดูดให้ผู้ฟังรับฟังรายการได้ ด้านภาษาที่นำเสนอเนื้อหารายการด้วยภาษาบาลีมากเกินไป และผู้ดำเนินรายการใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย ด้านเสียงที่เปิดในรายการไม่มีความหลากหลาย เปิดเพลงซ้ำไปมา ด้านความยาวของรายการที่มีความยาวมากเกินไป ผู้ฟังไม่สามารถฟังจนจบรายการได้ และด้านช่องทางการเผยแพร่ที่ผู้ฟังนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียเป็นช่องทางการติดต่อ สื่อสารระหว่างกันมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยนำปัญหามาพัฒนาปรับรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

3.3.1 องค์ประกอบที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย

3.3.2 องค์ประกอบที่ 2 เนื้อหารายการ

ภาพประกอบ 35 องค์ประกอบที่ 2 เนื้อหารายการ

เนื้อหารายการเกี่ยวกับสาระความรู้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่นำเสนอแก่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลัก ดำเนินรายการคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้ฟัง ลักษณะการนำเสนอและความยาวของรายการ โดยเนื้อหาประกอบด้วย การเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การเป็นสาวกที่ดีของพระศาสดา ธรรมชาติของชีวิต หลักการดำเนินชีวิต และชีวิตที่เปี่ยมสุข เป็นเนื้อหาพื้นฐานในการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเนื้อหาเริ่มตั้งแต่หลักธรรมพื้นฐานสำหรับผู้ฟังที่เริ่มต้นศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา จนถึงหลักธรรมที่ลงลึกไปถึงเป้าหมายสูงสุดของการอยู่นอกเหนือจากปัญหา จนกระทั่งมีความสมบูรณ์ในตนเอง ผู้ฟังสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เตรียมพร้อมกับการเผชิญการทำงาน แนะนำสั่งสอนลูกหลาน ทำความเข้าใจในความเป็นไปของชีวิตและการ

เปลี่ยนแปลงในช่วงท้ายของชีวิตได้ ซึ่งเนื้อหารายการเหมาะสมกับวิถีชีวิตของกลุ่มผู้ฟังที่ต้องดำเนินชีวิตท่ามกลางความเร่งรีบ และการแข่งขันกับเวลา ความห่างเหินจากการเข้าวัดทำบุญ มีความสนใจในกิจกรรมแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมมากกว่ากิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีทางเลือกในการบริโภคข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น ใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นตลอดทั้ง 24 ชั่วโมง

1) การเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงออกถึงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อพัฒนาการของลูก เช่น การอบรมสั่งสอนให้รู้จักระเบียบในสังคม ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรม การทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว การชื่นชมเมื่อลูกทำดีหรือทำสำเร็จตามเป้าหมาย และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก เป็นต้น และหน้าที่ของลูกที่ดี เช่น การตั้งใจเรียน ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ทำความสะอาดบ้าน รู้จักประหยัดอดออม มีความรับผิดชอบต่อตัวเอง ปฏิบัติตัวเป็นคนดี ไม่สร้างปัญหาให้พ่อแม่ เรียนจบ มีงานทำ และตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ เป็นต้น

2) การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของคำว่าศิษย์ ได้แก่ นักเรียน หรือ ผู้เรียน หรือ ผู้ที่ได้รับการสอนและได้รับความไว้วางใจจากครูอาจารย์ และหน้าที่ของศิษย์ที่ดี เช่น ขยัน ตั้งใจเรียน มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มาเรียนสม่ำเสมอ ฝึกฝนและทบทวนบทเรียนอย่างต่อเนื่อง สงสัยให้สอบถามทันที เข้าร่วมกิจกรรมการเรียน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และให้ความช่วยเหลือครูอาจารย์ เป็นต้น

3) การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของเพื่อนที่ดี เช่น ไม่ทำให้เดือดร้อน ให้ความช่วยเหลือตามความสามารถ รับฟังความคิดเห็น พุดคุยให้คำปรึกษาได้ และชักจูงไปในทางที่ดีที่ถูกต้องที่เหมาะสม เป็นต้น ลักษณะของเพื่อนที่ไม่ดี เช่น คิดถึงแต่ตัวเอง ไม่ฟังผู้อื่น ชอบรับมากกว่าให้ นินทาลับหลัง นำปัญหามาให้ และยืมเงินแล้วไม่คืน เป็นต้น

4) การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของพลเมืองที่ดี เช่น รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ทำงานที่ถูกกฎหมาย ไม่มีความขัดแย้ง และไม่มีความรุนแรง ลักษณะของพลเมืองที่ดี เช่น เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบ และช่วยเหลือประโยชน์ของส่วนรวม และหน้าที่ของพลเมืองที่ดี เช่น ปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

5) การเป็นสาวกที่ดีของพระศาสดา เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของพุทธศาสนิกชน ได้แก่ ชาวพุทธ หรือ ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ หรือ ผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และลักษณะของชาวพุทธที่ดี เช่น ทำความดี ละเว้นความชั่ว สวดมนต์ไหว้พระทำบุญอย่างสม่ำเสมอ และรักษาศีล 5

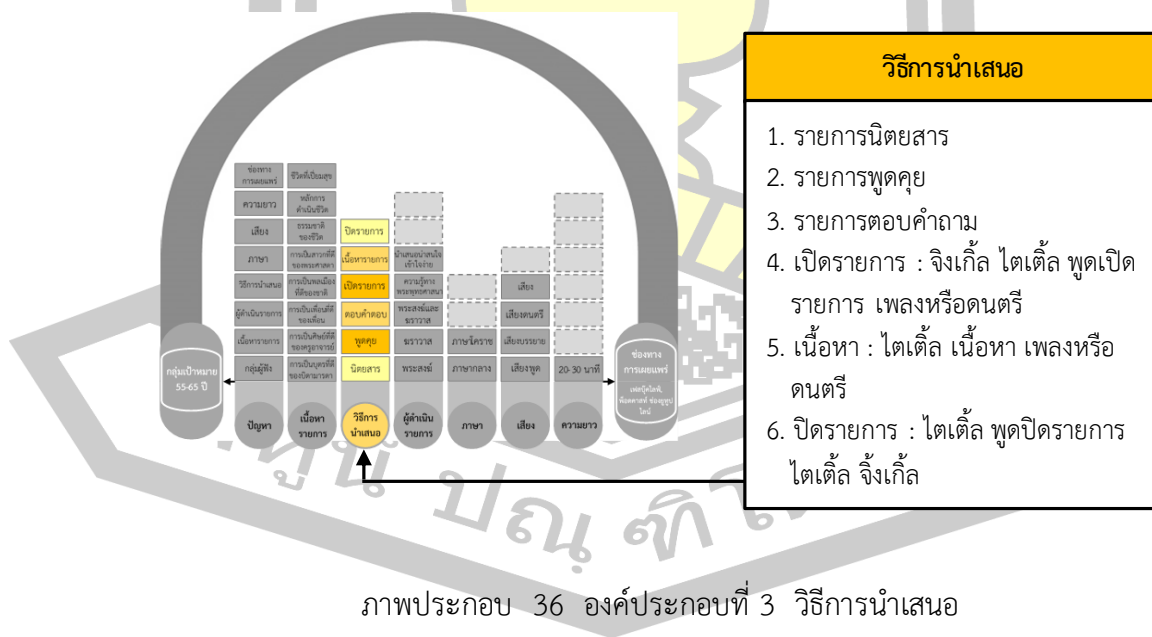
6) ธรรมชาติของชีวิต หรือ ความจริงเกี่ยวกับชีวิต เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับวัฏจักรของชีวิต ได้แก่ เกิด แก่ เจ็บ และตาย องค์ประกอบของชีวิต หรือ ชั้น 5 ได้แก่ ร่างกาย

ความรู้สึก การจดจำ การกระทำ และการรับรู้อารมณ์ ความเป็นไปของชีวิต เช่น การเกิดทุกข์และ การดับทุกข์ และทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว และเป้าหมายชีวิต เช่น เป้าหมายขั้นต้น ได้แก่ ไม่เจ็บป่วย สุขภาพแข็งแรง มีงานทำที่มั่นคง และมีครอบครัวที่ดี เป็นต้น เป้าหมายล้าลึก ได้แก่ มีศรัทธา มี ศาสนาประจำใจ มีความภูมิใจจากการทำความดี และมีความสุขใจจากการบำเพ็ญประโยชน์ และ เป้าหมายขั้นสูงสุด ได้แก่ การนิพพาน

7) หลักการดำเนินชีวิต เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการนำหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้ามาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เช่น อิทธิบาท 4 หลักธรรมขั้นพื้นฐาน สามารถนำไปใช้ได้ทั้งในการเรียนและการทำงาน ได้แก่ พอใจในสิ่งที่ทำ เกิดความพากเพียรที่จะทำ ตั้งใจทำไม่ฟุ้งซ่าน และตรวจสอบข้อผิดพลาด บุญกิริยาวัตถุ หลักการทำความดี ได้แก่ การแบ่งปัน การประพฤติดีงาม และการฝึกรอบรมจิตใจให้เข้มแข็ง และ อริยมรรคมีองค์ 8 หลักธรรมขั้นสูงเพื่อ ฝึกฝนให้พ้นจากความทุกข์

8) ชีวิตที่เปี่ยมสุข เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของความสุข เช่น การ เรียนจบ การมีงานทำ การประสบความสำเร็จ การมีเงินทอง และการมีคู่ครอง เป็นต้น และความสุข ตามทัศนะของพระพุทธเจ้า ได้แก่ ความสุขที่เกิดจาประสาทสัมผัส ความสุขที่เกิดจากจิตดื่มด่ำใน ความสงบ และความสุขเพราะปราศจากกิเลส

3.3.3 องค์ประกอบที่ 3 วิธีการนำเสนอ

วิธีการนำเสนอรายการที่มีความเหมาะสมกับผู้ฟังจะทำให้ผู้ฟังรายการเกิดความสนใจ ติดตามรับฟังรายการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นรายการจนจบรายการโดยไม่เปลี่ยนไปฟังรายการอื่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรายการอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ รายการนิตยสาร รายการพุดคุย และรายการตอบคำถาม

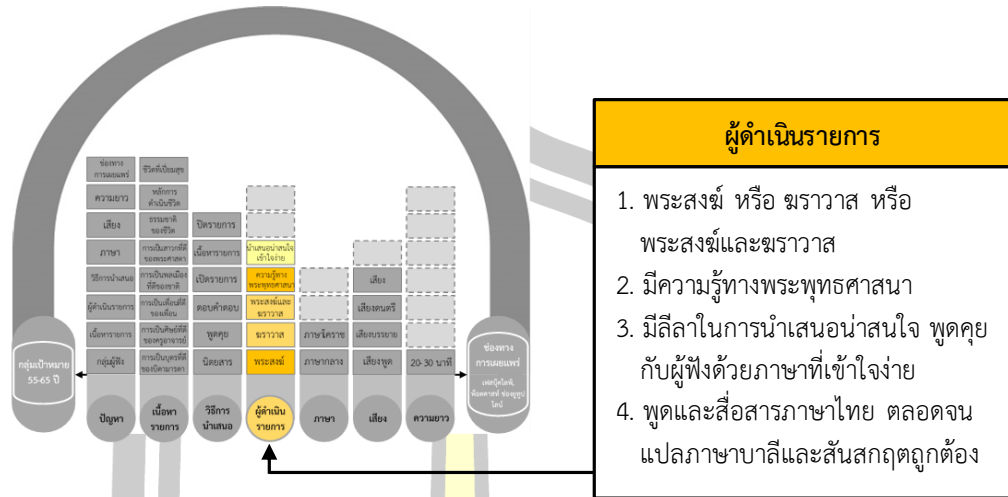
- 1) รายการนิตยสาร เป็นลักษณะการนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาหลายเรื่อง โดยใช้หลายวิธีการนำเสนอ เช่น การพุดคุย การสัมภาษณ์ การสนทนา การตอบคำถาม สารคดี และละคร เป็นต้น มีผู้ดำเนินรายการหลัก 1 คน ทำหน้าที่เชื่อมโยงแต่ละช่วงของรายการให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- 2) รายการพุดคุย เป็นลักษณะการนำเสนอเนื้อหาด้วยการพุดคุย อาจจะเป็นการพุดคุยกับผู้ฟัง หรือ พุดคุยร่วมกับผู้ร่วมรายการก็ได้ ถือเป็น การสื่อสารกับผู้ฟังได้โดยตรง ซึ่งผู้ฟังจะได้รับประโยชน์จากการฟัง ดังนั้น ผู้ดำเนินรายการต้องมีความสามารถในการพุดให้น่าสนใจและเกิดความเข้าใจ ทั้งนี้รายการพุดคุยสามารถจำแนกเป็นการพุดคุยกับผู้ฟัง การสัมภาษณ์ การสนทนา การอภิปรายก็ได้
- 3) รายการตอบคำถาม เป็นลักษณะการนำเสนอข้อความที่รายการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมกับการรายการ โดยการถามคำถาม ข้อเสนอ ข้อคำถาม ผ่านทางโทรศัพท์ สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก และไลน์ ซึ่งผู้ฟังจะได้รับคำตอบจากผู้ดำเนินรายการ หรือ ผู้ร่วมรายการ หรือ แยกรับเชิญในรายการ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ถามและผู้ฟังคนอื่นๆ ที่มีปัญหาคล้ายกัน

โดยวิธีการนำเสนอของรายการวิทยุกระจายเสียง ควรมีการลำดับรายการ ดังนี้

- 1) เปิดรายการ ประกอบด้วย จingleรายการ ไตเติลรายการ ผู้ดำเนินรายการพุดเปิดรายการ เพลงหรือดนตรี
- 2) เนื้อหา ประกอบด้วย ไตเติลรายการ เนื้อหารายการ เพลงหรือดนตรี
- 3) ปิดรายการ ประกอบด้วย ไตเติลรายการ ผู้ดำเนินรายการพุดปิดรายการ ไตเติลรายการ จingleรายการ

3.3.4 องค์ประกอบที่ 4 ผู้ดำเนินรายการ

พูน ปณ ติโต ชเว

ภาพประกอบ 37 องค์ประกอบที่ 4 ผู้ดำเนินรายการ

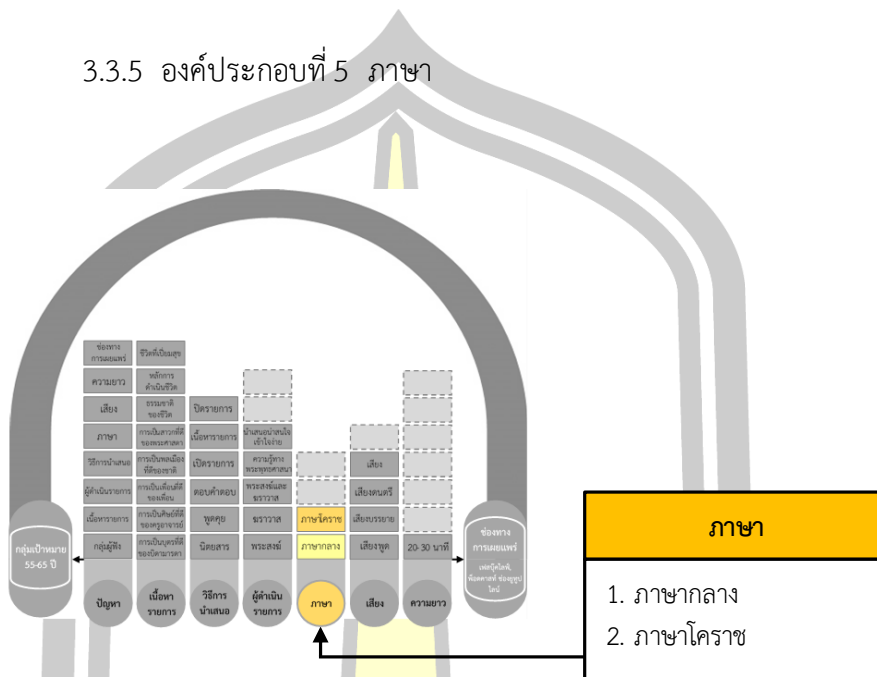
ผู้ดำเนินรายการเป็นพระสงฆ์ หรือ ฆราวาส หรือ พระสงฆ์และฆราวาส ทำหน้าที่ถ่ายทอดสาระความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลัก ซึ่งผู้ดำเนินรายการสามารถแสดงความรู้สึก และแสดงความคิดเห็นของตนเองในรายการได้ โดยไม่พูดคำหยาบ ไม่สุภาพ ผิดหลักภาษาไทย ไม่พูดเพื่อเจือขาดหลักการหาประโยชน์ลงไม่ได้ ไม่พูดสองแง่สองง่ามชีชวนส่อทางกามารมณ์ ไม่พูดสาระขาดข้อมูลที่ชัดเจนถูกต้อง ไม่พูดยกตนข่มผู้อื่น ไม่พูดส่อเสียดโจมตีการเมือง วัฒนธรรม ศาสนา สังคม และไม่พูดขาดเหตุผลเกินความเป็นจริง

โดยผู้ดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) มีความรู้ทางพระพุทธศาสนา ผู้ดำเนินรายการจบการศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา หรือ สนใจศึกษาพระพุทธศาสนา สามารถสื่อสารหลักธรรมคำสอนพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง สามารถตอบคำถามและขยายความสาระความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาได้ และสามารถสื่อสารด้วยภาษาบาลี สันสกฤตได้
- 2) มีลีลาในการนำเสนอที่น่าสนใจ พูดคุยกับผู้ฟังด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ผู้ดำเนินรายการควรมีเอกลักษณ์เฉพาะในการนำเสนอรายการให้น่าสนใจ สามารถดึงดูดผู้ฟังให้ฟังจนจบรายการ พูดด้วยเสียงธรรมชาติ ไม่ดัดเสียง ไม่พูดแบบท่องจำ หรือ อ่าน หรือ ประกาศ ควรนำเสนอจากความเข้าใจในเนื้อหาเหมือนเพื่อนคุยกับเพื่อน
- 3) พูดภาษาไทย ภาษาบาลี สันสกฤต และภาษาพระพุทธศาสนาถูกต้อง ผู้ดำเนินรายการสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย สามารถแปลภาษาพุทธศาสนา

ภาษาบาลี สันสกฤต ให้เป็นภาษากลาง ภาษาโคราชได้ถูกต้อง และขยายความให้ผู้ฟังรายการเข้าใจได้ง่าย

3.3.5 องค์ประกอบที่ 5 ภาษา

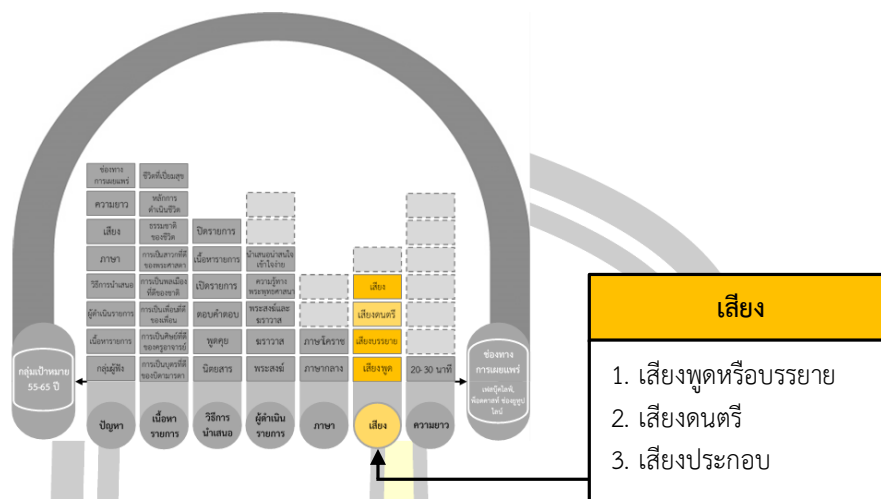
ภาพประกอบ 38 องค์ประกอบที่ 5 ภาษา

ภาษาที่ใช้สื่อสารเนื้อหาในรายการวิทยุกระจายเสียงไปสู่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลัก

ควรเป็นภาษากลาง เนื่องจากภาษากลางเป็นภาษามาตรฐาน ทุกคนสามารถรับฟังและเกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้แก่ เพชบุรี และไลน์ ซึ่งผู้ฟังจะได้รับคำตอบจากผู้ดำเนินรายการ หรือ ผู้ร่วมรายการ หรือ แกร็บเชิญในรายการ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ถามและผู้ฟังคนอื่นๆ ที่มีปัญหาคล้ายกัน

3.3.6 องค์ประกอบที่ 6 เสียง

ภาพประกอบ 39 องค์ประกอบที่ 6 เสียง

เสียงที่ใช้ในรายการควรประกอบด้วย เสียงพูดหรือเสียงบรรยาย เสียงดนตรี และเสียงประกอบ ซึ่งเป็นเสียงที่ถูกนำมาใช้ประกอบเพื่อเล่าเรื่องราว ถ่ายทอดความรู้สึกและอารมณ์ให้ผู้ฟังได้รับทราบ และทำให้ผู้ฟังจินตภาพตามเนื้อหาที่ถ่ายทอดในรายการ ทั้งนี้ต้องเลือกเสียงให้เหมาะสมกับเนื้อหาและรูปแบบรายการที่นำเสนอ

1) เสียงพูดหรือบรรยาย คือ เสียงที่ใช้พูดหรือบรรยายประกอบรายการ เสียงช่วยเพิ่มรายละเอียดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งควรใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย สั้นกะทัดรัด สอดคล้องกันทั้งเรื่อง

2) เสียงดนตรี คือ เสียงที่มีเกิดจากเครื่องดนตรีหลายๆ ชนิด ประกอบกันเป็นท่วงทำนอง ซึ่งอาจมีเนื้อเพลงหรือไม่ก็ได้ ควรมีการสอดแทรกเสียงดนตรีเข้าไปในรายการ เช่น เพลงแหล่งภาษาโคราช เพื่อให้ผู้ฟังสนใจรายการ

3) เสียงประกอบ คือ เสียงพิเศษที่จัดทำขึ้นมา ทั้งนี้จะเป็นเสียงจริงตามธรรมชาติหรือสร้างขึ้นเลียนแบบเสียงธรรมชาติ เสียงประกอบนำมาใช้เพื่อประกอบรายการให้เกิดความสมจริง จินตนาการ และอารมณ์คล้ายตามของผู้ฟัง เช่น เสียงกระดิ่ง เสียงระฆัง เป็นต้น

ช่องทางการเผยแพร่รายการ ได้แก่ เฟสบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) หรือพ็อดคาสท์ (Podcast) หรือช่องยูทูป (Youtube) หรือไลน์ (Line) มีความสอดคล้องกับผู้ฟังรายการที่มีความต้องการบริโภคสื่ออย่างรวดเร็ว สะดวก กระชับ และรองรับเทคโนโลยี เมื่อผู้ฟังต้องการฟังรายการที่ไหนเมื่อไหร่ก็สามารถเปิดฟังรายการได้ทันที ฟังรายการซ้ำได้หลายครั้งไม่จำกัด ฟังรายการย้อนหลัง และเลือกฟังเนื้อหารายการเฉพาะที่สนใจได้ รวมถึงผู้ฟังสามารถฟังรายการขณะออกอากาศ เกิดการสื่อสารสองทางระหว่างผู้ดำเนินรายการและผู้ฟังโดยการพูดคุย แสดงความคิดเห็น ถามและตอบคำถาม และร่วมกิจกรรมในรายการได้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา มีความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา
วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในข่าวสารที่สื่อเสนอออกไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลข่าวสารจากรัฐบาล จึงมีการพัฒนาปรับปรุงการกระจายเสียงให้มีคุณภาพในการกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ โดยการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนท้องถิ่นขึ้น วิทยุกระจายเสียงจึงเป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และนโยบายจากภาครัฐสู่ภาคเอกชนอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และต่อเนื่อง เช่นเดียวกับ

วิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมาที่มีประชาชนสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านการดำเนินงานสถานีวิทยุกระจายเสียง ส่งมอบข้อมูล ข่าวสาร รวมถึงนโยบายของรัฐแก่ผู้ดำเนินรายการเพื่อสื่อสารโดยตรงกับประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงหลักภาครัฐแห่งแรกในจังหวัดนครราชสีมา และยังเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงต้นแบบของจังหวัดนครราชสีมาอีกด้วย ต่อมาได้มีการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงภาครัฐเพิ่มอีกจำนวน 5 สถานี ได้แก่ สถานีวิทยุกองทัพภาคที่ 2 (ทภ.2 นม.), สถานีวิทยุกระจายเสียงทหารอากาศ (ทอ.03 นม.), สถานีวิทยุกรมอุตุนิยมหาวิทยาลัยจังหวัดนครราชสีมา (ส.อต. นม.), สถานีวิทยุราชดำริสัมพันธ์ 2 จังหวัดนครราชสีมา และสถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท นครราชสีมา

ทั้งนี้ การจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงมีขั้นตอนที่ซับซ้อนและใช้ระยะเวลาอันยาวนาน ผู้ขอจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงต้องได้รับการพิจารณาถึงความพร้อม ความน่าเชื่อถือ และไม่มีแนวโน้มก่อให้เกิดปัญหาความวุ่นวายจากการส่งกระจายเสียงจากคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) นอกจากนี้ ผู้ขอจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงต้องขอตรวจสอบคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียงจากคณะกรรมการบริหารความถี่วิทยุคมนาคม (กบถ.) ภายใต้การกำกับของกรมไปรษณีย์โทรเลข ส่งผลให้ในยุคนั้นประชาชนทั่วไปยังไม่สามารถจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงของตนเองได้ ต่อมาประชาชนเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุกระจายเสียงที่ประชาชนต้องการเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงโดยไม่ถูกควบคุมจากรัฐ สามารถวางแผนรายการ กำหนดเนื้อหารายการ รวมถึงการเผยแพร่ออกอากาศด้วยตนเอง จึงเกิดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 40 คลื่นความถี่วิทยุและการกำกับดูแลกิจการวิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคม ส่งผลให้กลุ่มคน ประชาชน ร้านค้า โรงเรียน และวัด รวมถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้รับโอกาสในการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงของตนเองขึ้นภายใต้แนวทางการดำเนินการในรูปแบบของสถานีวิทยุชุมชน ซึ่งในขณะนั้นไม่มีองค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่กำกับควบคุมดูแลการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดการทับซ้อนของคลื่นความถี่ การแข่งขันการโฆษณาสินค้า การนำเสนอข้อมูลที่ไม่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง และการเป็นเครื่องมือทางการเมือง แม้ว่าวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาพยายามที่จะรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อการดำเนินการอย่างถูกต้อง แต่สมาคมวิทยุกระจายเสียงไม่สามารถควบคุมดูแลการดำเนินการของสถานีวิทยุกระจายเสียงได้ทั้งหมด

สำหรับการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา นั้น เนื้อหารายการนำเสนอเกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางด้านข่าว สารความรู้ สารบันเทิง บริการชุมชนท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม เด็กและเยาวชน การศึกษา ซึ่งเป็นการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ขององค์กร โดยมีลักษณะการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งรายการพูดคุย รายการบรรยาย

รายการข่าว รายการวาไรตี้ และรายการนิตยสารทางอากาศ ซึ่งการกำหนดสัดส่วนรายการนั้น ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา มีการกำหนดสัดส่วนรายการเพื่อเป็นแนวทางในการผลิตรายการและการดำเนินรายการตามเกณฑ์ของ กสทช. ทั้งนี้ ในส่วนของการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงของรัฐบางส่วนผลิตรายการตามภารกิจ ซึ่งมีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิทยุกระจายเสียงทำหน้าที่ผลิตรายการเองเป็นหลัก บางส่วนปล่อยให้บริษัทเอกชนเช่าซื้อเวลาไปดำเนินการผลิตรายการเอง สถานีวิทยุชุมชนผลิตรายการกันเอง แม้ว่าผู้จัดรายการและผู้ผลิตรายการจะขาดความชำนาญด้านวิทยุกระจายเสียงก็ตาม ส่วนรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา นั้น มีลักษณะการจัดรายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ 1) รายการที่มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตลอดรายการ และ 2) รายการที่มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสอดแทรกในรายการ ทั้งนี้ ในส่วนของเนื้อหาการจัดรายการนั้นจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา หลักการดำเนินชีวิต การแจ้งข่าวสารและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา และกิจกรรมต่างๆ ซึ่งลักษณะการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงนั้น พบว่า มีการแสดงธรรมเทศนา และการบรรยายธรรม โดยทางสถานีวิทยุกระจายเสียงดำเนินการผลิตรายการเอง ซึ่งเป็นการออกอากาศสด โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ และพระสงฆ์ผลิตรายการเอง โดยการส่งเทปรายการมาออกอากาศที่สถานีวิทยุกระจายเสียง

2. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

ภายหลังจากการที่รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเป็นเจ้าของคลื่นความถี่และจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 40 คลื่นความถี่วิทยุและการกำกับดูแลกิจการวิทยุโทรทัศนและโทรคมนาคมนั้น ส่งผลให้สถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนมากกว่า 400 สถานี ผู้ประกอบการสถานีวิทยุชุมชนอาศัยช่องว่างทางกฎหมายมุ่งหาผลประโยชน์โดยการขยายสัญญาณการออกอากาศ ทำให้เกิดการทับซ้อนกับคลื่นวิทยุของสถานีอื่น และนำมาสู่ข้อขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการวิทยุชุมชนด้วยกันเอง รัฐจึงปฏิรูปสื่อวิทยุกระจายเสียง โดยออกพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 เพื่อจัดระเบียบสถานีวิทยุกระจายเสียง บริหารจัดการคลื่นความถี่ และกำกับดูแลเนื้อหาที่ถูกนำเสนอในรายการวิทยุกระจายเสียงให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบการสถานีวิทยุกระจายเสียงต้องเริ่มต้นดำเนินการรายงานตัวขึ้นทะเบียนประเภทสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อขอ

อนุญาตทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง ด้วยความไม่เข้าใจในกฎหมายวิทยุกระจายเสียง การดำเนินการจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนที่ไม่ถูกต้องทั้งทางด้านหลักการและทางด้านเทคนิค ผู้ประกอบการสถานีจึงเกิดความตื่นตระหนก นำมาสู่การรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อเสนอแนวทางการต่อรองต่อภาครัฐในการแก้ไขระเบียบให้สอดคล้องกับการดำเนินการของสถานีวิทยุกระจายเสียงของตนเอง การดำเนินการกำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียงให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดอย่างจริงจังของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) โดยตรวจจับสถานีวิทยุที่ไม่มีใบอนุญาต และดำเนินคดีกับผู้จัดรายการวิทยุกระจายเสียงในข้อหาประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์โดยไม่ได้รับอนุญาตจาก กสทช.ตาม พ.ร.บ. ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง 2551 ใช้คลื่นความถี่โดยไม่ได้รับอนุญาต และมีเครื่องวิทยุ ตั้งสถานี และใช้วิทยุคมนาคมโดยไม่ได้รับอนุญาต ตาม พ.ร.บ.วิทยุคมนาคม 2498 สถานีวิทยุชุมชนนครราชสีมาจำนวนหนึ่งปิดตัวลง ผู้ดำเนินรายการสูญเสียรายได้จากการจัดรายการและการโฆษณาสินค้า และสินค้าชุมชนไม่สามารถนำเสนอผ่านช่องทางวิทยุกระจายเสียงได้

นอกจากนี้ผลกระทบจากเหตุการณ์รัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 ส่งผลให้วิทยุชุมชนนครราชสีมาเผชิญภาวะวิกฤต ผู้ดำเนินรายการวิทยุเกิดความหวาดกลัว เจ้าหน้าที่ของรัฐเดินทางเข้ามาตรวจสอบความถูกต้องในการนำเสนอข้อมูลและการขึ้นทะเบียนที่ถูกกฎหมายหลายครั้งเพื่อให้แน่ใจว่าได้หยุดออกอากาศแล้วจริงๆ สถานีวิทยุกระจายเสียงไม่สามารถจัดรายการต่อไปได้ ขาดการเชื่อมโยงระหว่างผู้ดำเนินรายการและผู้ฟังรายการ ขาดรายได้จากการโฆษณาสินค้า ไม่มีทิศทางในการดำเนินงานสถานีวิทยุกระจายเสียงในอนาคต และผู้ประกอบการจำนวนมากต้องปิดสถานีวิทยุกระจายเสียง หลังจากเหตุการณ์รัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 สิ้นสุดลง สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาต้องยื่นเรื่องขออนุญาตกลับมาออกอากาศใหม่อีกครั้ง โดยผู้ประกอบการสถานีวิทยุกระจายเสียงภาคีรัฐ และวิทยุชุมชนทำการศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ เพื่อกำหนดลักษณะและประเภทของกิจการกระจายเสียง ประกอบด้วย 1) กิจการบริการสาธารณะ 2) กิจการบริการชุมชน และ 3) กิจการทางธุรกิจ ทั้งนี้ สถานีวิทยุกระจายเสียงต้องดำเนินการตามประกาศ กสทช. ซึ่งผู้ขอทดลองประกอบกิจการและคณะกรรมการบริหารสถานียังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ กสทช. สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาบริหารงานตามโครงสร้างการบริหารจัดการสถานี โดยมีผู้อำนวยการสถานีจะเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุด และทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงให้มีประสิทธิภาพ ส่วนเครือข่ายความร่วมมือของสถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของ กสทช. และสมาคมเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมา

สำหรับการจัดรายการกระจายเสียงของจังหวัดนครราชสีมา สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ได้รับอนุญาตทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงต้องนำเสนอเนื้อหารายการที่ตรงกับกรแสดงข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสถานีวิทยุ ได้แก่ วัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานี ประเภทกิจการ ผังรายการและสัดส่วนรายการ และหลักเกณฑ์ กสทช. โดยสถานีวิทยุกระจายเสียงทุกประเภทมีการนำเสนอข่าวสารหรือสาระประโยชน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน หรือเหตุการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ ยังรวมถึงความรู้ การศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และข้อมูลที่จำเป็นต่อผู้ฟัง ซึ่งการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงยังคงได้รับความนิยมจากผู้ฟังในการติดตามข้อมูลข่าวสารที่ถูกนำเสนออย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ เนื่องจากผู้ฟังสามารถทำงานไปพร้อมกับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงด้วยได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงจึงต้องพิจารณาการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์รายการ และกลุ่มผู้ฟังรายการ ลักษณะการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียง ได้แก่ รายการพูดกับผู้ฟัง รายการสนทนา รายการสัมภาษณ์ รายการอภิปราย รายการนิตยสาร รายการสารคดี รายการสาระละคร รายการเพลงหรือบันเทิง และรายการตอบปัญหา เป็นต้น โดยผู้จัดรายการวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบันต้องผ่านการพัฒนาความสามารถในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมตามจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชน ตามประกาศ กสทช. เรื่องการอบรมและทดสอบเพื่อรับบัตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2556 ทั้งนี้ สถานีวิทยุกระจายเสียงกำหนดตารางเวลาในการออกอากาศรายการ เพื่อให้ผู้ฟังสามารถรับฟังรายการที่ตนเองสนใจได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับที่คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ได้กำหนดสัดส่วนรายการเพื่อให้บริการกระจายเสียงตามประเภทกิจการนั้นๆ การผลิตรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงจะดำเนินการผลิตรายการด้วยตนเองในรูปแบบของการบันทึกเทปรายการ และออกอากาศสด ซึ่งแตกต่างจากเดิมที่มีรูปแบบการออกอากาศสดจำนวนมาก ส่วนหน่วยงานภายนอกสามารถผลิตรายการส่งมาให้สถานีเปิดตามช่วงเวลารายการได้

สำหรับรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา โดยส่วนใหญ่สถานีวิทยุกระจายเสียงจะรับสัญญาณจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ส่วนกลาง ซึ่งเป็นกรเทศน์ การบรรยายธรรม การแสดงธรรมที่เกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าและมีการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับวินัยสำคัญทางศาสนา เช่น ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และการปฏิบัติตน ซึ่งมีเพียงสถานีวิทยุพระพุทธศาสนา มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา ที่การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นหลัก ส่วนการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา มีการผลิตรายการเองที่สถานีวิทยุกระจายเสียง ซึ่งผู้ดำเนินรายการ ได้แก่ พระสงฆ์ หรือฆราวาส ช่างเทคนิค ทำหน้าที่ควบคุมเสียงในการผลิตรายการ โดยออกอากาศสดและบันทึกเทป

รายการ การผลิตรายการร่วมกับหน่วยงานภายนอก ซึ่งมีการเชิญพระสงฆ์จากหน่วยงานอื่นๆ มาร่วมสนทนาในรายการ หรือเป็นแขกรับเชิญพูดคุยในรายการ หรือหน่วยงานผลิตรายการเองและส่งเทปรายการมาเปิดที่สถานี การรับสัญญาณจากสถานีหลัก คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียงไม่ต้องผลิตรายการเอง สำหรับผู้จัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นพระสงฆ์ที่มีความรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง และสามารถนำเสนอได้อย่างถูกต้อง มีน้ำเสียงนุ่ม มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ สื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติ สามารถนำสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาพูดคุยกับผู้ฟังรายการได้ เป็นขรวาสาที่มีความรู้เรื่องของหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา รวมถึงภาษาบาลี สามารถพูดสื่อสารได้อย่างถูกต้องชัดเจน สำหรับปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา คือ 1. ด้านกลุ่มผู้ฟัง 2. ด้านเนื้อหารายการ 3. ด้านผู้ดำเนินรายการ 4. ด้านวิธีการนำเสนอ 5. ด้านภาษา 6. ด้านเสียง 7. ด้านความยาว และ 8. ด้านช่องทางการเผยแพร่

3. การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

จากการพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้องค์ประกอบของรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 8 ประการ ได้แก่ 1) กลุ่มเป้าหมาย 2) เนื้อหารายการ 3) วิธีการนำเสนอ 4) ผู้ดำเนินรายการ 5) ภาษา 6) เสียง 7) ความยาว และ 8) ช่องทางการเผยแพร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 องค์ประกอบที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายของรายการอายุระหว่าง 55-65 ปี ต้องเตรียมพร้อมกับการเกษียณการทำงาน และประสบกับการเปลี่ยนแปลงในช่วงท้ายของชีวิต ส่งผลให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป บางคนรายได้ลดลง บางคนไม่มีรายได้ หยุดทำงานประจำ ถูกลดบทบาทหน้าที่ในครอบครัว และห่างเหินจากสังคม อีกทั้งยังเกิดการสูญเสียคนใกล้ชิด เช่น ครอบครัว พี่น้อง และเพื่อน เป็นต้น ความเสื่อมสภาพของร่างกาย การเคลื่อนไหวช้าลง และเจ็บป่วยง่ายขึ้น จึงมีความรู้สึกไม่มั่นคง น้อยใจอ่อนไหวง่าย รู้สึกซึมเศร้า และสิ้นหวัง คนกลุ่มนี้จึงสนใจศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อทำความเข้าใจกับความเป็นไปของชีวิต รู้เท่าทันและยอมรับความเปลี่ยนแปลง และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

3.2 องค์ประกอบที่ 2 เนื้อหารายการ

เนื้อหารายการเกี่ยวกับสาระความรู้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่นำเสนอแก่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลัก ดำเนินรายการคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้ฟัง ลักษณะการนำเสนอและความยาวของรายการ โดยเนื้อหารายการ ประกอบด้วย การเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา การ

เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การเป็นสาวกที่ดีของพระศาสดา ธรรมชาติของชีวิต หลักการดำเนินชีวิต อริยมรรคมีองค์ 8 และชีวิตที่เปี่ยมสุข เป็นเนื้อหาพื้นฐานในการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเนื้อหาเริ่มตั้งแต่หลักธรรมพื้นฐานสำหรับผู้ฟังที่เริ่มต้นศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา จนถึงหลักธรรมที่ลงลึกไปถึงเป้าหมายสูงสุดของการอยู่นอกเหนือจากปัญหาจนกระทั่งมีความสมบูรณ์ในตนเอง ผู้ฟังสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เตรียมพร้อมกับการเผชิญการทำงาน แนะนำสั่งสอนลูกหลาน ทำความเข้าใจในความเป็นไปของชีวิตและการเปลี่ยนแปลงในช่วงท้ายของชีวิตได้ ซึ่งเนื้อหารายการเหมาะสมกับวิถีชีวิตของกลุ่มผู้ฟังที่ต้องดำเนินชีวิตท่ามกลางความเร่งรีบ และการแข่งขันกับเวลา ความห่างเหินจากการเข้าวัดทำบุญ มีความสนใจในกิจกรรมแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมมากกว่ากิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีทางเลือกในการบริโภคข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น ใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นตลอดทั้ง 24 ชั่วโมง

1) การเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงออกถึงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อพัฒนาการของลูก เช่น การอบรมสั่งสอนให้รู้จักระเบียบในสังคม ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรม การทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว การชื่นชมเมื่อลูกทำดีหรือทำสำเร็จตามเป้าหมาย และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก เป็นต้น และหน้าที่ของลูกที่ดี เช่น การตั้งใจเรียน ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ทำความสะอาดบ้าน รู้จักประหยัดอดออม มีความรับผิดชอบต่อตัวเอง ปฏิบัติตัวเป็นคนดี ไม่สร้างปัญหาให้พ่อแม่ เรียนจบ มีงานทำ และตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ เป็นต้น

2) การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของคำว่าศิษย์ ได้แก่ นักเรียน หรือ ผู้เรียน หรือ ผู้ที่ได้รับการสอนและได้รับความไว้วางใจจากครูอาจารย์ และหน้าที่ของศิษย์ที่ดี เช่น ขยัน ตั้งใจเรียน มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มาเรียนสม่ำเสมอ ฝึกฝนและทบทวนบทเรียนอย่างต่อเนื่อง สงสัยให้สอบถามทันที เข้าร่วมกิจกรรมการเรียน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และให้ความช่วยเหลือครูอาจารย์ เป็นต้น

3) การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของเพื่อนที่ดี เช่น ไม่ทำให้เดือดร้อน ให้ความช่วยเหลือตามความสามารถ รับฟังความคิดเห็น พุดคุยให้คำปรึกษาได้ และชักจูงไปในทางที่ดีที่ถูกต้องที่เหมาะสม เป็นต้น ลักษณะของเพื่อนที่ไม่ดี เช่น คิดถึงแต่ตัวเอง ไม่ฟังผู้อื่น ชอบรับมากกว่าให้ นินทาลับหลัง นำปัญหามาให้ และยืมเงินแล้วไม่คืน เป็นต้น

4) การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของพลเมืองที่ดี เช่น รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ทำงานที่ถูกกฎหมาย ไม่มีความขัดแย้ง และไม่มีความรุนแรง ลักษณะของพลเมืองที่ดี เช่น เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบ และช่วยเหลือประโยชน์ของส่วนรวม และหน้าที่ของพลเมืองที่ดี เช่น ปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

5) การเป็นสาวกที่ดีของพระศาสดา เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของ พุทธศาสนิกชน ได้แก่ ชาวพุทธ หรือ ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ หรือ ผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้า และลักษณะของชาวพุทธที่ดี เช่น ทำความดี ละเว้นความชั่ว สวดมนต์ไหว้พระทำบุญ อย่างสม่ำเสมอ และรักษาศีล 5

6) ธรรมชาติของชีวิต หรือ ความจริงเกี่ยวกับชีวิต เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ วัฏจักรของชีวิต ได้แก่ เกิด แก่ เจ็บ และตาย องค์ประกอบของชีวิต หรือ ชั้น 5 ได้แก่ ร่างกาย ความรู้สึก การจดจำ การกระทำ และการรับรู้อารมณ์ ความเป็นไปของชีวิต เช่น การเกิดทุกข์และการดับทุกข์ และทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว และเป้าหมายชีวิต เช่น เป้าหมายขั้นต้น ได้แก่ ไม่เจ็บป่วย สุขภาพแข็งแรง มีงานทำที่มั่นคง และมีครอบครัวที่ดี เป็นต้น เป้าหมายลึกลับ ได้แก่ มีศรัทธา มี ศาสนาประจำใจ มีความภูมิใจจากการทำความดี และมีความสุขใจจากการบำเพ็ญประโยชน์ และ เป้าหมายขั้นสูงสุด ได้แก่ การนิพพาน

7) หลักการดำเนินชีวิต เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการนำหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้ามาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เช่น อิทธิบาท 4 หลักธรรมขั้นพื้นฐาน สามารถนำไปใช้ได้ทั้งในการเรียนและการทำงาน ได้แก่ พอใจในสิ่งที่ทำ เกิดความพากเพียรที่จะทำ ตั้งใจทำไม่ฟุ้งซ่าน และตรวจสอบข้อผิดพลาด บุญกิริยาวัตถุ หลักการทำความดี ได้แก่ การแบ่งปัน การประพฤติดีงาม และการฝึกรบมจิตใจให้เข้มแข็ง และ อริยมรรคมีองค์ 8 หลักธรรมขั้นสูงเพื่อ ฝึกฝนให้พ้นจากความทุกข์

8) ชีวิตที่เปี่ยมสุข เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของความสุข เช่น การ เรียนจบ การมีงานทำ การประสบความสำเร็จ การมีเงินทอง และการมีคู่ครอง เป็นต้น และความสุข ตามทัศนะของพระพุทธเจ้า ได้แก่ ความสุขที่เกิดจาประสาทสัมผัส ความสุขที่เกิดจากจิตดื่มด่ำใน ความสงบ และความสุขเพราะปราศจากกิเลส

3.3 องค์ประกอบที่ 3 วิธีการนำเสนอ

วิธีการนำเสนอรายการที่มีความเหมาะสมกับผู้ฟังจะทำให้ผู้ฟังรายการเกิดความ สนใจ ติดตามรับฟังรายการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นรายการจนจบรายการโดยไม่เปลี่ยนไปฟังรายการ อื่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรายการอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ รายการนิตยสาร รายการพุดคุย และรายการตอบคำถาม

1) รายการนิตยสาร เป็นลักษณะการนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาหลายเรื่อง โดยใช้หลายวิธีการนำเสนอ เช่น การพุดคุย การสัมภาษณ์ การสนทนา การตอบคำถาม สารคดี และ ละคร เป็นต้น มีผู้ดำเนินรายการหลัก 1 คน ทำหน้าที่เชื่อมโยงแต่ละช่วงของรายการให้เป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน

2) รายการพูดคุย เป็นลักษณะการนำเสนอเนื้อหาด้วยการพูดคุย อาจจะเป็น การพูดคุยกับผู้ฟัง หรือ พูดคุยร่วมกับผู้ร่วมรายการก็ได้ ถือเป็น การสื่อสารกับผู้ฟังได้โดยตรง ซึ่งผู้ฟัง จะได้รับประโยชน์จากการฟัง ดังนั้น ผู้ดำเนินรายการต้องมีความสามารถในการพูดให้น่าสนใจและ เกิดความเข้าใจ ทั้งนี้รายการพูดคุยสามารถจำแนกเป็นการพูดคุยกับผู้ฟัง การสัมภาษณ์ การสนทนา การอภิปรายก็ได้

3) รายการตอบคำถาม เป็นลักษณะการนำเสนอข้อความคำถามที่รายการเปิด โอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมกับรายการ โดยการถามคำถาม ข้อสงสัย ข้อคำถาม ผ่านทางโทรศัพท์ สื่อ สังคมออนไลน์ ได้แก่ เพจบุ๊ก และไลน์ ซึ่งผู้ฟังจะได้รับคำตอบจากผู้ดำเนินรายการ หรือ ผู้ร่วม รายการ หรือ แขกรับเชิญในรายการ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ถามและผู้ฟังคนอื่นๆ ที่มีปัญหา คล้ายกัน

โดยวิธีการนำเสนอของรายการวิทยุกระจายเสียง ควรมีการลำดับรายการ ดังนี้

- 1) เปิดรายการ ประกอบด้วย จingleรายการ ไตเติลรายการ ผู้ดำเนิน รายการพูดเปิดรายการ เพลงหรือดนตรี
- 2) เนื้อหา ประกอบด้วย ไตเติลรายการ เนื้อหารายการ เพลงหรือดนตรี
- 3) ปิดรายการ ประกอบด้วย ไตเติลรายการ ผู้ดำเนินรายการพูดปิด รายการ ไตเติลรายการ จingleรายการ

3.4 องค์ประกอบที่ 4 ผู้ดำเนินรายการ

ผู้ดำเนินรายการเป็นพระสงฆ์ หรือ ขรวาาส หรือ พระสงฆ์และขรวาาส ทำหน้าที่ ถ่ายทอดสาระความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่กลุ่มผู้ฟัง เป้าหมายหลัก ซึ่งผู้ดำเนินรายการสามารถแสดงความรู้สึกรู้สึก และแสดงความคิดเห็นของตนเองใน รายการได้ โดยไม่พูดคำหยาบ ไม่สุภาพ ผิดหลักภาษาไทย ไม่พูดเพื่อเจือขาดหลักการหาประโยชน์ ลงไม่ได้ ไม่พูดสองแง่สองง่ามชี้ชวนสื่อทางการมณณ์ ไม่พูดสาระขาดข้อมูลที่ชัดเจนถูกต้อง ไม่พูดยก ตนทับถมข่มผู้อื่น ไม่พูดส่อเสียดโจมตีการเมือง วัฒนธรรม ศาสนา สังคม และไม่พูดขาดเหตุผลเกิน ความเป็นจริง

โดยผู้ดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) มีความรู้ทางพระพุทธศาสนา ผู้ดำเนินรายการจบการศึกษาเกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา หรือ สนใจศึกษาพระพุทธศาสนา สามารถสื่อสารหลักธรรมคำสอนพุทธศาสนาได้ อย่างถูกต้อง สามารถตอบคำถามและขยายความสาระความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาได้ และสามารถ สื่อสารด้วยภาษาบาลี สันสกฤตได้

2) มีลีลาในการนำเสนอที่น่าสนใจ พูดคุยกับผู้ฟังด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ผู้ดำเนินรายการควรมีเอกลักษณ์เฉพาะในการนำเสนอรายการที่น่าสนใจ สามารถดึงดูดผู้ฟังให้ฟังจนจบรายการ พูดด้วยเสียงธรรมชาติ ไม่ดัดเสียง ไม่พูดแบบท่องจำ หรืออ่าน หรือ ประกาศ ควรนำเสนอจากความเข้าใจในเนื้อหาเหมือนเพื่อนคุยกับเพื่อน

3) พูดภาษาไทย ภาษาบาลี สันสกฤต และภาษาพระพุทธรศาสนาถูกต้อง ผู้ดำเนินรายการสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย สามารถแปลภาษาพุทธศาสนา ภาษาบาลี สันสกฤต ให้เป็นภาษากลาง ภาษาโคราชได้ถูกต้อง และขยายความให้ผู้ฟังรายการเข้าใจได้ง่าย

3.5 องค์ประกอบที่ 5 ภาษา

ภาษาที่ใช้สื่อสารเนื้อหาในรายการวิทยุกระจายเสียงไปสู่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลักควรเป็นภาษากลาง เนื่องจากภาษากลางเป็นภาษามาตรฐาน ทุกคนสามารถรับฟังและเกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้แก่ เพชบุรี และ โฉน ซึ่งผู้ฟังจะได้รับคำตอบจากผู้ดำเนินรายการ หรือ ผู้ร่วมรายการ หรือ แกร็บเชิญในรายการ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ถามและผู้ฟังคนอื่นๆ ที่มีปัญหาคล้ายกัน

3.6 องค์ประกอบที่ 6 เสียง

เสียงที่ใช้ในรายการควรประกอบด้วย เสียงพูดหรือเสียงบรรยาย เสียงดนตรี และเสียงประกอบ ซึ่งเป็นเสียงที่ถูกนำมาใช้ประกอบเพื่อเล่าเรื่องราว ถ่ายทอดความรู้สึกและอารมณ์ให้ผู้ฟังได้รับทราบ และทำให้ผู้ฟังจินตนาการตามเนื้อหาที่ถ่ายทอดในรายการ ทั้งนี้ต้องเลือกเสียงให้เหมาะสมกับเนื้อหาและรูปแบบรายการที่นำเสนอ

1) เสียงพูดหรือบรรยาย คือ เสียงที่ใช้พูดหรือบรรยายประกอบรายการ เสียงช่วยเพิ่มรายละเอียดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งควรใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย สั้นกะทัดรัด สอดคล้องกันทั้งเรื่อง

2) เสียงดนตรี คือ เสียงที่มีเกิดจากเครื่องดนตรีหลายๆ ชนิด ประกอบกันเป็นท่วงทำนอง ซึ่งอาจมีเนื้อเพลงหรือไม่มีก็ได้ ควรมีการสอดแทรกเสียงดนตรีเข้าไปในรายการ เช่น เพลงแหล่งภาษาโคราช เพื่อให้ผู้ฟังสนใจรายการ

3) เสียงประกอบ คือ เสียงพิเศษที่จัดทำขึ้นมา ทั้งนี้จะเป็นเสียงจริงตามธรรมชาติหรือสร้างขึ้นเลียนแบบเสียงธรรมชาติ เสียงประกอบนำมาใช้เพื่อประกอบรายการให้เกิดความสมจริง จินตนาการ และอารมณ์คล้ายตามของผู้ฟัง เช่น เสียงกระดิ่ง เสียงระฆัง เป็นต้น

3.7 องค์ประกอบที่ 7 ความยาว

ความยาวรายการ 20-30 นาที เหมาะสมกับการนำเสนอเนื้อหารายการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟังที่ต้องเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต

และกลุ่มผู้ฟังที่เริ่มสนใจศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ผู้ฟังไม่ต้องใช้เวลานานในการฟัง รายการทำให้ไม่เสียเวลาในการทำงานหรือทำกิจกรรม และผู้ฟังสามารถทำความเข้าใจเนื้อหารายการ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาได้ง่ายเนื่องจากเนื้อหาดังกล่าวถูกนำเสนอให้จบภายในเวลา

3.8 องค์ประกอบที่ 8 ช่องทางการเผยแพร่

ช่องทางการเผยแพร่รายการ ได้แก่ เฟสบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) หรือพ็อดคาสท์ (Podcast) หรือช่องยูทูป (Youtube) หรือไลน์ (Line) มีความสอดคล้องกับผู้ฟังรายการที่มีความต้องการบริโภคสื่ออย่างรวดเร็ว สะดวก กระทบ และรองรับเทคโนโลยี เมื่อผู้ฟังต้องการฟัง รายการที่ไหนเมื่อไหร่ก็สามารถเปิดฟังรายการได้ทันที ฟังรายการซ้ำได้หลายครั้งไม่จำกัด ฟังรายการย้อนหลัง และเลือกฟังเนื้อหารายการเฉพาะที่สนใจได้ รวมถึงผู้ฟังสามารถฟังรายการขณะออกอากาศ สด เกิดการสื่อสารสองทางระหว่างผู้ดำเนินรายการและผู้ฟังโดยการพูดคุย แสดงความคิดเห็น ถาม และตอบคำถาม และร่วมกิจกรรมในรายการได้

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

จากการวิจัยพบว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นภาครัฐแห่งแรกในจังหวัดนครราชสีมาคือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา ถูกตั้งขึ้นเพื่อก่อให้เกิด การรับรู้และเข้าใจในข่าวสารที่สื่อมวลชนเสนอออกไปผ่านช่องทางวิทยุกระจายเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลข่าวสารจากรัฐบาล จึงมีการพัฒนาปรับปรุงการกระจายเสียงให้มีคุณภาพในการกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ การจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 40 คลื่นความถี่วิทยุและการกำกับดูแลกิจการวิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคม ส่งผลให้ประชาชนสามารถเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงของตนเองได้โดยดำเนินการในรูปแบบของสถานีวิทยุชุมชน และไม่ถูกรัฐกำกับควบคุมการจัดรายการ สอดคล้องกับ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร และโกศล สงเนียม (2551) ที่กล่าวว่ายุทธศาสตร์ของการบริหารจัดการสื่อวิทยุกระจายเสียงขึ้นอยู่กับพันธกิจหลักของ องค์การ โดยองค์การที่มีพันธกิจเพื่อให้บริการสาธารณะจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ระดับชาติใน บทบาทหน้าที่การเป็นสื่อของรัฐ เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร สารความรู้แก่ประชาชน ในขณะที่อีก บทบาทคือการทำหน้าที่สื่อมวลชนตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ ต่อมาประชาชนเรียกร้องให้มีการ ปฏิรูปสื่อ โดยต้องการเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงที่ไม่ถูกควบคุมจากรัฐ สามารถวางแผน

รายการ กำหนดเนื้อหารายการ รวมถึงการเผยแพร่ออกอากาศด้วยตนเอง ทั้งนี้ สถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนครราชสีมาจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา หลักการดำเนินชีวิต ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา และกิจกรรมต่างๆ ตลอดทั้งรายการ หรือสอดแทรกเนื้อหาบางส่วนในรายการ ด้วยวิธีการนำเสนอในลักษณะการแสดงธรรมเทศนา และการบรรยายธรรม ซึ่งมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการในรายการออกอากาศสด หรือผลิตรายการและส่งเทปรายการมาออกอากาศที่สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแพร่

2. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

จากการวิจัยพบว่าจังหวัดนครราชสีมาถือได้ว่ามีสถานีวิทยุกระจายเสียง โดยเฉพาะสถานีวิทยุชุมชนจำนวนมากที่สุดในประเทศ ซึ่งเกิดการทับซ้อนของคลื่นวิทยุ และนำมาสู่ข้อขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการวิทยุชุมชนด้วยกันเองที่อาศัยช่องว่างทางกฎหมายมุ่งหาผลประโยชน์โดยการขยายสัญญาณการออกอากาศ สอดคล้องกับ พระศรีอาริยะ ปิยสีโล (2548) วิจัยเรื่องการบริหารและรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชนของวิทยุชุมชน วัดสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัญหาเรื่องการทับซ้อนกันของคลื่น ทำให้ผู้ฟังรายการรับฟังได้ไม่ชัดเจน เป็นเหตุให้ผู้ฟังเบื่อหน่าย หมุนไปรับฟังคลื่นอื่นที่ชัดเจนกว่า รัฐจึงดำเนินการจัดระเบียบสถานีวิทยุกระจายเสียงให้มีการดำเนินการเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยสถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาต้องยื่นเรื่องขออนุญาตประกอบกิจการตามหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ซึ่งกำหนดลักษณะและประเภทของกิจการกระจายเสียง กำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการสถานี และกำหนดสัดส่วนเนื้อหารายการ สอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ งามสง่า (2560) วิจัยเรื่องประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงชุมชนในจังหวัดนนทบุรี พบว่า การบริหารจัดการโดยคณะกรรมการบริหารที่เป็นอิสระ ซึ่งเป็นตัวแทนจากชุมชนหรือผู้แทนจากกลุ่มประโยชน์ที่ให้บริการมีการกำหนดอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรในนโยบายการบริหารจัดการสถานีอย่างมีส่วนร่วม และกระบวนการที่สนับสนุนการจัดการ การเงิน และรายละเอียดการประกอบกิจการด้านเทคนิคเป็นไปตามข้อกำหนดทางกฎหมาย

ทั้งนี้ สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมาจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเน้นการรับสัญญาณจากส่วนกลาง มีวิธีการนำเสนอรายการได้แก่ การเทศน์ การบรรยายธรรม และการแสดงธรรมที่เกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า และมีการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา สำหรับผู้ดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงประกอบด้วย พระสงฆ์ที่มีความรู้และสามารถนำเสนอหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง

มีน้ำเสียงนุ่ม มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ สื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติ สามารถนำสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาพูดคุยกับผู้ฟังรายการได้ และขรวาาสที่มีความรู้เรื่องของหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา รวมถึงภาษาบาลี สามารถพูดสื่อสารได้อย่างถูกต้องชัดเจน ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ด้านกลุ่มผู้ฟัง ด้านเนื้อหารายการ ด้านวิธีการนำเสนอ ด้านผู้ดำเนินรายการ ด้านภาษา ด้านเสียง ด้านความยาว และด้านช่องทางการเผยแพร่ สอดคล้องกับ พระศรีอาริยะ ปิยสีโล (2548) วิจัยเรื่องการบริหารและรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชนของวิทยุชุมชน วัดสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัญหาการดำเนินงานวิทยุกระจายเสียงมีหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของโครงสร้างการบริหารจัดการ ปัญหานโยบายการการบริหารจัดการ ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านการกระจายเสียง และปัญหาด้านผังรายการ โดยเฉพาะปัญหาและสาเหตุในกระบวนการผลิตรายการ ซึ่งพบว่าเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านผู้จัดรายการ ปัญหาด้านความรู้ของผู้จัด ปัญหาในเรื่องความต่อเนื่อง ปัญหาความเอาใจใส่ของผู้จัดรายการ ปัญหาด้านทักษะทางภาษาในการพูด ปัญหาด้านเทคนิคลีลาในการพูด ปัญหาด้านประสบการณ์และความรู้ในข้อมูลข่าวสารทางโลก ปัญหาด้านเนื้อหารายการ และปัญหาด้านระยะเวลาในการออกอากาศ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนายังคงมีวิธีการนำเสนอรายการรูปแบบเดิมคือ การเทศน์โดยพระสงฆ์ ด้วยภาษาบาลีสันสกฤต ทางวิทยุกระจายเสียงเพียงช่องทางเดียว มีการรับสัญญาณจากส่วนกลาง และมีความยาวของระยะเวลาในการนำเสนอรายการมากเกินไป โดยผู้ดำเนินรายการยังคงขาดลีลาในการนำเสนอเนื้อหาให้น่าสนใจ ไม่สามารถสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปใช้ได้ถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งผู้ฟังมีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่มีการแข่งขันตลอดเวลา ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ความบันเทิงที่รวดเร็ว เนื้อหาสั้น กระชับ และสามารถเข้าใจได้ง่าย รวมถึงผู้ฟังใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสาร และทำกิจกรรมทางสังคมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านรายการวิทยุกระจายเสียง

3. การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

จากการวิจัยพบว่าการพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา มีองค์ประกอบ 8 ประการ ได้แก่ 1) กลุ่มเป้าหมาย 2) เนื้อหารายการ 3) วิธีการนำเสนอ 4) ผู้ดำเนินรายการ 5) ภาษา 6) เสียง 7) ความยาว และ 8) ช่องทางการเผยแพร่ รายละเอียดดังนี้

3.1 องค์ประกอบที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายของรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา มีอายุระหว่าง 55-65 ปี เนื่องจากกลุ่มคนดังกล่าวเป็นกลุ่มคนที่ต้องเตรียมพร้อมกับการเกษียณจากการทำงาน และประสบกับการเปลี่ยนแปลงในช่วงท้ายของชีวิต คนกลุ่มนี้มีความสนใจศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อทำความเข้าใจกับความเป็นไปของชีวิต รู้เท่าทันและยอมรับความเปลี่ยนแปลง และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข สอดคล้องกับ ชาญญา ปัญญาพล (2558) วิจัยเรื่องการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (ส่วนกลาง) พบว่า การเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุของบุคคล มีความสำคัญต่อผู้ที่กำลังเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ หากมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลก้าวเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุ สามารถใช้ชีวิตต่อไปในสังคมอย่างยั่งยืน และสามารถทำประโยชน์ต่อสังคม และสามารถเตรียมพร้อมรับมือต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมาถึงได้ในอนาคต ทำให้ต้องเตรียมความพร้อมตนเองต่อการเผชิญกับสิ่งที่ไม่ได้คาดคิดเอาไว้ก่อน จึงมีโอกาสในการเปิดรับฟัง และศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลักมีความสนใจศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้ดำเนินรายการสามารถวางแนวทางในการดำเนินรายการ ภาษา เนื้อหารายการ และความยาวของรายการ ให้ตรงใจและถูกใจผู้ฟังมากที่สุด

3.2 องค์ประกอบที่ 2 เนื้อหารายการ

ผลการวิจัย พบว่า เนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย การเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา การเป็นศิษย์ที่ดีของครู อาจารย์ การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การเป็นสาวกที่ดีของพระศาสดา ธรรมชาติของชีวิต หลักการดำเนินชีวิต อริยมรรคมีองค์ 8 และชีวิตที่เปี่ยมสุข ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูโสภณธรรมวิภาช เอี่ยมบึงลำ (2560) วิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดรายการวิทยุเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของนักจัดรายการวิทยุชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า เนื้อหาในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ความเชื่อ ความศรัทธา หลักธรรมที่อ้างอิงมาจากพระไตรปิฎก ธรรมะในการแก้ไขปัญหา เนื้อหาที่จะต้องจัดควรที่จะชัดเจนและยึดหลักธรรมในพระไตรปิฎกให้ชัดเจนไม่มีการบิดเบือนหลักความจริง สร้างสรรค์ ชีวทางออกของสังคม หลักธรรมมาเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ดำเนินรายการเลือกเนื้อหาสาระความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้มีความเหมาะสมกับผู้ฟังเป้าหมายหลัก ลักษณะการนำเสนอและความยาวของรายการ

3.3 องค์ประกอบที่ 3 วิธีการนำเสนอ

ผลการวิจัย พบว่า วิธีการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา มีความหลากหลายทั้งรายการนิตยสาร รายการพุดคุย และรายการตอบ

คำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการ สอดคล้องกับ อัญชลี บุบผามาลา (2557) วิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบรายการทางวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนผ่านสื่อวิทยุชุมชนจังหวัดนครราชสีมา พบว่าการนำเสนอรายการแบบนิตยสารทางอากาศโดยนำความหลากหลายเข้ามาผสมผสานไว้ในรายการ ทั้งความหลากหลายด้านเนื้อหาและความหลากหลายด้านวิธีการนำเสนอ ผู้ดำเนินรายการจะต้องเชื่อมโยงและแบ่งเนื้อหาในรายการอย่างเป็นสัดส่วนเพื่อไม่ให้ผู้ฟังสับสน ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า วิธีการนำเสนอรายการที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างเหมาะสมแก่ผู้ฟังเป้าหมายหลักนั้น ส่งผลให้ผู้ฟังสนใจติดตามรับฟังรายการต่อเนื่องตลอดจนจบรายการ

3.4 องค์ประกอบที่ 4 ผู้ดำเนินรายการ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมาเป็นพระสงฆ์ หรือ ขรราวาส หรือ พระสงฆ์และขรราวาส เนื่องจากผู้ดำเนินรายการเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดสาระความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลัก สอดคล้องกับ พระครูโสภณธรรมวิภาช เอี่ยมบึงลำ (2560) วิจัยเรื่องการพัฒนารายการวิทยุเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของนักจัดรายการวิทยุชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า นักจัดรายการวิทยุต้องมีความรู้เรื่องธรรมะเป็นอย่างดี ใส่ใจผู้ฟัง มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง นอกจากนี้ ผู้ดำเนินรายการสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย สามารถแปลภาษาพุทธศาสนา ภาษาบาลี สันสกฤต ให้เป็นภาษากลาง ภาษาโคราชได้ถูกต้อง และขยายความให้ผู้ฟังรายการเข้าใจได้ง่าย ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงที่มีความรู้ สามารถสื่อสาร และตอบคำถามหลักธรรมคำสอนพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง มีเอกลักษณ์เฉพาะ และมีลักษณะลีลาการนำเสนอที่น่าสนใจ สามารถดึงดูดผู้ฟังรายการได้

3.5 องค์ประกอบที่ 5 ภาษา

ผลการวิจัย พบว่า ภาษาที่ใช้ในรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา นั้น ผู้ดำเนินรายการนครราชสีมา ควรใช้ภาษากลางเป็นภาษาหลักในรายการ มีการสอดแทรกภาษาโคราช เพลงโคราช เพลงแหล่ภาษาโคราช ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ดำเนินรายการควรใช้ภาษาในการสื่อสารเนื้อหาในรายการวิทยุกระจายเสียงไปสู่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลักที่มีความถูกต้อง เหมาะสม เข้าใจง่ายเพื่อให้ผู้ฟังเป้าหมายหลักเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมกับการ และใกล้ชิดกับรายการ

3.6 องค์ประกอบที่ 6 เสียง

ผลการวิจัย พบว่า เสียงในรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย เสียงพูดหรือเสียงบรรยาย เสียงดนตรี และเสียงประกอบ เนื่องจากเสียงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมให้ผู้ฟังรายการรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของเรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดออกมา เกิดจินตภาพร่วมกัน และสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่ผู้ดำเนินรายการต้องการสื่อสาร

ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ไม่ควรใช้เสียงประเภทเดียวตลอดทั้งรายการ ผู้ดำเนินรายการสามารถเลือกเสียงที่ใช้ประกอบในรายการให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา มีความหลากหลายตามความต้องการของผู้ฟัง

3.7 องค์ประกอบที่ 7 ความยาว

ผลการวิจัย พบว่า ความยาวในการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมาคือ 20-30 นาที สอดคล้องกับ พระศรีอาริยะ ปิยสีโล (2548) วิจัยเรื่องการบริหารและรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชนของวิทยุชุมชน วัดสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า สำหรับระยะเวลาในการออกอากาศที่ดีและเหมาะสมแก่เยาวชน คือ 30 นาที และควรจัดรายการใหม่มีความต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ระยะเวลาในการนำเสนอรายการมีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายหลัก มีความยาวในการนำเสนอไม่มากหรือน้อยจนเกินไป ผู้ฟังสามารถรับฟังรายการได้อย่างต่อเนื่องจนจบตลอดทั้งรายการ

3.8 องค์ประกอบที่ 8 ช่องทางการเผยแพร่

การนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา ควรนำเสนอผ่านช่องทางการเผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟสบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) หรือพ็อดคาสท์ (Podcast) หรือช่องยูทูบ (Youtube) หรือไลน์ (Line) ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเพิ่มช่องทางการเผยแพร่รายการวิทยุกระจายเสียงผ่านสื่อสังคมออนไลน์จะส่งผลให้ผู้ฟังสามารถเลือกเปิดรับเนื้อหารายการที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาได้ง่ายมากยิ่งขึ้นและยังสอดคล้องกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งรัฐบาลกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และผู้ที่สนใจ สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในด้าน การศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา อย่างยั่งยืน

1.2 สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน หรือ

ผู้ประกอบการสื่อวิทยุกระจายเสียง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ วางแผน และเตรียมความพร้อมต่อการดำเนินการของสื่อวิทยุกระจายเสียงปัจจุบัน เพื่อคาดการณ์ถึงแนวโน้มของสื่อวิทยุกระจายเสียงอันเป็นประโยชน์ต่อการให้บริการสาธารณะที่เป้าหมายสูงสุดคือประชาชน

1.3 รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งองค์กรสื่อสารมวลชนภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการสื่อสารมวลชน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์รายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสื่อวิทยุกระจายเสียงทั้งในด้านการนำเสนอรายการและรูปแบบรายการที่มีความเหมาะสม เป็นประโยชน์ และคุณค่า

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

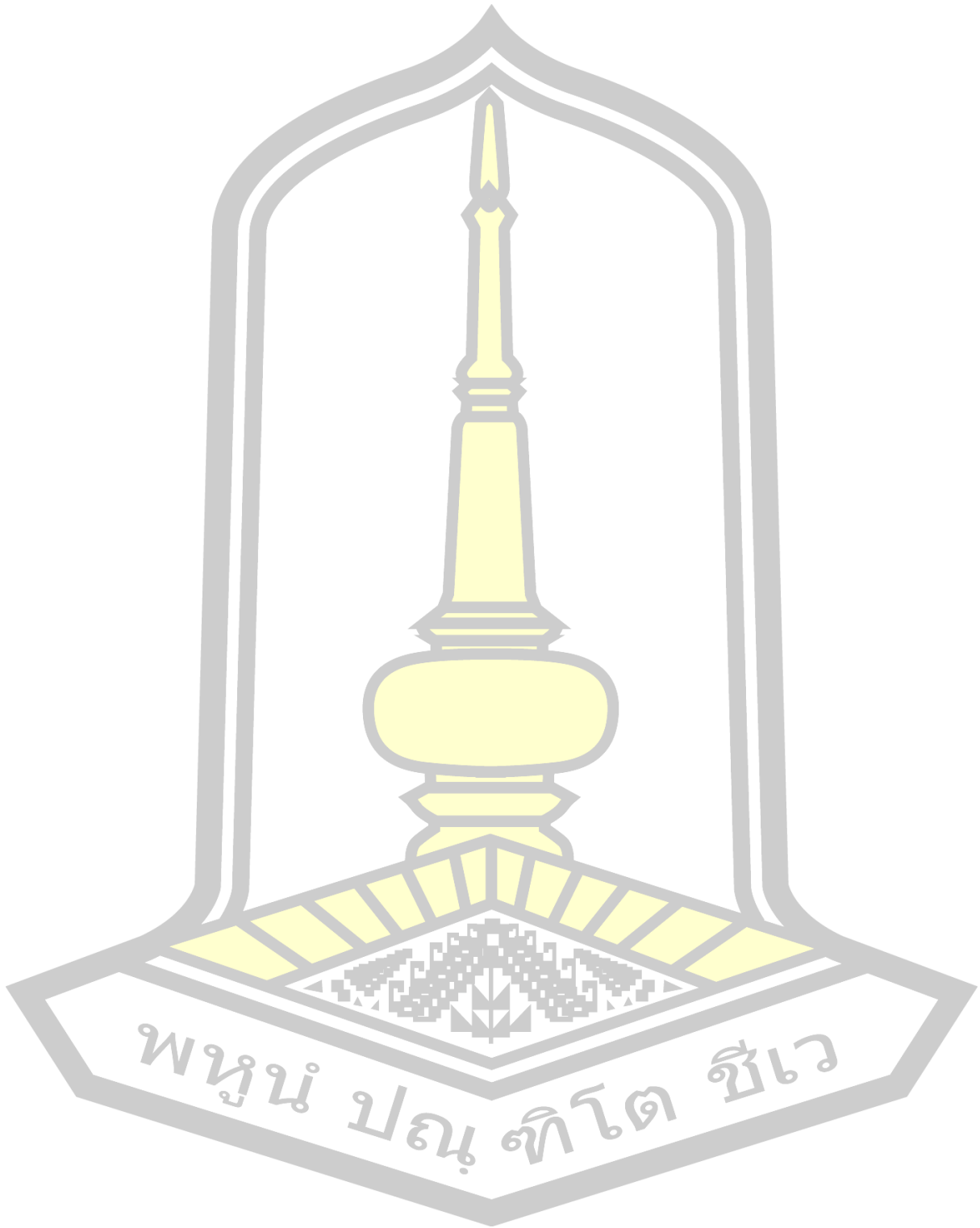
2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมกับการนำเสนอผ่านช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่ โดยศึกษาลักษณะของการนำเสนอ วิธีการนำเสนอ เนื้อหารายการ ตลอดจนจรรูปแบบรายการที่เหมาะสมกับสื่อสมัยใหม่ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนารายการวิทยุกระจายเสียงให้สามารถอยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการของสื่อวิทยุกระจายเสียง โดยศึกษาการบริหารจัดการทางการสื่อสาร ปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ ปัจจัยต่างๆ ต่อการดำเนินการของสถานีวิทยุกระจายเสียง การกำกับและการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง รวมถึงเรื่องข้อกฎหมาย พระราชบัญญัติ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ซึ่งจะทำให้เห็นถึงทิศทางของสื่อวิทยุกระจายเสียงในแต่ละประเด็นอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับสื่อวิทยุกระจายเสียงต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของการใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงในการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยศึกษาความคิดเห็นต่อการรับรู้ ความเข้าใจทางการสื่อสาร ความคาดหวัง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของสื่อวิทยุกระจายเสียงให้เกิดความน่าสนใจและส่งผลต่อพฤติกรรมการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายด้วย

พหุบัณฑิต ชีวะ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ ตั่งตุลานนท์. (2560). การศึกษาวิเคราะห์จิตรกรรมฝาผนังในเชิงสัญลักษณ์ : กรณีศึกษา วัดสุวรรณาราม วัดทองธรรมชาติ วัดคงคาราม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). การสื่อสารกับการพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 7). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กุลกนิษฐ์ ทองเงา. (2556). หลักการวิทยุกระจายเสียงเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2543). หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: รามาการพิมพ์.
- จังหวัดนครราชสีมา. (2563). แผนที่จังหวัด.
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2554). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. กรุงเทพฯ: วี.พรีนธ์.
- ชนัญญา ปัญจพล. (2558). การเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (ส่วนกลาง). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ .
- ดาณูภา ไชยพรธรรม. (2560). ประวัติศาสตร์ประเทศไทย 76+1 จังหวัด. กรุงเทพฯ: ยูโรปา เพรส.
- นงเยาว์ ชาญณรงค์. (2542). วัฒนธรรมและศาสนา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นับทอง ทองใบ. (2553). ศิลปวิจารณ์รายการวิทยุโทรทัศน์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- นิยพรรณ (พลวัฒน์) วรรณศิริ. (2550). มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.
- บุญสม ยอดมาลี. (2554). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 1605902 ทฤษฎีวัฒนธรรมและความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์วรรณา. มหาสารคาม: คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุตรเชมกะ. (n.d.). หลักสูตรคู่มือหน้าที่มนุษย์ โดย พระธรรมโกศาจารย์ พุทธทาสภิกขุ. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- ประยงค์ จันทร์แดง. (2557). พุทธหัวใจแห่งชีวิต. นนทบุรี: สัมปชัญญะ.
- ปราณี สุรสิทธิ์. (2557). การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันเพื่อการสื่อสาร (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- พรรณวิชา ใช้ไวยุทธ์. (2556). เพลินวานกับการสะท้อนสัญลักษณ์ในอดีตของนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงวัย. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พระครูกาญจนกิจโสภณ. (2557). การพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยสื่อวิทยุกระจายเสียง. สันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 1(2), 59–71.

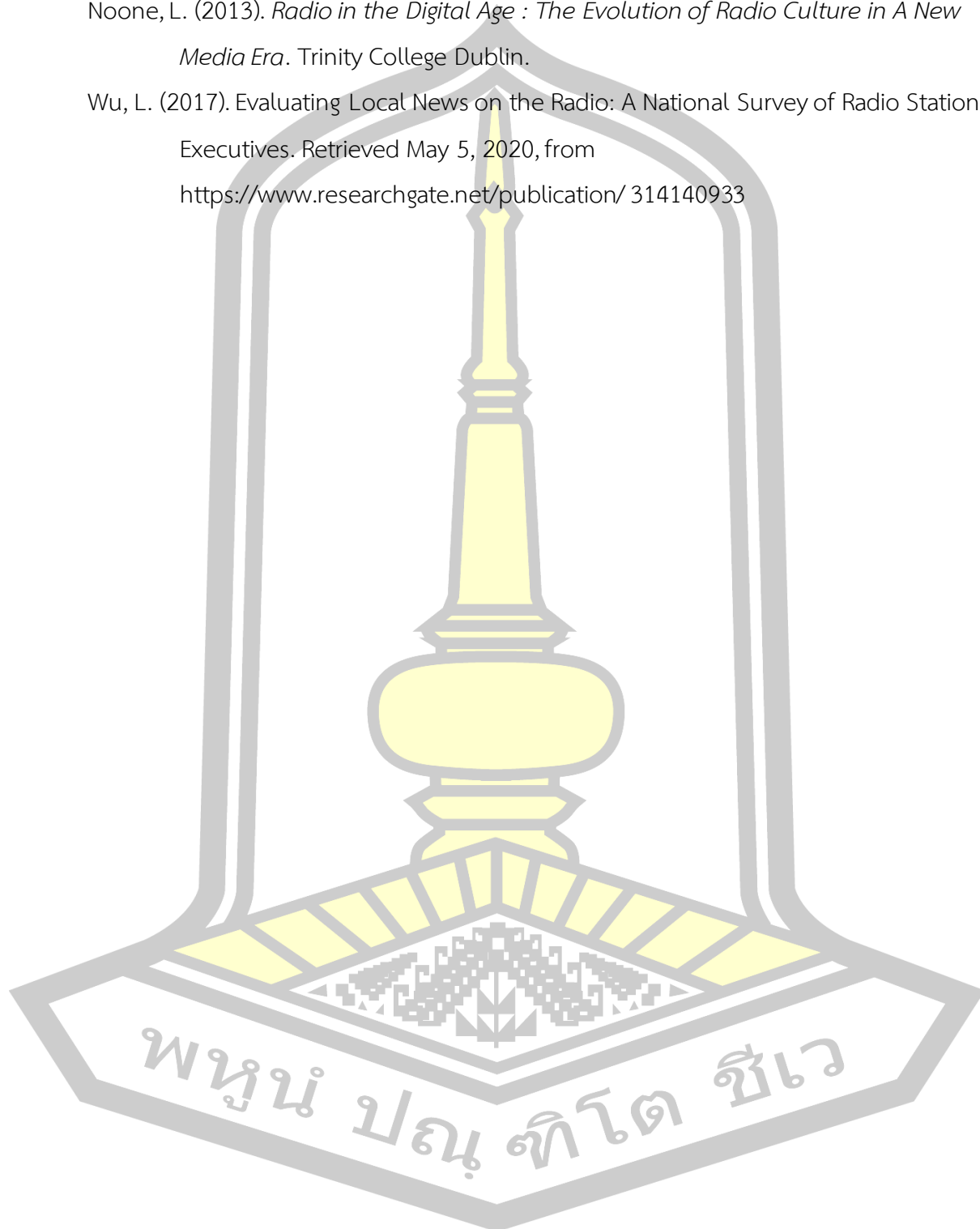
- พระครูรัตนกิจจารักษ์. (2554). ประสิทธิผลการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียง พระพุทธศาสนาแห่งชาติประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโสภณธรรมวิภักดิ์ เอี่ยมบึงลำ. (2560). การพัฒนาการจัดรายการวิทยุเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของนักจัดรายการวิทยุชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พระครูอริย์ เขตพิทักษ์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชนของไทยในเขตติดต่อชายแดนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พระพรหมคุณกรณ (ป.อ. ปยุตโต). (2556). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน. (2555). พัฒนาการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากมุขปาฐะถึงโลกไซเบอร์.
- พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551. (2551, March 4). In ราชกิจจานุเบกษา (pp. 61–74).
- พระศรีอาริยะ ปิยสีโล. (2548). การบริหารและรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชนของวิทยุชุมชน วัดสามพราน จังหวัดนครปฐม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พลวัฒน์ ชุมสุข. (2551). พระพุทธศาสนากับวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: นวสาส์นการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2551). การสร้างสรรค์และการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย. In วัฒนธรรมไทย (pp. 193–194). กรุงเทพฯ: นวสาส์นการพิมพ์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). In ราชกิจจานุเบกษา (40ก, pp. 9–17).
- ถ้ายอง สำเร็จดี และพระครูสิริรัตนาวุธ. (2551). การศึกษาพฤติกรรมการฟังวิทยุพระพุทธศาสนาวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชของพระสงฆ์และประชาชน. พระนครศรีอยุธยา.
- วลีรัตน์ แสงสุดใจ. (2555). การศึกษาการบริหารงานรายการวิทยุชุมชนเพื่อเผยแผ่ศาสนา กรณีศึกษาสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม วัดนายโรง. Retrieved August 8, 2021, from <http://203.131.210.100/ejournal/wpcontent/uploads/2013/03/JCIS-55001.pdf>
- วัฒน์ กัลป์ยาณพัฒนกุล. (2551). การสร้างสรรค์และการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย. In วัฒนธรรมไทย (pp. 197–198). กรุงเทพฯ: นวสาส์นการพิมพ์.
- วิเชียร ฝอยพิกุล และคณะ. (2561). ศักยภาพเชิงพื้นที่ของจังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

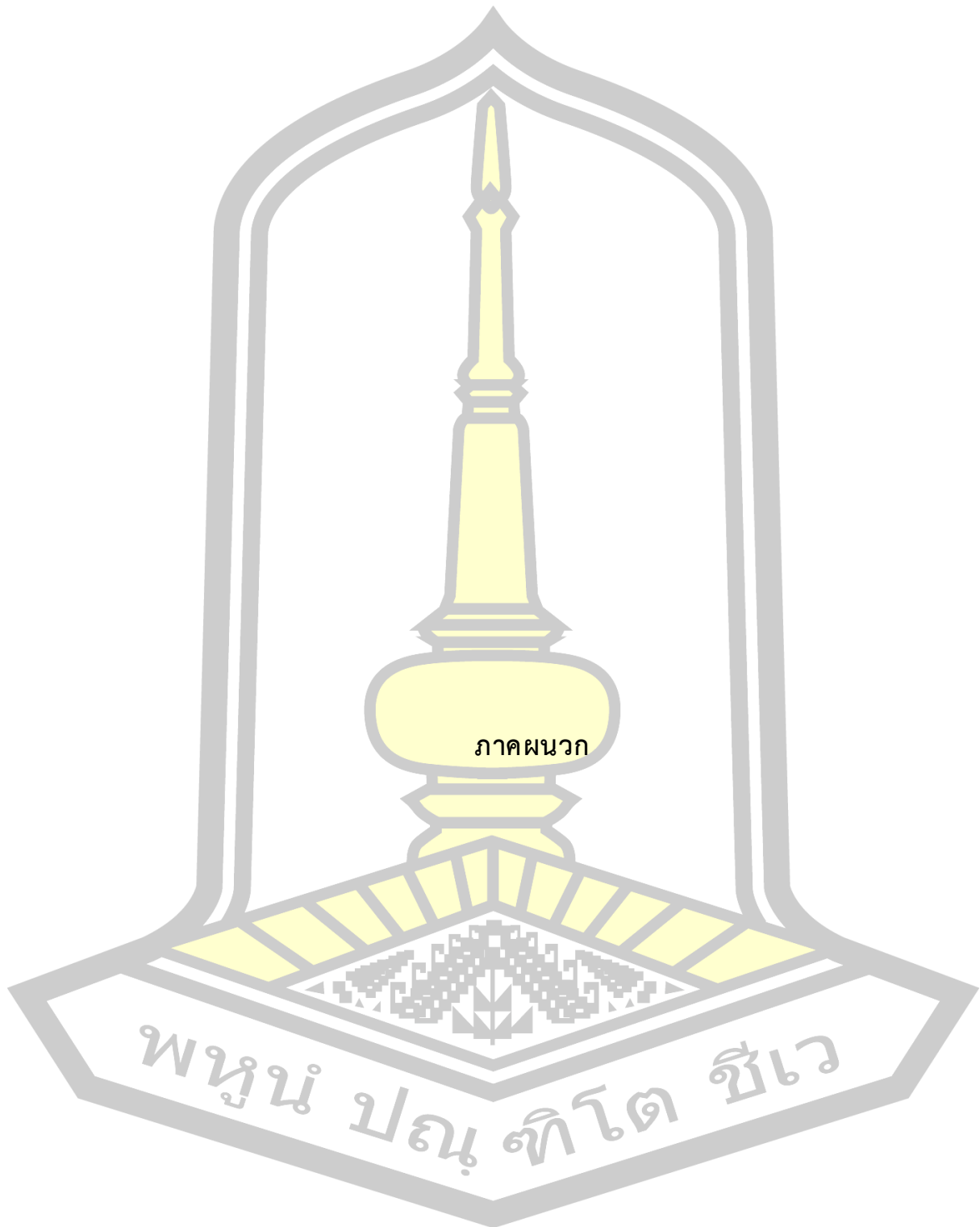
- วิภา อุดมฉันท. (2546). โลกของการกระจายเสียง : จากจุดเริ่มต้นสู่ยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2557). ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธยา พลศรี. (2533). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2545). ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชีรา ธนาวุฒิ. (2560). การจัดการข้ามวัฒนธรรม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุพัตรา สุภาพ. (2543). สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม : ครอบครัว : ศาสนา : ประเพณี (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร และโกศล สงเนียม. (2551). การบริหารงานสื่อวิทยุกระจายเสียง. กรุงเทพฯ: ประสิทธิ์ภัณฑ์แอนด์พรินต์ติ้ง.
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2549). การสื่อสารเพื่อการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2540). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. In สังคมและวัฒนธรรม (pp. 156–161). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2541). วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรด นันทจักร. (n.d.). *สังคมวัฒนธรรมภาคอีสาน เล่ม 1*. มหาสารคาม: หยกศึกษาภัณฑ์และการพิมพ์.
- อัญชลี บุปผาผลา. (2557). การพัฒนารูปแบบรายการทางวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนผ่านสื่อวิทยุชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (Ed.). (2547). สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อสาร วัฒนธรรม และสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Denevan, S. L. (2014). *The Potentially Bright Future of Radio : An Analysis of Interviews from Radio Professionals Regarding Radio's Past, Present and Future*. Southern Utah University.
- Fraser, Colin and Restrepo-Estrada, S. (2002). Community Radio for Change and Development. Retrieved May 2, 2020, from https://www.infoamerica.org/teoria_textos/ community_radio.pdf

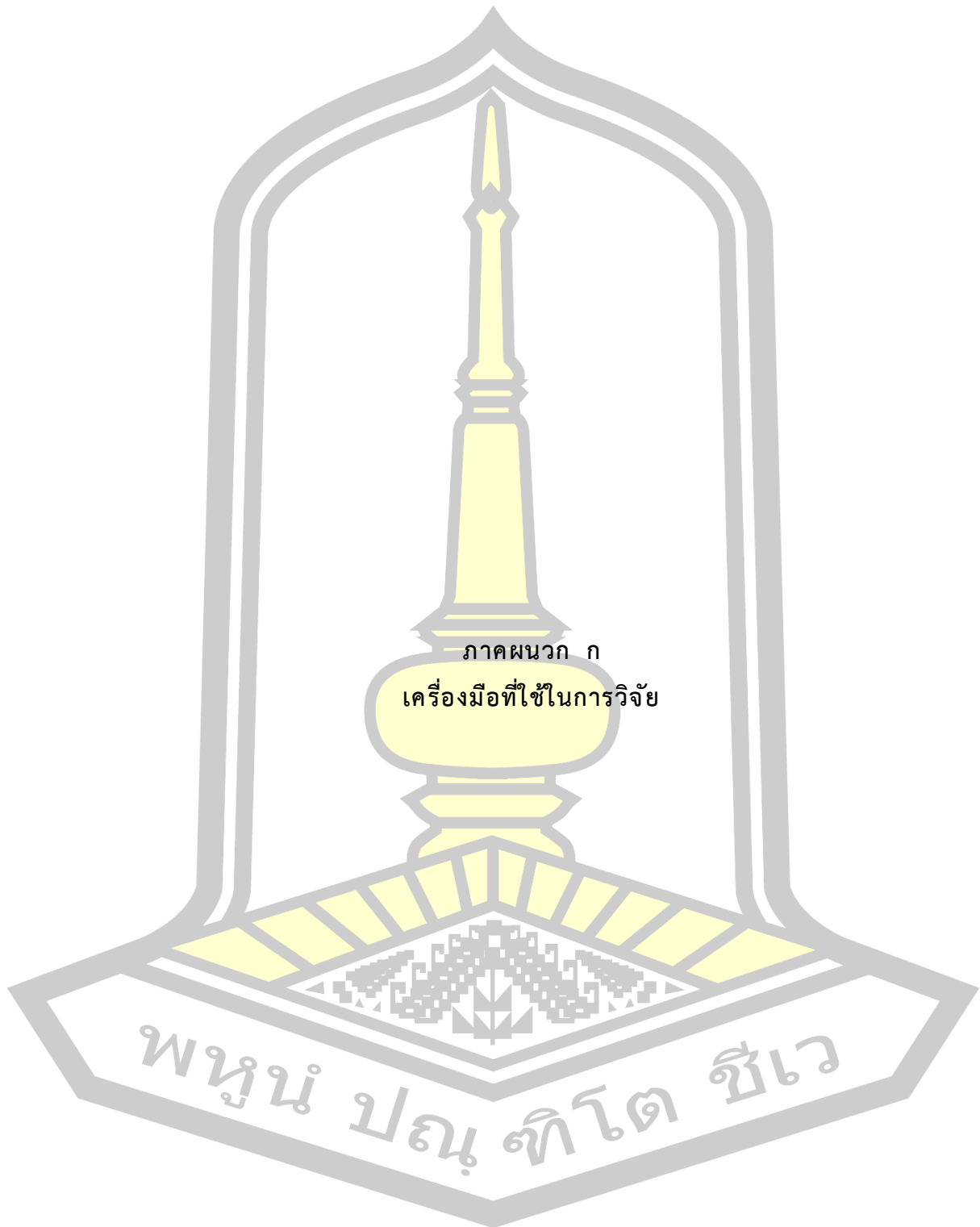
Hoque, M. A. (2006). *Radio and Indigenous Peoples*. University of Tromsø.

Noone, L. (2013). *Radio in the Digital Age : The Evolution of Radio Culture in A New Media Era*. Trinity College Dublin.

Wu, L. (2017). Evaluating Local News on the Radio: A National Survey of Radio Station Executives. Retrieved May 5, 2020, from <https://www.researchgate.net/publication/314140933>

แบบสำรวจ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง
เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง :

แบบสำรวจฉบับนี้ สำหรับการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง
เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา โดยมีประเด็นข้อคำถามดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานีวิทยุกระจายเสียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลรายการวิทยุกระจายเสียง

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานีวิทยุกระจายเสียง

1. ชื่อสถานีวิทยุกระจายเสียง.....

2. สถานที่ตั้งอยู่เลขที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....เบอร์โทรศัพท์.....

3. พื้นที่การให้บริการ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลรายการวิทยุกระจายเสียง

1. รายการวิทยุกระจายเสียง

พจน ฺปณ ฺชิต ฺชเว

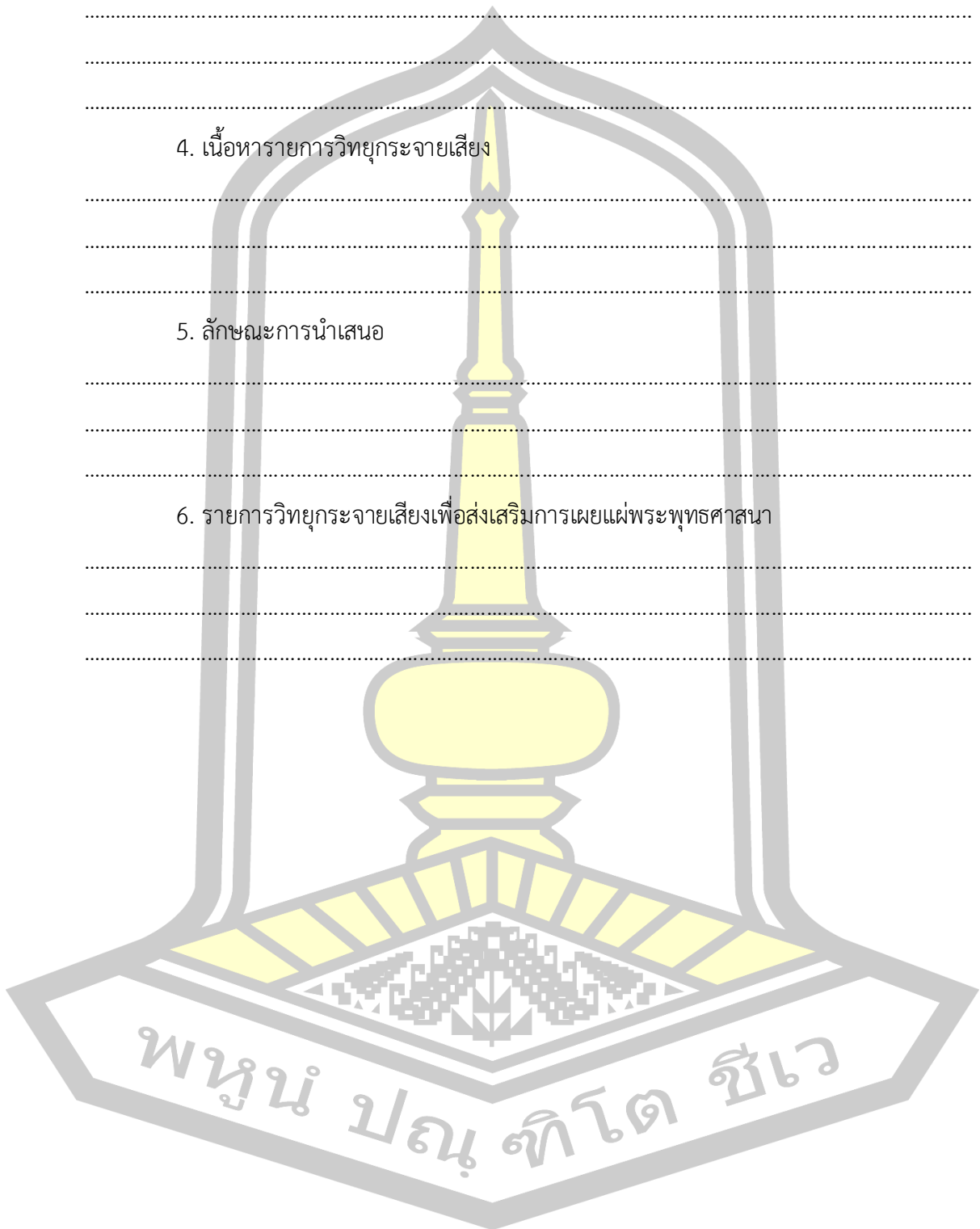
2. วันและเวลาการออกอากาศ

3. ความยาวของรายการวิทยุกระจายเสียง

4. เนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียง

5. ลักษณะการนำเสนอ

6. รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม
การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง
เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง :

แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมฉบับนี้ สำหรับการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา โดยมีประเด็นข้อคำถามดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานีวิทยุกระจายเสียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานีวิทยุกระจายเสียง

1. ชื่อสถานีวิทยุกระจายเสียง.....

2. สถานที่ตั้งอยู่เลขที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....เบอร์โทรศัพท์.....

3. พื้นที่การให้บริการ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1. สภาพโดยทั่วไป

.....

.....

.....

2. ลักษณะการดำเนินงาน

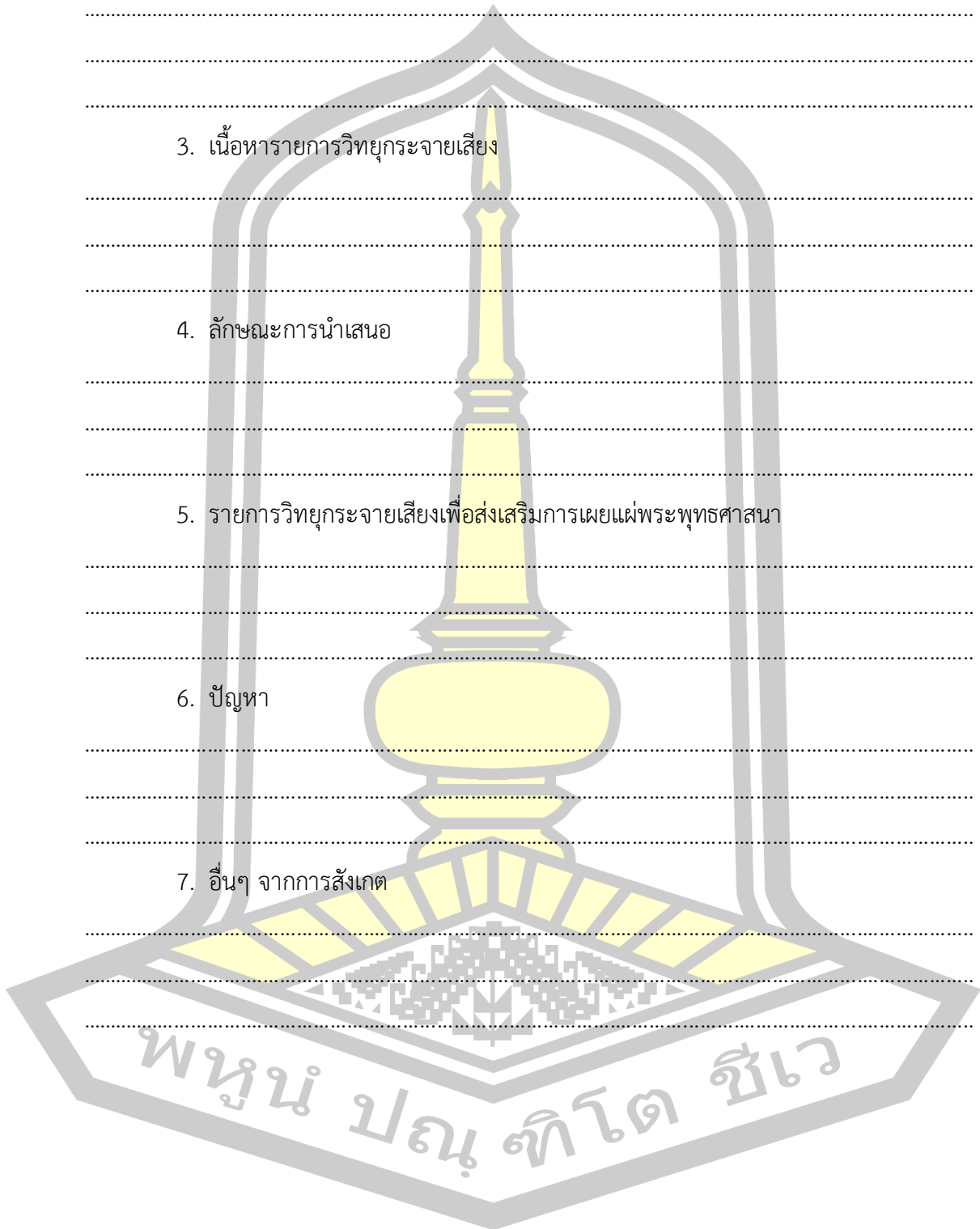
3. เนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียง

4. ลักษณะการนำเสนอ

5. รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

6. ปัญหา

7. อื่นๆ จากการสังเกต

แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง
เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง :

แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมฉบับนี้ สำหรับการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา โดยมีประเด็นข้อคำถามดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานีวิทยุกระจายเสียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานีวิทยุกระจายเสียง

1. ชื่อสถานีวิทยุกระจายเสียง.....

2. สถานที่ตั้งอยู่เลขที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....เบอร์โทรศัพท์.....

3. พื้นที่การให้บริการ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1. สภาพโดยทั่วไป

.....

.....

.....

2. ลักษณะการดำเนินงาน

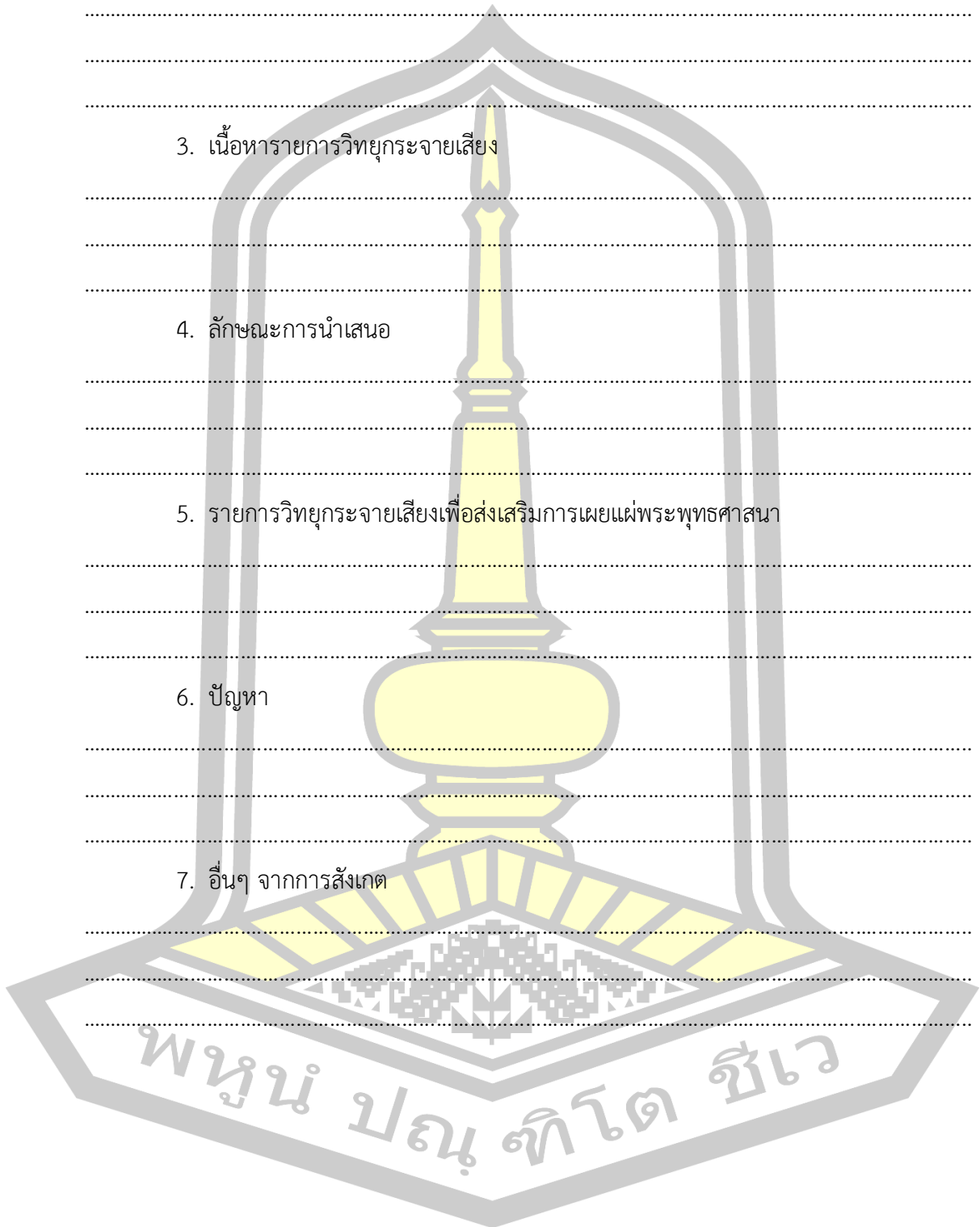
3. เนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียง

4. ลักษณะการนำเสนอ

5. รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

6. ปัญหา

7. อื่นๆ จากการสังเกต

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง
เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง :

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างฉบับนี้สำหรับการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา โดยมีประเด็นข้อคำถามดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 3 ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 4 ข้อมูลการพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุด.....
4. ชื่อสถาบันการศึกษา.....
5. ประสบการณ์การทำงาน.....
6. ตำแหน่ง.....
7. ชื่อสถานีวิทยุกระจายเสียง.....
8. สถานที่ตั้งอยู่เลขที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....เบอร์โทรศัพท์.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่
พระพุทธศาสนา

1. ความเป็นมาของสถานีวิทยุกระจายเสียง

1) ความเป็นมาของสถานีวิทยุกระจายเสียง

.....
.....
.....

2) ลักษณะการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2. ความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

1) รายการวิทยุกระจายเสียง

.....
.....
.....

2) รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

.....
.....
.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่
พระพุทธศาสนา

1. สภาพปัจจุบันของสถานีวิทยุกระจายเสียง

1) สภาพปัจจุบันของสถานีวิทยุกระจายเสียง

.....
.....
.....

2) ลักษณะการดำเนินงาน

3) ที่มาของรายได้

4) เครือข่ายความร่วมมือ

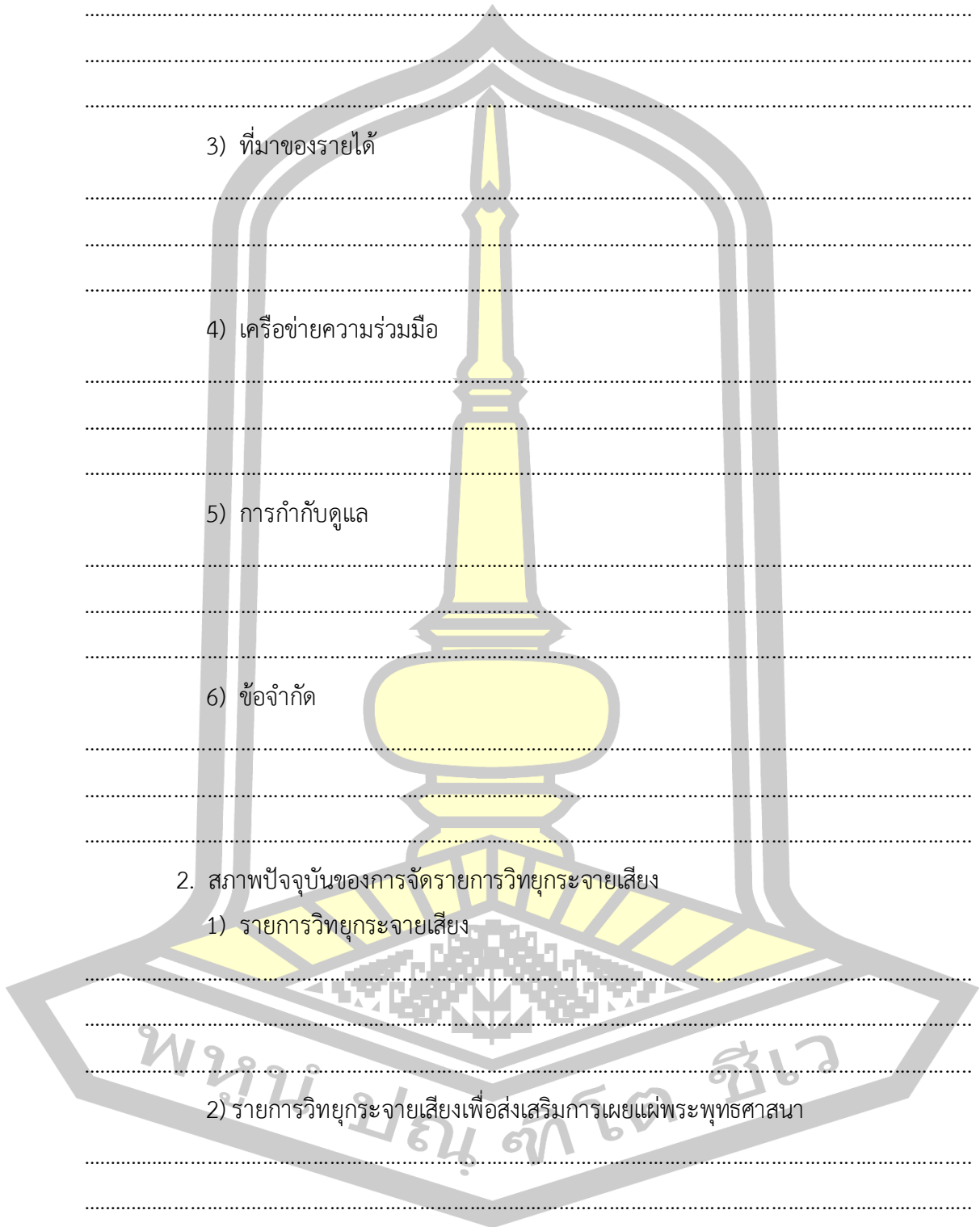
5) การกำกับดูแล

6) ข้อจำกัด

2. สภาพปัจจุบันของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

1) รายการวิทยุกระจายเสียง

2) รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พจนานุกรมศัพท์คดี ชีว

3. ปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

ตอนที่ 4 ข้อมูลการพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่
พระพุทธศาสนา

1. กลุ่มเป้าหมาย

2. เนื้อหารายการ

1) การเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา

2) การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์

3) การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน

4) การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

พจนานุกรมศัพท์โต ชีวะ

5) การเป็นสาวกที่ดีของพระศาสดา

6) ธรรมชาติของชีวิต

7) หลักการดำเนินชีวิต

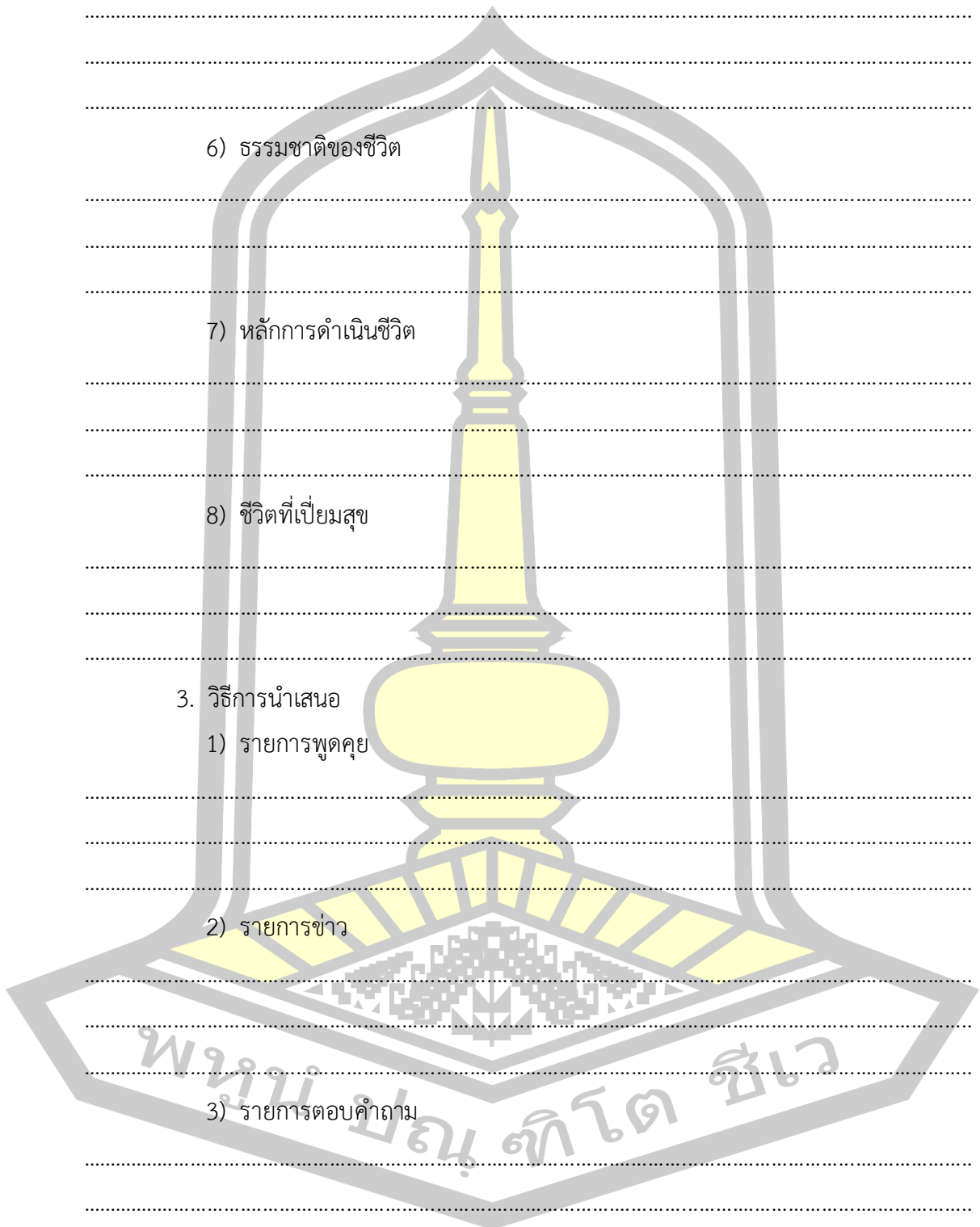
8) ชีวิตที่เปี่ยมสุข

3. วิธีการนำเสนอ

1) รายการพุดคุย

2) รายการข่าว

3) รายการตอบคำถาม

4) รายการสารคดี

5) รายการนิตยสาร

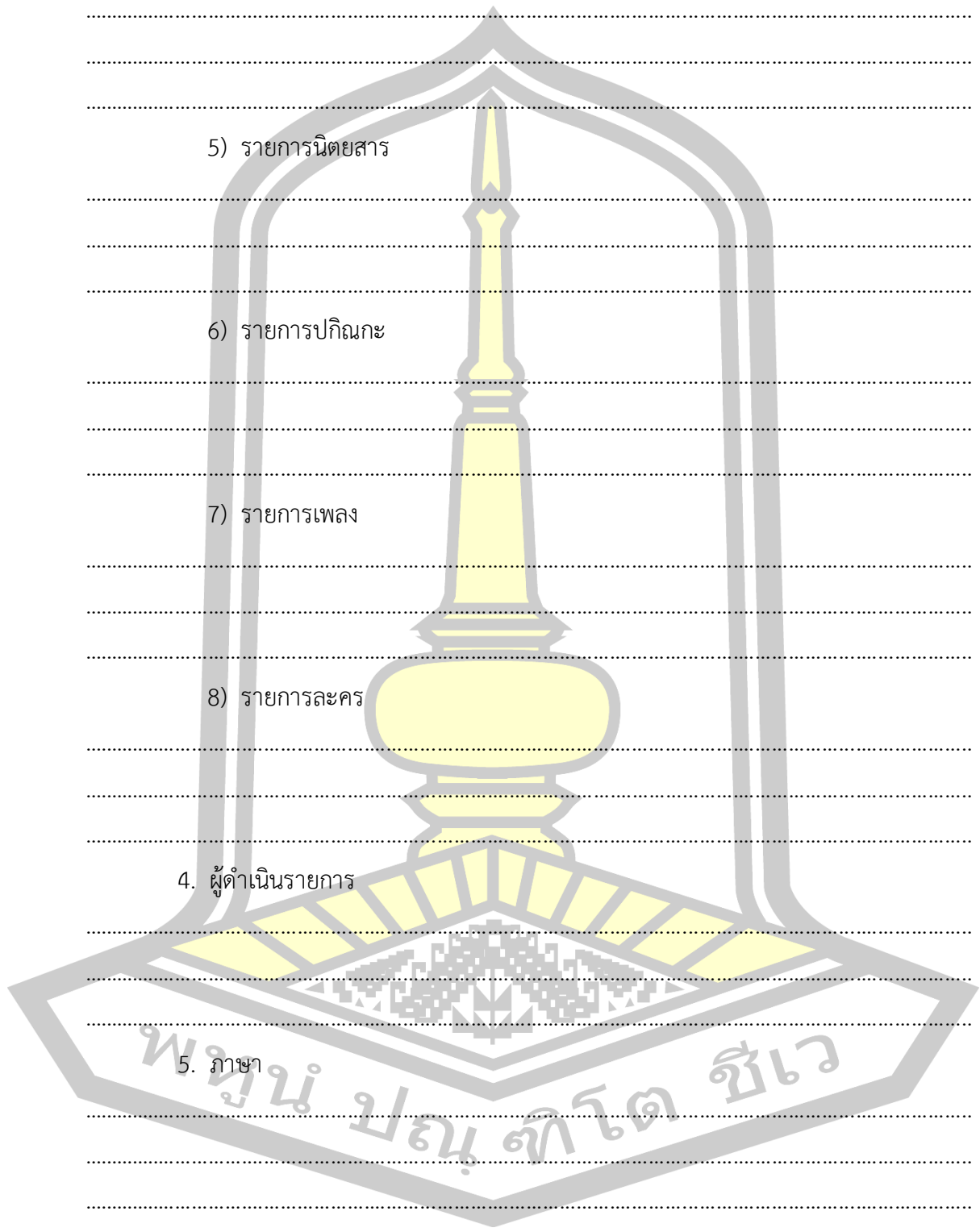
6) รายการปกิณกะ

7) รายการเพลง

8) รายการละคร

4. ผู้ดำเนินรายการ

5. ภาษา

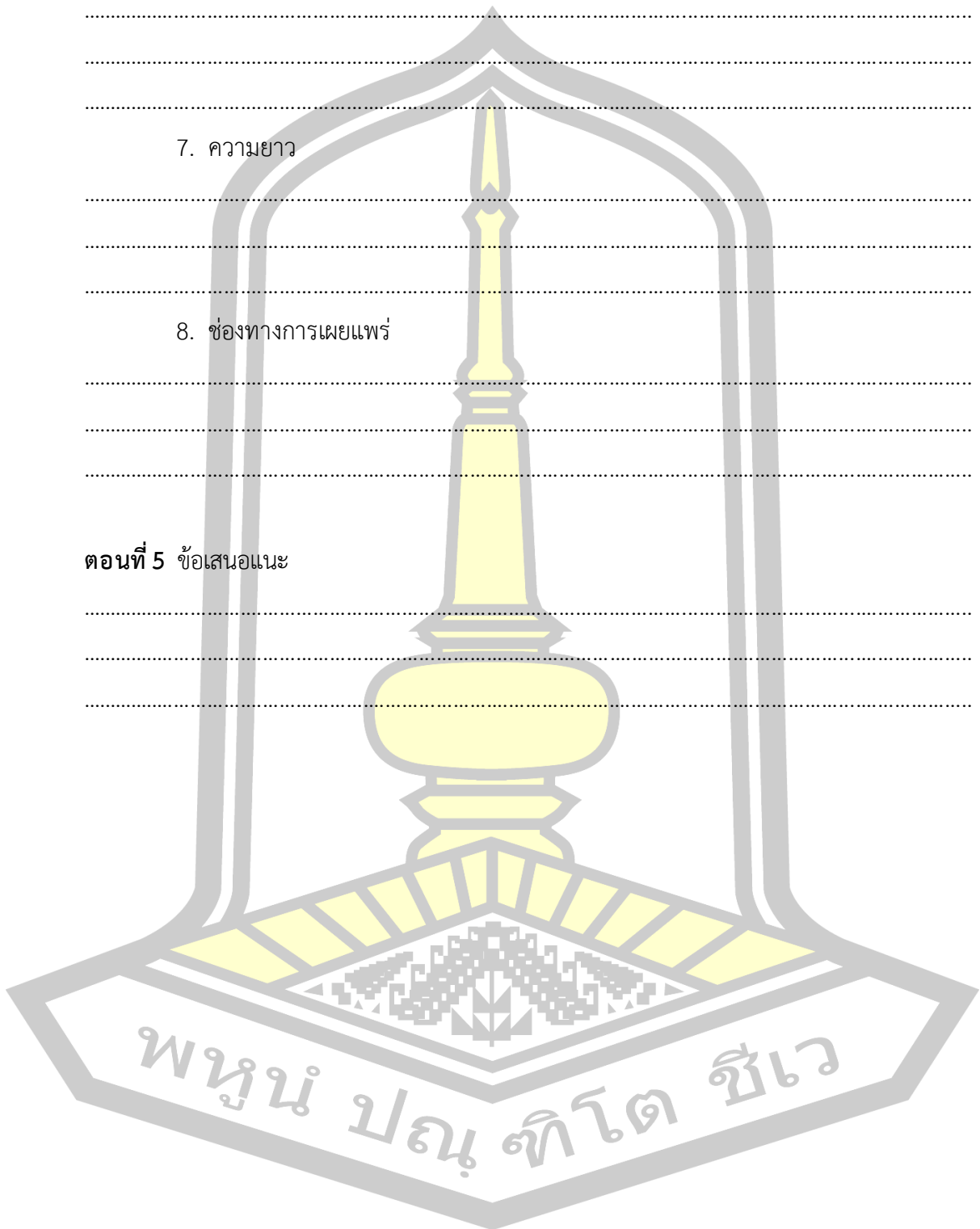

6. เสียง

7. ความยาว

8. ช่องทางการเผยแพร่

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง
เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง :

แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างฉบับนี้ สำหรับการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา โดยมีประเด็นข้อคำถามดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 3 ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 4 ข้อมูลการพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุด.....
4. ชื่อสถาบันการศึกษา.....
5. ประสบการณ์การทำงาน.....
6. ตำแหน่ง.....
7. ชื่อสถานีวิทยุกระจายเสียง.....
8. สถานที่ตั้งอยู่เลขที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....เบอร์โทรศัพท์.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่
พระพุทธศาสนา

1. ความเป็นมาของสถานีวิทยุกระจายเสียง

1) ความเป็นมาของสถานีวิทยุกระจายเสียง

.....
.....
.....

2) ลักษณะการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2. ความเป็นมาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

1) รายการวิทยุกระจายเสียง

.....
.....
.....

2) รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

.....
.....
.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่
พระพุทธศาสนา

1. สภาพปัจจุบันของสถานีวิทยุกระจายเสียง

1) สภาพปัจจุบันของสถานีวิทยุกระจายเสียง

.....
.....
.....

2) ลักษณะการดำเนินงาน

3) ที่มาของรายได้

4) เครือข่ายความร่วมมือ

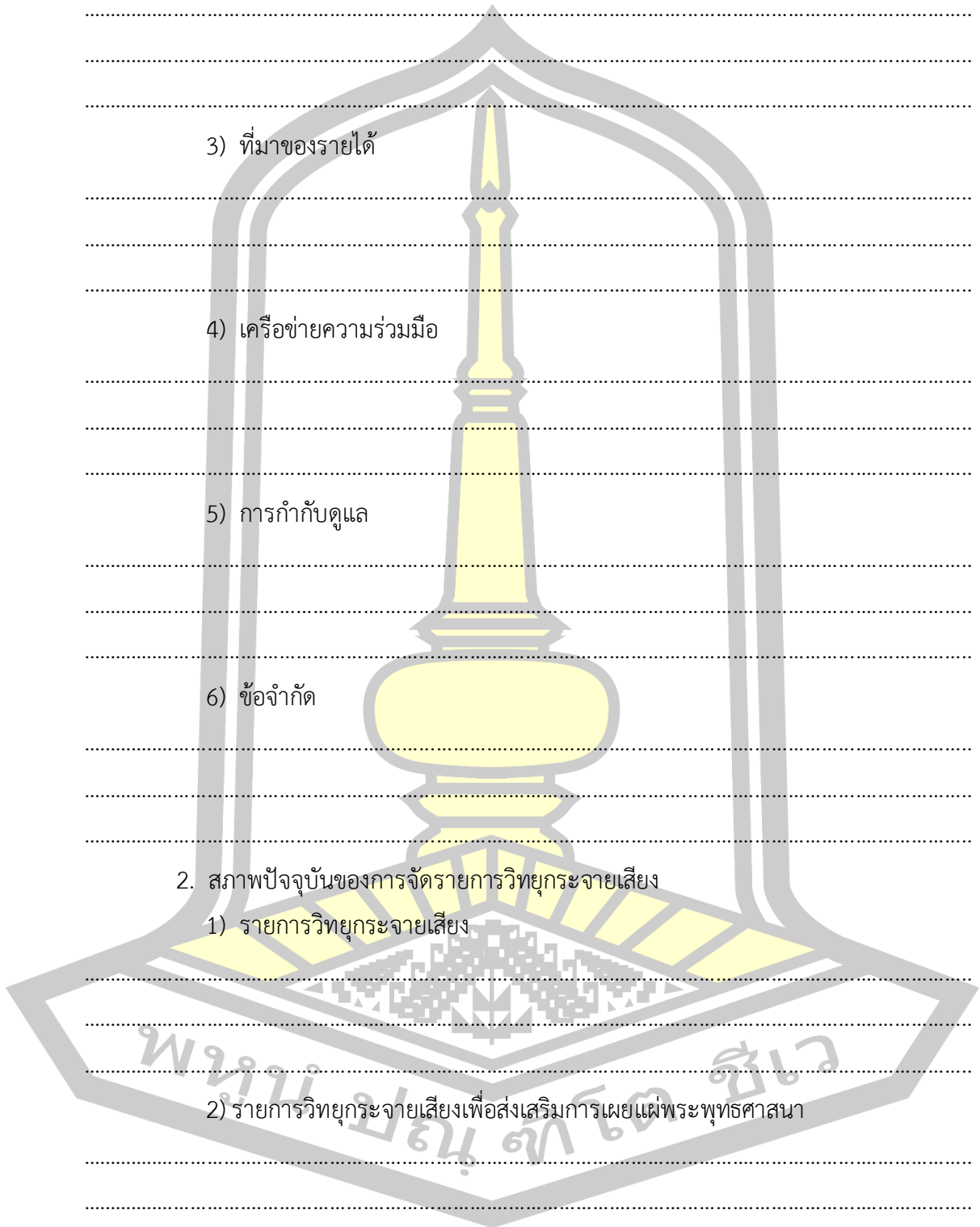
5) การกำกับดูแล

6) ข้อจำกัด

2. สภาพปัจจุบันของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

1) รายการวิทยุกระจายเสียง

2) รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

3. ปัญหาของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

ตอนที่ 4 ข้อมูลการพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่
พระพุทธศาสนา

1. กลุ่มเป้าหมาย

2. เนื้อหารายการ

1) การเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา

2) การเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์

3) การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน

4) การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

พจนานุกรมศัพท์โต ชีวะ

5) การเป็นสาวกที่ดีของพระศาสดา

6) ธรรมชาติของชีวิต

7) หลักการดำเนินชีวิต

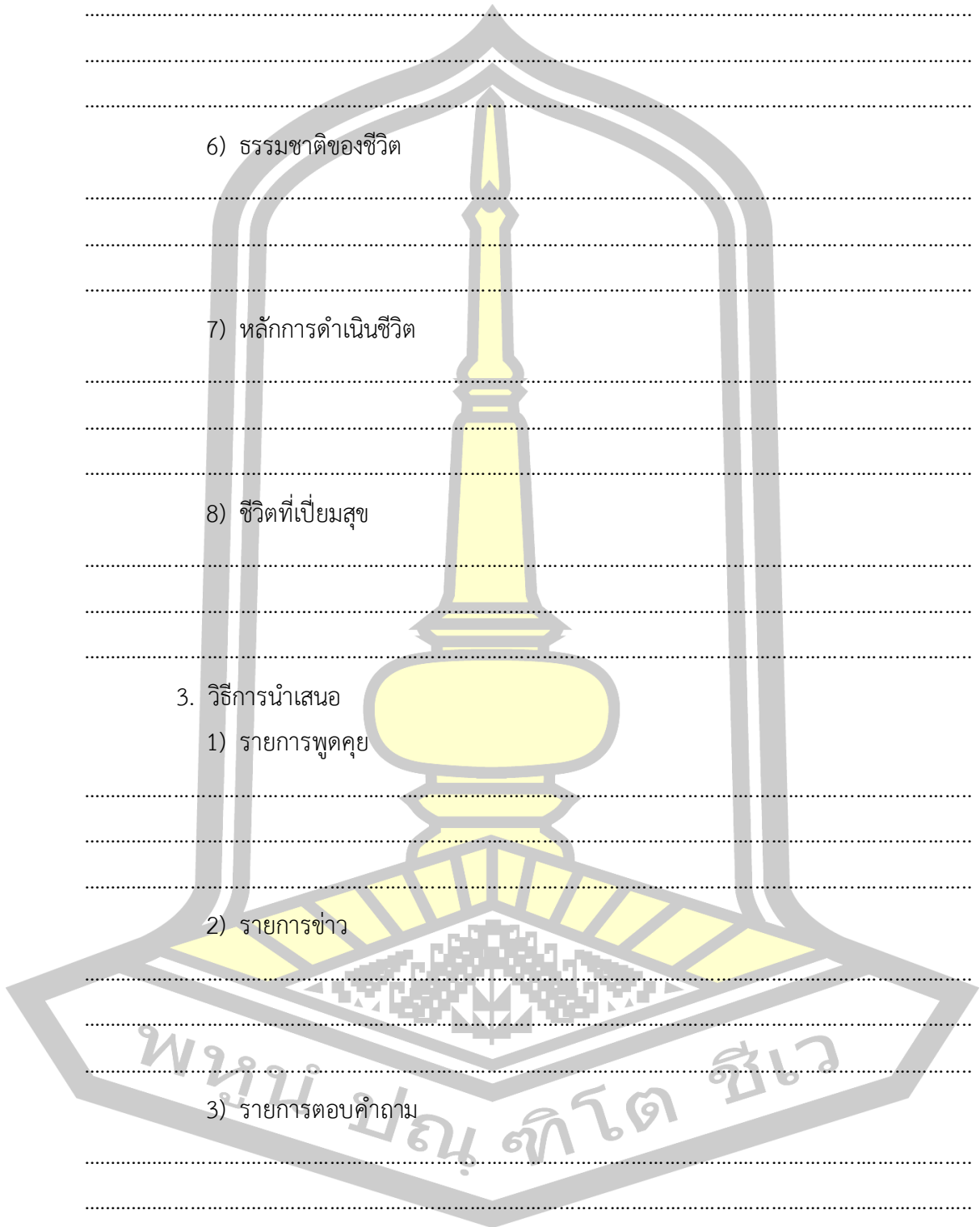
8) ชีวิตที่เปี่ยมสุข

3. วิธีการนำเสนอ

1) รายการพุดคุย

2) รายการข่าว

3) รายการตอบคำถาม

4) รายการสารคดี

5) รายการนิตยสาร

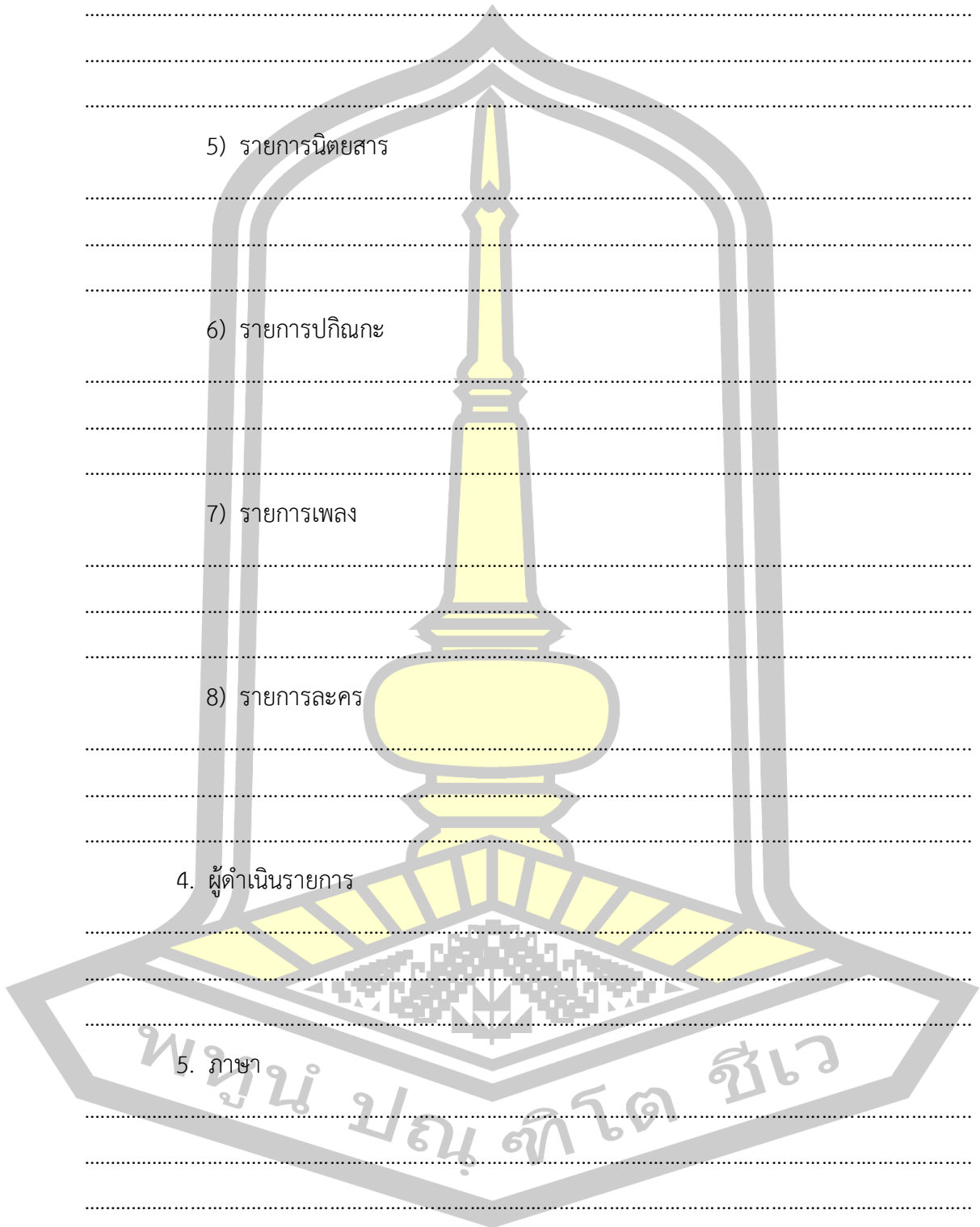
6) รายการปกิณกะ

7) รายการเพลง

8) รายการละคร

4. ผู้ดำเนินรายการ

5. ภาษา

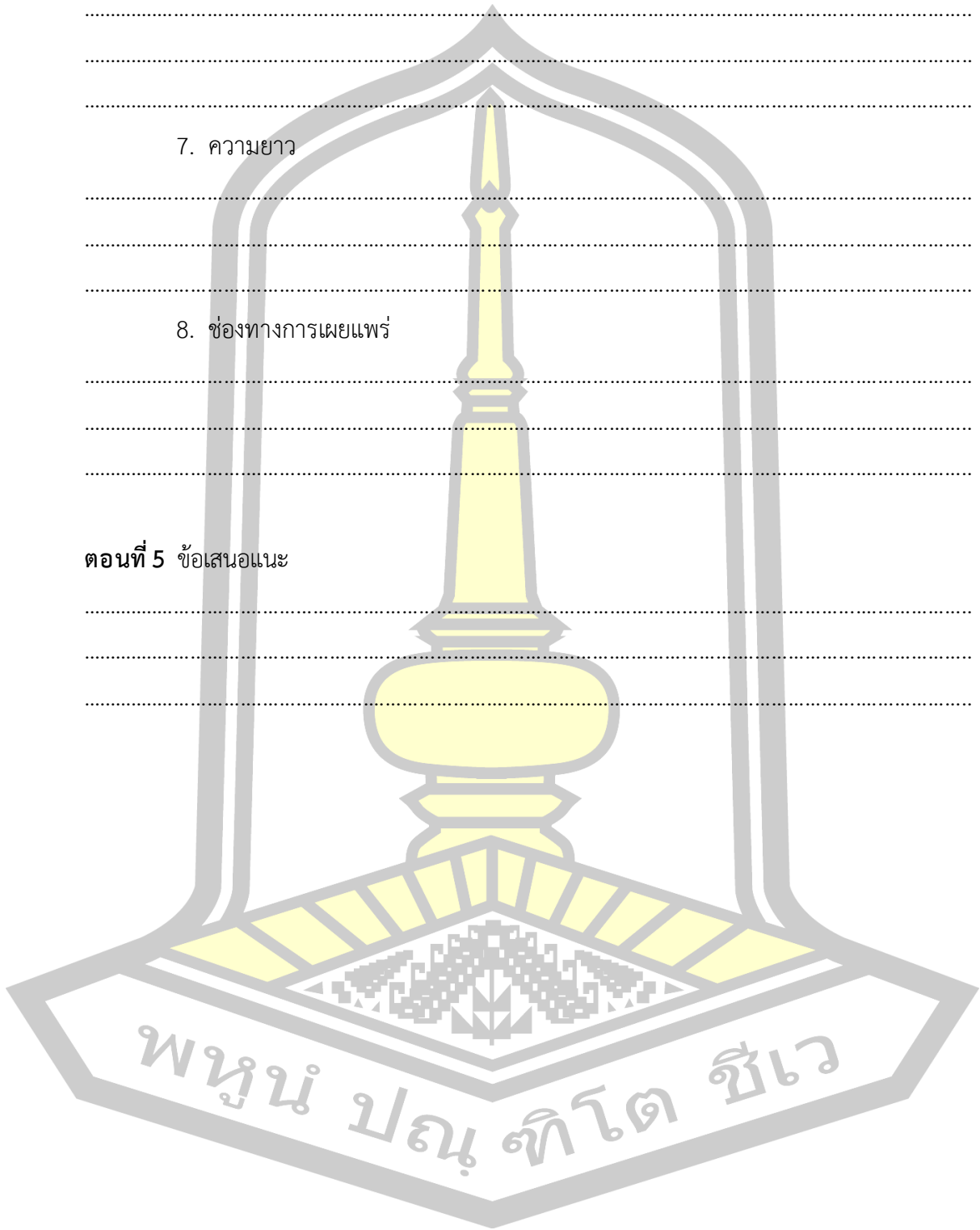

6. เสียง

7. ความยาว

8. ช่องทางการเผยแพร่

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง
เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง :

แบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับนี้ สำหรับการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา โดยมีประเด็นข้อคำถามดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่

พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1. กลุ่มเป้าหมาย

.....

.....

.....

พญูป ปรณ สิเว

2. เนื้อหารายการ

3. วิธีการนำเสนอ

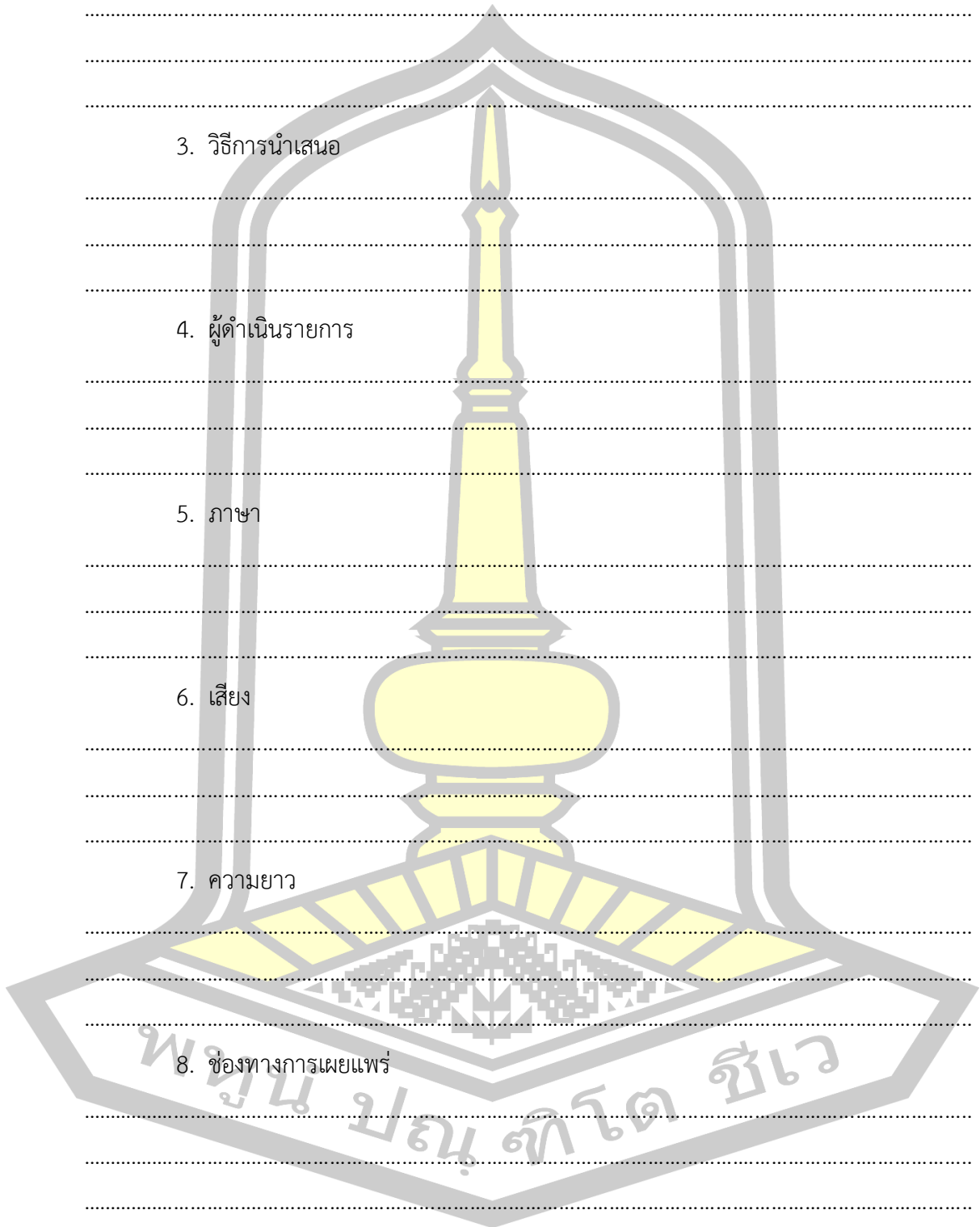
4. ผู้ดำเนินรายการ

5. ภาษา

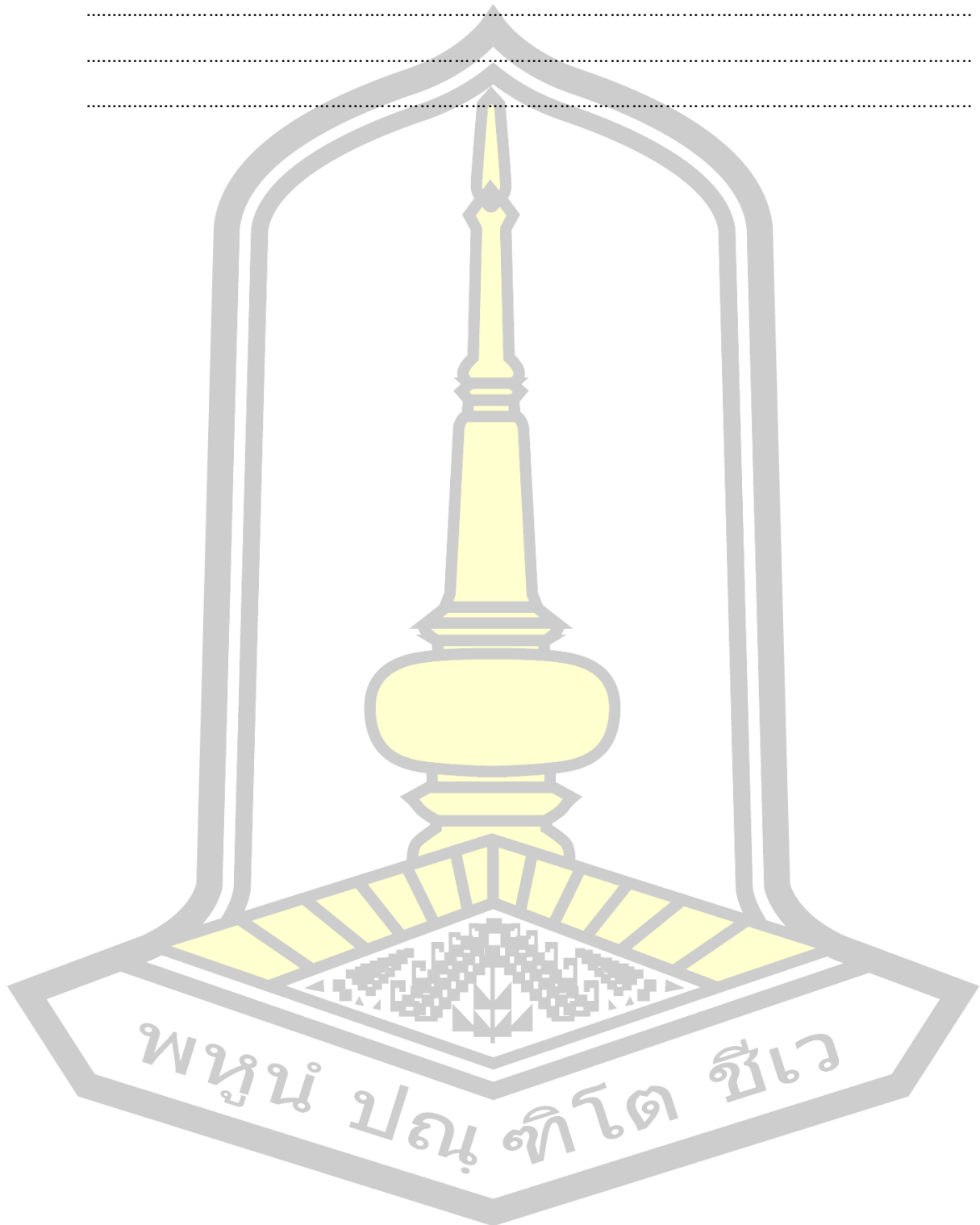
6. เสียง

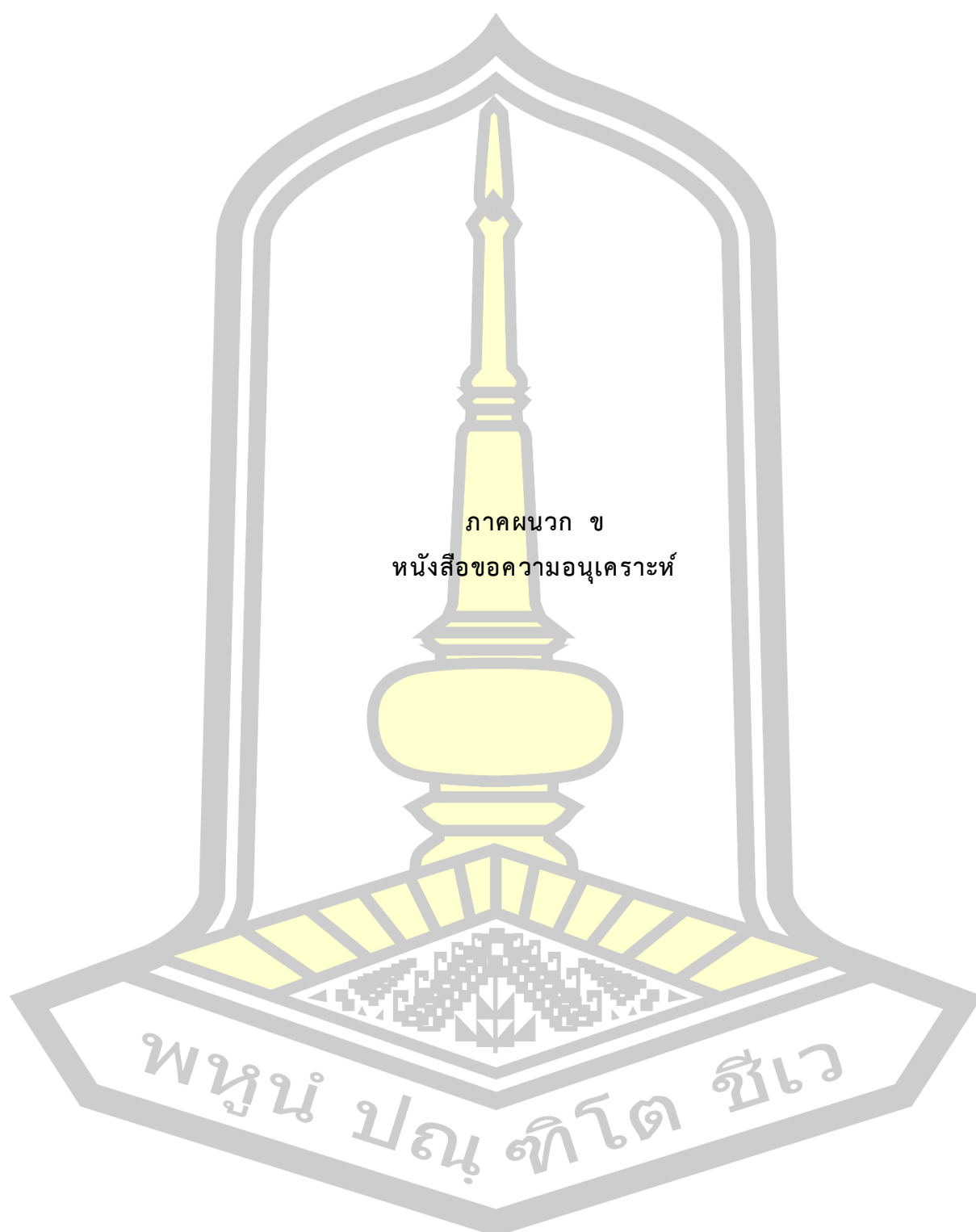
7. ความยาว

8. ช่องทางการเผยแพร่

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

พหุมนั ปณุ ทิโต ชีเว

ที่ อว ๐๖๐๕.๓๕/ว. ๑๓๑

คณะวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๙ กรกฎาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลภาคสนาม

เรียน

ด้วยนางสาวอชิรญา สุภาเดช รหัสนิสิต ๕๗๐๑๒๑๖๐๐๒๖ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้รับอนุมัติให้ดำเนินงานวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ โดยมีอาจารย์ ดร.บุญสม ยอดมาลี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.พนัส โพธิ์บัติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม นั้น

ในการนี้ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าเขตพื้นที่ของท่านมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้ผู้วิจัยดังกล่าวเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ เพื่อนำไปประกอบการทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์และถูกต้องต่อไป จึงใคร่ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชิสิกา วรรณจันทร์)

รองคณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร

รักษาราชการแทนผู้รักษาราชการคณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทนผู้รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กลุ่มงานบริการการศึกษาและกิจการนิสิต

คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มมส.

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๔๓๗๑-๑๓๕๐ ต่อ ๖๑๓๔

ภาพประกอบ 42 หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลภาคสนาม

ที่ อว ๐๖๐๕.๓๕/ว. ๑๖๕

คณะวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เรียน

ด้วยนางสาวอชิรญา สุภาเดช รหัสนิสิต ๕๗๐๑๒๑๖๐๐๒๖ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชา
วัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้รับอนุมัติให้ดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง
การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา
ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ โดยมีอาจารย์ ดร.
บุญสม ยอดมาลี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.พนัส โพธิ์บัติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ร่วม นั้น ซึ่งการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบพิจารณาและ
ให้ข้อเสนอแนะเครื่องมือที่ใช้ในการทำการศึกษาวิจัย

ในการนี้ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและ
มีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ
ที่ใช้ในการทำวิจัยข้างต้น เพื่อนำไปประกอบการทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์และถูกต้องต่อไป ทางคณะฯ หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดีและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชชีกกา วรรณจันทร์)

รองคณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร

รักษาราชการแทนผู้รักษาราชการคณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทนผู้รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กลุ่มงานบริการการศึกษาและกิจการนิสิต

คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มมส.

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๔๓๗๑-๑๓๕๐ ต่อ ๖๑๓๔

ภาพประกอบ 43 หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ที่ อว ๐๖๐๕.๓๕/ว. ๑๓๕

คณะวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บข้อมูลภาคสนาม

เรียน

ด้วยนางสาวอชิรญา สุภาเดช รหัสนิสิต ๕๗๐๑๒๑๖๐๐๒๖ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้รับอนุมัติให้ดำเนินงานวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์พนัส โพธิ์บัติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก นั้น

ในการนี้ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าหน่วยงานของท่านมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้ผู้วิจัยดังกล่าวเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อนำข้อมูลไปประกอบการทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์และถูกต้องต่อไป จึงใคร่ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

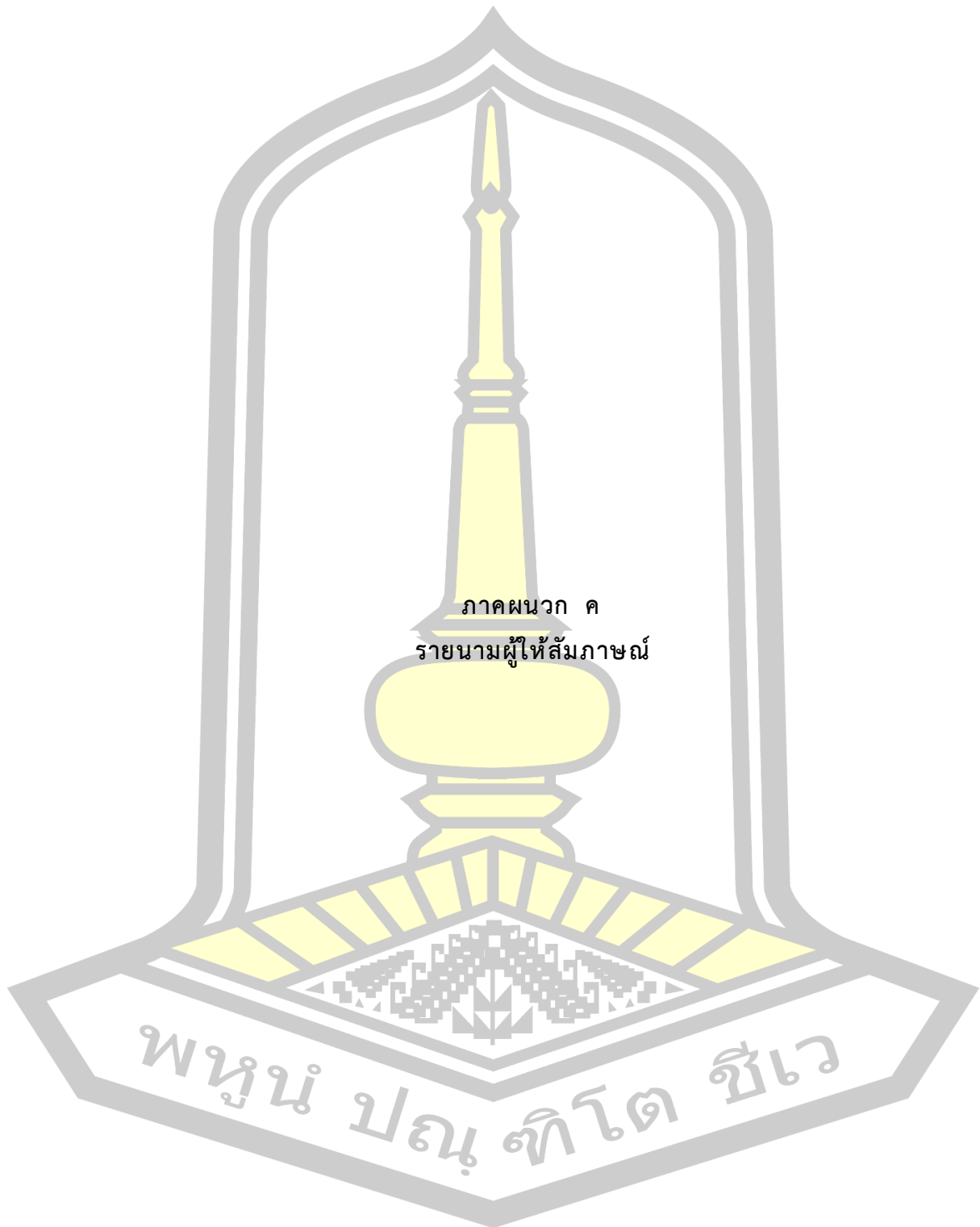
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกพร รัตนสุธีระกุล)

ผู้อำนวยการคณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กลุ่มงานบริการการศึกษาและกิจการนิสิต
คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มมส.
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๔๓๗๑-๑๓๕๐ ต่อ ๖๑๓๔

ภาพประกอบ 44 หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บข้อมูลภาคสนาม

- กนกวรรณ บุญทา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2562.
- กษิต์เดช ชื่นชม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2562.
- กัญญานัฐ เอื้อศิลามงคล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2562.
- กานต์กมล แซ่มรัมย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562.
- กิตติพงศ์ ชุ่มวงจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2562.
- กิตติยา พวงแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สถานีวิจัยกระจายเสียง
กรมอุตุนิยมวิทยาจังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่
23 กันยายน 2562.
- เกียรติฉัตร พรายจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
ที่สถานีวิจัยกระจายเสียงกรมอุตุนิยมวิทยาจังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2562.
- โกศลัญญา ฤทธิคุ้ม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2562.
- คชพล คชพลายุภักต์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
ที่สถานีวิจัยกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2562.
- จักรกฤษณ์ วิเศษสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลหัวทะเล
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2562.
- จันทร์เพ็ญ เย็นเพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562.
- จาริพร คลองโนนสูง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2562.
- จิรานันท์ อรุณเนตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562.
- จิรวรรณ ไทยบุรีรัมย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2562.

- จุฑาวุฒิ วรรณปักษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
 ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงคนศาลาลอยทุ่งสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
 เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2562.
- เจนจิรา บาลสันเทียะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลหัวทะเล
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2562.
- เฉลิมรัตน์ วาดงูเหลือม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
 ที่สถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท นครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
 เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2562.
- ชนานันท์ ช่างสำโรง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2562.
- ชนิสรา โนใหม่ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2562.
- ชาติรี ไทยทัต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สถานีวิทยุกระจายเสียง
 MIX FM 100 MHz. อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน
 2562.
- ชุตินา แสงบำรุง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สำนักงานวัฒนธรรม
 จังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2563.
- โชคทวี พวงขำนา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.
- ไชยนันท์ แสงทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สำนักงานวัฒนธรรม
 จังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2563.
- ไชยนันท์ แสงทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สำนักงานวัฒนธรรม
 จังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2563.
- ญานิกา ทองเครือ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2562.
- ฐิติพร ม่วงทา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลหนองไผ่ล้อม
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.
- ฐิติรัตน์ พงษ์พุทธิรักษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สมาคมักข่าว
 จังหวัดนครราชสีมา และ อุปนายกสมาคมวิทยุนครโคราช อำเภอเมือง
 จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2563.

- ณัฐมน โสพันธ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.
- ณภัท วรรณคำผุย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2562.
- ณัฐพงษ์ ธรรมวุฒิพงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2562.
- ณัฐพงษ์ เกียรติกนก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2562.
- ณัฐพร แก้วชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.
- ณิชานันท์ ถิ่นโคกสูง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลจอหอ
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2562.
- ตรีเทพ ชื่นชม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562.
- ทศวรรณี อ่อนดี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2562.
- ธนรัฐ ประพฤติพงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.
- ธนวรรณ บาลสันเทียะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลหัวทะเล
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.
- ธนวัฒน์ เลือดกระโทก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562.
- ธนสาร เสริมสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563.
- ธนสาร เสริมสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2563.
- ธนัญญา เนื่องกระโทก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2562.
- ธนากร กรวดกลาง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2562.

- ธนาภรณ์ นาคสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
 ที่สถานีวิจัยกระจายเสียงกรมอุตุฯ วิทยาลัยเกษตรศาสตร์ราชสีมา อำเภอเมือง
 จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2562.
- ธัญพิชชา วิสุทพัฒนาสกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2562.
- ธัญรัตน์ กิตติรัตนธนา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2562.
- ธันยภรณ์ นิตยใหม่ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2562.
- ธีรเมธ มุ่งเจียกกลาง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2562.
- นวลอนงค์ ช่างโคกสูง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลจอหอ
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2562.
- ปฎิภาณ ฤาเดช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลบ้านเกาะ
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2562.
- ประสิทธิ์ ไชยสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.
- ประเมษ ช่างปรุ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลบ้านใหม่
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.
- ประพันธ์ นิกกระโทก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
 ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา อำเภอเมือง
 จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563.
- ประพันธ์ นิกกระโทก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
 ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา อำเภอเมือง
 จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2563.
- ประพันธ์ นิกกระโทก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
 ที่สถานีวิจัยกระจายเสียงพระพุทธศาสนา มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา อำเภอเมือง
 จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2562.
- ผดุง จตุรภักดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่มูลนิธินักข่าวนครราชสีมา
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2563.

พงษ์ศักดิ์ ชูรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สถานีวิทยุกระจายเสียง พระพุทธศาสนา มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2562.

พรทิพา กรวดกลาง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.

พระทิม สิริปญโญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่โรงเรียนพระปริยัติ สามัญนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2563.

พลอยวรีย์ วรสาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลหนองจะบก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2562.

พวงทิพย์ ชื่นชม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2562.

พิชญา ชื่นชม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2562.

พิทยา แสงรุ่ง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2563.

พิมพ์คุณิษฐ์ ศรีชนะน้อย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สถานีวิทยุ Youth Crazy 96.25 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2562.

ภาณุพงษ์ สุขเหลือ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2562.

มลธิรา ชมโคกกรวด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.

รจนา อุปการะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2562.

รพีพรรณ วิเศษ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2562.

ร่มธรรม สุขเหลือ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2562.

รวีสรา นารักขิต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลหนองจะบก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.

รังสิยา เจนศักดิ์ดา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2562.

ลลิตา ปวนกระโทก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลหนองไผ่ล้อม
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.

วิเชียร ก่อกิจกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563.

วิเชียร ก่อกิจกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2563.

วินัย ปุณยรัชตปริดา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สำนักงาน
พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่
23 กรกฎาคม 2563.

วิภู ชมโคกกรวด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.

วิรัช คลองโนนสูง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2562.

วิรัชพัทธ์ ทองคำ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สถานีวิทยุกระจายเสียง
พระพุทธศาสนา มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2562.

วิสาชา สุขเหลือ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2562.

วีรวัฒน์ วรรณโชติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลบ้านเกาะ
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2562.

เวคิน ปรัชญาวงศ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สถานีวิทยุนิวไลฟ์
เรดิโอโคราช อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2562.

ศรุตดา พรหมน้อย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562.

ศิริวรรณ สุขเหลือ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2562.

สมพงษ์ รังศรีทางปัญญา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2562.

สมศักดิ์ แทรกโง้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562.

สัญญา ภัคดีโพธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
ที่สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2563.

สัญญา ภัคดีโพธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
ที่สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2563

สิฐาบุษ จันทรมณี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.

สุขุม พระเดชพงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงร่วมใจหมื่นไวยพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2562.

สุจิตรา วรรณโชติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลบ้านเกาะ
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2562.

สุพธิดา โนริย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2562.

สุเทพ เม้าสง่า เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สถานีวิทยุกระจายเสียง
จอมสุรางค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2562.

สุเทพ เม้าสง่า เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สมาคมวิชาชีพ
วิทยุ-โทรทัศน์ภาคประชาชน จังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2563.

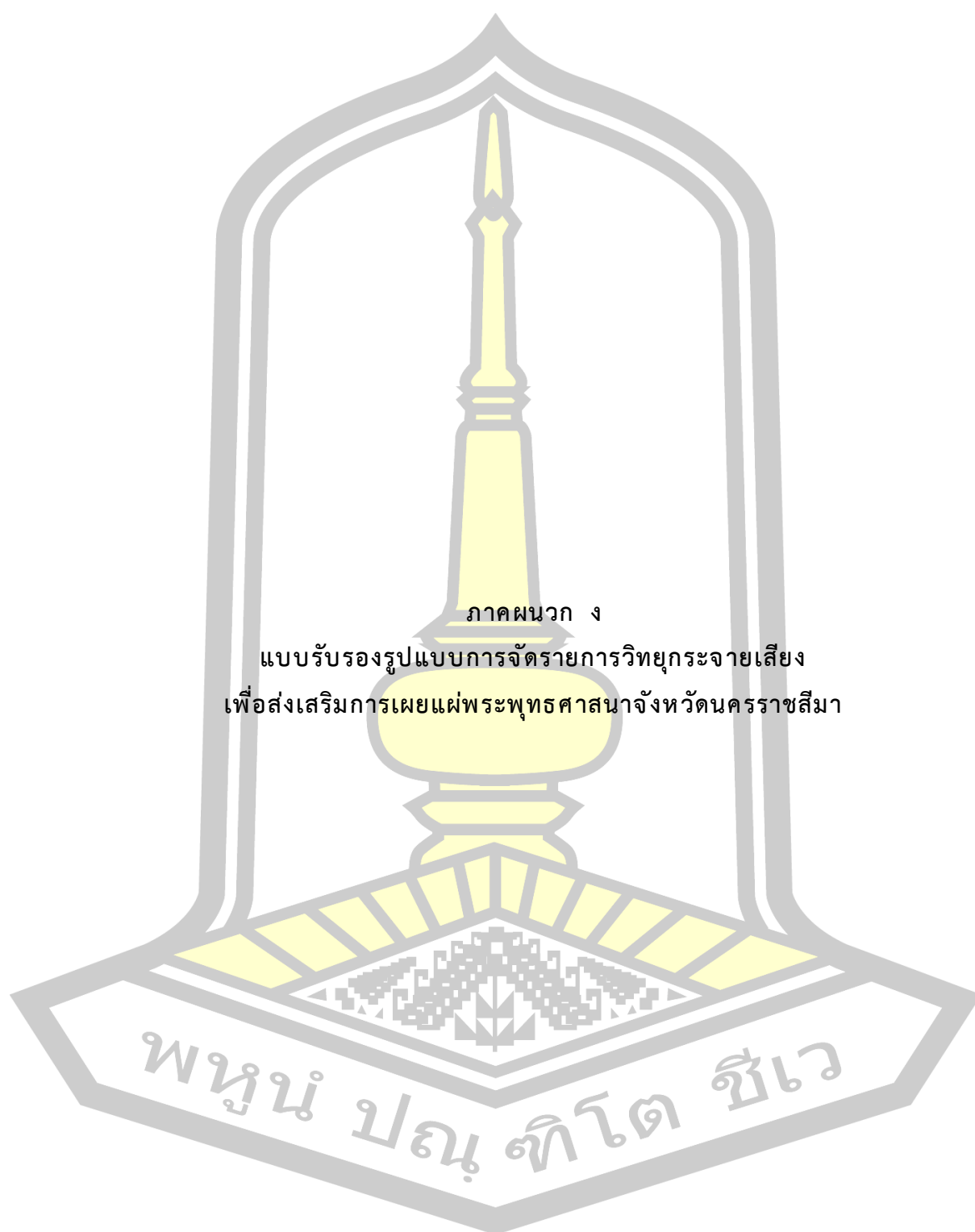
สุธาทิพย์ เอ็นดู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลหมื่นไวย
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562.

สุพิชญนันท์ พงษ์สุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมอตุณิยมวิทยาจังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2562.

สุรนิชา ส่วนสวัสดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลบ้านเกาะ
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2562.

สุวรินทร์ ยอดอินทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลสุรนารี
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2562.

- สุวาพร เสภาศิริภรณ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
 ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง
 จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2562.
- เสาร์แก้ว ชุ่มวงจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2562.
- แสงชัย พละวัตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สถานีวิทยุกระจายเสียง
 อสมท นครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน
 2562.
- แสงชัย พละวัตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สถานีวิทยุกระจายเสียง
 อสมท นครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2563.
- โสภิตตา ประพฤติพงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2562.
- อชิรพัฒน์ ไกรกิตติสกุลชัย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
 ที่สถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท นครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
 เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2562.
- อัฐิปต์ล จันทรมณี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.
- อภิชาติ เกตุแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2562.
- อมรเทพ วงศ์ประภาร์ตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
 ที่สถานีวิทยุ Youth Crazy 96.25 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
 เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2562.
- อรอุมา กรวดกลาง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562.
- อารีรัตน์ ตั้งจิตกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลในเมือง
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2562.
- อุดมศรี วรรณโชติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ตำบลบ้านเกาะ
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2562.
- อุมาภรณ์ อำภาสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อชิรญา สุภาเดช เป็นผู้สัมภาษณ์
 ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง
 จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2562.

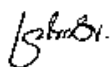
แบบรับรอง

รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

ตามที่คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้มีหนังสือที่ อว ๐๖๐๕.๓๕/ว.๓๑๕ ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้มีมติเข้าสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา” เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยหรือการพัฒนา รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ของนางสาววชิรญา สุภาเดช นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นั้น

ในการนี้ ข้าพเจ้า นายไชยณรงค์ แสงทอง
ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา

- รับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา
- รับรองโดยมีการแก้ไขรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา
เพิ่มเติมคือ.....
- อื่นๆ

ลงชื่อ
(นายไชยณรงค์ แสงทอง)
วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา

ภาพประกอบ 45 แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ

คุณไชยณรงค์ แสงทอง ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา

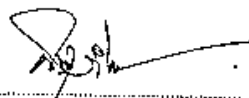
แบบรับรอง

รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

ตามที่คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้มีหนังสือที่ อว ๐๖๐๕.๓๕/ว.๑๙๕ ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิติศาสตร์เข้าสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา” เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยคือ การพัฒนา รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ของนางสาวอริศรา สุภาเดช นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นั้น

ในการนี้ ข้าพเจ้า นายสัญญา ภัคดีโพธิ์
ตำแหน่ง ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมา

- รับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา
- รับรองโดยมีการแก้ไขรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่พุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา
เพิ่มเติมคือ.....
- อื่นๆ

ลงชื่อ
(นายสัญญา ภัคดีโพธิ์)
ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมา

ภาพประกอบ 46 แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ
คุณสัญญา ภัคดีโพธิ์ ตำแหน่ง ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมา

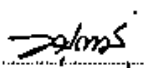
แบบรับรอง

รูปแบบการจัดการรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

ตามที่คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้มีหนังสือที่ อว ๐๖๐๕.๓๕/ว.๓๑๕ ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผลิตเข้าสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บข้อมูล ภาคสนาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา” เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยคือ การพัฒนา รูปแบบการจัดการรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัด นครราชสีมา ของนางสาวอชิรญา สุภรเดช นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นั้น

ในกรณี ข้างหน้า มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 ตำแหน่ง คณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

- รับรองรูปแบบการจัดการรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา
- รับรองโดยมีกรณีขอรูปแบบการจัดการรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา
 เพิ่มเติมคือ.....
- อื่นๆ

ลงชื่อ
 (นางอชิรญา สุภรเดช นิสิตปริญญาเอก)

ภาพประกอบ 47 แบบรับรองรูปแบบการจัดการรายการวิทยุกระจายเสียงฯ
 คุณวินัย ปุณยรัชตปรีดา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

แบบรับรอง

รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

ตามที่คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้มีหนังสือที่ ๒๖ ๒๖๐๘ ๕๓/๖๖๕ ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้จัดซื้อเข้าเล่มภาษาอังกฤษและเก็บวิทยุภาคสนาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนา รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา" เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยคือ การพัฒนารูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ของนางสาวอชิรญา สุภาเดชะ มีจิตปรัชญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นั้น

- ในการนี้ ข้าพเจ้า ... **ดร. วิเชียร ก่อกิจกุล** ...
 ตำแหน่ง ... **ประธานหลักสูตรการจัดการสื่อสารแบบบูรณาการ** ...
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- รับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา
- รับรองโดยมีการแก้ไขรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา
 เพิ่มเติมคือ
- อื่นๆ

ลงชื่อ
 (ดร. วิเชียร ก่อกิจกุล)

ภาพประกอบ 49 แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ
 ดร.วิเชียร ก่อกิจกุล ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรการจัดการสื่อสารแบบบูรณาการ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

แบบรับรอง

รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

ตามที่คณะ วัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้มีหนังสือที่ อว ๐๖๐๕.๓๔/ว.๑๗๕ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้เปิดเข้าสู่สื่อบroadcastเชิงลึกและเก็บข้อมูล ภาคสนาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนา รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา" เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยคือ การพัฒนา รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัด นครราชสีมา ของนางสาวอชิรญา สุภานเดช นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะ วัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นั้น

ในกรณี ข้าพเจ้า นพรัตน์ นีกระโทก
ตำแหน่ง รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

- รับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา
- รับรองโดยมีการแก้ไขรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา
เพิ่มเติมคือ
- อื่นๆ

ลงชื่อ นพรัตน์ นีกระโทก

ภาพประกอบ 50 แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ
ดร.ประพันธ์ นีกระโทก ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนา
มจร. จังหวัดนครราชสีมา

แบบรับรอง

รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

ตามที่คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้มีหนังสือที่ อว ๐๖๐๕ ๓๕/ว.๑๓๕ ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตร่วมเข้าสัมมนาเชิงลึกและเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา” เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยคือ การพัฒนา รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ของนางสาวอชิรญา สุภาเดช นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะ วัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นั้น

ใบการนี้ ข้าพเจ้า พระทิม สิริปัญญา
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติสามัญนครราชสีมา

- รับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา
- รับรองโดยมีการแก้ไขรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา
เพิ่มเติมคือ.....
- อื่นๆ.....

ลงชื่อ
(พระทิม สิริปัญญา)

ภาพประกอบ 51 แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ
พระทิม สิริปัญญา ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติสามัญนครราชสีมา

แบบรับรอง

รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

ตามที่คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้มีหนังสือที่ อว ๐๖๐๕.๓๕/ว ๑๓๕ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตรหัสอักษรอักษรและเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนา รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา" เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยคือ การพัฒนา รูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ของนางสาวอชิรญา สุภาเดช นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นั้น

ในการนี้ข้าพเจ้า ดร.สุเทพ ไม้สง่า
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
มาบปี่รังษี

- รับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา
- รับรองโดยมีกรมแก้ไขรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา
เพิ่มเติมคือ.....
- อื่นๆ

ลงชื่อ ดร.สุเทพ ไม้สง่า
(ดร.สุเทพ ไม้สง่า)

ภาพประกอบ 53 แบบรับรองรูปแบบการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงฯ
ดร.สุเทพ ไม้สง่า ตำแหน่ง นายกสมาคมวิชาชีพวิทยุ-โทรทัศน์ภาคประชาชน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวอชิรญา สุภาเดช
วันเกิด	วันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2526
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 208/1 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน เลขที่ 744 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30000
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2543 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนดาราวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2547 ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาภาษาเยอรมัน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2551 ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2564 ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

พจนัน ปณฺ ทิโต ชีเว